

Howard Phillips Lovecraft

V horách šílenství

přeložil Milan Žáček

Přeložil Milan Žáček

Copyright © Arkham House Publishers, Inc.

Translation © Milan Žáček, 2002

© AURORA, 2002

SBN 80-7299-056-X

DAGON

Píši tento text pod značným duševním tlakem, poněvadž od dnešního večera už mne nebude. Bez peněz a s vyčerpanou zásobou drogy, jež mi jedině dovoluje snášet život, nedokážu už déle trpět tato muka; vrhnu se z okna této vížky na špinavou ulici pod ní. Neusuzujte z mé závislosti na morfiu, že jsem slaboch či zhýralec. Až si přečtete tyto spěšně načmárané stránky, snad vytušíte, byť plně nepochopíte, proč musím vyhledat zapomnění či smrt.

Stalo se to v jedné z nejvzdálenějších a nejméně navštěvovaných končin širého Pacifiku; poštovní loď, jejíž náklad jsem měl na starost, padla za oběť německému torpédoborci. Světová válka byla tehdy teprve na začátku a námořní síly německé říše ještě nedegradovaly do pozdějšího ubohého stavu. Naše plavidlo se tedy stalo legitimní kořistí a s posádkou bylo nakládáno se vší slušností a ohledy náležejícími nám jakožto námořním zajatcům. Kázeň našich věznilů byla dokonce tak uvolněná, že pět dní po zajetí se mi podařilo uprchnout v malém člunu s vodou a proviantem, které mi měly vystačit na dosti dlouhé časové období.

Když jsem se konečně nacházel sám na širém moři, měl jsem jen chabé tušení, kde se vůbec pohybuji. Nebyl jsem nikdy schopný navigátor, a tak jsem podle slunce a hvězd mohl jen matně předpokládat, že se plavím poněkud jižně od rovníku. O zeměpisné délce jsem nic nevěděl a neviděl jsem ani žádný ostrov či pobřežní čáru. Počasí zůstávalo pěkné a já jsem se bezpočet dní nechával bezcílně unášet pod spalujícím sluncem; a čekal jsem buď na nějakou projíždějící loď, či na okamžik, kdy mě moře vyvrhne na břeh nějaké obyvatelné země. Nicméně neobjevovala se loď ani pobřeží a já jsem si začal v osamění na dmoucích se masách nepřerušované modři zoufat.

Ke změně došlo, zatímco jsem spal. Nikdy nepoznám, co vlastně obnášela; neboť z hlubokého spánku, byť neklidného a plného snů, mne nic nevyrušilo. Když jsem se nakonec probudil, zjistil jsem, že jsem částečně zabředl do mazlavého pole odporného černého bahna, které se kolem mne rozprostíralo v jednotvárných vlnách, kam oko dohlédlo, a v němž zůstal nedaleko ode mne vězet i můj člun.

Ačkoli by se dalo dosti dobře předpokládat, že mým prvním dojmem bude úžas nad tak zázračnou a nečekanou proměnou, ve skutečnosti jsem zakoušel spíše hrůzu než údiv; neboť z ovzduší a hniјící půdy vystupovalo cosi, po čem mne mrazilo v morku kostí. Celá oblast páchla zdechlinami zahnívajících ryb a dalších hůře popsatelných těl, která čněla z ohyzdného bahna nekonečné pláně. Možná bych se ani neměl snažit, abych pouhými slovy vyjádřil nepopsatelnou ohavnost, jež může dlít v dokonalém tichu a pusté nezměrnosti. Na doslech a na dohled nebylo nic než obrovská plocha černého kalu; přesto mne dokonalost ticha a homogennost krajiny tížily závrtným strachem.

Slunce žhnulo z oblohy, která se mi ve své bezmračné krutosti zdála být takřka černá; jako by odrážela inkoustově temné bahno pod mýma nohama. Jakmile jsem se doplazil do uvízlého člunu, uvědomil jsem si, že mou situaci může vysvětlit pouze jediná teorie. Jakási nebývalá sopečná erupce musela vyzvednout na povrch část oceánského dna, čímž došlo k obnažení sfér, které ležely bezpočet milionů let skryté v nezměřitelných mořských hlubinách. Rozloha nově vyvržené země byla tak nesmírná, že jsem nedokázal zaslechnout jediný zvuk oceánského příboje, ať jsem napínal uši ze všech sil. Na mršiny se ani nesnášelo žádné mořské ptactvo.

Několik hodin jsem přemýšlel a dumal ve člunu, který ležel na boku a skýtal mi při pohybu slunce po obloze alespoň slabý stín. Postupem dne okolní krajina ztratila něco ze své mazlavosti, až se zdálo, že vyschne natolik, abych se zanedlouho mohl vydat na průzkum. Oné noci jsem skoro oka nezamhouřil a následujícího dne jsem si uchystal tornu s jídlem a vodou a připravil se na cestu po souši za zmizelým mořem a možnou záchranou.

Třetí den ráno byla půda natolik suchá, že jsem po ní mohl bez obtíží kráčet. Rybí puch mne dováděl k nepřičetnosti; ale byl jsem tak zaneprázdněný důležitějšími otázkami, že jsem takového chabého příkoří nedbal a vydal jsem se směle k neznámému cíli. Celý den jsem si vytrvale razil cestu na západ, přičemž jsem mířil ke vzdálenému návrší, které se v celé zvlněné pustině tyčilo výše než jakýkoli jiný bod. V noci jsem se utábořil a dalšího dne pokračoval směrem k pahorku, třebaže se můj cíl nezdál o nic blíže než ve chvíli, kdy jsem jej poprvé zahlédl. Čtvrtého večera jsem dosáhl jeho úpatí, byť kopec byl nakonec mnohem vyšší, než jak se jevil z dálky; údolí táhnoucí se pod ním mu dávalo vystoupit v ostřejším kontrastu k okolní krajině. Jelikož jsem byl příliš unavený, abych na něj vyšel, přespal jsem v jeho stínu.

Nevím, proč mne oné noci přepadly tak divoké sny; ale než stačil ubývajícím měsíc v poslední fázi vyšplhat vysoko nad východní pláň, byl jsem vzhůru, zalit studeným potem a odhodlán oka více nezamhouřit. Vidiny, jichž jsem byl svědkem, bych znovu vystát nedokázal. A v přísvisu měsíce jsem si uvědomil, jak bláhové ode mne bylo putovat za dne. Pokud bych se skrýval před září spalujícího slunce, má pouť by mne stála mnohem méně energie; cítil jsem se nyní dokonce i na výstup, který mne odradil za soumraku. Zvedl jsem tornu a vyrazil na vrchol vyvýšeniny.

Už jsem uvedl, že ničím nepřerušovaná jednotvárnost zvlněné pláně mi byla zdrojem nedefinovatelné hrůzy; ale mám za to, že má hrůza dosáhla nového stupně v okamžiku, kdy jsem vyšel na vrchol kopce a shlédl na druhé straně do obrovské propasti či kaňonu, jehož černé hlubiny se ještě nedokázaly ukázat ve svitu měsíce putujícího nahoře po obloze. Cítil jsem, že stojím na okraji světa a shlížím přes jeho hranu do bezedného chaosu věčné noci. Mou hrůzu doprovázely podivné vzpomínky na *Ztracený ráj* a na Satanův odporný výstup nedotčenými říšemi temnoty.

Když měsíc vystoupal výš na oblohu, spatřil jsem, že stěny údolí nejsou tak strmé, jak jsem si představoval. Římsy a skalnaté výběžky skýtalý dosti snadné záchytné body pro sestup a navíc po několik set metrů dlouhém srázu se strž stala mnohem pozvolnější. Hnán puzením, které nedokážu řádně analyzovat, pustil jsem se s jistými obtížemi dolů po skaliscích, až jsem se octl na mírnějším svahu v hloubce, odkud jsem mohl upřít zrak do pekelných útrob, do nichž ještě nestačilo proniknout žádné světlo.

Mou pozornost najednou upoutal ohromný a pozoruhodný objekt na protilehlém úbočí, jenž se strmě tyčil snad sto metrů přede mnou; objekt bíle se třpytící v čerstvých paprscích stoupajícího měsíce. Brzy jsem se ubezpečil, že jde pouze o gigantický kus kamene; byl jsem si však vědomý nesporného dojmu, že jeho tvar a pozice nejsou tak docela dílem přírody. Jeho bližší ohledání mne naplnilo pocity, jež nedokážu vypsát; neboť navzdory ohromné velikosti a umístění v propasti zející na dně moře od dob, kdy byl svět ještě mlád, jsem si mimo jakoukoli pochybnost uvědomoval, že tato prazvláštní věc je pečlivě opracovaným monolitem, jehož obrovská masa poznala zručnost a snad i uctívání ze strany žijících a myslících bytostí.

V úžasu a hrůze, nicméně ne zcela necitelný vůči záchvěvům potěšení, jež může zakoušet vědec či archeolog, jsem si podrobněji prohlédl své okolí. Měsíc, nyní blízko zenitu, vrhal strašidelnou a jasnou zář na strmící stěny svírající propast a odhaloval skutečnost, že na dně rokle teče rozlehlá řeka vinoucí se na obou stranách mimo dosah mých očí, přičemž mi skoro, jak jsem tak stál nad propastí, omývala nohy. Na druhé straně strže její vlnky šplíchaly na úpatí kyklopského monolitu, na jehož povrchu jsem nyní rozeznával nápisy a neforemné sochy. Text byl vyveden v soustavě hieroglyfů, jež mi byla neznámá, a ani se nepodobala ničemu, co jsem kdy spatřil v knihách, neboť z větší části sestávala z vodní symboliky využívající obrazů ryb, úhořů, chobotnic, korýšů, měkkýšů, velryb a podobných tvorů. Několik symbolů očividně znázorňovalo mořské živočichy neznámé současnému světu, jejichž zahnívající těla jsem nicméně zahlédl na čerstvě vyzvednutém mořském dně.

Ovšem k mému dokonalému úžasu nejvíce přispívaly obrázkové rytiny. I přes tekoucí řeku bylo díky jejich velikosti zřetelně vidět množství basreliéfů, jejichž náměty by vzbudily závist i v Dorém. Myslím si, že tyto plastiky měly zobrazovat lidi – přinejmenším jistý druh lidí; byť byly dotyčné bytosti zobrazeny, jak dovádějí coby ryby ve vodách jakési podmořské jeskyně či vzdávají hold u jakési kolosální svatyně, která jako by také byla umístěna pod hladinou moře. O tvářích a tvarech těchto bytostí se neodvažuji rozepisovat podrobněji; neboť při pouhé vzpomínce se mi dělá mdlo. Vyznačující se groteskností mimo představivost Poea či Bulwera Lyttona jevily se svým celkovým zjevem proklatě lidsky, a to navzdory nohám a rukám opatřeným plovacími blánami, navzdory odpudivě širokým a ochablým pyskům, skelným a vypouleným očím a dalším rysům, které si již nechci ani vybavovat. Bylo však zvláštní, že byly vytesány ve velkém

nesouladu se svým pozadím; neboť jedna bytost byla znázorněna, jak zabíjí velrybu jen stěží větší, než byla ona sama. Již jsem napsal, že jsem si povšiml jejich grotesknosti a podivuhodné velikosti; ale hned jsem došel k závěru, že to musí být pouze imaginární bozi nějakého primitivního rybářského či námořnického kmene; kmene, jehož poslední potomek zemřel dlouho před příchodem prapředků neandrtálce či kromaňonce. V údivu nad tímto nečekaným pohledem do minulosti, vzpírajícím se představám i toho nejmělejšího antropologa, zůstal jsem stát zamyšleně ve svitu měsíce, jenž se prapodivně odrážel v tichém korytě přede mnou.

Pak jsem to zničehonic uviděl. Za sotva patrného zčeření hladiny se ta věc vysunula nad potmělou vodu. Ohromná, odporná a Polyfémovi podobná vystřelila jako nepředstavitelný běs z nočních mūr k monolitu, jejíž objala svými mohutnými šupinatými pažemi, zatímco kývala hlavou a vydávala jakési rytmické zvuky. Mám za to, že tehdy jsem propadl šílenství.

Na svůj divoký výstup po svahu a skalní stěně a na svou blouznivou cestu zpátky k uvízlému člunu se skoro nepamatuji. Jsem přesvědčený, že jsem hodně zpíval nebo se poťouchle smál, když jsem zpěvu už nebyl schopen. Matně si vybavuji prudkou bouři, která se spustila krátce poté, co jsem došel ke člunu; rozhodně vím, že jsem slyšel hromobití a další zvuky, které příroda vydává jen ve svých nejběhlejších náladách.

Když jsem se vynořil ze stínů, byl jsem v nemocnici v San Francisku; dovezl mne do ní kapitán americké lodi, která vyzvedla můj člun uprostřed mořských vln. V deliriu jsem se zmínil o mnoha věcech, ale zjistil jsem, že mým slovům byla věnována pramalá pozornost. Mí zachránci nevěděli o žádném pacifickém výzdvihu pevniny; a já jsem nepovažoval za důležité, abych trval na něčem, o čem jsem věděl, že nebude bráno vážně. Jednou jsem vyhledal slavného etnologa a pobavil ho pozoruhodnými otázkami ohledně starobylých filištínských legend či ohledně rybího boha Dagona; brzy jsem však zjistil, že zastává beznadějně tradiční stanoviska a od dalšího dotazování jsem upustil.

Tu věc vídávám v noci, zvláště když svítí ubývající měsíc v poslední fázi. Zkusil jsem morfium; ale droga mi poskytla pouze přechodnou úlevu a vtáhla mne do svého sevření jako beznadějného otroka. Nyní tedy se vším skoncuji; svůj osud jsem zde dopodrobna vyličil pro informaci a pro pohrdlivé pobavení svých spolubližních. Často se sám sebe ptám, zda nemohlo jít o pouhý prelud – o pouhou fantasmagorii horečnaté mysli, když jsem ležel pod žhnoucím sluncem a blouznil na otevřeném člunu poté, co jsem uprchl z německé válečné lodi. Takto se táži, ale vždy se mi jako odpověď zjeví před očima ohavně živá představa. Už nedokážu pomyslet na mořské hlubiny, aniž bych se neotrásl při vzpomínce na bezejmenné tvory, kteří se mohou právě v tomto okamžiku plazit a potácet po jejich slizkém dně, uctívat své starodávne kamenné modly a tesat své vlastní odporné podobizny do podmořských obelisků vodou nasáklé žuly. Sním o dni, kdy vystoupí z moře, aby svými páchnoucími pařáty stáhli pod hladinu zbytky

nepočetného, válkou zuboženého lidstva – o dni, kdy pevnina poklesne a ve všeobecném pandemoniu se zvedne temné hlubokomořské dno.

Konec se blíží. Slyším u dveří zvuky, jako by se o ně otíralo jakési ohromné slizké tělo. Nenajde mne. Bože, ta ruka! V okně! V okně!

SLAVNOST

„Efficiunt Daemones, ut quae non sunt, sic tamen quasi sint, conspicienda hominibus exhibeant.“

(Tak působí démoni, že věci neexistující jeví se lidem, jako by byly skutečné.)

LACTANTIUS.

Byl jsem daleko od domova a nacházel jsem se pod vlivem východního moře. V soumraku jsem slyšel, jak se oceán třítí o skály, a věděl jsem, že leží hned za kopcem, na němž se na pozadí jasnícího se nebe a prvních večerních hvězd svíjejí pokroucené vrby. A poněvadž jsem byl svými otci povolán do starobylého města za hřebenem, pokračoval jsem mělkým, čerstvě napadaným sněhem pořád dál po silnici, jež osaměle stoupala do míst, kde mezi stromy pableskoval Aldebaran; dál, k prastarému městu, jež jsem sice nikdy nenavštívil, ale o němž se mi často zdávalo.

Byly Vánoce, svátek, který lidé spojují s Kristem, ačkoli v hloubi duše vědí, že je starší než Betlém a Babylon, starší než Memfis a celé lidstvo. Byly Vánoce a já jsem konečně dorazil do starého pobřežního města, kde žilo mé přibuzenstvo, které zde pořádalo slavnost už za dřívějších dob, kdy byla slavnost zapovězená, a které kladlo na srdce svým synům, aby slavnost jednou za století pořádali i oni, aby se nezapomnělo na památku původních tajemství. Přináležel jsem k starobylému rodu, jenž byl starobylý už za časů, kdy před třemi sty lety osídlil tuto zemi. A byl to rod zvláštní, protože přišel jako snědý tajnůstkářský lid z omamných jižních zahrad plných orchidejí, a než se naučil řeči modrookých rybářů, hovořil vlastním jazykem. Nyní však byl rozprášený a uchovával si pouze tajuplné rituály, jimž nemohla porozumět žádná žijící bytost. Byl jsem jediný, kdo se oné noci vracel do starodávného rybářského města, jak si žádala legenda, neboť vzpomínky si uchovávají výlučně chudí a osamělí.

Pak jsem Kingsport spatřil za hřbetem kopce, jak se zmrzle rozprostírá v nočním přísvitu; zasněžený Kingsport s jeho starodávnými korouhviemi a vížkami, hřebeny střech a komíny, moly a lávkami, vrbami a hřbitovy; s jeho nekonečnými labyrinty strmých, úzkých, pokroucených uliček; s jeho dech beroucím ústředním kopcem korunovaným kostelem, kopcem odolávajícím vlivu času; s jeho nikde nekončícími bludišti koloniálních domů vršících se na sebe ve všemožných úhlech a poházených všude možné jako kostky nepořádného dítěte; s jeho starobylostí vznášející se na šedých křídlech nad sněhem poprášenými domovními štíty a mansardovými střechami; s jeho světlíky a drobnými okny, jež se postupně rozsvěcovala v chladném šeru, aby se připojila k Orionu a starobylým hvězdám. A do hničících mol naráželo moře; moře záhadné a pradávné, z něhož přišel za dřívějších dob můj rod.

Za nejvyšším bodem silnice zvedal se ještě vyšší vrchol, ponurý a větrem ošlehaný kopec, a já jsem spatřil, že je to pohřebiště, na němž ze sněhu přízračně, jako rozpadající se konečky prstů obrovské mrtvol, ční černé náhrobky. Neposkvrněná silnice byla velmi pustá a někdy jsem měl pocit, že v dálce slyším strašidelné kvílení podobné vrzání šibenice ve větru. V roce 1692 byli čtyři mí příbuzní oběšeni za čarodějnictví, nevěděl jsem však kde.

Zatímco se silnice vinula po svahu směrem k moři, napínal jsem uši, zda neuslyším veselé zvuky vesnice za soumraku, ale slyšet nebylo nic. Potom jsem si uvědomil, v jakém období vlastně přicházím, a vycítil jsem, že tito staří puritáni mohou mít vánoční zvyklosti odlišné od těch mých, prodchnuté tichými modlitbami u krbu. Poté jsem už žádné veselí neočekával ani jsem nevyhlížel žádné pocestné, ploužil jsem se dál kolem ztichlých osvětlených hospodářství a stinných kamenných zídek do ulic, kde ve slaném větru vrzala znamení starodávných krámků a přístavních hospod, kde se v liduprázdných nedlážděných uličkách ve světle nevelkých zatažených oken blyštěla na dveřích mezi ozdobnými sloupy pitvorná klepátka.

Prohlédl jsem si mapy města a zjistil jsem, kde najdu dům svých příbuzných. Věděl jsem, že mě poznají a přivítají, neboť vesnická legenda jen tak nezanikne; pospíchal jsem tedy po Back Street na Circle Court a přes jediné celistvé dláždění ve městě na místo, kde za tržnicí začíná Green Lane. Staré mapy byly stále spolehlivé a já jsem se pohyboval bez obtíží; třebaže si v Arkhamu museli vymýšlet, když tvrdili, že do Kingsportu vedou troleje, neboť jsem nad sebou nespátřil ani jeden drát. Sníh by v každém případě kolejnice skryl. Byl jsem rád, že jsem si zvolil cestu pěšky, protože bílá ves z kopce vypadala vskutku nádherně; a teď jsem již toužil zaklepat na dveře svých příbuzných, na sedmý dům nalevo na Green Lane, na stavení se starobyrou lomenou střechou a vystupujícím prvním patrem, postavené před rokem 1650.

Když jsem se k domu přiblížil, svítlo se v něm. Podle kosočtverečných okenních tabulek jsem seznal, že obydlí muselo být zachováno bezmála tak, jak bylo původně postaveno. Horní část čněla nad úzkou travnatou uličkou a málem se dotýkala převislé části domu naproti, takže jsem si připadal skoro jako v tunelu; na nízkém kamenném prahu jsem neviděl vůbec žádný sníh. Nebyl tu žádný chodník, avšak ke dveřím mnoha domů se vycházelo po dvou řadách schodů opatřených železným zábradlím. Byl to zvláštní pohled, a jelikož jsem v Nové Anglii dosud nebyl, jaktěživ jsem nic podobného neviděl. Ačkoliv se mi tato scenérie líbila, zamlouvala by se mi víc, kdyby ve sněhu byly vidět šlápoty, kdyby na ulicích byli lidé a z několika oken se linulo světlo.

Zatímco jsem tloukl prastarým železným klepátkem, pociťoval jsem určité obavy. Narůstal ve mně strach, snad z podivnosti mého odkazu, ponurosti večera a neobvyklosti ticha v tomto sešlém městě prapodivných zvyků. Když se po zaklepaní dveře otevřely, můj strach se rozvinul naplno, protože než tak s vrzáním učinily, neslyšel jsem žádné kročeje. Můj strach však neměl dlouhého trvání, ne-

boť stařec stojící v chodbě v domácích šatech a pantoflích se na mě podíval laskavýma očima, jež mé rozrušení zklidnily; a třebaže mi dal několika posunky na srozuměnou, že je němý, rydlem mi na voskovou tabulku napsal zvláštní a starobylý pozdrav.

Pokynul mi do nízké, svícemi ozářené místnosti s mohutnými obnaženými trámy a tmavým, nepohodlným, nepočetným nábytkem ze sedmnáctého století. Minulost zde byla hmatatelná, poněvadž tu nechyběl žádný její atribut. Stál tu prostorný krb a kolovrátek, u něhož, ke mně zády, seděla stará sehnutá žena ve volném plédu a kokrhelu, a navzdory svátečnímu období tiše předla. Místností prostupovala neurčitá vlhkost a já jsem se divil, proč v krbu neplápolá oheň. Na levé straně stála naproti řadě oken dřevěná lavice s vysokým opěradlem a zdála se mi obsazená, ačkoli jsem si nebyl jistý. Ne všechno, co jsem viděl, se mi zamlouvalo, a znovu jsem pocítil nával předchozího strachu. Obavy se ve srovnání s nedávným uvolněním vystupňovaly, poněvadž čím více jsem si prohlížel starcovu dobromyslnou tvář, tím více mě její dobromyslnost děsila. Jeho oči se ani jednou nepohnuly a jeho kůže se až příliš podobala vosku. Nakonec jsem nabyl přesvědčení, že to žádná tvář není, že se na mne dívá ďábelsky prohnaná maska. Nicméně ochablé ruce, chráněné zvláštními rukavicemi, se znovu pustily do srdečného psaní a sdělily mi, že musím chvíli posečkat, než budu moci být odveden na místo slavnosti.

Stařec ukázal na židli, stůl a hromadu knih a odešel z místnosti; jakmile jsem se posadil ke čtení, všiml jsem si, že knihy jsou úctyhodného stáří a podléhají plísni. Byly mezi nimi ztřeštěné Zázraky vědy starého Morrystera, strašlivý *Saducimus Triumphatus* Josepha Glanvilla vydaný v roce 1681, Remigiova otřesná *Daemonolatrea* vytištěná v roce 1595 v Lyonu a, nejhorší ze všech, zapovězený *Necronomicon* šíleného Araba Abdula Alhazreda v zakázaném latinském překladu Olause Wormia; kniha, kterou jsem nikdy neviděl, ale o níž se šeptaly obludné zvěsti. Nikdo se mnou nemluvil, ale slyšel jsem, jak venku ve větru skřípají domovní znamení a jak vrní kolovrátek stařeny v čepci, která neustávala ve svém tichém monotónním předení. Místnost, knihy i lidé ve mně vzbuzovali silný dojem mrtvolnosti a neklidu, ale poněvadž mne k těmto zvláštním oslavám povolala letitá tradice předků, uvědomil jsem si, že musím očekávat prazvláštní věci. Pokusil jsem se tedy číst a brzy jsem se s rozechvěním nechal pohltit pasáží *Necronomiconu*; myšlenkou a legendou příliš odpornou pro zdravý rozum nebo smýšlení, jež se mi znelíbila v okamžiku, kdy jsem zaslechl, jak se zavírá jedno z oken, k nimž byla natočena lavice, jako by je už předtím někdo kradmě pootevřel. Zdálo se, že zvuk následuje vrnění, které však nevycházelo z kolovrátku staré pradelny. Nebylo ovšem nikterak výrazné, protože stařena předla velmi usilovně a navíc odbíjely starobylé hodiny. Poté mne dojem, že na lavici sedí lidé, opustil a já jsem se zaujatě a rozechvěle opět pustil do čtení, když tu se do místnosti v botách a ve splývavém starodávném rouchu vrátil stařec a posadil se právě na onu lavici, čímž mi zmizel z očí. Čekání to bylo opravdu

neklidné, a dvojnásob i zásluhou rouhavých knih, které jsem třímal v rukou. Když odbila jedenáctá, stařec se postavil, neslyšně se přiblížil k ohromné vyřezávané truhle v koutě a vytáhl dva pláště s kápěmi; jeden z nich si oblékl a druhý přetáhl přes stařenu, která ustávala ve svém jednotvárném předení. Oba pak zamířili k venkovním dveřím; žena se kulhavě šourala a stařec, jen co sebral knihu, kterou jsem právě četl, si přetáhl přes svou nehybnou tvář či masku kápi a pokynul mi.

Vyšli jsme do bezměsíčního a spleťitého labyrintu onoho neuvěřitelně starého města; vyšli jsme, když jedno po druhém zhasínala světla za závěsy oken, zatímco se Psí hvězda šklebila na zástup postav v pláštích a kápích, jenž se tiše vyléval ze všech dveří a vytvářel obludné procesí vinoucí se tou i onou ulicí, kolem vrzajících znamení a předpotopních štítů, doškových střech a oken s kosočtverečnými tabulkami; postupující strmými uličkami, kde přes sebe přerůstaly a kde se na sebe bortily práchnivějící domy; neslyšně se ubírající přes otevřené dvory a hřbitovy, na nichž pohupující se lucerny tvořily tajuplná opilá souhvězdí.

Uprostřed tohoto ztichlého davu jsem šel za svými mlčenlivými průvodci; nechal jsem se postrkovat nadpřirozeně měkkými lokty a tlačit neobvykle houbovitými trupy a břichy, aniž bych zahlédl byt' jedinou tvář či zaslechl byt' jediné slovo. Vzhůru, stále vzhůru se ploužilo to přízračné procesí a já jsem spatřil, že všichni pocestní se při svém výstupu blíží k jakémusi ohnisku šílených uliček na vrcholu kopce uprostřed města, kde stál obrovský bílý kostel. Viděl jsem ho už z hřebene silnice, když jsem shlížel na Kingsport za časného soumraku, a musel jsem se otřást, neboť se mi zdálo, jako by se na chvíli na jeho strašidelné vížce zakomíhal Aldebaran.

V okolí kostela se otvíralo volné prostranství; zčásti hřbitov s přeludy sloupů, zčásti zpola vydlážděné náměstíčko, z něhož vítr odvál většinu sněhu a jež obklopovaly ohavně staré domy s lomenými střechami a převýslými štíty. Nad hroby tančila marnivá světla vykreslující odporná panoramata, byt' bylo s podivem, že nevrhala žádné stíny. Za hřbitovem, kde už nestály žádné domy, jsem viděl nad vrchol kopce a sledoval jsem třpyt hvězd nad přístavem, třebaže město samo tonulo ve tmě. Jen občas se v křivolakých uličkách hrozivě zakomíhala lucerna na cestě za zástupem, který se nyní nehlukně nořil do kostela. Čekal jsem, dokud se procesí nevpije do černých vrat a dokud je nedohoní poslední zpozdilci. Stařec mne tahal za rukáv, ale byl jsem rozhodnut, že vstoupím jako poslední. Jakmile jsem překročil práh do zaplněného chrámu neznámé temnoty, otočil jsem se, abych ještě jednou pohlédl na svět venku, kde záře z hřbitova vrhala nezdravé pablesky na dlažbu návrší. Jen co jsem tak učinil, otřásl jsem se. Poněvadž i když vítr na vrcholku nezanechal příliš mnoho sněhu, na dlažbě před vraty zůstalo několik jeho zbytků; a během tohoto prchavého pohledu ven se mým nejistým očím zazdalo, že na něm neleží žádné stopy po poutnících, dokonce ani po mně samém.

Kostel spoře osvětlovaly všechny lucerny, jež do něj vstoupily, a zástup už z větší části zmizel. Světla proudila uličkou mezi vysokými lavicemi k padacím

dveřím kobek, hrůzně zejícím přímo před kazatelnou, a nehlučně se těsnala dovnitř. Po ošlapaných schodech a dál do temné dusné krypty jsem je tupě následoval i já. Chvost této pokroucené řady půlnočních poutníků ve mně probouzel hrůzu, a když jsem je viděl, jak se šinou do posvátné kobky, hrůza mi připadala o to větší. Pak jsem si povšiml, že v podlaze kobky je otvor, k němuž má dav belhavě naměřeno, a za okamžik jsme už všichni sestupovali po zlověstném schodišti z hrubě tesaného kamene; po úzkém, točitém, vlhkém a jaksi podivně zapáchajícím schodišti, jež se nekonečně stáčelo do útrob kopce mezi jednotvárnými zdmi mokvajících kamenných bloků a drolící se omítky. Byl to tichý, zdrcující sestup a já jsem si po strašlivé chvíli uvědomil, jak zdi i jednotlivé stupně schodiště mění tvářnost, jako by byly nyní vytesány ze skalního masivu. Především mne však zneklidňovalo, že bezpočet kroků nevydával žádné zvuky ani neprobouzel žádné ozvěny. Po dalším nekonečném sestupu jsem spatřil několik bočních chodeb či nor, jež do této sluje nočních tajemství vybíhaly z nepoznaných zákoutí temnoty. Brzy jich začalo být neskutečné množství, bezbožných katakomb nepojmenovatelné zlověstnosti; a jejich palčivý puch rozkladu se stal naprosto nesnesitelný. Věděl jsem, že jsme museli vniknout přímo pod kopec a musíme se nořit pod půdu Kingsportu samého, a otřásl jsem se při myšlence, že může existovat město tak staré a tak prolezlé podzemním zlem.

Pak jsem uviděl mrtvolné záblesky popelavého světla a zaslechl jsem zrádné šplouchání vodstev, jež nikdy nepoznala slunce. Znovu jsem se otřásl, poněvadž se mi nezamlouvaly věci zplozené temnotou, a hořce jsem zalitoval, že mne sem, k tomuto primitivnímu rituálu, mí předci vůbec povolávali. Jakmile se schody a chodba rozšířily, zaslechl jsem další zvuk: slabou, kvílivou napodobeninu sotva zřetelného pískání na flétnu; a pak se přede mnou náhle otevřel nekonečný pohled na svět skrytý pozemským očím – rozsáhlé houbovité pobřeží ozářené rachotícím sloupcem nezdravého nazelenalého plamene, omývané širokou olejnatou řekou, jež vytékala z děsivých a netušených propastí, aby se spojila s nejčernějšími zálivy prastarého oceánu.

V mrákotách, sotva popadaje dech, zíral jsem na onen bezbožný Erebos gigantických muchomůrek, leprózního ohně a vazké vody a viděl jsem, jak se zástup v kápích staví kolem žhnoucího sloupce do půlkruhu. Byl to vánoční rituál, starší než lidstvo, předurčený, aby je přežil; prvotní rituál slunovratu a příslibu jara po odchodu sněhů, rituál ohně a zeleného chvojí, světla a hudby. A viděl jsem, jak se oddávají rituálu v této podzemní jeskyni, jak uctívají ohavný sloup ohně a házejí do vody hrsti mazlavého rostlinstva, jež se zelenavě třpytilo v chlorotické záři. Sledoval jsem toto všechno a viděl jsem i něco, co amorfně dřepělo mimo dosah světla a odporně kníkal na flétnu; a zatímco ta věc pípala, měl jsem dojem, že slyším v tmách, kam jsem nemohl proniknout zrakem, zhoubné tlumené třepotání. Nejvíce mne však děsil onen planoucí sloupec; sopečnatě tryskal z nezměřitelných a nepředstavitelných hlubin, nevrhal žádné stíny, jak by se mohlo očekávat od běžného plamene, a pokrýval ledkové kamení

ohavnou, jedovatou měděnkou. Neboť v celém tom svíjejícím se žnutí nespočívalo žádné teplo, jen lepkavost smrti a záhuby.

Muž, který mne sem dovedl, se nyní dobelhal na místo těsně vedle šeredného plamene a učinil několik toporných slavnostních posunků směrem k půlkruhu, k němuž stál teď otočený tvář. V určitých fázích rituálu mu dav vzdával servilní úctu, zvláště ve chvílích, kdy držel nad hlavou děsuplný *Necronomicon*, který si přinesl s sebou; a vzdávání úcty jsem se účastnil i já, neboť jsem byl povolán k této slavnosti psaným návodem svých předků. Nato stařec pokynul stěží rozpoznatelnému flétnistovi v temnotě, který změnil své tiché kníkání na sotva hlasitější huderání v jiné tónině; čímž ve mně probudil nepopsatelnou a nečekanou hrůzu. V tomto děsu jsem málem upadl na lišejníkem porostlou zem; svíral mne strach ne z tohoto či jiného světa, nýbrž strach z šílených mezihvězdných prostor.

Z nepředstavitelné černoty za gangrenózní září studeného plamene, z pekelných mil, jimiž se zlověstně, neslyšně a netušeně valila olejnatá řeka, rytmicky vyskákala horda krotkých, hybridních okřídlených tvorů, které nemohlo dokonale pochopit žádné zdravé oko, které by si nedokázal zapamatovat žádný přičetný mozek. Nebyli to ani krtci, ani vrány, ani káňata, ani mravenci, ani upíří netopýři, ani rozložené lidské bytosti; šlo o něco, co si nedokážu a nesmím ani vybavit. Belhavě doskákali dopředu, zpolovice zásluhou pařátů opatřených plovacími blánami, zpolovice zásluhou blanitých křídel; jakmile dospěli k davu celebrantů, zahalené postavy je chytily, osedlaly si je a po jedné na nich odjely podél potměšlé řeky do nor a tunelů chaosu, kde jedovatá zřídla napájejí děsivé a dosud neobjevené vodopády.

Stará pradelna odjela v procesí, stařec však zůstal, neboť jsem neuposlechl jeho posunků chytit si své zvíře a odjet jako všichni ostatní. Když jsem se opět ztěžka postavil, všiml jsem si, že amorfní pištec se odvalil mimo dosah mých očí, nicméně dvě zvířata trpělivě čekala opodál. Poněvadž jsem se k ničemu neměl, stařec vytáhl rydlo a voskovou tabulku a napsal, že je skutečným zmocněncem mých předků, kteří na tomto místě založili tradici vánočních slavností; že bylo určeno, abych se vrátil, a že nejtajnější rituály je třeba ještě provést. Tato sdělení psal starodávným rukopisem, a když jsem stále váhal, na důkaz svých slov vyňal ze svého splývavého roucha pečetní prsten a hodinky, obojí opatřené erbem mého rodu. Byl to však ohavný důkaz, neboť jsem věděl ze starých záznamů, že hodinky byly uloženy do hrobu s mým prapraprapradědem už v roce 1698.

Nato si stařec sňal kápi a poukázal na rodovou podobu ve svém obličejí, ale při tomto gestu jsem se pouze otřásl, protože jsem si byl jistý, že jeho tvář je pouze ďábelská vosková maska. Kulhavá zvířata nyní nedočkavě hrabala v lišejníku a já jsem si uvědomil, že podobnou nedočkavost začne zanedlouho vykazovat i stařec. Když se jeden z tvorů začal pomalu kolébavě vzdalovat, stařec se otočil, aby ho zastavil; tento náhlý pohyb mu uvolnil voskovou masku z míst, kde měl mít hlavu. Tehdy jsem se vrhl do olejnaté podzemní řeky, která odbublávala kamsi k mořským jeskyním, neboť postavení noční můry v podobě starce mi

znemožňovalo zamířit ke kamennému schodišti, po kterém jsme sem sestoupili; vrhl jsem se do zapáchajících šťáv skrytých hrůz země, dřív než ke mně mohly mé šílené výkřiky přivolat veškeré mrtvolné zástupy, jež se ukrývaly v těchto morových zákoutích.

V nemocnici mi bylo řečeno, že mne polozmrzlého našli za úsvitu v kingsportském přístavu, kde jsem se držel plovoucího ráhna, jež mi na pomoc poslala shoda šťastných náhod. Dozvěděl jsem se, že jsem se předchozího večera vydal špatnou cestou na rozcestí na kopci a zřítíl jsem se z útesů na Orange Pointu; tak alespoň usoudili ze stop ve sněhu. Nedokázal jsem nic namítat, protože všechno bylo špatně. Všechno bylo špatně, protože široká nemocniční okna mi ukazovala moře střech, z nichž jen asi pětina byla stará, a protože jsem slyšel zvuk vlaků a automobilů. Mí ošetřovatelé trvali na tom, že jsem v Kingsportu, a já jsem to nedokázal nijak vyvrátit. Jakmile jsem upadl do deliria po zjištění, že nemocnice stojí poblíž starého hřbitova na ústředním kopci, byl jsem poslán do nemocnice sv. Marie v Arkhamu, kde se mi mělo dostat lepší péče. Tam jsem se vskutku cítil lépe, neboť lékaři byli liberálních názorů a dokonce využili svého vlivu, aby se mi z knihovny Miskatonické univerzity dostal do rukou pečlivě střežený svazek Alhazredova zapovězeného *Necronomiconu*. Říkali něco o „psychóze“ a souhlasili, že je žádoucí, abych se v mysli oprostil od všech nutkavých obsesí.

Přečetl jsem si tedy onu strašlivou kapitolu a dvojnásob jsem se otrásal, poněvadž mi opravdu nebyla ničím nová. Viděl jsem ji už dříve, ať už stopy dokazují cokoliv; a na místo, kde jsem ji spatřil, bylo lepší zapomenout. V bdělém stavu kolem mne nebyl nikdo, kdo by mi ji mohl připomínat; ale mé sny byly prostoupeny hrůzou, vinou vět, jež se neodvažuji citovat. Odvážím se uvést pouze jeden odstavec, mnou nedokonale přeložený do angličtiny z neobratné středověké latiny.

„V hlubinách ukryté jeskyně,“ psal šílený Arab, „určené nejsou bádání vidoucích očí; neboť zázraky, jež střeží, podivné jsou a strašlivé. Prokletá je zem, kde mrtvé myšlenky jako nové žijí v prapodivných tělech, a zlovolná je mysl, kterou žádná hlava netřímá. Moudře Ibn Schacabao promluvil, když řekl, že šťastný je ten hrob, kde žádný čaroděj neulehl, a šťastné je to město v noci, jehož čarodějové v prach se proměnili. Neboť se již dlouho tvrdí, že duše ďáblova příznivce ze své mrtvolné hlíny nespěchá, nýbrž červa hlodavce živí a vzdělává; dokud z hniloby nový život nevyráší a tupí mrchožrouti podzemští schopnosti jej týrat nezískají a do obludných rozměrů nenarostou, by jej usoužili. Tam, kde by měly póry zemské vystačiti, se velké díry tajně kopou a věci, jež by se plaziti spíš měly, se již choditi naučily.“

VOLÁNÍ CTHULHU

(Nalezeno mezi poznámkami zesnulého
Francise Waylanda Thurstona z Bostonu)

„Lze si představit, že přežily velké síly či bytosti... přežily z nesmírně dávných časů, kdy... se vědomí projevovalo, patrné, ve tvarech a formách, jež se už dávno stáhly před nápořem nastupujícího lidstva... formách, jež letmo zaznamenala pouze poezie a legenda a nazvala je bohy, stvůrami, mytickými bytostmi všemožných druhů a povah...“

ALGERNON BLACKWOOD

I. Hrůza v hlíně.

Mám za to, že tou nejmilosrdnější věcí na světě je neschopnost lidské mysli usouvztažnit veškerý svůj obsah. Žijeme na poklidném ostrůvku nevědomosti uprostřed černých moří nekonečna a neočekává se, že se budeme vydávat daleko od břehů. Vědy, všechny do jedné napínající své síly vlastním směrem, nám dosud nezpůsobily větších škod; ale jednoho dne nám poskládání jednotlivých dílků vědomostí otevře tak strašlivé pohledy na realitu a na naši hroznou pozici v ní, že z tohoto zjištění bud propadneme nepřičetnosti, nebo se z vražedného světla stáhneme do klidu a bezpečí nového období temna.

Theosofové tuší děsivou velikost kosmického cyklu, v němž náš svět a lidská rasa tvoří pouze dočasné epizody. Šeptají o zvláštních přežitcích takovými slovy, při nichž by nám stydla krev v žilách, pakliže by je nezastíral nejapný optimismus. Ale nebyli to oni, kdo nám umožnili krátký pohled do zapovězených věků, při pomýšlení na něž mne mrazí v zádech a při snění o nichž přicházím o rozum. Onen krátký pohled, podobně jako všechny strašlivé záblesky pravdy, se zrodil z náhodného poskládání roztroušených věcí – v tomto případě šlo o starou zprávu z novin a o poznámky mrtvého profesora. Doufám, že poskládat je se již nikomu nepodaří; je jisté, že dokud budu žít, nikdy vědomě neposkytnu žádné vodítko k sestavení tak úděsného obrazce. Myslím, že pomlčet o znalostech, kterými disponoval, měl v úmyslu i profesor, a kdyby ho nesklátila náhlá smrt, byl by veškeré své poznámky zničil.

O celé věci jsem se poprvé dozvěděl v zimě na přelomu let 1926-7 v souvislosti s úmrtím mého prastrýce George Gammella Angella, emeritního profesora semitských jazyků na Brownově univerzitě v Providence ve státě Rhode Island. Profesor Angell byl všeobecně známý jako odborník na starodávné texty a o radu jej často žádali představitelé těch nejvýznamnějších muzeí; takže na jeho odchod ve věku dvaadevadesáti let si budou mnozí ještě vzpomínat. Na místní úrovni se zájem o něj prohloubil s ohledem na záhadnou příčinu smrti. Profesor

zemřel při návratu z lodi z Newportu; jak uvedli svědci, upadl náhle poté, co do něj strčil námořnický vyhlížečící černoch, který se vynořil z jednoho z ponurých temných dvorů na strmém svahu, kudy se vinula zkratka mezi nábřežím a nebožtíkovým domem na Williams Street. Lékaři nedokázali odhalit žádnou viditelnou újmu, ale po rozpačité debatě dospěli k závěru, že za skon tohoto tak starého pána mohlo jakési záhadné poškození srdce vyvolané rychlým výstupem do kopce. V dané chvíli jsem neměl žádný důvod, abych s tímto výrokem polemizoval, ale poslední dobou si s touto otázkou začínám lámat hlavu – více než jen lámat hlavu.

Jakožto od dědice a vykonavatele poslední vůle, neboť prastrýc zemřel jako bezdětný vdovec, se ode mne očekávalo, že zevrubně prostuduji veškeré jeho písemnosti; za tímto účelem jsem si do svého bytu v Bostonu přestěhoval všechny jeho zápisky a bedny. Většina materiálu, který jsem utřídil na základě vzájemných souvislostí, bude publikována péčí Americké archeologické společnosti, ale našel jsem i jednu bednu, která mne nadmíru zmátla a kterou jsem chtěl očím dalších lidí ukázat jen s velkou nelibostí. Byla uzamčená a já jsem od ní nemohl najít klíč, dokud mne nenapadlo prohlédnout si prsten, který profesor neustále nosil ve své kapse. Pak se mi schránu otevřít podařilo, ale jakmile jsem tak učinil, čekala na mne pouze větší a pečlivě sřežená záhada. Neboť jaký mohl být význam podivného hliněného basreliéfu a nesourodých nákresů, poznámek a výstřižků, jež jsem našel? Začal strýc na stará kolena věřit těm nejnepokrytějším podvodům? Rozhodl jsem se, že vyhledám onoho excentrického sochaře, jenž byl zodpovědný za toto zřejmé narušení klidu duše starého pána.

Basreliéf byl zhruba obdélníkového tvaru o tloušťce nepřesahující dva a půl centimetru a o ploše asi třináct krát patnáct centimetrů; očividně nedávného původu. Jeho námět však atmosférou a působením moderní ani zdaleka nebyl; a ačkoli mohou kubisté a futuristé produkovat řadu zřeštěných vrtochů, nestává se často, aby napodobovali onu záhadnou pravidelnost, jíž jsou prodchnuty starobylé texty. A texty jakéhosi druhu drtivá většina těchto motivů představovala; byť se má paměť, navzdory velké obeznámenosti se strýcovými písemnostmi a sbírkami, marně snažila určit tento konkrétní styl či se snad dopátrat jeho nejvzdálenějších souvislostí.

Nad těmito zdánlivými hieroglyfy byl výtvar zřetelně obrázkového charakteru, třebaže jeho impresionistické ztvárnění znemožňovalo nabýt jakékoli přesnější představy o jeho povaze. Zdálo se, že jde o jakousi stvůru, či symbol představující stvůru, takové podoby, kterou mohla zplodit pouze chorobná představivost. Pokud uvedu, že má poněkud výstřední fantazie ve vyobrazení rozpoznávala zároveň chobotnici, draka a karikaturu lidské bytosti, nijak se nevzdálím duchu této věci. Groteskní a šupinaté tělo se zakrnělými křídly bylo zakončeno houbovitou hlavou s chapadly; ale otřesnou úděsnost celému artefaktu dodávalo až celkové zasazení obrazu. Na pozadí za tvorem byly nezřetelné náznaky titánských staveb.

Texty doprovázející tuto zvláštnost, mimo stohu výstřížků z tiskovin, sepsal profesor Angell teprve nedávno, a nejevily žádné známky snah o literárnost. To, co vypadalo jako ústřední dokument, neslo název „KULT CTHULHU“, přičemž toto slovní spojení bylo přepečlivě vyvedeno tiskacími písmeny, aby se zabránilo jakémukoli chybnému čtení onoho neslýchaného názvu. Rukopis byl rozdělen na dvě části, z nichž první byla opatřena záhlavím „1925 – Sen a snové dílo H. A. Wilcoxe, Thomas Street č. 7, Providence, Rhode Island“ a druhá pak „Líčení inspektora Johna R. Legrasse, Bienville Street č. 121, New Orleans, Louisiana, na zasedání A. A. S. roku 1908 – Poznámky k němu a vyprávění profesora Webba“. Zbývající listy rukopisu představovaly krátké poznámky, z nichž některé obsahovaly líčení prapodivných snů různých osob, některé citáty z teosofických knih a časopisů (především *Atlantidy a ztracené Lemurie* W. Scott-Elliota) a zbytek pak komentáře k dlouho existujícím tajným společnostem a skrytým kultům s odkazy na pasáže takových mytologických a antropologických pramenů, jako je Frazerova *Zlatá ratolest* a *Čarodějné kulty v západní Evropě* slečny Murrayové. Výstřížky se z větší části týkaly nezvyklých duševních poruch a projevů skupinového třeštění či mánie na jaře roku 1925.

První polovina hlavního rukopisu líčila velmi zvláštní příběh. Podle něho se 1. března roku 1925 dostavil k profesorovi Angellovi hubený snědý mladík nervózního a roztržitého vystupování, jenž u sebe přechovával pozoruhodný hliněný basreliéf, který byl v dané chvíli ještě mimořádně vlhký a čerstvý. Na jeho návštěvce stálo Henry Anthony Wilcox a můj strýc v něm poznal nejmladšího syna vynikající rodiny, s nímž byl letmo obeznámen, který se v poslední době zabýval studiem sochařství na Uměleckoprůmyslové škole státu Rhode Island a který žil sám ve Fleur-de-Lys Building poblíž oné instituce. Wilcox byl předčasně vyspělý mladík obecně uznávaného geniálního nadání, leč nesmírné výstřednosti, jenž už od raného dětství ve svém okolí vzbuzoval zájem vyprávěním zvláštních příběhů a nezvyklých snů. Sám sebe označoval za „psychicky hypersenzitivního“, ale usedlí obyvatelé starobylého obchodního města nad ním mávali rukou jako nad pouhým „podivínem“. Poněvadž se nikdy příliš nepohyboval ve společnosti jemu podobných, postupně přestal být společensky viditelný a v současnosti byl znám pouze úzkému okruhu estétů z jiných měst. Jako ztracený případ ho vnímalo dokonce i Umělecké sdružení v Providence, snažící se uchovat si svou konzervativní tvář.

Během návštěvy, uváděl profesorův rukopis, se malíř začal nečekaně vyptávat, zda by archeologické znalosti jeho hostitele postačovaly k rozluštění hieroglyfů na basreliéfu. Mluvil zasněným, afektovaným stylem, který prozrazoval strojenost a odtažitý zájem; a můj strýc se při odpovědi neubrnil jisté strohosti, neboť nápadná čerstvost tabulky poukazovala na souvislost se vším možným, jen ne s archeologií. Replika mladého Wilcoxe, která na mého strýce zapůsobila natolik, že si ji později vybavil a poznamenal slovo od slova, byla zahalena ve fantasticky poetickém hávu, jenž musel charakterizovat celou konverzaci a který mi při

zmínce o Wilcoxovi vždy přijde kromobyčejně typický. Privil: „Je vskutku nová, neboť jsem ji vytvořil o včerejší noci při snění o podivných městech; a sny jsou starší než zasmušilý Tyros nebo zamyšlená Sfinga či zahradami obehnaný Babylon.“

A tehdy se pustil do nesouvislého vyprávění, které najednou rozjitřilo spící vzpomínky mého strýce a probudilo jeho horečnatý zájem. Předcházející noci došlo ke slabému zemětřesnému chvění, k nejvýraznějšímu, které bylo v Nové Anglii cítit v průběhu několika let; ořesy na Wilcoxovu obrazotvornost učinily silný dojem. Jakmile ulehl, zdál se mu nebývalý sen o nesmírných kyklopských městech titánských bloků a do nebe čnicích obelisků mokvajících zeleným slizem a opředěných skrytou hrůzou. Zdi a sloupy pokrývaly hieroglyfy a z jakéhosi blíže neurčeného místa pod zemí vycházel hlas, který nebyl hlasem, nýbrž chaotickým pocitem, který pouze představivost dokázala přetavit na zvuk, jenž se pokusil vyjádřit skoro nevyslovitelnou změtí slov, „*Cthulhu fhtagn*“.

Tato slovní změt' byla klíčem ke vzpomínkám, které vzrušily a zneklidnily profesora Angella. S vědeckou pečlivostí začal sochaři klást otázky; a s takřka frenetickým zaujetím studoval basreliéf, který mladík zhotovil, když se rozechvělý zimou a oděn pouze v noční košili zmateně probral ze snění. Jak posléze říkal Wilcox, strýc vinu za pomalost, s níž rozpoznal jak hieroglyfy, tak obraz postavy, sváděl na svůj pokročilý věk. Řada jeho otázek připadala návštěvníkovi mimořádně nepatřičná, zvláště pak ty, které se snažily obraz uvést do souvislosti s nezvyklými kulty či společnostmi; a Wilcox nechápal opakované přísliby mlčenlivosti, jež mu strýc nabízel výměnou za členství v jakémsi hojně rozšířeném mystickém či pohansky náboženském hnutí. Když se profesor Angell přesvědčil, že sochař vskutku nezná žádný kult či soustavu tajných nauk, začal na svého hosta naléhat, aby jej seznamoval s veškerými svými budoucími sny. Tato žádost přinesla ovoce, neboť po prvním setkání rukopis zaznamenává každodenní návštěvy mladého muže, během nichž sochař líčil překvapivé útržky nočních vizí, jejichž jádrem byl vždy jakýsi strašlivý kyklopský pohled na temné mokvající kamení, přičemž se z podzemí ozýval monotónní křik hlasu či vědomí, jenž zanechával záhadné pocitové dojmy popsitelné pouze jako nesrozumitelné drmolení. Dvěma nejčastěji se opakujícími zvuky bylo cosi, co v písemné podobě může vypadat jako „*Cthulhu*“ a „*R'lyeh*“.

23. března, pokračoval rukopis, se Wilcox nedostavil a dotazováním v jeho bytě bylo zjištěno, že ho zachvátila jakási záhadná horečka a že byl převezen k rodině na Waterman Street. Celou noc křičel, probudil několik dalších umělců v domě a od záchvatu se pouze zmítá mezi deliriem a bezvědomím. Strýc okamžitě zavolal do domu jeho rodiny a od onoho okamžiku celý případ bedlivě sledoval, přičemž často volal na Thayer Street do ordinace dr. Tobeyho, který měl mladého muže na starosti. Mladíkovo horečnaté myšlení se zjevně obíralo prazvláštními fenomény, a když o nich doktor hovořil, občas se mimovolně oťrásl. Nešlo pouze o opakování předchozích snů, nýbrž i o nepřičetné zmínky o gigantické, krácející

či sunoucí se „kilometry vysoké“ věci. Tento objekt nikdy plně nepopsal, ale tu a tam utroušené slovo, jak je zopakoval dr. Tobey, profesora přesvědčilo, že musí být identický s neznámou obludností, kterou se pokoušel postihnout ve svém snovém basreliéfu. Zmínky o této věci, dodával lékař, vždy předznamenávaly návrat mladíkovy mysli do letargie. Bylo zvláštní, že jeho teplota se nikterak nevymykala normálu; jeho zdravotní stav však spíše než na duševní poruchu upomínal právě na horečnaté onemocnění.

2. dubna asi kolem 15. hodiny všechny příznaky Wilcoxovy choroby náhle vymizely. Posadil se v posteli a s překvapením zjistil, že se nachází doma a naprosto netuší, co se s ním od oné noci 22. března ve snech či v realitě dělo. Poté, co ho jeho lékař prohlásil za zdravého, se za tři dny vrátil do svého bytu; profesoru Angellovi však přestal jakkoli asistovat. S jeho uzdravením vzaly za své veškeré stopy po neobvyklém snění a strýc po týdnu bezúčelných a nevýznamných líčení veskrze běžných vizí jeho noční myšlenkové pochody přestal zapisovat.

Zde končila první část rukopisu, ale odkazy na některé roztroušené poznámky mi poskytly spoustu námětů k přemýšlení – bylo jich vlastně tolik, že mou neochabující nedůvěru v umělce vysvětluje pouze můj vrozený skepticismus, o něž se tehdy opírala má filozofie. Zmíněné poznámky se týkaly popisů snů nejružnějších osob, pokrývajících stejné období, jako byla doba, kdy mladý Wilcox zápasil se svými nočními vizemi. Zdá se, že strýc rychle zahájil úžasné rozsáhlý průzkum mezi všemi svými přáteli, které mohl oslovit, aniž by u nich vzbudil pohoršení, a prosil je o pravidelná líčení snů a uvádění dat všech pozoruhodných vizí z poslední doby. Reakce na jeho žádost byly smíšené, ale nakonec se mu muselo sejít více odpovědí, než kolik mohl zpracovat obyčejný člověk bez sekretářky. Původní korespondence se nedochovala, avšak jeho poznámky tvořily pečlivý a vskutku významný výtah. Běžní lidé společenského života a obchodu – tradiční novoanglická „sůl země“ – poskytli skoro jednoznačně negativní výsledky, ačkoli i mezi nimi se občas objevil ojedinělý případ nezřetelných a beztvarych nočních dojmů, a to vždy mezi 23. březnem a 2. dubnem – tedy v období Wilcoxova deliria. Vědci nebyli zasaženi o nic více, byť čtyři případy vágních popisů poukazují na letmá zahlédnutí podivných krajín, a v jednom případě se hovořilo o děsu z čehosi abnormálního.

Všechny významné odpovědi přišly od umělců a básníků a já vím, že kdyby si mohli porovnat poznámky, vypukla by mezi nimi panika. Jelikož jsem však postrádal jejich původní dopisy, částečně jsem podezířoval sestavovatele průzkumu, že jim kladl zavádějící otázky nebo že korespondenci upravil tak, aby vyhovovala tomu, co se mimoděk rozhodl zjistit. Proto jsem si stále myslel, že Wilcox, jaksi obeznámený se strýcovými staršími podklady, tohoto vědeckého veterána podvádí. Odpovědi od milovníků umění vyprávěly znepokojivou historii. Od 28. února do 2. dubna se významnému procentu z nich zdály velmi bizarní sny, přičemž intenzita snů byla mnohonásobně silnější během období sochařova

deliria. Více než čtvrtina těch, kdo něco zaznamenali, hlásila scény a vágní zvuky ne nepodobné těm, které popisoval Wilcox; a někteří snílci se přiznávali k panickému strachu z gigantické neznámé věci, jež se jim zjevovala ke konci sledované doby. Jeden případ, o němž se poznámka zmiňovala s velkým důrazem, nabyl tragických rozměrů. Subjekt, velmi známý architekt inklinující k theosofii a okultismu, v den Wilcoxova záchvatu propadl nepřítčnosti a zesnul o několik měsíců později poté, co nepřestával vřeštět, aby byl zachráněn před jakýmsi uprchlým zplozencem pekel. Pokud by strýc označoval tyto případy jmény a nikoli pouze čísly, byl bych se pokusil získat jejich potvrzení a pustil bych se do soukromého pátrání, ale situace se měla tak, že se mi podařilo vystopovat pouze několik lidí. Ti všichni ale poznámkám dali plně za pravdu. Často jsem se zamýšlel, zda se všechny subjekty profesora dotazování cítily tak zmatené jako tento zlomek. Je dobře, že se nikdy nedozví vysvětlení celé věci.

Výstřižky z novin, jak jsem již naznačil, se dotýkaly případů paniky, mánie a výstřednosti v uvedeném období. Profesor Angell musel využívat výstřžkové služby, neboť informací byla ohromná spousta a zdroje byly rozesety po celé zeměkouli. Tu se líčila půlnoční sebevražda v Londýně, kde osamělý spáček proskočil oknem, když ze sebe vydal úděsný výkřik. Jinde jsem našel nesouvislý dopis zasláný do redakce jistých jihoamerických novin, v němž jakýsi fanatik usuzuje z vizí, které spatřil, na strašlivou budoucnost světa. Zpráva z Kalifornie popisuje theosofistickou kolonii, která se hromadně oděla do bílých hávů v očekávání „nádherného naplnění“, k němuž nikdy nedošlo, zatímco zpravodajství z Indie hovoří opatrnými slovy o vážném neklidu mezi domorodci z konce března. Na Haiti se znásobily orgie vúdú a základny v Africe hlásí zlověstné nepokoje. Američtí důstojníci na Filipínách se touto dobou potýkají s agresivitou jistých kmenů a newyorští policisté jsou v noci na 23. března napadeni davem hysterických Levantinců. Divokými pověstmi a legendami se to hemží i na západě Irska a fantaskní malíř Ardois-Bonnot uvádí na jarní pařížské přehlídce roku 1926 bezbožnou „Snovou krajinu“. Stejně hojná jsou i hlášení o nepokojích v ústavech pro choromyslné, takže jen zázrak mohl zabránit lékařské komunitě, aby si povšimla podivných paralel a došla k nepochopitelným závěrům. Celkově vzato: zvláštní hromada výstřižků; a já si v této době mohu jen stěží vybavit zatvrzelý racionalismus, s nímž jsem nad nimi mával rukou. Ale tehdy jsem byl přesvědčen, že mladý Wilcox věděl o starších záležitostech, o nichž se zmiňoval profesor.

II. Vyprávění inspektora Legrasse

Ony starší záležitosti, které sochařovu snu a basreliéfu dodaly ve strýcově vnímání na takovém významu, tvořily téma druhé poloviny jeho dlouhého rukopisu. Je patrné, že profesor Angell už jednou v minulosti spatřil d'ábelský tvar nepopsatelné stvůry, lámal si hlavu s neznámými hieroglyfy a slyšel zlověstné

slabiky, které lze přepsat pouze jako „Cthulhu“; a k tomu všemu došlo v tak znepokojivé a strašlivé spojitosti, že se nelze divit, kolika dotazy a žádostmi o další informace zahltil mladého Wilcoxe.

K této předešlé zkušenosti došlo v roce 1908, v době konání každoročního zasedání Americké archeologické společnosti v St. Louis. Profesor Angell, jak přináleželo člověku s tak velkou autoritou a znalostmi, sehrával v celém rokování klíčovou roli a patřil mezi první účastníky, jež oslovilo několik lidí z venku, kteří využili shromáždění, aby mu položili otázky žádající si správných odpovědí a seznámili přítomné s problémy volajícími po odborném posouzení.

Ústředním mezi těmito návštěvníky, a zakrátko i středem zájmu celé konference, byl běžně vypadající muž středních let, který přicestoval až z New Orleans, aby získal jistou konkrétní informaci, které se nemohl dopít u místních zdrojů. Jmenoval se John Raymond Legrasse a sloužil jako policejní vyšetřovatel. Přivezl si s sebou i důvod své návštěvy: groteskní, odpudivou a zjevné velice starou kamennou sošku, jejíž původ nebyl s to nikterak určit. Nelze si představovat, že inspektor Legrasse hořel byt' jen slabým zájmem o archeologii. Jeho touha po poučení vycházela čistě z potřeb jeho profese. Soška, modla, fetiš, či o co vlastně šlo, byla zabavena před několika měsíci v lesnatých močálech jižně od New Orleans během zátahu na údajné shromáždění vyznavačů vůdů; a obřady, k nimž při něm docházelo, byly tak neobvyklé a ohavné, že si policie s překvapením uvědomila, že narazila na temný kult, který jí byl dosud zcela neznámý a který svou d'ábelskostí nekonečně překonával i ty nejčernější africké čarodějnické kruhy. O jeho původu, vyjma nesourodých a neuvěřitelných zkazek, které policie vypáčila z jeho zajatých členů, se nedalo naprosto nic zjistit; proto se tedy vyšetřovatelé zoufale snažili najít jakýkoli zdroj informací o pradávných tradicích, jenž by jim pomohl určit povahu ohybného symbolu a prostřednictvím něho pak i vystopovat jádro celého kultu.

Inspektor Legrasse jen stěží mohl očekávat pozdvižení, které svým dotazem probudil. Stačil jediný pohled a shromáždění vědci se octli ve stavu nervózního rozrušení a okamžitě ho obklopili, aby mohli pohlédnout na drobnou figurku, jejíž naprostá cizorodost a zdání vskutku nesmírné starožitnosti mocně poukazovaly na souvislosti s neprobádanými a pradávnými dimenzemi. Vznik tohoto strašlivého artefaktu nepodnítila žádná známá sochařská škola, a přesto se zdálo, že se v matném a nazelenalém povrchu neurčitelného druhu kamene odráží celá staletí či dokonce tisíciletí.

Figurka, která začala pomalu kolovat od vědce k vědci k bedlivějšímu a detailnějšímu prostudování, byla vysoká asi osmnáct až dvacet centimetrů a vykazovala rysy vynikajícího řemeslného zpracování. Znázorňovala stvůru zhruba antropoidního tvaru, avšak s chobotnicovitou hlavou – jejíž tvář byla tvořena spleť chapadel –, se šupinatým, gumově vyhlížejícím tělem, ohromnými pařáty na zadních i předních končetinách a dlouhými, úzkými křídly vzadu. Tento poněkud odule tělnatý tvor, kterým prostupovala jakási odpudivá a nepřírozená

zlovolnost, dřepěl se zlomyslným výrazem na jakémsi kvádru či piedestalu pokrytém nečitelnými znaky. Konce jeho křídel se dotýkaly zadní hrany kamene, sedátko zaujímal přední část, zatímco dlouhé, zahnuté pařáty pokrčených zadních končetin svíraly přední okraj a dosahovaly čtvrtiny vzdálenosti ke spodní hraně podstavce. Hlava upomínající na hlavonožce byla nakloněná kupředu, takže zakončení obličejových chapadel se lehce dotýkala hřbetů ohromných předních tlap, jež svírala pokrčená kolena. Celek vypadal neskutečně živě a děsivě, neboť kolem jeho původu se stále vznášela aura neproniknutelného tajemství. Nebylo žádných pochyb o jeho nesmírném, obludném a nezjistitelném stáří; navíc na něm nebyla zřejmá žádná souvislost s nějakým známým uměleckým stylem náležejícím počátkům lidské civilizace – či ostatně jakémukoli jinému časovému údobí. Další záhadou, tvořící zcela samostatnou kapitolu, byl jeho materiál; poněvadž mýdlovitý, zelenavě černý kámen se svými nazlátlými či duhovými skvrnkami a proužkováním neupomínal na nic, s čím by měla zkušenosti ať geologie, či mineralogie. Stejně záhadné byly i znaky na jeho základně; a i když se konference účastnila polovina světových expertů v daném oboru, nikdo z přítomných nedokázal vyslovit ani ten nejspolehlivější pokus o určení třeba i té nejvzdálenější lingvistické příbuznosti. Znaky, podobně jako figurka a její materiál, náležely čemusi, co bylo obludně vzdálené a cizí lidstvu, jak je známe; čemusi zlověstně upomínajícímu na pradávné a rouhavé cykly existence, jichž se náš svět a naše představy nikterak neúčastní.

Ale přesto, když odborníci několikrát pokývali hlavami a tváří v tvář inspektorově záhadě přiznali porážku, vyskytl se mezi zúčastněnými muž, kterému monstrózní tvar a text zaváněl čímsi bizarně známým a který se zakrátko s jistou váhavostí ostatním svěřil se svými nevelkými znalostmi. Tímto mužem byl zesnulý William Channing Webb, profesor antropologie na Princetonské univerzitě a významný badatel. Profesor Webb se před osmačtyřiceti lety účastnil výpravy do Grónska a na Island, jež pátrala po jistých runových nápisech, které však neodhalila; a zatímco pobýval daleko na pobřeží západního Grónska, objevil pozoruhodný kmen či kult degenerovaných Eskymáků, jejichž náboženství, jakási zvláštní forma uctívání d'ábla, ho vyděsilo svou vědomou krvežíznivostí a ohavností. Šlo o víru, o níž ostatní Eskymáci skoro nic nevěděli a o níž se zmiňovali jen s velkým rozechvěním tvrdíce, že pochází z údésně dávných dob ještě před stvořením světa. Vedle nepopsatelných rituálů a lidských obětín prováděli Eskymáci jistě podivné obřady, při nichž se obraceli ke svrchovanému prastarému d'áblu či *tornasukovi*. Profesor Webb si jeho označení pečlivě foneticky zaznamenal od starého *angedkoka* či šamana a zvuky se co možná nejvěrněji pokusil přepsat latinkou. Ale fetiš, který si kult bedlivě sčítal a kolem něhož tančil, když se nad ledovými útesy zjevovala divoká polární záře, nabyl zásadní důležitosti až nyní. Profesor uvedl, že šlo o velmi neumělý kamenný basreliéf sestávající z ohavného obrazu a záhadného textu. A pokud mohl soudit,

ve všech hlavních rysech tvořil hrubou paralelu k obludné věci, jež nyní ležela před shromážděním.

Tyto informace, které účastníci zasedání přijali s napětím a úžasem, zapůsobily dvakrát tak silně na inspektora Legrasse; který svého informátora začal okamžitě zahrnovat otázkami. Poněvadž si od uctíváčů vúdů z močálů, jež zadrželi jeho muži, zaznamenal a přepsal znění ústního kultovního obřadu, poprosil profesora, aby se pokusil co nejlépe rozpomenout na slova, která si zapsal mezi d'ábelskými Eskymáky. Poté následovalo vyčerpávající srovnávání podrobností a okamžik vskutku užaslého ticha, kdy se detektiv s vědcem shodli na možné podobě věty společné oběma pekelným obřadům, mezi nimiž se otvírala propast tolika vzdálených světů. Jak eskymáctí čarodějové, tak louisianští knězi z močálů zpívali před svými spřízněnými idoly přibližně tato slova – jejich rozdělení je výsledkem odhadů tradičních pauz ve frázování při hlasitém prozpěvování:

„Ph'nglui mglw'nafh Cthulhu R'lyeh wgah'nagl fhtagn.“

Legrasse měl před profesorem v jedné věci náskok, neboť několik jeho degenerovaných vězňů mu zopakovalo, jaký byl podle starších knězi význam těchto slov. Jejich znění, jak mu bylo předloženo, bylo:

„Ve svém domě v R'lyehu mrtvý Cthulhu čeká a sní.“

A nyní, v reakci na všeobecné naléhání, inspektor Legrasse co možná nejsiřejí vylíčil svůj zážitek s uctíváči z močálů a vypověděl příběh, kterému strýc očividně připisoval nesmírný význam. Působil dojmem nejdivočejších snů tvořitele mýtů a theosofa a odhaloval zárážející míru kosmické představivosti, která se dala u míšenců a vyvrhelů jen stěží očekávat.

1. listopadu 1907 byla neworleanská policie naléhavě povolána do oblasti močálů a lagun jižně od města. Místní osadníci, většinou primitivní, avšak dobromyslní potomci Lafitteových mužů, museli čelit děsivé hrůze pocházející od neznámé věci, která se k nim kradla za nocí. Šlo patrně o vúdů, ale o vúdů strašlivější povahy, než jaké kdy poznali; a od okamžiku, kdy se z hlubin černých strašidelných lesů, kam se neodvažoval vstoupit žádný osadník, ozvalo neutuchající bubnování zlověstného tamtamu, zmizelo i několik jejich žen a dětí. Bylo slyšet nepřičetné výkřiky, trýznivý vřískot a zpěv vnikající do morku kostí, a temnotou problikávaly přízračné tančící plameny; a jak dodával vyděšený posel, lidé už to nemohli dále snášet.

Skupina dvaceti policistů, obsadivší dva vozy a jeden automobil, se tedy pozdě odpoledne vydala s roztráveným osadníkem na průzkum. Vystoupili na konci sjízdné silnice a několik kilometrů se v tichosti brodili děsivými cypřišovými lesy, do nichž nepronikalo žádné denní světlo. Otočily na ně obludné kořeny a zlověstné oprátky visícího mechu a občas hromada vlhkého kamení či pozůstatek hniјící zdi zesílily svými připomínkami mrtvolného osídlení pocit sklíčenosti, který vytvářela kombinace znetvořených stromů a houbovitých ostrůvků. Nakonec se jim před očima objevila i vesnice osadníků, pouhý zbědovaný chumel chatrčí; a v ústrety jim vyběhli hysteričtí vesničané, aby se nashromáždili kolem

skupiny pohupujících se luceren. V nesmírné dálce vpředu bylo zlehka slyšet zastřené bubnování tamtamů; a když se stočil vítr, bylo možné zaslechnout i dechberoucí jekot. Zpoza nekonečných alejí lesní noci se do osady bílým podrostem plížila i jakási narudlá záře. Všichni vystrašení vesničané, kterým se vůbec nezamlouvala myšlenka, že by měli opět zůstat o samotě, se rozhodně odmítli přiblížit byt' jen o krok k dějišti bezbožného uctívání, takže inspektoru Legrasseovi a jeho devatenácti kolegům nezbývalo, než se vnořit do temných loubí hrůz, do nichž nikdo z nich předtím nevstročil, bez jakéhokoli doprovodu.

Oblast, do níž policisté nyní vstupovali, byla odedávna opředená zlými pověstmi a bílými lidmi byla vlastně nepoznaná a neprobádaná. Pojily se k ní legendy o skrytém jezeře, jež dosud nespátklo oko žádného smrtelníka a v němž přežívala ohromná beztvará bílá polypoidní věc se světélkujícíma očima; a osadníci se šepem zmiňovali, že ji o půlnoci přilétávali z jeskyní v hlubinách země uctívat ďáblové s netopýřími křídly. Tvrdili, že zde byla už před D'Iberville, před La Sallem, před indiány a dokonce před všemi bohobojnými lesními zvířaty a ptáky. Zosobňovala tu nejstrašnější noční můru a spatřit ji znamenalo zemřít. U lidí však vyvolávala sny, takže ti dobře věděli, proč ji nemají vyhledávat. Současné orgie vůdů se odehrávaly pouze na okraji této hrůzné končiny, ale i tak místo jejich konání nevěstilo nic dobrého. Bylo tudíž možné, že místo uctívání děsilo osadníky více než obludné zvuky a další průvodní jevy.

Jen poezie či šílenství by dokázaly plně postihnout zvuky, které slyšeli Legrasseovi muži, když se prodírali černým bahnem k rudé záři a zastřenému dunění tamtamů. Existuje barva hlasu typická pro člověka a existuje barva hlasu typická pro zvíře; je však strašné, když lze slyšet hlas, který by měl vycházet spíš z hrdla opačného druhu. Zvířecí zbesilost a třeštivá zvůle se zde vybičovávaly do ďábelských výšek záchvaty vytí a ječení, které se nesly a prochvívaly potměšilými hvozdy jako zhoubné bouře z hlubin samého pekla. Občas méně souvislé kvílení ustalo a v monotónním zaklínání se ozval dobře secvičený sbor hrubých hlasů prozpěvující onen obludný verš či obřad:

„Ph'nglui mglw'nafh Cthulhu R'lyeh wgah'nagl fhtagn.“

Sotva policisté došli na místo, kde prořídly stromy, před očima se jim náhle zjevila celá scéna. Čtyři z nich se zapotáceli, jeden omdlel a dva propukli ve frenetický řev, který naštěstí přehlušila běsnící kakofonie orgií. Legrasse postříkal tvář ležícího muže vodou z močálu a všichni zůstali stát v rozechvění a takřka hypnotizováni hrůzou.

Uprostřed mokřadu se zvedal travnatý, stromů zbavený a poměrně suchý ostrov o rozloze asi půl hektaru. Na tomto pahorku se nyní svíjel a poskakoval nepopsatelný houf lidských abnormalit, které by dokázali zpodobnit snad jen Sime či Angarola. Toto hybridní plémě prosté veškerého ošacení se kroutilo, povykovalo a vřeštělo kolem ohavného kruhového ohně, v jehož středu, jak bylo možno zahlédnout při občasných trhlinách v závoji plamenů, stál ohromný žulový

monolit vysoký asi dva a půl metru; na jeho vrcholu spočívala nekalá vyřezávaná soška, svými rozměry s ním jakkoli neslučitelná. V rozsáhlém kruhu na deseti dřevěných konstrukcích rozestavených v pravidelných odstupech kolem plameny stravovaného monolitu visela hlavou dolů podivně znetvořená těla bezmocných zmizelých osadníků. Právě uvnitř tohoto kruhu povykovalo a vřeštělo kolo uctívačů. Pohyb celku směřoval zleva doprava v nekonečné bakchanálii prolétajícího se kola těl a kola ohně.

Možná šlo pouze o fantazii a možná šlo pouze o dozvuky, co přivedlo jednoho z mužů, snadno rozrušitelného Španěla, k představě, že zaslechl antifonické odpovědi na rituál z jakéhosi vzdáleného a neosvětleného místa skrytého v hloubce tohoto starobylými legendami a hrůzou opředeného lesa. S tímto mužem, Josephem D. Galvezem, jsem se později setkal a vyzpovídal ho. Pripadl mi však přehnaně imaginativní. Dokonce zašel tak daleko, že se v narážkách zmínil o slabém tlukotu ohromných křídel a o tom, jak za nejvzdálenějšími stromy zahlédl zářící oči a ohromnou bílou masu – myslím si ale, že přikládal až příliš velkou víru místním pověrám.

Policisté vytrvali ve vyděšeném ochromení poměrně krátce. Smysl pro povinnost byl přednější; a ačkoli muselo v houfu povykovat snad sto míšenců, policisté vytáhli zbraně a mezi tuto nechutnou sběr se směle vříteli. Pět minut na místě vládl nepopsatelný lomoz a zmatek. Dopadaly prudké rány, ozývaly se výstřely a občas se někomu podařilo prchnout; nakonec však Legrasse napočítal sedmačtyřicet vzpírajících se zajatců, které přinutil, aby se spěšně oblékli a zařadili se do zástupu mezi dvě řady policistů. Pět uctívačů bylo mrtvých a dva vážně zraněné odnášeli na improvizovaných nosítkách jejich spoluvězni. Soška byla z monolitu přirozeně opatrně snata a Legrasse si ji odnesl s sebou.

Po nesmírně náročné a vyčerpávající cestě vyšlo při výslechu na velitelství najevo, že všichni vězni jsou lidmi velmi nízkého, rasově smíšeného a duševně vyšinutého ražení. Většinou šlo o námořníky, a sklony k vůdů dodávala heterogenní skupině hrstka černochů a mulatů, pocházejících především z karibské oblasti a z portugalských ostrovů Zeleného mysu. Ale než stačilo zaznít větší množství otázek, začalo být zřejmé, že v této záležitosti jde o něco mnohem hlubšího a staršího než o pouhý černošský fetišismus. Ať byla tato stvoření jakkoli nízká a nevzdělaná, ústřední myšlenky své obludné víry se držela s překvapující sveřepostí.

Uctívali, jak říkali, Prastaré, kteří žili dlouhé věky před zrozením prvních lidí a kteří přišli do mladého světa z nebes. Tito Prastarí byli nyní pryč, uvnitř Země či pod mořem; ale jejich mrtvá těla vypověděla prostřednictvím snů jejich tajemství prvním lidem, kteří vytvořili kult, jenž nikdy nezankl. Toto byl jejich kult a vězni tvrdili, že existoval vždy a vždy i existovat bude, skrytý ve vzdálených pustinách a na temných místech po celé zeměkouli, dokud nenastane čas, kdy ze svého temného domu v mocném podmořském městě R'lyehu vystoupí velký kněz

Cthulhu a opět se ujme vlády nad Zemí. Jednoho dne, jakmile budou hvězdy připravené, se ozve a tajný kult bude věčně čekat, aby jej vysvobodil.

Do té doby nelze vypovědět nic více. Existuje tajemství, které z nich nevypáčí ani mučení. Mezi myslícími pozemskými tvory není lidstvo vůbec samo, neboť z temnoty vystoupily tvary, jež navštívily oněch několik málo věrných. Nebyli to však Prastaří. Prastaré žádný člověk nikdy nespasil. Vyřezávaná soška znázorňuje velkého Cthulhu, ale nikdo není s to určit, zda se mu ostatní podobají. Nyní už nikdo nerozluští staré nápisy, ale věci se šíří ústní tradicí. Zpívaný obřad nepředstavuje tajemství – to nikdy nezaznělo nahlas, o něm se pouze šeptá. Zpěv znamená pouze toto: „Ve svém domě v R'lyehu mrtvý Cthulhu čeká a sní“.

Jen dva vězni byli shledáni dostatečně přičetnými, aby mohli být oběšeni, zbytek byl poslán do nejrůznějších ústavů. Všichni svou účast na rituálních vraždách popírali a tvrdili, že za zabíjení mohou Černí okřídlení, kteří k nim přišli ze svého pradávného shromaždiště ve strašidelném lese. Nicméně o těchto tajemných spojencích nebylo možné zjistit žádnou souvislou informaci. To, co se policie přesto dozvěděla, jí sdělil především nesmírně starý mestic jménem Castro, který říkal, že se plavil po podivných přístavech a hovořil s nesmrtelnými představiteli kultu v čínských horách.

Starý Castro se rozpomínal na útržky ohavné legendy, před níž bledly i dohady theosofů a v níž se člověk a jeho svět jeví velice mladě a poměrně. Byly dlouhé doby, kdy Zemi vládly cizorodé Věci, jež si zde postavily velká města. Pozůstatky těchto měst, jak mu prý řekli nesmrtelní Číňané, se dají stále nalézt v podobě kyklopských sloupů na tichomořských ostrovech. Všechno zaniklo nesmírně dávno před příchodem člověka, ale existuje umění, které Je dokáže oživit, jakmile se hvězdy v cyklu věčnosti seskupí do patřičných pozic. Ostatně i Oni sami přišli z hvězd a přinesli si s sebou své obrazy.

Tito Prastaří, pokračoval Castro, nejsou vůbec z masa a kostí. Mají určitý tvar – a nebyla toho důkazem tato v kosmu zhotovená soška? –, ale jejich tvar nesouvisí s hmotou. Když hvězdy zaujmají vhodnou pozici, mohou se vesmírem přenášet z jednoho světa do druhého; když Jim však hvězdy nepřejí, nemohou žít. Ale třebaže už nežijí, nikdy opravdu neumřeli. Všichni leží v kamenných domech ve svém ohromném městě R'lyehu, chráněni kouzly mocného Cthulhu, do doby velkolepého vzkříšení, kdy na ně hvězdy a Země budou opět připraveny. V té době však k vysvobození Jejich těl musí napomoci nějaká síla zvenčí. Kouzla, která Je uchovávají v neporušeném stavu, Jim zároveň znemožňují učinit první krok, takže mohou v temnotě pouze ležet, bdít a přemýšlet, přičemž může uplynout bezpočet milionů let. Ví o všem, co se děje ve vesmíru, neboť spolu rozmlouvají přenosem myšlenek. Dokonce teď spolu hovoří ve svých hrobech. Když se po nekonečném chaosu objevili první lidé, Prastaří oslovili ty vnímavé mezi nimi působením na jejich sny; neboť jen takto může Jejich jazyk proniknout k hmotným myslím savců.

Potom, šeptal Castro, tito první lidé vytvořili kult kolem malých model, jež jim ukázali Prastaři; model snesených v zapomenutých časech z hvězd. Tento kult nikdy nezanikne, dokud hvězdy nezaujmou patřičnou pozici a tajní knězi nevyvedou velkého Cthulhu z Jeho hrobky, aby oživil své chráněnce a opětovně se ujal moci nad Zemí. Nebude obtížné určit, kdy nastane tento čas, neboť lidstvo se tehdy Prastarým začne podobat; bude svobodné, nespoutané a vyvázané z hierarchie dobra a zla, odhodí zákony a morálku a všichni do jednoho budou říčet, vraždit a oddávat se radosti. Potom je novým způsobům říčení, vraždění a oddávání se radosti naučí osvobození Prastaři a celá Země zaplane v apokalypse vytržení a svobody. Do té doby kult za pomoci náležitých rituálů nesmí dát zaniknout vzpomínce na tyto dávné způsoby a musí opatrně šířit věštbu jejich návratu.

V dávných dobách vybraní lidé hovořili s pohřbenými Prastarými ve snech, ale pak k čemusi došlo. Velké kamenné město R'lyeh se se svými monolity a hrobkami vnořilo do vln; a hluboká vodstva, plná onoho starobylého tajemství, jímž nedokáže prostoupit ani myšlenka, znemožnila jakoukoli přízračnou komunikaci. Vzpomínky však nezemřely a veleknězi pravili, že jakmile se seskupí hvězdy, město opět povstane. Tehdy se ze země vynoří černí zemští duchové, halící se do plísně a stínů a plní nezřetelných zkazek zaslechnutých v jeskyních pod zapomenutým mořským dnem. Ale o nich se už Castro mluvit příliš neodvažoval. Spěšně se odmlčel a další poznatky v tomto ohledu už z něj nedokázalo vymámit žádné přesvědčování ani lstivost. Překvapivě se odmítl zmínit i o *velikosti* Prastarých. Pokud jde o kult, řekl, že má za to, že jeho středisko se nachází uprostřed neprobádaných arabských pouští, kde ve skrytu a o samotě sní Irem, Město sloupů. Není spjat s evropskými čarodějnými spolky a mimo okruh svých členů je prakticky neznámý. Nikdy se o něm nezmínila žádná kniha, ačkoli nesmrtelní Číňané tvrdili, že určité dvojmysly lze nalézt v *Necronomiconu* šíleného Araba Abdula Alhazreda, které zasvěcenci mohou interpretovat podle libosti, zvláště pak často přetřásané dvojverší:

„Není mrtvé to, co může věčně dumat,
a po zvláštních érách i smrt může skonat.“

Legrasse, na něhož toto líčení udělalo hluboký dojem a který se nemohl ubránit jistému ohromení, se muze marně tázal, jaký byl historický vývoj tohoto kultu. Castro však zjevně říkal pravdu, když tvrdil, že toto je naprosto tajné. K původu kultu či sošky se nemohli nijak vyjádřit ani odborníci z Tulaneovy univerzity, detektiv se tedy vydal za největšími autoritami v zemi a nečekalo jej nic menšího než grónské vyprávění profesora Webba.

Horečnatý zájem, vyvolaný na konferenci Legrasseovým líčením a podepřený existencí sošky, se zračí i v následující vzájemné korespondenci všech jejích účastníků; byť v oficiálních tiskovinách se odráží jen pramálo. Prvotní starostí lidí

uvyklých na občasné šarlatánství a podvody je opatrnost. Legrasse sošku profesoru Webbovi na nějakou dobu půjčil, ale po jeho smrti se vrátila opět do rukou vyšetřovatele, kde i nadále zůstává a u něhož jsem si ji nedávno sám prohlédl. Jde vskutku o strašlivou věc a není pochyb o tom, že se podobá snové skulptuře mladého Wilcoxe.

Vůbec jsem se nedivil, že strýce vyprávění mladého sochaře tolik vzrušilo, neboť jaké myšlenky ho mohly napadnout, když poté, co se dozvěděl od Legrasse podrobnosti o kultu, uslyšel o citlivém mladém muži, který ve snech nejenže spatřil sošku, přesný přepis jejích hieroglyfů a grónskou přízračnou tabulku, ale ve snu rovněž zaslechl alespoň tři přesná slova zaříkávadla užívaného eskymáckými uctívači d'ábla a degenerovanými Louisiaňany? To, že se profesor Angell okamžitě pustil do tohoto nadmíru pečlivého bádání, bylo jen přirozené; i když soukromě jsem se domníval, že mladý Wilcox se o kultu nějak nepřímou dozvěděl a sérii snů si vymyslel, aby tajemství na účet mého strýce prohloubil a pokračoval v něm. Snová líčení a výstřihy nashromážděné profesorem sice představovaly silný důkaz, ale mé racionální smýšlení a extravagantnost celé věci mne stále nutily zaujímat, jak jsem si myslel, ta nejrozměšnější stanoviska. Takže poté, co jsem si rukopis znovu pečlivě prostudoval a sladil theosofické a antropologické poznámky s Legrasseovým vyprávěním, vydal jsem se do Providence, abych sochaře navštívil a vyčinił mu, že tak neomaleně podvedl vzdělaného a starého muže. Wilcox žil stále sám ve Fleur-de-Lys Building na Thomas Street, obldnné viktoriánské imitaci bretonského stylu ze sedmnáctého století, která mezi nádhernými koloniálními domy na starobylém kopci a ve stínu té nejskvostnější georgiánské věže v Americe staví na odív své štukované průčelí. Zastihl jsem jej zrovna při práci a z ukázek roztroušených kolem jsem okamžitě seznal, že jeho génius je vskutku hluboký a nefalšovaný. Věřím, že jednou se o něm bude mluvit jako o jednom z největších představitelů dekadence; poněvadž dokázal zachytit v sochařské hlíně, a jednoho dne jistě vyjádří i v mramoru, ony noční můry a fantazie, které evokuje v próze Arthur Machen a které vyjadřuje veršem a malbou Clark Ashton Smith.

Seděl tam snědý, křehký a poněkud zanedbaného vzhledu, při mém zaklepání se malátně otočil, a aniž by povstal, zeptal se mne, čeho se mi žádá. Když jsem mu řekl, kdo jsem, dal najevo jistý zájem; neboť strýc vzbudil jeho zvědavost bádáním nad jeho zvláštními sny, ale nikdy mu nevysvětlil, co jej ke studiu vlastně vede. V tomto ohledu jsem jeho vědomosti nijak nerozšířil, ale s trochou rafinovanosti jsem se ho pokusil přimět k řeči. Zakrátko jsem se mohl přesvědčit o jeho naprosté upřímnosti, protože o svých snech začal mluvit nezpochybnitelným způsobem. Sny a jejich otisky v podvědomí hluboce ovlivnily jeho tvorbu a ukázal mi morbidní sochu, jejíž výraz na mne mocně zapůsobil silou svých temných asociací. Nevzpomínal si, že by originál této věci spatřil jinde než na svém snovém basreliéfu, nicméně její kontury se mu v rukou bezděky vymodelovaly samy od sebe. Šlo bez pochyby o olbřímí tvar, o němž

třeštil v deliriu. Brzy mi dal na vědomí, že o tajném kultu nemá ani to nejmenší ponětí s výjimkou toho, co vytušil z předlouhé řady strýcových otázek; a já jsem se znovu pokoušel přijít na to, kde se v něm tyto groteskní dojmy mohly vzít.

O svých snech hovořil zvláštním poetickým způsobem, který mi před očima se strašlivou sugestivitou vymaloval vlhké kyklopské město z mokvajícího zeleného kamene – jehož geometrie, jak zvláštně dodal, byla celá špatně – a s pocitem vyděšeného očekávání ve mně rozezněl neutuchající, polonepřičetné volání z nitra země: „*Cthulhu fhtagn*“, „*Cthulhu fhtagn*“. Tato slova tvořila část onoho děsivého obřadu, který líčil snové bdění mrtvého Cthulhu v jeho kamenné kryptě v R'lyehu, a já jsem navzdory svému racionálnímu založení zakoušel hluboké pohnutí. Byl jsem si jistý, že Wilcox se o kultu dozvěděl jen jakousi náhodou a brzy na jeho existenci zapomněl uprostřed masy svého stejně tak bizarního čtení a fantazírování. Později si kult našel na základě své neodolatelné působivosti podvědomé vyjádření v jeho snech, v basreliéfu a ve strašlivé soše, na kterou jsem se nyní díval; takže způsob, jakým podvedl mého strýce, byl velmi nevinný. Mladík se vyznačoval povahou kolísající od náhlé slabé afektovanosti k jemným náznakům nevychovanosti, jež se mi nemohla nikdy zamlouvat; ale teď jsem byl ochotný uznat jak jeho génia, tak jeho upřímnost. Rozloučil jsem se s ním v přátelském duchu a popřál jsem mu úspěch, který mu slibuje jeho talent.

Záhada kultu mne nepřestávala fascinovat a občas jsem se nechával unášet vizemi proslulosti plynoucí z bádání nad jeho původem a souvislostmi. Navštívil jsem New Orleans, pohovořil jsem s Legrassem a dalšími účastníky onoho dávného zátahu, prohlédl jsem si obludnou sošku a dokonce jsem položil otázky těm několika degenerovaným vězňům, již byli stále naživu. Starý Castro byl už bohužel několik let po smrti. To, co jsem si nyní tak detailně vyslechl od přímých svědků, byť vlastně nešlo o nic jiného než o podrobné potvrzení textů mého strýce, ve mně vzbudilo nové vzrušení; cítil jsem totiž, že jsem na stopě velmi skutečného, velmi utajovaného a velmi starobylého náboženství, jehož objev ze mne mohl udělat uznávaného antropologa. Můj postoj se stále zakládal na neotřesitelném materialismu – *a jak si přeji, aby takový byl i nadále* – a já jsem se skoro nevysvětlitelnou zvráceností nepřestával zavrňovat nevysvětlitelnou shodu snových líčení a podivných výstřížků profesora Angella.

Začínal jsem tušit jen jednu neblahou věc, a dnes se bojím, že jsem o ní *přesvědčen*, a to skutečnost, že smrt strýce nebyla ani zdaleka přirozená. Upadl v úzké strmé uličce vedoucí od starého nábreží hemžícího se cizími nečistými vetřelci poté, co do něj neopatrně strčil černý námořník. Nezapomněl jsem na smíšenou krev a na námořní aktivity louisianských členů kultu a nepřekvapilo by mne, kdybych se dozvěděl o tajných metodách a otrávených jehlách tak ukrutných a známých tak dlouho, jako jsou známy tyto záhadné obřady a pověry. Je pravda, že Legrasse a jeho muže nikdo neobtěžoval, ale v Norsku byl jeden námořník, který spatřil určité věci, nalezen mrtev. Není možné, že se strýcovo podrobnější bádání, poté, co se seznámil s informacemi od sochaře, doneslo k zlo-

volným uším? Myslím si, že profesor Angell zemřel, protože toho věděl až příliš nebo protože bylo pravděpodobné, že se toho příliš mnoho dozví. Jestli takto dopadne i já, se ještě uvidí, poněvadž i já už toho vím dost.

III. Šílenství z moře

Pokud se nebi někdy zamane prokázat mi nějakou laskavost, půjde o naprosté vymazání následků náhody, která zavedla můj zrak k jednomu zbloudilému kusu papíru. Nebylo to nic, na co bych přirozeně narazil během své každodenní práce, neboť šlo o staré vydání australských novin, *Sydney Bulletin* z 18. dubna 1925. Uniklo dokonce výstřižkové službě, jež v době vydání horečně sháněla materiál pro výzkumy mého strýce.

Už jsem z větší části přestal s bádáním ve věci tzv. kultu Cthulhu, jak jej nazval profesor Angell, a byl jsem na návštěvě u jednoho vzdělaného přítele v Patersonu v New Jersey, kurátora místního muzea a známého mineraloga. Když jsem si jednoho dne prohlížel rezervní vzorky neuspořádaně rozprostřené na policích ve skladu v jedné ze zadních místností muzea, padl můj zrak na zvláštní ilustraci v novinách rozložených pod kameny. Byl to *Sydney Bulletin*, o němž jsem se již zmínil, poněvadž můj přítel měl široké kontakty ve všech představitelných částech světa; a ilustrací k článku byl polotónový obrázek ohybného kamenného idolu takřka stejného druhu, jako byla soška nalezená Legrassem v močálu.

Jakmile jsem z listu chvatně odstranil drahocenné vzorky, zprávu jsem podrobně prozkoumal; zklamalo mne však, že je jen nevelkého rozsahu. To, co sdělovala, však zlověstně souviselo s mým ochabujícím pátráním; pečlivě jsem si ji tedy vytrhl pro bezprostřední reakci. Stálo v ní:

TAJUPLNÁ OPUŠTĚNÁ LOĎ NALEZENA NA ŠIRÉM MOŘI

Vigilant připlouvá s bezmocnou ozbrojenou
novozélandskou jachtou ve vleku.
Na palubě nalezen jeden přeživší a jeden mrtvý.
Líčení zoufalého boje a úmrtí na moři.
Zachráněný námořník odmítá sdělit
podrobnosti svého podivného zážitku.
Objevena u něj zvláštní modla.
Vyšetřování bude následovat.

Nákladní loď *Vigilant* Morrisonovy společnosti vypravená z Valparaísa připlula dnešního rána ke svému molu v Darlingu, přičemž měla ve vleku v boji poškozenou a zneškodněnou, avšak po zuby ozbrojenou parní jachtu *Alert* z

novozélandského Dunedinu, kterou spatřila 12. dubna na 34° 21' jižní šířky a 152° 17' západní délky s jedním přeživším a jedním mrtvým mužem na palubě.

Vigilant vyplul z Valparaísa 25. března a 2. dubna byl zahnán dosti daleko na jih od své vytyčené trasy vinou mimořádně prudkých bouří a gigantických vln. 12. dubna byl spatřen plovoucí vrak; a přesto, že se na první po-

hled zdál opuštěný, po vstupu na palubu na něm byl objeven jeden zpola třešticí přeživší a jeden muž, který byl očividně již více než týden mrtvý. Žijící muž svíral úděsnou kamennou modlu neznámého původu, asi třiceticentimetrové výšky, ohledně jejíž povahy zůstávají naprosto bezradní všichni odborníci ze Sydneyjské univerzity, Královské společnosti i z muzea na College Street a o níž přeživší muž tvrdí, že ji našel v kabině jachty v malé vyřezávané schránce běžného typu.

Tento muž poté, co opět nabyl vědomí, poskytl mimořádně podivné líčení pirátství a vraždění. Jde o Gustafa Johansena, dosti bystrého Nora, druhého důstojníka dvoustěžňového škuneru *Emmy* z Aucklandu, která 20. února odplula do Callaa s posádkou čítající jedenáct mužů. *Emmy*, jak uvádí, 1. března zpozčila a prudce odklonila z předpokládané trasy silná bouře a 22. března loď na 49° 51' jižní šířky a 128° 34' západní délky objevila *Alert* s posádkou sestávající z podivné a zlovolně vypadající skupiny Kanaků a míšenců. Když bylo *Emmě* kategoricky přikázáno otočit se zpět, kapitán Collins odmítl; načež podivná posádka začala po škuneru zběsile a bez varování pálit z nezvykle těžké baterie mosazných děl tvořící součást vybavení lodi. Muži z *Emmy* si útok nenechali líbit, jak líčí přeživší námořník, a ačkoli se škuner začal potápět vinou střel, jež utrpěl pod čarou ponoru, podařilo se jim přiblížit k nepříteli bokem a proniknout na jeho palubu, kde se utkali s jeho divošskou posádkou, přičemž byli nuceni ji do posledního člena pobít – byť byli početně slabší –, vzhledem k nepřítelovu úděsnému a zoufalému, ač poměrně neobratnému způsobu boje.

Tři členové posádky *Emmy*, mezi nimiž byl kapitán Collins a první důstojník Green, byli zabiti. Zbývajících osm mužů pod velením druhého důstojníka Johansena se ujalo řízení zajaté jachty, s níž se vydali původním směrem, aby se přesvědčili, zda existoval nějaký důvod pro rozkaz k bezodkladné cestě zpět. Následujícího dne údajně přistáli na malém ostrůvku, ačkoli v oné části oceánu žádný ostrov být nemá; a šest z nich jakýmsi způsobem na břehu zemřelo, i když Johansen ohledně této části svého vyprávění vykazuje podivnou mlčenlivost a hovoří pouze o jejich pádu do skalní průrvy. Později se ještě s jedním druhem nalodili na jachtu a pokusili se ji ukormidlovat, v kterémžto snažení jim zabránila bouře z 2. dubna. Od onoho dne až do záchrany, k níž došlo 12., si toho tento muž pamatuje jen velmi málo, a dokonce si nevzpomíná, kdy zemřel jeho společník William Briden. Bridenovu smrt nelze připsat žádné zjevné příčině a byla pravděpodobně způsobena nervovým vypětím či vystavením povětrnostním vlivům. Telegrafická depeše z Dunedinu hlásí, že *Alert* byl v místě dobře známý jako obchodní loď zajišťující styk s ostrovy a u mola se netěšil nikterak dobré pověsti.

Vlastnila jej skupina míšenců, jejichž častá setkání a noční výpravy do lesa vzbuzovaly nemalou pozornost. Ve velkém spěchu vyplul těsně po bouři a otřesech, k nimž došlo 1. března. Náš aucklandský korespondent přiznává *Emmě* a její posádce výtečnou pověst a Johansena popisuje jako střízlivého a poctivého muže. Zítra námořní soud v celé této věci zahájí vyšetřování, při němž bude vyvinuta veškerá snaha, aby se Johansen rozhovořil více, než jak dosud činil.

To bylo dohromady s obrázkem ďábelské sošky vše; ale jaké myšlenkové pochody se mi tím rozvířily v hlavě! Získal jsem novou pokladnici informací o kultu Cthulhu včetně důkazů, že měl zvláštní zájmy na moři, jakož i na souši. Jaký důvod vedl nečistou posádku, plavící se se svou obludnou modlou, aby poručila *Emmě* udělat čelem vzad? Co to bylo za neznámý ostrov, na němž zemřelo šest členů posádky *Emmy* a ohledně něhož se důstojník Johansen nechtěl nijak šířit? K čemu dospělo vyšetřování námořního soudu a co se vědělo o odporném kultu v Dunedinu? A nejzáračnější ze všeho, co to bylo za hluboké a nadpřirozené propojení dat, která dodávalo na zlověstném a nyní nepopíratelném významu oněm přepestrým událostem, jež tak pečlivě zaznamenával můj strýc?

1. března – podle mezinárodní datové hranice našeho 28. února – došlo k zemětřesení a bouři. Z Dunedinu nedočkavě vystartoval *Alert* se svou ohyznou posádkou, jako by reagoval na nějaké volání, na druhé straně světa se básníkům a umělcům začalo zdát o zvláštním vlhkém kyklopském městě a mladý sochař ve spánku vymodeloval podobu obávaného Cthulhu. 23. března posádka *Emmy* přistála na neznámém ostrůvku a zanechala na něm šestici mrtvých mužů; onoho dne sny vnímavých lidí dosáhly zvýšené sugestivity a potemněly děsem ze zlomyslného pronásledování obrovskou stvůrou, přičemž zešlél jeden architekt a sochař náhle upadl do deliria! A co si myslet o bouři z 2. dubna – dnu, kdy všechny sny o mokvajícím městě ustaly a Wilcox se bez úhony vymanil z područí nezvyklé horečky? Co si o tom všem myslet – a o Castrových narážkách na zanořené a v kosmu zrozené Prastaré a jejich nadcházející vládu, na jejich věrný kult a *jejich manipulaci se sny*? Potácel jsem se na okraji kosmických hrůz, jež nemohla snést žádná lidská bytost? Pokud ano, pak muselo jít výhradně o duševní hrůzy, neboť druhý duben s obludnou hrozbou, která začala ujařmovat duši lidstva, jakýmsi způsobem skoncoval.

Toho večera, po dni vyplněném spěšným telegrafováním a vyřizováním, jsem se rozloučil se svým hostitelem a vyrazil jsem vlakem do San Franciska. Ani ne za měsíc jsem byl v Dunedinu; kde jsem však zjistil, že o podivných příslušnících kultu, kteří se zdržovali ve starých námořnických hospodách, se toho ví jen pramálo. Bahno bylo u mořského břehu příliš běžné na to, aby si zasluhovalo zvláštní zmínky; ačkoli jsem zaslechl mlhavé zvěsti o jedné výpravě do vnitrozemí, kterou podnikli právě tito míšenci a během níž se ze vzdálených kopců linulo slabé bubnování a rudé záblesky plamenů. V Aucklandu jsem se dozvěděl, že po zběžném a nikam nevedoucím šetření v Sydney se původně

plavovlasý Johansen vrátil s *bílými vlasy*, načež prodal svůj domek na West Street a odplul i se ženou do svého starého domova v Oslu. O svém drastickém zážitku toho svým přátelům nechtěl říci více, než co sdělil admiralitě, a jediné, co jsem získal, byla adresa jeho norského bydliště.

Poté jsem se vydal do Sydney a bez jakýchkoli výsledků jsem si pohovořil s námořníky a členy námořního soudu. V Circular Quay v sydneynském zálivu jsem si prohlédl *Alert*, nyní odprodaný a využívaný ke komerčním účelům, ale z jeho nic neříkajícího trupu jsem nic nevyčetl. Příkrčená soška s hlavou sépie, tělem draka, šupinatými křídly a podstavcem popsaným hieroglyfy byla uchovávána v muzeu v Hyde Parku, kde jsem si ji dlouze a pečlivě prohlížel, přičemž jsem se přesvědčil, že jde o artefakt zlověstně vynikajícího řemeslného zpracování, vyznačující se stejnou dokonalou tajemností, strašlivou starobylostí a nezemskou podivností materiálu, jichž jsem si všiml už i u Legrasseova menšího exempláře. Jak mi řekl kurátor, geologové si s ním nepřestávali lámat hlavu, neboť se zapřísahali, že na Zemi podobný materiál není možné nalézt. Pak jsem si s rozechvěním vzpomněl na to, co Castro řekl Legrasseovi o předvěkých Prastarých: „Přišli z hvězd a přinesli si s sebou své obrazy.“

Znejistěn duševním otřesem, který jsem dosud nikdy nezažil, rozhodl jsem se navštívit důstojníka Johansena přímo v Oslu. Vydal jsem se do Londýna, kde jsem okamžitě přestoupil na loď do norského hlavního města; a jednoho podzimního dne jsem přistál u vzhledných mol ve stínu Egebergu. Zjistil jsem, že Johansenův dům se nachází ve Starém městě krále Harolda Haardrada, který nedal zaniknout názvu Osla během všech těch staletí, kdy se velké město vydávalo za „Christianu“. Nedlouhou vzdálenost jsem urazil v najaté drožce a s tlukoucím srdcem jsem zaklepal na dveře úhledné a starobylé budovy s omítnutou fasádou. Otevřela mi zkormoucená žena v černém, a když mi přerývanou angličtinou sdělila, že Gustaf Johansen už není mezi živými, neubránil jsem se palčivému návalu zklamání.

Žena mi dále řekla, že jeho pobyt doma nemel dlouhého trvání, neboť zážitky z moře v roce 1925 z něj udělaly trosku. Neřekl jí nic, co by už předtím neřekl veřejnosti, ale zanechal jí dlouhý rukopis – o „technických záležitostech“, jak jej popsal – sepsaný v angličtině, zjevně proto, aby ji uchránil před rizikem plynoucím z náhodného pročitání. Během chůze úzkou uličkou poblíž göteborského doku ho srazil k zemi štos papírů vyhozený z podkrovního okna. Na nohy mu okamžitě pomohli dva indiští námořníci, ale než k němu stačila přijet sanita, zemřel. Lékaři neobjevili žádnou odpovídající příčinu jeho konce, a připsali jej tudíž srdečním potížím a oslabené konstituci.

Nyní jsem pocítil, jak mně u srdce začíná hlodat temný děs, jenž mne neopustí, dokud i já nedojdu klidu: „nešťastnou náhodou“ či nějak jinak. Když se mi podařilo vdovu přesvědčit, že můj vztah k „technickým záležitostem“ jejího manžela je dostatečně velký na to, abych si mohl činit nárok na jeho rukopis, dokument jsem si odnesl a na lodi vracející se do Londýna jsem se pustil do jeho

čtení. Šlo o prostý, nesourodý text – o snahu naivního námořníka sepsat deník po skončení událostí –, který se pokoušel den po dni vyličit průběh oné poslední úděsné plavby. Nemohu jej zde v jeho vágnosti a mnohomluvnosti doslova přepisovat, ale pokusím se postihnout tolik z jeho podstaty, abych vysvětlil, proč jsem začal tak nesnášet zvuk vody šplouchající o bok lodi, že jsem si musel ucpat uši vatou.

Johansen, díky Bohu, nevěděl všechno, i když spatřil město a tu Věc, ale já už nikdy nebudu klidně spát, když pomyslím na hrůzy, které ustavičně číhají v čase a prostoru za hranicí života, a na ony bezbožné nekalosti z pradávných hvězd, jež sní své sny pod mořem, poznané a ctěné přízračným kultem, jenž je hotov a dychtiv vypustit je do světa, jakmile další zemětřesení znovu pozvedne jejich obludné kamenné město ke slunci a vzduchu.

Johansenova plavba začala přesně tak, jak ji líčil námořnímu soudu. *Emma*, bez nákladu, vyplula z Aucklandu 20. února a musela čelit plné síle bouře zemětřesného původu, jež musela z mořského dna pozvednout hrůzy vniknuvší do snů nejrůznějších lidí. Když se loď opět dostala pod kontrolu posádky, začala si spěšně razit cestu kupředu, načež ji 22. března zastavil *Alert*; a já jsem pocítil důstojníkův žal, když popisoval kanonádu a následné potopení lodi. O snědých přívržencích kultu z *Alertu* hovoří s mimořádným děsem. Šířila se kolem nich jakási zvláště odporná atmosféra, v níž se jejich likvidace zdála bezmála povinností, a Johansen poté s nefalšovaným úžasem pohlížel na obvinění ze surovosti, které bylo proti jeho straně vzneseno během přelíčení u vyšetřovacího soudu. Potom, uhánějíce pod Johansenovým velením v ukořistěné jachtě, zvědavostí hnaní muži zahlédli, jak z mořských hlubin ční ohromný kamenný sloup, a na 47° 9' jižní šířky a 126° 43' západní délky narazili na pobřeží smíšeného bahna, slizu a zapleveleného kyklopského zdíva, jež nemohlo být ničím jiným než hmatatelnou podstatou největší pozemské hrůzy – přízračného mrtvolného města R'lyehu, které bylo zbudováno v bezmezných epochách před počátkem dějin ohromnými obludnými tvory, již sem pronikli z temných hvězd. Zde leželi velký Cthulhu a jeho hordy, skrytí v zelených mazlavých kobkách a konečně, po bezpočtu věků, vysílali myšlenky, jež vnášely strach do snů vnímavých, a rozkazovačně povolávali své věrné na pouť vysvobození a znovunastolení vlády. Johansen nic z tohoto netušil, ale Bůh ví, že zakrátko toho měl spatřit víc než dost!

Domnívám se, že se z vody vynořil pouze jediný horský vrchol, strašlivá, monolitem osazená citadela, na níž byl pohřben velký Cthulhu. Jakmile pomyslím na rozsah všeho, co může dlít v hlubinách, popadá mne touha okamžitě si vzít život. Johansen a jeho muži užasli před kosmickým majestátem tohoto promáčeného Babylonu pradávných démonů a i bez vysvětlování museli pochopit, že nejde o nic vlastního této či jakékoli jiné přičetné planetě. Bázeň před neuvěřitelnou velikostí nazelenalých kamenných bloků, před závrtnou výškou ohromného ozdobeného monolitu a před zdrcující povahou kolosálních

soch a basreliéfů s podivnou soškou nalezenou ve schránce na *Alertu* je naléhavě rozpoznatelná v každém řádku důstojníkovy vyděšeného líčení.

Aniž by věděl, co je to futurismus, Johansen se mu při popisech města velmi přiblížil; neboť místo aby popisoval nějakou konkrétní strukturu či budovu, drží se pouze vágních dojmů z ohromných úhlů a kamenných povrchů – povrchů příliš velkých na to, aby mohly přinášet něčemu správnému či patřičnému z tohoto světa, a bezbožných svými úděsnými obrazy a hieroglyfy. Zmiňuji se o jeho vyprávění o *úhlech*, protože naráží na něco, co mi sdělil Wilcox ohledně svého snění. Řekl mi, že *geometrie* snového města, jež spatřil, byla abnormální, neeuklidovská a obłudně prostoupená sférami a dimenzemi nesouvisejícími s těmi našimi. A nyní nevzdělaný námořník pocítil totéž, když popatřil na strašnou skutečnost.

Johansen a jeho muži přistáli v této monstrózní akropoli u svažujícího se bahnitého břehu a za neustálého klouzání vyšplhali nahoru po titánských mazlavých blocích, jež nemohly představovat žádné pozemské schodiště. Samo slunce na obloze vypadalo pokrouceně, když na ně pohlíželi polarizujícími výpary vzlínajícími z této mořem prosáklé zvrácenosti; a v oněch nepřítelně nepostižitelných úhlech otesaného kamení, kde druhý pohled odhaloval konkávnost poté, co první pohled rozlišil konvexnost, šklebivě číhaly pokřivená hrozba a zlověstnost.

Než průzkumníci stačili spatřit něco konkrétnějšího než kamení, sliz a plevel, zasáhly je záchvěvy děsu. Každý z nich by vzal nohy na ramena, pokud by se neobával opovržení ze strany druhých, a tak se pouze s rozpačitým nadšením pustili do hledání – nakonec marného – nějakého suvenýru, který by si mohli odnést na památku.

Pak se ozval Portugalec Rodriguez, který se vyšplhal na podstavec monolitu a zakřičel, co na něm našel. Zbytek ho následoval a všichni se zvědavě zadívali na ohromné vyřezávané dveře opatřené nyní tak dobře známým basreliéfem sépiového draka. Jak uvedl Johansen, podobaly se nesmírným vratům od stodoly; všichni vycítili, že jde o dveře kvůli zdobnému překladu, prahu a okolním zárubním, ačkoli nedokázali určit, zda leží naplocho jako padací dveře, nebo našikmo jako venkovní dveře do sklepa. Jak by řekl Wilcox, geometrie tohoto místa byla celá špatná. Člověk si nemohl být jistý, zda moře a země zaujímají horizontální polohu, a tudíž relativní poloha všeho ostatního se zdála přízračně nejistá.

Briden na několika místech neúspěšně zatlačil na kámen. Donovan opatrně prozkoumal jeho okraje a při svém postupu zatlačil jednotlivě na každý jeho bod. Nepřestával šplhat po groteskní kamenné římse – tedy jeho pohyb by se mohl označit za šplhání, pokud by dveře nezaujímaly horizontální polohu – a ostatní žasli nad tím, jak mohou být některé dveře na světě ohromné. Potom se půl hektaru velký panel začal v horní části velmi zlehka a měkce propadat a námořníci spatřili, že je vyvážený. Donovan sklouzl či se nějak sám postrčil dolů

nebo podél sloupu a připojil se ke svým druhům, a všichni sledovali, jak obludně vyřezávaný portál začíná klesat. V tomto přeludu spektrální deformace se nakláněl v abnormálním úhlopříčném pohybu, takže se zdálo, že zde neplatí žádné zákonitosti hmoty a perspektivy.

Otvor se černal takřka hmatatelnou temnotou. Ona černota byla vskutku reálná, neboť zakrývala části vnitřních stěn, jež měly být osvětleny, a ze svého dávného vězení se vyřítila ven jako kouř, přičemž viditelně zatemnila slunce, když se na máchajících blanitých křídlech vplížila do svažité a vypouklé oblohy. Z čerstvě otevřených hlubin se vyvalil také nesnesitelný puch a výtečně slyšícímu Hawkinsovi zanedlouho připadlo, že v propasti zaslechl odporný čvachtavý zvuk. Všichni nastražili uši a všichni stále poslouchali, když se To blátivě vysunulo na světlo a tápavě protlačilo své nesmírné rosolovité zelené tělo černým dveřním otvorem do zamořeného venkovního vzduchu onoho zhooubného města šílenství.

Chudáku Johansenovi při psaní těchto řádků málem vypověděla službu ruka. Má za to, že ze šestice mužů, která se nevrátila na loď, dva zemřeli přímo na místě čirým děsem. Ona Věc je nepopsatelná – neexistuje jazyk schopný vylíčit takové jínny třeštivého a prastarého šílenství, takové nepochopitelné popření vši hmoty, síly a kosmického pořádku. Hora se dala do pohybu či klopýtání. Bože! Lze se divit, že na druhém konci světa propadl nepřítel slavný architekt a že ubohý Wilcox v onom okamžiku telepatie začal blouznit v horečkách? Ta Věc z model, ten zelený slizovitý zplozenec hvězd se probral, aby se přihlásil o to, co mu přináleží. Hvězdy se opět vhodně seskupily a to, co se prastarému kultu nepodařilo záměrně, se podařilo náhodou skupince nevinných námořníků. Po bezpočtu věků byl velký Cthulhu opět na svobodě a slídl po požitcích.

Než se někdo stačil otočit, tři muže popadly houbovité pařáty. Ať jim dá Bůh věčný klid, pokud je ve vesmíru nějaký klid vůbec možný. Šlo o Donovana, Guerrera a Angstroma. Parker uklouzl, když se se dvěma dalšími zběsile hnál nekonečnou plochou nazelenalých skalisek ke člunu, a Johansen přísahá, že ho pozřel úhel zdiva, který na místě neměl co dělat; úhel, který byl ostrý, ale choval se jako tupý. Ke člunu tedy doběhli pouze Briden a Johansen, kteří začali zoufale pádlovat k *Alertu*, zatímco po mazlavých kamenech pleskavě seskakovala obrovitá stvůra, jež na okraji vody potácivě zakolísala.

Námořníci, navzdory tomu, že se všichni do jednoho vydali na břeh, nenechali úplně ochladnout páru, takže jim trvalo jen několik okamžiků horečnatého pobíhání mezi kormidlem a strojnou, než uvedli *Alert* opět do pohybu. Jachta začala mezi pokroucenými hrůzami té nepopsatelné scenérie pomalu čerit smrtonosné vody; mezitím na kamenných blocích onoho mrtvolného břehu, jenž nepocházel z tohoto světa, slintala a drmolila titánská Věc podobající se Polyfémovi proklínajícímu prchající Odysseovu loď. S odvahou větší, než měli legendární kyklopy, se pak velký Cthulhu slizce vnořil do vody a začal unikající loď pronásledovat ohromnými, kosmicky mocnými záběry zvedajícími v

okolí značné vlny. Briden se ohlédl a zešílel a začal se nepříčetně smát, což nepřestal s přestávkami činit až do chvíle, kdy ho v kabině jedné noci navštívila smrt, zatímco Johansen se tou dobou zmáhal jen na bezcílné delirantní toulání.

Ale nyní se Johansenovi ještě neulevilo. Jelikož věděl, že dokud *Alert* nepojede plnou parou, Věc loď určitě dohoní, rozhodl se k zoufalému kroku: nastavil stroje na maximální rychlost a bleskurychle vyběhl na palubu, kde stočil kormidlo. Páchnoucí voda kolem jachty začala mocně vířit a pěnit, a zatímco stroje zvyšovaly svůj výkon, náš odvážný Nor zamířil loď přímo proti blížícímu se rosolu, který čněl nad nečistou pěnou jako zád' d'ábelské galeony. Obludná sépiovitá hlava se svíjejícími se chapadly dosahovala robustní jachtě takřka k čelenu, ale Johansen hnal loď neochvějně dál kupředu. Ozvalo se prasknutí připomínající pukající měchýř, po moři se rozlila mazlavá špína jakoby z roztržené chobotnice, vzduch prostoupil puch jakoby ze sta otevřených hrobů a zvuk, který se kronikář dokonce zdráhal světit papíru. Loď na okamžik zahalil štiplavý a oslepující zelený oblak a u zádi se záhy objevilo pouze nekalé kypění, a tam se – Bože na nebi! – rozptýlená poddajná hmota onoho nepopsatelného zplozence hvězd také začala znovu nejasně *spojovat* do svého ohyzdného původního tvaru, přičemž *Alert*, nabírající rychlost díky strojům pracujícím na stále větší obrátky, se jí každou vteřinou vzdaloval.

To bylo vše. Potom Johansen v kabině jen dumal nad modlou a občas se postaral o potravu pro sebe a smějícího se šílence po svém boku. Po počátečním smělém výpadu se už nepokoušel kormidlovat, neboť po tomto činu pocítil, jak mu ochabla duše. Pak 2. dubna došlo k bouři a nad jeho vědomím se zatáhla mračna. Odevzdal se dojmům přízračného víření tekutými oceány nekonečna, závrtným projížd'kám na ohonu komety potácejícími se univerzy a hysterickým výpadům z propasti k Měsíci a z Měsíce zase zpátky

do propasti, přičemž vše oživoval hýkající sbor znetvořených bujarých starých bohů a okřídlených zelených vysmívajících se rarachů z Tartaru.

Z tohoto snu se vynořila i záchrana – *Vigilant*, námořní soud, ulice Dunedinu a dlouhá plavba zpátky do starého domu u Egebergu. Nemohl nic říci – lidé by ho měli za blázna. O tom, co ví, ještě před smrtí napíše, ale jeho žena se nesmí ničeho dovítít. Smrt pro něj bude požehnáním, pokud dokáže vymazat všechny vzpomínky.

Toto stálo v dokumentu, jež jsem si přečetl; teď jsem ho vložil do plechové krabice vedle basreliéfu a písemností profesora Angella. Přiložím k nim i tento svůj záznam – tuto zkoušku své přičetnosti, v níž jsem poskládal to, co doufám, že už nikdo jiný neposkládá. Pohlédl jsem na veškerou hrůzu, již skýtá kosmos, a od této doby budu muset vnímat jed i v jarní obloze a v letních květinách. Myslím, že můj život nebude mít dlouhého trvání. Tak, jak se ztratil můj strýc, jak se ztratil chudák Johansen, tak se ztratím i já. Vím toho příliš mnoho, a kult stále žije.

I Cthulhu stále žije. Domnívám se, že přežívá v oné kamenné propasti, která ho chránila od dob, kdy bylo Slunce ještě mladé. Jeho prokleté město je opět pod vodou, poněvadž *Vigilant* přes toto místo přeplul po dubnové bouři; ale jeho pozemští služebníci na opuštěných místech stále řičí, poskakují a vraždí kolem soškami osazených monolitů. Zanoření ostrova ho muselo uvěznit, když dlel ve své černé propasti, jinak by svět touto dobou už ječel hrůzou a šílenstvím. Kdo zná konec? To, co se vynořilo, může poklesnout, a to, co pokleslo, se může vynořit. V hlubině číhá a sní obludnost a kymácejícími se lidskými městy se šíří zhouba. Přejde čas – ale já nesmím a nemůžu domýšlet! Pokud nepřežiji svůj rukopis, budu se modlit, aby vykonavatelé mé vůle upřednostnili opatrnost před troufalostí a dohlédli na to, aby jej nespatriil zrak nikoho jiného.

HRŮZA V DUNWICHI

„Gorgony a Hydry, Chiméry – strašlivé příběhy o Celaenovi a Harpyjích – se mohou odrážet v pověřčivém mozku – ale byly tu už předtím. Jde o přepisy, typy – archetypy jsou v nás, věčné. Jak jinak by na nás všechny mohlo mít vliv líčení toho, o čem v bdělém stavu víme, že je falešné? To už od přírody propadáme hrůze z těchto bytostí, neboť známe jejich schopnost působit nám tělesnou újmu? Ale kdeže! Tyto hrůzy jsou mnohem starší. Sahají do časů mimo tělo – bez těla by tudíž byly stejné ... To, že druh strachu, o němž zde pojednáváme, je čistě duchovní – že sílí podle toho, jak je na zemi nehmotný, že převažuje v době našeho nevinného dětství –, jsou obtíže, jejichž řešení by mohlo poskytnout vhled do našeho předzemského bytí a nabídnout přinejmenším letmý pohled do stinné říše preexistence.“

CHARLES LAMB: „Čarodějnice a jiní noční běši“

I.

Pokud si cestovatel po severní části centrálního Massachusetts zvolí na křižovatce aylesburské silnice, těsně za Dean's Corners, špatnou odbočku, dostane se do opuštěného a podivuhodného kraje. Terén se zde zvedá a kamenné zídky porostlé planými růžemi se čím dál vehementněji tlačí ke kolejím prašné klikatící se silnice. Stromy početných lesních pásů se zdají být větší, než je obvyklé, a divoké býlí, trní a tráva zde rostou s bujností, jež se v obydlených končinách často nevidá. Osetá pole jsou mimořádně vzácná a na první pohled neúrodná; domy řídce rozesté po stráních nesou překvapivě jednotné stopy starobylosti, špíny a zchátralosti. Aniž byste věděli proč, zaváháte, když se máte zeptat na cestu pokroucených osamělých osob, jež tu a tam zahlédnete na drolicích se prazích domů nebo na svažujících se kamenitých loukách. Tyto osoby jsou tak zamlklé a tajnůstkářské, že nabýváte dojmu, jako byste se setkali s čímsi zapovězeným, co by bylo lepší nechat být. Jakmile vám dá vyvýšený úsek silnice zahlédnout nad hustými hvozdy pásmo kopců, pocit nepatřičnosti ve vás ještě zesílí. Jejich vrcholy jsou příliš oblé a symetrické, aby ve vás vzbudily dojem útěchy a přirozenosti, a občas se proti obloze zjeví výjimečně jasné siluety podivných kruhů vysokých kamenných sloupů, jimiž je většina z nich korunována.

Cestu přerušují strže a rokle neurčité hloubky a hrubě sbité dřevěné mostky nikdy nepůsobí dojmem bezpečnosti. Když silnice znovu začne klesat, narazíte na mokřiny, které ve vás instinktivně probudí nelibé pocity a které za soumraku působí skoro strašidelně, neboť se na nich ozývá vřeštění neviditelných lelků a rozzařují se svitem podivně rozsáhlých hejn svatojánských mušek, jež začnou tančit do chraptivého, podivně naléhavého rytmu pronikavě kvákajících volských

žab. Úzká a třpytivá linka horního toku Miskatoniku působí při svém těsném průtoku úpatím oblých vrchů, mezi nimiž pramení, zvláště hadovitě.

Jak se kopce přibližují, všímáte si spíše jejich zalesněných svahů než vrcholů ověšených kamennými kruhy. Lesní stráně se kolem vás tyčí tak temně a strmě, že si přejete, aby si zachovávaly patřičný odstup, ale krajem se nevine žádná cesta, po které byste jim mohli utéct. Za zastřešenou lávkou spatříte malou vesnici krčící se mezi bystřinou a svislou stěnou Kulaté hory a podivujete se nad shlukem hnijících mansardových střech, jež vykazují ranější architektonický styl, než je styl sousedního kraje. Nijak vás neuklidní, když si při zevrubnějším pohledu uvědomíte, že většina domů je opuštěná a rozpadá se a že kostelík s uraženou věží v sobě skrývá jediné špinavé obchodní zařízení v celé vsi. Bojíte se svěřit se ponurému mostnímu tunelu, ale nelze se mu nijak vyhnout. Jakmile jím projdete, jen stěží se zbavíte dojmu slabého, odporného zápachu, kterým čpí hlavní ulice, jako by se v ní nashromáždila plíseň a hniloba celých staletí. Vždy se vám uleví, když toto místo necháte za zády a vydáte se úzkou silničkou kolem úpatí kopců a dál přes rovinu do míst, kde se opět napojuje na aylesburskou silnici. Posléze se občas dozvídáte, že jste prošli Dunwichem.

Přespolní navštěvují Dunwich jen velice zřídka a od určitého období hrůz jsou sejmuty všechny ukazatele, které k němu mířily. Krajina v jeho okolí, soudíme-li ji dle běžného estetického kánonu, je více než obvykle krásná; nepřitahuje však žádné zástupy umělců či letních hostů. Před dvěma staletími, když se ještě nebraly na lehkou váhu řeči o čarodějnictví, uctívání Satana a podivných lesních bytostech, bývalo zvykem udávat důvody, proč je lépe se tomuto místu vyhnout. V našem osvíceném věku – protože dunwichská hrůza byla ututlána těmi, jimž leželo na srdci blaho jak města, tak celého světa – se mu lidé vyhýbají, aniž by ke svému konání znali přesný důvod. Jednou z příčin – byť ji nelze vztáhnout na neinformované cizince – může být skutečnost, že místní lid došel do stadia ohavného úpadku a vrátil se příliš daleko po cestě degenerace, která je v zapadlých koutech Nové Anglie tak běžná. Začal tvořit rasu samu o sobě, v níž jsou dobře zřejmá duševní a fyzická stigmata úpadku a krvesmilstva. Průměrné hodnoty jeho inteligence jsou žalostně nízké a jeho kroniky vydávají zápach nepokryté zkaženosti a zpola skrývaných vražd a skutků skoro nepojmenovatelného násilí a zvrhlosti. Stará venkovská šlechta, představovaná dvěma či třemi rody s vlastními erby, jež sem přišla v roce 1692 ze Salemu, se do jisté míry nad všeobecným úpadkem udržela; třebaže řada jejích větví už natolik zabředla do mrzké populace, že se lze v jejich případě setkat pouze se jmény sloužícími jako klíče k původu, jež takto znesvěčují. Někteří Whateleyové a Bishopové stále posílají své nejstarší syny na studia na Harvardskou či Miskatonickou univerzitu, avšak tito synové se jen zřídka kdy vrací pod zpuchřelé mansardové střechy, pod nimiž se oni i jejich předci narodili.

Nikdo, dokonce ani ti, kteří disponují fakty ohledně posledních hrůz, nedokáže říci, co se to v Dunwichi vlastně děje; ačkoli starobylé legendy hovoří o

bezbožných obřadech a tajných shromážděních indiánů, na nichž byly z velkých obřích kopců vyvolávány zapovězené bytosti temnot a pronášeny orgiastické modlitby, které v podzemí probouzely hlasité pukání a dunění. V roce 1747 reverend Abijah Hoadley, čerstvě přišedší do sboru Kongregacionalistické církve v Dunwichi, pronesl pamětihodné kázání týkající se blízké přítomnosti Satana a jeho rarachů, v němž mimo jiné pravil i toto:

„Je třeba říci, že nelze popíratí bezbožnosti pekelného zástupu Démonů, neboť jsou příliš přítomny v běžném povědomí; prokleté hlasy Azazela a Buzraela, Belzebuba a Beliala zaslechly z podzemí nyní už více než dvě desítky důvěryhodných žijících svědků. Já sám jsem před necelými čtrnácti dny zachytil naprosto zřetelnou rozmluvu sil pekelných v kopci za svým domem; kterouž následovalo chřestění a dunění, skučení, vřeštění a syčení, které nemohly povstati z žádné bytosti tohoto světa a které musely vycházeti z jeskyní, jež odhalí jediné černá Magie a jež odemkne jediné Ďábel.“

Pan Hoadley zmizel záhy poté, co přednesl toto kázání, nicméně jeho písemná podoba, vytištěná ve Springfieldu, se dosud dochovala. Zvuky vycházející z kopců byly rok co rok opakovaně hlášeny a stále představují hádanku pro geology a fyziografy.

Jiné tradice hovoří o odporných zápaších poblíž kruhů kamenných sloupů korunujících vrcholy kopců a o náletech vzdušných bytostí, jež lze slabě zaslechnout v určitou dobu z jistých míst na dně hlubokých strží; jiné se zase snaží vysvětlit existenci Ďáblůva dvorku – pusté, sežehlé stráně, kde neroste žádný strom, keř ani stéblo trávy. Navíc se i místní lid smrtelně obává početných lelků, kteří hlasitě skřehotají za teplých nocí. Kdekdo se zapřísahá, že tito ptáci jsou vyslanci pekel číhající na duše umírajících a že dokážou sladit své přízračné volání s posledním trhavým dechem trpícího. Pokud se jim podaří zachytit prchlivou duši opouštějící tělo, okamžitě se vznesou a odletí za švitoření ďábelským smíchem; pokud však duši nezachytí, postupně se ponoří do zklamaného ticha.

Tyto historky jsou samozřejmě zastaralé a směšné; tradují se totiž z velmi starých časů. Dunwich je vskutku úžasně starobylý – mnohem starobylejší než ostatní obce v okruhu padesáti kilometrů. Jižně od vsi můžete stále ještě zahlédnout sklepní zdi a komín věkovitého sídla Bishopů, jež bylo postaveno před rokem 1700; zatímco nejnovější přežívající stavební prvek zde tvoří rozvaliny mlýna u vodopádu, postaveného v roce 1806. Průmyslu se tu nedařilo a rozvoj továren v devatenáctém století tu měl jen krátkého trvání. Úplně nejstarší jsou zde obrovské kruhy hrubě tesaných kamenných sloupů stojící na temenech kopců, ale ty se zpravidla připisují spíše indiánům než novým osadníkům. Nálezy lebek a kostí, k nimž dochází uvnitř těchto kruhů a v okolí rozlehlého tabulového balvanu na Strážném kopci, přizívají lidovou víru, že tato místa bývala v minulosti

pohřebišti Pocumtucků; i když řada etnologů nevěnuje absurdní nepravděpodobnosti této teorie pozornost a trvá na přesvědčení, že tyto stavby zde zanechal bílý člověk.

II.

Právě v katastru městečka Dunwich, na velkém a jen zčásti obydleném statku choulícím se ve stráni šest a půl kilometru od vsi a dva a půl kilometru od nejbližšího lidského obydlí, se v pět hodin ráno v neděli druhého února roku 1913 narodil Wilbur Whateley. Tento den utkvěl lidem v paměti, protože byly Hromnice, které lidé v Dunwichi podivně slaví pod jiným jménem, protože bylo slyšet dunění v kopcích a protože celou předcházející noc zarputile štěkali všichni místní psi. Méně už za povšimnutí stála skutečnost, že matkou mu byla jedna z degenerovaných příslušnic rodu Whateleyů, poněkud znetvořená, nepřitažlivá pětaticetiletá albína, žijící se starým a pološíleným otcem, o jehož čarodějnických sklonech se za jeho mládí šeptaly ty nejděsivější legendy. O Lavinii Whateleyové se vědělo, že nemá žádného manžela, ale podle krajového zvyku se nijak nepokoušela dítě odmítnout. Pokud šlo o druhou stranu jeho původu, lidé si mohli podle libosti domýšlet – což také činili – nejružnější možnosti. Ona sama však byla na své snědé, kozlečí dítě, silně kontrastující s jejím nezdravým albinismem a růžovými očima, zvláště pyšná a dokonce se daly zaslechnout mnohé prapodivné věštby, jež pronášela o jeho nezvyklých schopnostech a úžasné budoucnosti.

Lavinia byla člověkem, od něhož se tvrzení podobných věcí dalo očekávat, poněvadž byla samotáříkou nacházející zalíbení v toulkách za bouří v kopcích a ve snahách luštit mohutné zapáchající knihy, které její otec zdědil po dvou staletích rodu Whateleyů a které rychle podléhaly zkáze působením času a červotočů. Lavinia nikdy nechodila do školy, byla však obeznámená s řadou nesourodých útržků starodávných učení, které jí vštípil starý Whateley. Odlehlé hospodářství v lidech vidy vzbuzovalo strach vzhledem k Whateleyho pověsti coby přívržence černé magie a nevysvětlená násilná smrt paní Whateleyové, když Lavinii bylo dvanáct let, na oblibě jejich usedlosti nijak nepřidala. Lavinia, osamělá mezi prazvláštními vlivy, si libovala v divokém a velkolepém fantazírování a osobitých aktivitách; její volný čas v domě, v němž už dávno neplatila žádná měřítko pořádku a čistoty, ani nemohl být zasvěcen péči o domácnost.

V noci, kdy se narodil Wilbur, jehož porodu se neúčastnil žádný doktor či porodní bába, se ozýval strašlivý vráskot, který dokonce přehlušil zvuky vycházející z kopců a štěkání psů. Sousedé se o dítěti dozvěděli až za týden, kdy starý Whateley zajel na saních do zasněženého Dunwiche a nesouvisle pohovořil se skupinkou kumpánů v Osbornově koloniálu. Zdálo se, že stařec prošel jakousi změnou – jeho zastřený mozek nabyl nového stupně prchlivosti, jež ho poznenáhlu proměnila z člověka budícího hrůzu na člověka hrůze podléhajícího –,

byť to nebyl nikdo, koho by mohla rozjitřit jakákoli běžná rodinná událost. Uprostřed toho všeho vykazoval jisté stopy pýchy, která byla později zřetelná na jeho dceři, a to, co řekl o původu vnukova otce, si řada jeho posluchačů vybavovala ještě dlouhá léta poté.

„Je mi ouplně jedno, co si lidi myslej – kdyby Lavinnin kluk vypadal jako jeho tatík, nevypadal by jako nic, co byste snád mohli čekat. Neměli byste si myslet, že jediní lidi jsou ti, co žijou tadyk ve okolí. Lavinnny vo tom něco přečetla a viděla něco, vo čem si spousta z vás jenom vykládá. Řek bych, že její chlap není vo nic horší než vostatní manželé tímto směrem vod Aylesbury; a kdybyste věděli vo kopcích tolik co já, nemohli byste si přát lepší církevní svatbu. A něco vám povim – jednoho dne vy všickni tady uslyšíte, jak Lavinnino děcko volá jméno svýho otce z vrcholku Strážnýho kopce!“

Jediní, kteří spatřili Wilbura během prvního měsíce života, byli starý Zacharias Whateley, z neskomírající větve Whateleyů, a družka Earla Sawyera Mamie Bishopová. Mamie k návštěvě nevedlo upřímně vzato nic než zvědavost, a její pozdější vyprávění se nesla v duchu jejích pozorovacích schopností; ale Zacharias přivedl na statek pár alderneyských krav, které si starý Whateley koupil od jeho syna Curtise. Tím začala série nakupování dobytka ze strany rodiny malého Wilbura, která skončila až v roce 1928, kdy Dunwich navštívila hrůza; nikdy se však nezdálo, že by zchátralá stodola Whateleyových přítomností skotu praskala ve švech. Bylo období, kdy se lidé zvědavě kradli ke starému statku a počítali stádo, jež se odvážně páslo na strmé stráni nad ním, a nikdy se nedopočítali více než deseti či dvanácti vychrtle, bezkrevně vypadajících kusů. Vysoká úmrtnost Whateleyových zvířat byla zjevně způsobena jakousi chorobou či neduhem, který patrně vzlínal z nezdravé pastvy nebo nakažených plísni a trámů špinavé stodoly. Jako by všechn pasoucí se dobytek utrpěl zvláštní zranění či rány, ne nepodobné říznutím; a jednou či dvakrát v průběhu prvních měsíců se několika návštěvníkům zdálo, že podobnou tělesnou újmu utrpěli v oblasti krku i šedovlasý neoholený stařec a jeho ucouraná kadeřavá albínská dcera.

Na jaře po Wilbuřově narození se Lavinia vrátila ke svým obvyklým toulkám po kopcích, tentokrát i se svým snědým synkem v nesouměrném náručí. Zájem sousedů o rodinu Whateleyových ochabl poté, co většina venkovského obyvatelstva dítě spatřila, a nikdo se neuráčil vyjádřit názor na překotný vývoj, který novorozeně každým dnem vykazovalo. Wilburův růst byl vskutku pozoruhodný, neboť tři měsíce od narození nabyl velikosti a tělesné síly, které u dětí do jednoho roku života nejsou vůbec běžné. Jeho pohyby a dokonce jeho hlasové schopnosti poukazovaly na ovládání a promyšlenost pro dítě zcela nepatřičné a nikdo ani nečekal, že v sedmém měsíci začne bez pomoci chodit, přičemž na odstranění počáteční nejistoty mu měl stačit jediný další měsíc.

Někdy po této době – v předvečer svátku Všechn svatých – byl o půlnoci spatřen velký oheň na vrcholu Strážného kopce, v místě, kde mezi hromadami kostí stojí starý tabulový kámen. Vášnivé debaty se rozdmýchaly poté, co Silas

Bishop – z neskomírající větve Bishopů – uvedl, že asi hodinu předtím, než oheň vzplanul, zahlédl chlapce, jak odhodlaně vybíhá na kopec následován svou matkou. Silas naháněl zatoulanou jalovici, ale když v kalném světle lucerny letmo obě osoby zahlédl, na svůj úkol takřka zapomněl. Pádily skoro neslyšně podrostem a užaslému pozorovateli se zdálo, že na sobě nemají jediný kus šatstva. Později už si nebyl tak jistý chlapcem, který na sobě mohl mít pás s trásněmi a tmavé polodlouhé či dlouhé nohavice. Wilbur poté nebyl nikdy spatřen živý a při smyslech, aniž by nebyl dokonale ustrojený v pečlivě zapnutém hábitu, jehož skutečná či hrozící neúplnost jej vždy naplňovala zlostí a obavami. Způsob, jak se v tomto ohledu vyjímal vedle své neupravené matky a děda, připadal sousedům pozoruhodný, tedy alespoň do hrůz roku 1928, které naznačily velmi pádné důvody.

Následujícího ledna se ve vsi s nevelkým zájmem propírala skutečnost, že „Lavinnin černej spratek“ začal mluvit, a to mu bylo teprve jedenáct měsíců. Způsob jeho mluvy byl dosti nevšední jak svou odlišností od obvyklého místního vyjadřování, tak zjevnou absencí infantilního šišlání, jímž se může pyšnit nejedno tří či čtyřleté dítě. Chlapec toho příliš nenamluvil, ale když už se tak stalo, jako by se v něm odrážel jakýsi nepostižitelný prvek, který Dunwich a jeho obyvatelé naprosto postrádali. Nepatřičnost se neskrývala ani tak v obsahu jeho slov či jednoduchých slovních spojeních, jichž užíval; spíše nejasně souvisela s jeho přízvukem či s vnitřními orgány, které se podílely na tvorbě řeči. I výraz jeho obličeje vynikal vyzrálostí; ačkoli mu – jako jeho matce a dědovi – chyběla brada, jeho pevný a předčasně vytvarovaný nos snoubící se s pohledem jeho velkých, tmavých, skoro románských očí mu dodávaly na takřka dospělém vzezření a na bezmála nadpřirozené inteligenci. Avšak navzdory své zjevné bystrosti byl kromobyčejně ošklivý; na jeho odulých pyscích, drsné nažloutlé pokožce, rozčuchaných kučeravých vlasech a podivně protažených uších bylo cosi skoro až kozlečího či zvířecího. Brzy upadl ve větší nelibost než jeho matka či děd a ve všech dohadách o něm bylo možno slyšet narážky na dávná kouzla starého Whateleyho a na to, jak se kdysi otráasaly kopce, když vřeštěl ohavné jméno Yog-Sothotha uprostřed kamenného kruhu s obrovskou knihou otevřenou v náručí. K chlapci cítili odpor i psi a před jejich hrozivým štěkáním se vždycky musel uchýlovat k nejrůznějším obranným taktikám.

III.

Starý Whateley mezitím pokračoval v nákupu dobytka, aniž by však nějak znatelně rozhojňoval své stádo. Kácel také stromy a pustil se do oprav nepoužívaných částí domu – prostorného stavení se špičatou střechou, jehož zadní část byla zcela zanořená do kamenitého svahu a jehož tři nejméně zničené místnosti v přízemí jemu a jeho dceři vždy dostačovaly. Ve starci se musely skrývat zázračné zdroje energie, které mu umožňovaly vykonat tolik namáhavé

práce; a i když si občas potrhle drmolil, na jeho tesařském umění byly patrné známky zdravé kalkulace. S prací začal hned, jak se narodil Wilbur; zničehonic dal do pořádku jednu z řady kůlen, obil ji fošnami a opatřil ji těžkým novým zámkem. Nyní se při obnově nepoužívaného prvního patra domu jevil stejně zručně. Jeho potřebnost o sobě dala vědět, pouze když ve znovu obsazené části domu zabeđnil všechna okna – ačkoli řada sousedů se shodovala, že šílené bylo už třeba jen to, že se zatěžoval s nějakou opravou. Hůře se však dalo vysvětlit, proč pro svého vnuka zařídil další místnost v přízemí – místnost, kterou si prohlédlo i několik návštěvníků, byť nikomu z nich se nepodařilo vstoupit do pečlivě zabeđněného horního patra. Stěny nové místnosti vybavil vysokými bytelnými policemi, na něž začal postupně, očividně v pečlivém pořadí, ukládat všechny tlející starobylé svazky a jejich části, které za života náhodně pohazoval v nejrůznějších koutech všech možných místností.

„Já už je použil,“ říkával, zatímco se kličem připraveným na rezavých kuchyňských kamnech snažil slepit utrženou stránku popsanou černými písmeny, „ale kluk má na to, aby je použil líp. Měl by je převzít v co možná nejlepším stavu, páč budou tvořit veškerý jeho vědění.“

Když byl Wilburovi rok a sedm měsíců – v září roku 1914 –, jeho vzrůst a pokroky byly skoro děsivé. Byl velký jako čtyřleté dítě a hovořil plyně a nesmírně inteligentně. Volně pobíhal po polích a kopcích a doprovázel matku na všech jejích toulkách. Doma pilně hloubal nad neobvyklými obrázky a schémata v knihách svého děda, zatímco ho starý Whateley za dlouhých a ztichlých odpolední nepřestával vzdělávat a katechizovat. Touto dobou už byly u konce úpravy domu a ti, kteří jim přihlíželi, se ptali, proč bylo jedno z horních oken předěláno na bytelné padací dveře. Šlo o okno v zadní části východního štítu, blízko u svahu; a nikdo si nedokázal představit, proč k němu byla ze země přistavena dřevěná rampa. Někdy v době těchto posledních stavebních úprav si lidé povšimli i toho, že stará kůlna, která od Wilburova narození zůstávala pevně zamknutá a zabeđněná, byla opět opuštěna. Nezajištěné dveře se lhostejně otvíraly, a když do nich vstoupil Earl Sawyer jednou při návštěvě spjaté s odprodejem dalšího dobytka, zarazil ho palčivý zápach, který se z nich vyvalil – takový puch, tvrdil, který nepocítil nikdy v životě, snad jen v blízkosti indiánských kruhů na kopcích, a který nemohl povstat z ničeho zdravého či pozemského. Ale dlužno říci, že domácnosti a hospodářství dunwichských starousedlíků se nikdy nevyznačovaly olfaktorickou čistotou.

Následující měsíce byly prosty nápadných událostí s výjimkou všeobecného zapřisahání, že dochází k pomalému, leč trvalému zesilování tajemných zvuků z kopců. O filipojakubské noci roku 1915 došlo k otřesům, které cítili dokonce lidé v Aylesbury, zatímco nadcházejícího předvečera svátku Všechny svatých se z podzemí ozvalo dunění, jež se záhadně časově shodovalo se šleháním plamenů – „v tom maj prsty ty čarodějové Whateleyovi“ – z vrcholku Strážného kopce. Wilbur stále zlověstně rostl, takže když oslavil čtvrtý rok, vypadal, jako by mu

bylo deset. Už si i sám horlivě četl; mluvil však mnohem méně než předtím. Pohlcoval ho příkrov zamlklosti a lidé se poprvé začali konkrétně vyjadřovat k výrazu zla, který se postupně vkrádal do jeho kozlečí tváře. Občas cosi drmolil neznámým jazykem a prozpěvoval si v bizarním rytmu, který jeho posluchače děsil pocitem nevysvětlitelné hrůzy. Odpor, který k němu pociťovali psi, se nyní stal tématem širokých debat a Wilbur byl nucen nosit pistoli, aby se mohl bezpečně pohybovat volnou krajinou. Občasné použití zbraně jeho oblibu mezi majiteli psích hlídačů nikterak nezvýšilo.

Těch několik málo návštěvníků, co do domu zavítalo, často našlo Lavinii o samotě v přízemí; ze zabeďněného prvního patra se mezitím ozýval zvláštní křik a kročeje. Nikdy neprozradila, co její otec a syn nahoře dělají, ačkoli jednou zbledla a propadla neobvyklému strachu, když se jeden rozverný podomní obchodník s rybami pokusil otevřít zamknuté dveře vedoucí na schodiště. Obchodník pak sdělil zevlujícím v koloniálu, že se mu zdálo, jako by v patře nad sebou slyšel koňský dupot. Přítomní se zamysleli nad dveřmi a rampou a nad rychle zmizelým dobyt看em. Pak se otráslí, jakmile si vybavili zkazky o mládí starého Whateleyho a o podivných věcech, jež vystupují ze země, když se v náležitou dobu jistým pohanským bohům obětuje mladý býk. Už nějakou dobu si také všímali, že psi se začínají děsit a nenávidět celé Whateleyho hospodářství stejně zběsile, jako se děsili a nenáviděli mladého Wilbura.

V roce 1917 se rozhořela válka a soudce Sawyer Whateley, jako předseda místní odvodní komise, měl velké potíže s naplněním kvóty mladých dunwichských mužů, kteří by mohli být posláni do výcvikového tábora. Vláda, zděšená takovými příznaky všeobecného místního úpadku, poslala do Dunwiche několik úředníků a lékařských expertů, aby situaci prozkoumali; byla vypracována úřední zpráva, na niž si čtenáři novoanglického tisku mohou ještě pamatovat. Pozornost, kterou starousedlíci šetření věnovali, zavedla reportéry na stopu Whateleyům a měla za následek i to, že *Boston Globe* a *Arkham Advertiser* otiskly v nedělních přílohách křiklavá líčení o předčasné vyzrálosti mladého Wilbura, černé magii starého Whateleyho, o policích plných prazvláštních knih, zabeďněném prvním patře starobylého hospodářství, o zlověstnosti celého kraje a dunění linoucím se z jeho kopců. Wilburovi bylo tehdy čtyři a půl roku a vypadal na patnáct. Rty a tváře měl porostlé hrubými tmavými chlupy a začal se mu měnit hlas.

Earl Sawyer se vydal k Whateleyům s oběma skupinkami reportérů a fotografů a upozornil je na nezvyklý zápach, který jako by se nyní řinul z uzavřeného horního prostoru. Řekl, že jde přesně o tentýž puch, na který narazil v kůlně opuštěné po dokončení stavebních úprav v domě; podobal se též slabému čpění, které někdy zaznamenal poblíž kamenných kruhů v kopcích. Obyvatelé Dunwiche si všechna líčení po jejich zveřejnění přečetli a usmívali se nad jejich očividnými omyly. Divili se rovněž, proč novináři tak zdůrazňují fakt, že starý Whateley vždy platí za dobytek zlatými mincemi mimořádně dávného data.

Whateleyovi přijímali hosty jen se špatně skrývanou nelibostí, byť se neodvažovali poutat k sobě další pozornost násilným odporem nebo odmítnutím vypovídat.

IV.

Letopisy Whateleyů se na deset let nerozlišitelně vnořily do obecného žití vymírajícího společenství, již uvyklého jejich osobitým způsobům a zatvrzelého vůči jejich orgiím o filipojakubských nocích a v předvečer Všech svatých. Dvakrát ročně zapalovali ohně na vrcholu Strážného kopce, a tehdy se dunění z útrob hor ozývalo s čím dál větší intenzitou; na starém hospodářství nicméně docházelo k podivným a zlověstným událostem v průběhu celého roku. Postupem času návštěvníci začali přiznávat, že zaslechli zvuky v zabeđeném horním patře i navzdory tomu, že byla celá rodina shromážděna dole, a tázali se, jak rychle či pomalu bývá obětována kráva či býček. Mluvílo se o stížnosti u Společnosti pro zamezení krutosti na zvířatech, ale nikdy nedošlo k žádnému praktickému kroku, neboť dunwichští lidé nikdy nehořeli touhou přivolávat k sobě pozornost okolního světa.

Někdy v roce 1923, kdy desetiletý Wilbur vykazoval myslí, hlasem, postavou a zarostlou tvář všechny znaky dospělosti, se ve starém domě odehrála druhá velká etapa tesařské aktivity. Došlo k ní výhradně v uzavřeném horním patře a ze zbytků vyhozeného dřeva lidé usoudili, že mladík a jeho děd vybourali veškeré příčky a dokonce odstranili podlahu na půdě, čímž mezi přízemím a špičatou střechou nechali jeden velký rozsáhlý prázdný prostor. Strhli také mohutný ústřední komín a ke starým rezavým kamnům přidrátovali jen chatrnou plechovou venkovní rouru.

Na jaře po této události si starý Whateley všiml narůstajícího počtu lelků, kteří přilétali z Údolí chladného pramene, aby mu v noci skřehotali pod oknem. Zdálo se, že na tuto novou okolnost pohlíží jako na cosi mimořádně důležitého, a kumpánům z Osbornova koloniálu řekl, že tuší, že přišel jeho čas.

„Hvízdaj teďka do rytmu s mým dejcháním,“ říkal, „a myslím, že se chystaj, aby mi polapili duši. Vědí, že se dere ven, a nechtěli by o ni přijít. Chlapci, sami poznáte, až umřu, jestli mě dostali, nebo ne. Jestli jo, nepřestanou vřeštět a smát se, dokud nevyjde slunko. Jestli ne, tak se jaksi ztiší. Myslím, že se s dušema, co takhle lapaj, občas musej pustit pěkně do křížku.“

V noci na 1. srpna roku 1924 Wilbur Whateley hnál svého jediného zbývajícího koně temnotou, aby mohl zatelefonovat z Osbornova koloniálu ve vsi doktoru Houghtonovi do Aylesbury. Lékař našel starého Whateleyho ve velmi vážném stavu; jeho srdeční činnost a chroptivý dech prozrazovaly, že konec na sebe nedá dlouho čekat. Bez tvará albínská dcera a nepřírozeně zarostlý vnuk stáli vedle postele, zatímco se z prázdného prostoru nad jejich hlavami ozývaly znepokojivé náznaky rytmického šplouchání, upomínajícího na zvuk vln

omývajících rovnou pláž. Doktora však zneklidňovalo hlavně štěbetání nočních ptáků za oknem; zdánlivě nekonečného množství lelků, kteří vřeštěli své neutuchající poselství v repetících, jež se ďábelsky shodovaly se sípavým dýcháním umírajícího muže. Je to záhadné a nepřirozené, uvažoval doktor Houghton – až příliš se to podobalo duchu tohoto kraje, do něhož vjel po naléhavé žádosti jen s velkým zdráháním.

Před první hodinou ranní starý Whateley nabyl opět vědomí a přerušil své chroptění, aby svému vnukovi zajímavě sdělil několik slov.

„Víc místa, Willy, brzo víc místa. Ty rosteš – a *tamto* roste ještě rychlejc. Brzo ti to bude připravený sloužit, chlapče. Votevři bránu Yog-Sothothovi tím dlouhým zaříkáním, který najdeš na straně 751 *kompletního vydání*, a pak podpal to vězení. Voheň ze země to spálit nedokáže.“

Byl zjevně naprosto nepřičetný. Po krátké odmlce, během níž hejno lelků venku přizpůsobilo své vřeštění pozměněnému rytmu jeho dechu a zatímco se do místnosti z dálky nesly ozvuky zvláštního dunění z kopců, připojil několik dalších vět.

„Krm to pravidelně, Willy, a dávej pozor na množství; ale ať to příliš nenaroste, páč kdyby se to vyvalilo ven nebo uteklo dřív, než se votevřeš Yog-Sothothovi, všechno skončí a bude to k ničemu. Jenom ti z venku to můžou přimět k množení a práci... Jenom voni, ti staří, co se chtějí vrátit...“

Ale jeho slova opět nahradilo sípání a Lavinia vykřikla, když si všimla, jak se změně opět přizpůsobili i lelci. Tak to pokračovalo ještě více než hodinu, než se ozval poslední hrdelní chropot. Doktor Houghton přetáhl starci přes skelné šedé oči svráštělá víčka. Ptačí lomoz na sotva patrný okamžik utichl. Lavinia vzdychla, ale Wilbur se jen potlačovaně usmál, když se z kopců ozvalo slabé zadunění.

„Nedostali ho,“ zamumlal svým hlubokým hrdelním hlasem.

Z Wilbura byl v této době, v jeho jednostranném zaměření, učenec vskutku závatné erudice a prostřednictvím dopisů jej nenápadně znala řada knihovníků na vzdálených místech, kde se přechovávaly vzácné a zapovězené starobylé svazky. Dunwich stupňoval svou nenávist a obavy, protože došlo k několika zmizením mezi místní mládeží a podezření neurčitě poukazovala na možnou souvislost s Wilburem; ale mladík byl vždy schopen dotazování zklidnit vyvoláním děsu a sáhnutím do zásob prastarých zlatých mincí, které, jako za časů svého děda, opakovaně a ve stále větší míře utrácel za nákup dobytka. Na pohled nyní vypadal nepředstavitelně vyvrážděný a zdálo se, že jeho výška, která už dosáhla hodnoty běžné pro dospělého člověka, má tendenci běžnou míru překonat. V roce 1925, když ho jednoho dne navštívil korespondenční kolega-badatel z Miskatonické univerzity, jenž odešel pobledlý a zmatený, měřil necelé dva metry.

Celá léta Wilbur zacházel se svou zcela znetvořenou albínskou matkou s narůstajícím opovržením, až jí nakonec zakázal, aby jej o filipojakubské noci a v předvečer Všech svatých doprovázela na cestách do kopců; a v roce 1926 si toto ubohé stvoření postěžovalo Mamie Bishopové, že z něho má strach.

„Mamie, já vo něm vím víc, než kolik vám toho můžu říct,“ říkala, „ale poslední dobou je víc věcí, co vo něm nevím ani já. Přisámbohu, já nevím, co chce ani vo co se pokouší.“

Toho roku o Všech svatých se zvuky z kopců ozývaly hlasitěji než kdy předtím a na Strážném kopci jako obvykle plápolaly plameny; nicméně lidé věnovali větší pozornost rytmickému vřeštění ohromných hejn nepřírodně opožděných lelků, kteří jako by se slétli přímo k neosvětlenému hospodářství Whateleyů. Po půlnoci se jejich písklavé chrčení proměnilo na jakési pandemonické skřehotání, jež prostoupilo celým okolím, a ztišit se dokázali až někdy za rozbřesku. Pak zmizeli a pospíchali na jih, kde měli být už asi před měsícem. Nikdo si dlouho nebyl zcela jistý, co to mělo všechno znamenat. Vypadalo to, že nikdo z místních neumřel – ale od onoho večera už nebyla nikdy spatřena ubohá, zkroucená, albínská Lavinia Whateleyová.

V létě roku 1927 Wilbur na dvoře opravil dvě boudy a začal do nich stěhovat všechny své knihy a majetek. Zanedlouho poté sdělil Earl Sawyer kumpánům v koloniálu, že u Whateleyů na statku probíhají další stavební úpravy. Wilbur v přízemí zabednil všechny dveře a okna a patrně odstraňoval i všechny příčky, jak učinil spolu se svým dědem už před čtyřmi lety v případě horního patra. Přebývá teď v jedné z kůlen a Sawyerovi připadalo, že vypadá nezvykle ustaraně a ustrašeně. Lidé ho většinou podezřívali, že ví něco o zmizení Lavinie, a touto dobou se k jeho statku přibližoval už jen málokdo. Jeho výška dosáhla více než dvou metrů a deseti centimetrů, ale nezdálo se, že by se na této hodnotě měla zastavit.

V.

Následující zima přinesla velice zvláštní událost: Wilburovu první cestu mimo dunwichský kraj. Korespondence s Widenerovou knihovnou na Harvardu, s pařížskou Bibliothèque Nationale, Britským muzeem, Univerzitou v Buenos Aires a knihovnou Miskatonické univerzity v Arkhamu mu nedokázala obstarat zápůjčku knihy, kterou zoufale potřeboval; nakonec se tedy vydal osobně, uválený, špinavý, zarostlý a hovořící hrubým dialektem, vyhledat svazek na Miskatonickou univerzitu, která byla zeměpisně nejbližší. Vysoký skoro dva metry čtyřicet centimetrů a vybavený laciným novým příručním zavazadlem z Osbornova koloniálu objevil se tento snědý a kozlečí přízrak v Arkhamu, kam si přišel prohlédnout obávanou knihu, drženou pod zámek v univerzitní knihovně – ohavný *Necronomicon* od šileného Araba Abdula Alhazreda v latinském převodu Olause Wormia, vytištěný v sedmáctém století ve Španělsku. Nikdy předtím sice nespátl město, ale nemyslel na nic jiného než na to, aby našel cestu na univerzitní půdu; jakmile se na ní octl, nevšímavě prošel kolem obrovského hlídacího psa s vyceněnými tesáky, který na něj štěkal s nepřírozenou zuřivostí a nepřátelstvím, přičemž zběsile tahal za hrubý řetěz.

Wilbur si s sebou přinášel nesmírně cenný, leč nekompletní výtisk anglického překladu z pera doktora Deea, který mu odkázal jeho děd, a jakmile získal přístup k latinskému vydání, ihned se pustil do srovnávání obou textů, aby našel jistou pasáž, jež se měla vyskytovat na straně 751 jeho vlastní vadné verze. Toto všechno musel v rámci slušnosti sdělit knihovníkovi – kterým nebyl nikdo jiný než učený Henry Armitage (mistr svobodných umění na Miskatonické univerzitě, doktor filozofie v Princetonu a na Hopkinsově univerzitě), který kdysi rodinu Whateleyů navštívil na jejich statku a nyní Wilbura zdvořile zahrnul otázkami. Ten se musel přiznat, že hledá určitou formuli či zaříkávadlo obsahující děsivé jméno *Yog-Sothotha* a s rozpaky zjišťuje, že naráží na nesrovnalosti, opakování a dvojznačnosti, jež činí z otázky určení formule velice nesnadnou záležitost. Zatímco si opisoval pasáž, kterou si nakonec zvolil, dr. Armitage mu nahlížel mimoděk přes rameno na otevřené stránky; ta nalevo obsahovala v latinské verzi nestvůrné hrozby klidu a přičetnosti tohoto světa.

„Nelze si ani myslet [zněl text, který si Armitage v duchu překládal], že člověk je buď nejstarším, či posledním z vládců země, nebo že obecná masa života a hmoty kráčí bez doprovodu. Prastaří byli, Prastaří jsou a Prastaří budou. Nikoli ve sférách, jež známe, nýbrž *mezi* nimi, kráčejí vznešení a původní, prosti tělesné dimenze a pro nás neviditelní. *Yog-Sothoth* zná bránu. *Yog-Sothoth* je branou. *Yog-Sothoth* je klíčem a strážcem brány. Minulost, přítomnost, budoucnost, vše je v *Yog-Sothothovi* jedním. Ví, kudy Prastaří v minulosti prošli a kudy znovu projdou. Ví, kde chodili po polích pozemských a kde po nich stále chodí a proč je nikdo při jejich cestě nemůže zřít. Podle jejich zápachu mohou lidé občas určit, že jsou nedaleko, ale nikdo nepozná jejich podobu *kromě jejího odrazu ve tvářích těch, jež zplodili v lůně lidském*; a těchto je celá řada, liší se podobou od nejdokonalejšího modelu lidského až k tvaru neviditelnému či nehmotnému, jímž jsou Oni sami. Kráčejí nespátrání a nečistí na místech osamění, kde byla pronesena Slova a kde byly v patřičné době zavuty Obřady. Vítr drmolí jejich Hlasy a země hučí jejich Vědomím. Lámou les a drtí město, leč ani les, ani město nespátrá ruku, která ničí. Poznal Je Kadath v chladné pustině, a kdo z lidí zná Kadath? Ledové pláně Jihu a potopené ostrovy Oceánu uchovávají kameny, na nichž je vyryta Jejich pečeť, ale kdo popátrá na zmrzlé město nebo na zapečetěnou věž už dlouhé věky ověšenou mořskými řasami a mušlemi? Velký Cthulhu je Jejich bratrancem, ale i on Je může zřít pouze matně, *Iä! Shub-Niggurath!* Poznáte Je podle nečistého puchu. Mají ruku u vašeho hrdla, nevidíte Je však; a jejich obydlí je totožné s vaším střezným prahem. *Yog-Sothoth* je klíčem k bráně, kde se dotýkají sféry. Tam, kde Oni kdys vládli, vládne nyní člověk; tam, kde člověk nyní vládne, budou vládnout zase Oni. Po létu nastává zima, a po zimě léto. Čekají trpělivě a mocně, poněvadž se zde opět chopí vlády.“

Dr. Armitage, jen co si spojil přečtené s tím, co slyšel o Dunwichi a jeho těžkých stínech, a o Wilburu Whateleyem a jeho ponuré, odporné auře, která se táhla od jeho pochybného zrození k přízraku pravděpodobné matkovraždy, pocítil závan děsu tak hmatatelný jako závan studené vlhkosti linoucí se z lůna hrobky. Sehnutý, kozlu podobný obr sedící před ním se mu jevil jako zplozenec jiné planety či dimenze; jako něco jen částečně povstanuvší z lidského plemene a propojené s černými prostory podstaty a bytí, které se táhnou jako titánská fantasmata mimo veškeré sféry energie a hmoty, prostoru a času. Wilbur v tu chvíli zvedl hlavu a promluvil svým podivným zvučným hlasem, který prozrazoval přítomnost hlasových orgánů nepodobných ničemu typicky lidskému.

„Pane Armitage,“ řekl, „myslim, že si tuhle knížku musím vzít s sebou domů. Jsou v ní věci, který musím vyzkoušet za jistých podmínek, který tady nenajdu, a bylo by smrtelným hříchem, kdybych dopustil, aby mi to znemožnil úřední šiml. Dovolte mi, pane, abych si ji vzal s sebou, a přísahám, že nikdo si ničeho nevšimne. Nemusím vám zdůrazňovat, že se vo ni dobře postarám. Já to nebyl, kdo uved tenhle Deeův výtisk do takovýho stavu...“

Když na knihovnickově tváři uviděl jednoznačné odmítnutí, zmlkl a kozlí rysy se mu stáhly do lstivého výrazu. Armitage, který mu už chtěl říci, že si může opsat, co bude jen potřebovat, najednou pomyslel na možné důsledky a ovládl se. Vydá-li klíče od takových rouhavých vnějších sfér podobnému tvorů, vezme na sebe příliš velkou zodpovědnost. Whateley viděl, jak se věci mají, a pokusil se o lehkovážnou odpověď.

„Dobrá tedy, pokud se k tomu stavíte teda takto. Možná na Harvardu kolem toho tolik nenadělaj.“ A bez dalšího slova vstal a odešel z budovy, přičemž se v každých dveřích musel sehnout.

Armitage zaslechl zběsilé štěkání velkého hlídacího psa a zaujatě sledoval, jak Whateley opičími přískoky překonává část univerzitního areálu, viditelnou z jeho okna. Vzpomněl si na šílené historky, které slyšel, a vybavil si dávnou reportáž z nedělní přílohy *Advertiser*; toto vše spolu s tradicemi, o nichž se dozvěděl od dunwichských starousedlíků a venkovanů při své jediné návštěvě onoho kraje. Neviditelná stvoření nepocházející z tohoto světa – či přinejmenším nikoli z třírozměrného světa – se s odporným zápachem hnala roklemi Nové Anglie a přízračně se vznášela na vrcholcích kopců. Tímto si byl již dlouhou dobu jistý. Nyní jako by pociťoval blízkou přítomnost jakési strašlivé součásti této nezvané hrůzy a v černém panství této pradávné a druhdy pasivní noční můry si byl vědomý ďábelského vývoje. *Necronomicon* zamkl se znechuceným zachvěním, místnost však stále čpěla bezbožným a blíže neurčitelným zápachem. „Poznáte Je podle nečistého puchu,“ připomněl si. Ano – to, co cítil, se nijak nelišilo od zápachu, po kterém se mu udělalo zle před necelými třemi lety na Whateleyho statku. Znovu pomyslel na kozlečího a zlověstného Wilbura a pohrdavě se zasmál vesnickým dohadům o jeho původu.

„Krvesmilstvo?“ zabručel si pod vousy Armitage. „Bože na nebesích, to jsou prostřácci! Ukažte jim Velkého boha Pana od Arthura Machena a oni to budou považovat za běžnou dunwichskou hanebnost! Ale jaký tvor – jaká prokletá beztvářá síla vlastní či nevlastní tomuto třírozměrnému světu – zplodila Wilbura Whateleyho? Narodil se na Hromnice – devět měsíců po filipojakubské noci v roce 1912, kdy zvěsti o podivném podzemním rachocení dospěly až do Arkhamu. Co kráčelo té májové noci po horách? Jaká

příšerná hrůza se zakousla do světa v pololidském tvorů z masa a kostí?

Během nadcházejících týdnů se dr. Armitage pustil do shromažďování všemožných poznatků o Wilburu Whateley a o beztvářích dunwichských přízracích. Spojil se dr. Houghtonem z Aylesbury, který asistoval starému Whateleymu v jeho posledních chvílích, a ve slovech starce, jak mu je převyprávěl lékař, našel nemálo podnětných témat. Návštěva Dunwiche mnoho nového sice nepřinesla, ale zevrubné pročtení *Necronomiconu*, obzvláště pasáží, jež tak dychtivě pročítal Wilbur, ho nakonec do jisté míry přivedlo na nové a strašlivé stopy ohledně povahy, metod a cílů neobvyklého zla, jež tak nezřetelně ohrožovalo naši planetu. Rozhovory s několika bostonskými badateli ve starobylých učeních a dopisování s řadou dalších kapacit v něm vyvolaly narůstající úžas, který pozvolna, přes několik stupňů znepokojení, vyústil do stavu vskutku palčivého duchovního strachu. V průběhu léta nejasně pocítil, že s hrůzami číhajícími v údolí horního toku Miskatoniku a s obludným stvořením známým ve světě lidí pod jménem Wilbur Whateley je třeba něco udělat.

VI.

K hrůze v Dunwichi došlo v roce 1928 v období mezi prvním srpnovým dnem a podzimní rovnodenností a dr. Armitage patřil mezi ty, kteří byli svědky její otřesné předehry. Mezitím se dozvěděl i o Whateleyho groteskní cestě do Cambridge a o jeho zuřivých snahách vypůjčit si *Necronomicon* z Widenerovy knihovny. Toto snažení však k ničemu nevedlo, neboť Armitage před ním co nejdůrazněji varoval všechny knihovníky mající dotýčný obávaný svazek na starost. Wilbur byl v Cambridgi nepředstavitelně nervózní; toužil po knize, leč skoro stejně toužil po návratu domů, jako by se obával důsledků své delší nepřítomnosti.

Začátkem srpna došlo ke zpola očekávanému vývoji; krátce po půlnoci třetího dne toho měsíce dr. Armitage znenadání probudilo divoké a zuřivé štěkání pološíleného hlídacího psa, ozývající se odněkud z univerzitních prostor. Temné a strašlivé vrčení a štěkot neustávaly, naopak se ozývaly stále hlasitěji, ovšem s obludně významnými přestávkami. Poté se univerzitou rozlehl vřískot ze zcela odlišného hrdla – vřískot, který vzbudil polovinu obyvatel Arkhamu a který tito lidé dodnes nemohou vypudit ze svých myslí – vřískot, jenž nemohl povstat z žádné bytosti spjaté s tímto světem.

Armitage, spěšně si navléknuvší nějaké ty šaty a vyběhnuvší přes ulici a trávník k univerzitním budovám, spatřil, že ho ostatní stačili předběhnout; mimoto slyšel, jak se knihovnou stále ječivě nese ozvěna poplašeného zařízení. V měsíčním přísvitu se před ním černě otvíralo prázdné okno. To, co sem přišlo, si opravdu našlo cestu dovnitř; neboť štěkot a vířskot, nyní rychle zmírající ve směsici temného vrčení a sténání, jednoznačně vycházely z útrob budovy. Jakýsi instinkt doktora varoval, že to, co se odehrává uvnitř, nebude nic, co by mohly spatřit nepřipravené oči, a proto zatímco odemykal dveře do vstupní haly, všechny přítomné rozhodně vykázal pryč. V davu však stačil zahlédnout i profesora Warrena Ricea a dr. Francise Morgana, muže, jež částečně seznámil se svými domněnkami a obavami, a těmto pokynul, aby jej následovali dovnitř. Zvuky linoucí se z knihovny, s výjimkou ostražitého monotónního vrčení psa, touto dobou už zcela utichly; nicméně Armitage si až teď v náhlém úleku uvědomil, že z okolních křovin se ozvalo hlasité sborové skřehotání lelků, jehož pekelný rytmus jako by odpovídal předsmrtnému sípání umírajícího člověka.

Budovou se linul odporný puch, s nímž byl dr. Armitage již dokonale obeznámen, a všichni tři muži se prohnali halou směrem k malé genealogické čítárně, z níž vycházelo temné vrčení. Několik vteřin se nikdo neodvažoval rozsvítit, pak Armitage sebral veškerou odvalu a otočil vypínačem. Kdosi z této trojice – nelze s jistotou určit kdo – hlasitě vykřikl, když uviděl, co se před nimi válí mezi zpřeházenými stoly a židlemi. Profesor Rice tvrdí, že na okamžik dočista ztratil vědomí, ačkoli neklopytl ani se neskácel k zemi.

Věc, jež ležela poloskrčená na boku v páchnoucí kaluži žlutozelené jíchy a dehtovitého mazu, dosahovala délky bezmála dvou metrů a sedmdesáti centimetrů; pes z ní serval veškeré šatstvo a část kůže. Nebyla zcela mrtvá, ještě sebou slabě a křečovitě škubala, a hrud' se jí zvedala v hrůzostrašné harmonii s šíleným švitořením lelků čekajících venku. Po podlaze čítárny byly poházeny kousky obuvnické usně a cáry oblečení a v okně, na místě, kam byla vhozena, zůstávala ležet prázdná plátěná taška. Poblíž ústředního pultu dopadl revolver a promáčknutá a zaseknutá nábojnice později vysvětlila, proč z něj nebylo vystřeleno. Tvor sám však v dané chvíli vypudil z myslí přítomných všechny ostatní obrazy. Byla by to ošřepaná a ne zcela případná fráze, kdybych tvrdil, že by jej nedokázalo popsat žádné lidské pero, ale snad lze se vši patřičností poznamenat, že by si jej nedovedl zpodobnit nikdo, jehož představy vzezření a tvarů jsou příliš svázané s běžnými živočišnými formami této planety a tří nám známých dimenzí. Bezpochyby byl zčásti lidského původu, neboť měl značně lidské ruce a hlavu a v kozlí, bezbradé tváři se zračila pečeť rodu Whateleyů. Ovšem trup a dolní část těla patřily do teratologické říše zrůd, takže tvorovi mohlo umožnit volný a bezpečný pohyb po zemi pouze dostatečné množství šatstva.

V oblasti nad pasem byl částečně antropomorfické povahy; třebaže hrud', na níž stále ostražitě spočívaly ostré psí drápy, měl pokrytou tuhou, retikulární

krokodýlí či aligátoří kůží. Strakatý, žlutočerný hřbet vzdáleně upomínal na šupinatý povrch jistých hadů. Od pasu dolů to však bylo horší; zde mizela veškerá podobnost s člověkem a začínala pustá fantasmagorie. Kůže zde byla hustě porostlá drsnými černými chlupy a z břicha ochable čnělo množství dlouhých zelenavě šedých chapadélek zakončených rudými savými ústy. Byla prazvláštně uspořádána a patrně svou symetrií odpovídala jakési kosmické geometrii, neznámé Zemi ani sluneční soustavě. Na obou bocích se tvorovi otvíralo zakrnělé oko, zasazené hluboko v narůžovělém obrveném důlku; zatímco místo ocasu z něj čněl jakýsi chobot či sosák s fialovými kruhovitými vrypy, jež vykazoval silnou příbuznost s nevyvinutými ústy či hrdlem. Dolní končetiny, s výjimkou černého ochlupení, zhruba připomínaly nohy pravěkých veleještěřů a končily žilnatými tlapami, jež nebyly ani kopyty, ani pařáty. Když se tvor nadechoval, jeho ocas a chapadla rytmicky měnily barvu, jako by jej cosi spjaté s oběhovým systémem nutilo přecházet od normálního zabarvení k nelidskému nazelenalému odstínu, přičemž na ocase se změna projevovala jako zdání žluti, jež se v prostoru mezi fialovými prstenci mísilo s nezdravou našedlou bělobou. O skutečné krvi nemohlo být řeči; byla vidět pouze zápachající zelenavě žlutá jícha, rozlévající se po natřené podlaze mimo obvod lepkavého mazu a způsobující podivnou ztrátu barevnosti. Poněvadž přítomnost trojice mužů probrala umírajícího tvora k vědomí, aniž otočil či zvedl hlavu, začal nezřetelně huhlat. Dr. Armitage jeho deklamaci písemně nezaznamenal, ale mimo oficiální kruhy tvrdí, že se k jejich uším nedoneslo nic v anglickém jazyce. Zpočátku se pazvuky vymykaly jakékoli souvislosti se známými pozemskými řeči, nicméně ke konci se ozvalo několik nesourodých blábolení zjevně pocházejících z *Necronomiconu*, oné obludné nepřístupnosti, při jejímž hledání tvor zhynul. Tyto zlomky, jak si je Armitage vybavuje, zněly asi takto: „*N'gai, n'ghd'ghaa, bugg-shoggog, y'hah: Yog-Sothoth, Yog-Sothoth...*“ Vytratily se do nicoty, zatímco lelci vřeštěli v rytmických crescendech bezbožného očekávání.

Pak v chroptění nastala pomlka a pes pozvedl hlavu v dlouhém truchlivém zavytí. Ve žluté kozlí tváři ležícího tvora se odehrála změna a jeho obrovské černé oči děsivě pohasly. Vřeštění lelků za okny náhle ustalo a nad mumláním shromažďujícího se davu se ozvalo panické víření a tlučení křídel. Proti měsíci se zvedlo ohromné hejno opeřených diváků, jež zběsile odletělo pryč, v zuřivé honbě za tím, co sledovalo jako svou kořist.

Zničehonic prudce vyskočil i pes, poděšeně zaštěkal a úzkostlivě vyskočil oknem, kterým sem vnikl. Z nashromážděného davu se ozvaly výkřiky a dr. Armitage zařval na muže venku, aby nikoho nepouštěli dovnitř, dokud nepřijde policie či soudní lékař. S úlevou si uvědomil, že okna jsou příliš vysoko, aby jimi mohl někdo nahlédnout, a přes každé z nich navíc pečlivě přetáhl tmavý závěs. To už stačili dorazit i dva policisté; dr. Morgan, jen co je přijal ve vstupní hale, je přemlouval, aby se vstupem do páchnoucí čítárny posečkali ve vlastním zájmu až do okamžiku, kdy dorazí ohledávác a ležící tvor bude moci být přikryt.

Mezitím se na podlaze odvíjely strašlivé změny. Není třeba popisovat způsob a rychlost svařování a rozkladu, k nimž docházelo před očima dr. Armitage a profesora Ricea; lze však uvést, že kromě vnějšíkové přítomnosti tváře a rukou musel být ryze lidský prvek ve Wilburu Whateleyem neobyčejně malý. Jakmile se k nim připojil i soudní lékař, na natřené podlaze zůstávala pouze kaluž lepkavé bělavé hmoty a úděsný puch už skoro zmizel. Whateley zjevně neměl ani lebku, ani tělesnou kostru; přinejmenším tedy v žádném skutečném či ustáleném smyslu. Do jisté míry se tedy podobal svému neznámému otci.

VII.

Toto všechno však bylo skutečné hrůze, jež postihla Dunwich, pouhou předehrou. Ohromení úředníci dostáli všem potřebným formalitám, tisk a veřejnost byly ušetřeny abnormálních detailů a do Dunwiche a Aylesbury byli vysláni lidé, kteří měli přehlédnout majetek a uvědomit ty, kdo mohli být dědici zesnulého Wilbura Whateleyho. Venkov byl vzhůru nohama vzhledem k sílícímu dunění pod oblými kopci a rovněž vzhledem k nezvyklému zápachu a pulsujícím, šplouchavým zvukům, jež se stále silněji linuly z rozsáhlého prázdného prostoru, tvořeného Whateleyho zabeđeným domem. Earl Sawyer, který se během Wilburovy nepřítomnosti staral o koně a dobytek, upadl do žalostně těžké deprese. Úředníci si vymýšleli výmluvy, aby nemuseli vstupovat do odporného zabeđeného stavení; a byli rádi, když mohli průzkum nebožtíkova obydlí, oněch nedávno opravených kůlen, omezit na jednu jedinou návštěvu. Podali zdlouhavou zprávu u aylesburského soudu a mezi bezpočtem Whateleyů v údolí horního toku Miskatoniku, zdravých či degenerujících, se údajně stále vedou zdlouhavá jednání ohledně dědictví.

Před vyšetřovateli, kteří prohlíželi sekretář, jenž sloužil svému majiteli za psací stůl, se objevila nerozluštitelná záhada v podobě skoro nekonečného rukopisu napsaného zvláštními znaky do ohromné účetní knihy, jakéhosi deníku – vzhledem k řádkování a obměnám inkoustu a typu písma. Po týdenním dohadování byl rukopis, spolu s nebožtíkovou sbírkou zvláštních knih, poslán na Miskatonickou univerzitu, kde měl být prostudován a popřípadě přeložen; ale i ti nejlepší lingvisté si záhy uvědomili, že rozluštit jej nebude nikterak snadné. Zatím nebyla objevena ani žádná stopa po prastarém zlatě, kterým Wilbur a starý Whateley platívali své dluhy.

Peklo se rozpoutalo v noci na desátého září. Z kopců se celý večer linulo velmi výrazné dunění a celou noc se ozývalo zběsilé štěkání psů. Lidé, kteří brzo ráno vstali, zaregistrovali ve vzduchu podivný zápach. Kolem sedmé hodiny se v položeném stavu spěšně vrátil domů z ranní cesty s kravami na Desetiakovou louku Luther Brown, pomocník u George Coreyho, žijícího mezi Údolím chladného pramene a vsí. Když se vřítel do kuchyně, skoro nemohl popadnout dech hrůzou; a na dvoře venku hrabalo kopyty a srdceryvně bučelo stejně tak

vyděšené stádo, které za chlapcem v panice doběhlo domů. Luther se mezi vzlyky pokusil vylíčit svůj zážitek paní Coreyové.

„Něco tam je, paní Coreyová, tam na cestě za údolím! Smrdí to jak čert a smetlo to všechno křoví a stromky z cesty, jako by tam po ní někdo protlačil barák Ale to není to nejhorší. Na cestě jsou *voťsky*, paní Coreyová – vohromný kulatý šlápoty velký jako víka vod sudů, hluboký, jako by se tam prohnal slon, *akorát jejich mnohem víc, než kolik by jich mohly udělat čtyři nohy!* Než jsem vzal nohy na ramena, kouk jsem na jednu nebo dvě, a všim jsem si, že každou pokrývají linky vybíhající z jednoho místa, jako by někdo cestu podupal vějířem z palmového listí – no teda něčím dvakrát nebo třikrát větším, než bývají ty vějíře. A strašně to tam smrdělo, nějak jak to smrdí kolem baráku starýho čaroděje Whateleye...”

Pak se odmlčel a zdálo se, že jím znovu prochvívá děs, který ho přinutil k úprku domů. Paní Coreyová z něho už nedokázala vypáčit další podrobnosti a začala telefonovat sousedům, čímž dala vzniknout první vlně paniky, která předcházela všem důležitým událostem. Když se dovolala Sally Sawyerové, hospodyně u Setha Bishopa, v domě stojícím nejbližší od Whateleyů, místo vyprávění musela mlčet a poslouchat; protože Sallyin syn Chauncey, který měl špatné spaní, zaběhl na kopec u Whateleyho statku a po jediném spěšném pohledu na dům a na pastvinu, kde pan Bishop nechal přes noc krávy, se s nesmírným úlekem přihnul zpátky domů.

„Ano, paní Coreyová,“ ozýval se ze společné telefonní linky Sallyin rozechvělý hlas, „Cha’ncey se teďka přiřítíl zpátky a byl tak vyděšený, že ze sebe skoro nemohl vypravit slovíčka! Říká, že statek starýho Whateleyho bouchl, všude kolem se válí hromady dřeva, jako by byl uvnitř dynamit; nepropadlo se jenom dolní patro, ale to zas pokrývá jakási mazlavá hmota, která smrdí na sto honů a kape z vokrajů na zem v místech, kde to rozházelo ty boční stěny. A na dvoře jsou pak vidět hrozný stopy – velký kulatý šlápoty větší než prasečí hlavy, zalitý tím hnusem, který zůstal na tom vybuchnutém domě. Cha’ncey říká, že vedou na louku, kde je zvalený velikánský místo větší než stodola a všude, kam se to pohnulo, je proražená vohrada.

A pak říkal, paní Coreyová, jak se vydal hledat v tom svém zděšení Sethovy krávy a jak je našel v zuboženém stavu na horní pastvině poblíž Dáblova dvorku. Půlka z nich dočista zmizela a skoro půlce z těch, co zbyly, někdo vysál bezmála všechnu krev a byly na nich vidět boláky, který měl Whateleyovic dobytek vod toho dne, co se Lavinny narodil ten černej spratek. Seth se teď šel na ně ven kouknout, i když si myslím, že se nebude chtít přibližovat k něčemu, co se pojí s čarodějem Whateleyem! Cha’nceymu se nechťelo zkoumat, kam za loukou pokračovalo to velký podupaný místo, ale říká, že stopy mířily směrem k cestě, co vede údolím do vesnice.

Říkám vám, paní Coreyová, děje se tu něco, co by se dít nemělo, a já si myslím, že prsty v tom všem má ten černej Wilbur Whateley, co došel toho zlého

konce, kterej si jenom zasloužil. Já pořád lidem říkám, že sám to nebyl skoro člověk; a myslím si, že s tím starým Whatelyem v tom zabeđeném domě vyvolal něco, co není vo moc víc lidský než von sám. Po Dunwichi se vždycky potloukaly neviditelný bytosti – živý bytosti –, který nejsou lidi a lidem nic dobrýho nevěští.

Včera večír se zase ozývala země a Cha'ncey k ránu slyšel, jak v Údolí chladnýho pramene vřeštěj lelci, že z toho oka nezamhouřil. Pak se mu zdálo, že slyší jiný slabý zvuky vodněkad od statku toho čaroděje Whateleyho – jako by tam někdo štípal dřevo nebo trhal fošny, jako by se tam votvírala náká velká bedna či co. Takže v tomhle stavu vám neusnul až do svítání a to pak vstal a na nic nečekal a šel se kouknout k Whateleyům, co že se to tam jako děje. Viděl toho dost, to vám říkám, paní Coreyová! To nevěští nic dobrýho a já si myslím, že všickni chlapi by se měli sebrat a něco s tím udělat. Já vim, že se tu děje něco strašlivýho, a cítím, že mám na kahánku, i když jenom Hospodin ví, co je to zač.

Všim si váš Luther, kam vlastně vedou ty stopy? Ne? No tak potom, pani Coreyová, pokud' vedly cestou do údolí po naší straně údolí a ještě se k vám nedostaly, počítám, že zmizely přímo dole v rokli. To by nebylo nic divnýho. Vždycky říkám, že to Údolí chladnýho pramene není nic svatýho ani slušnýho. Lelci ani světlušky se tam nikdy nechovaj jako stvoření Boží a narazíte na lidi, co tvrděj, že když si stoupnete na správný místo na dně mezi vodopádem a Medvědí norou, zaslechnete tam zvláštní zvuky, víření a hlasy ve vzduchu.“

Už v poledne tři čtvrtiny místních mladíků a mužů pochodovaly po silnicích a loukách mezi čerstvou rozvalinou Whateleyho statku a Údolím chladného pramene a s hrůzou si prohlížely ohromné nestvůrné otisky, zohavený dobytek Setha Bishopa, přízračné, páchnoucí zbořeníště statku a zvalenou, poničenou vegetaci na polích a u silnice. Ať už se ven dostalo cokoliv, bezpochyby si to zamířilo dolů do rozlehlého zlověstného údolí; neboť všechny stromy po obou stranách byly sehnuté a zlomené a podrostem na bočním srázu byl protažen široký průsek Vypadalo to, jako by změtí rostlinstva na skoro svislém srázu kopce sklouzl do hlubiny dům uvolněný lavinou. Ze dna rokle nevycházel žádný zvuk, pouze vzdálený blíže neurčitelný puch; není se tedy co divit, že se muži raději zastavili na okraji strže, kde se pustili do debat, než aby sestoupili dolů a odvážili se lapit neznámou kyklopskou hrůzu přímo v jejím doupěti. Tři psi, kteří skupinu mužů doprovázeli, zpočátku zběsile štěkali, ale v blízkosti rokle jako by dostali strach a ztratili odvahu. Někdo zprávy o posledním vývoji zatelefonoval do *Aylesbury Transcriptu*; avšak jeho vydavatel, již uvyklý na divoké dunwichské zkazky, situaci jen letmo shrnul do jednoho vtipného odstavce. Tuto zprávičku záhy převzal i Associated Press.

Té noci se všichni odebrali domů, a každé obydlí a stodola byly co možná nejpečlivěji zabarikádovány. Není třeba dodávat, že na pastviscích nezůstal přes noc ani jeden kus dobytka. Kolem druhé hodiny ranní probudil domácnost Elmera Frye, žijícího na východním okraji Údolí chladného pramene, obludný zápach a šílený štěkot psů; všichni se shodli, že odněkud zvenčí slyší tlumený svištivý či

šplouchavý zvuk. Paní Fryeová navrhla, aby zatelefonovali sousedům, a Elmer jí už chtěl dát za pravdu, když tu jejich úvahy přerušil rámus tříštícího se dřeva. Vycházel zjevně ze stodoly; a záhy jej následovalo ohavné úpění a dupání dobytka. U nohou strachem ochromených členů domácnosti se krčili psi s vyčeněnými zuby. Frye mimovolně zapálil lucernu, i když věděl, že vyjít ven na potměšlý dvůr by se rovnalo smrti. Děti a ženy nařkaly, v hlasitém křiku jim však bránil jakýsi záhadný primitivní obranný instinkt, který jim naznačoval, že jejich životy závisí na tichosti. Hlučení dobytka nakonec zesláblo na srdceryvné sténání, načež se nocí rozlehlo hlasité praskání, tříštění a dusání. Fryeovi, schoulení v obývacím pokoji, se odvážili pohnout, až když poslední dozvuky rachocení utichly v Údolí chladného pramene. Tehdy, za pustého skučení zvířat ve stáji a za pekelného vřeštění posledních lelků v rokli, Selina Fryeová doklopýtala k telefonu a obeznámila sousedy se všemi známými podrobnostmi druhé fáze hrůz.

Dalšího dne byl celý kraj ve stavu všeobecného pozdvižení; a na místo, kde se odehrála ďábelská noční událost se trousily ustrašené a zamlklé skupinky starousedlíků. Z rokle až na Fryeův dvůr se táhly dva obrovské holé pásy, obnaženou půdu pokrývaly gigantické řady stop a bylo vidět, že se zřítíla celá jedna strana staré červené stodoly. Pokud jde o dobytek, bylo možné najít a identifikovat asi jen čtvrtinu z jeho původního množství. Z tohoto počtu se část nacházela v podivných zlomcích a všechna zvířata, jež přežila, musela být utracena. Earl Sawyer navrhl, aby požádali o pomoc v Aylesbury či Arkhamu, leč ostatní obyvatelé se domnívali, že by to stejně k ničemu nevedlo. Starý Zebulon Whateley, z rodové větve balancující mezi degenerací a přičetností, se ponuře zmínil o obřadech, jež bylo nutno vykonat na vrcholech kopců. Pocházel z rodové linie, v níž se silně dbalo na tradice, a jeho vzpomínky na zařikání uprostřed rozsáhlých kamenných kruhů nebyly nutně spjaty s Wilburem a jeho dědem.

Na kraj podléhající přílišné pasivitě, aby zorganizoval účinnou obranu, se snesla noc. Několik úzce provázaných rodin se sešlo pod jednou střechou a v temnotě hlídalo pospolu; obecně se však pouze zopakovalo stavění zátarasů z předešlé noci a v marném gestu se nabilo několik mušket a na dosah ruky se rozestavělo několik vidlí. V noci však nedošlo k ničemu; ozvalo se jen slabé podzemní rachocení; a když se rozednilo, našla se řada lidí, kteří doufali, že nová hrůza pominula stejně tak rychle, jako přišla. Přihlásili se dokonce i tací, kteří navrhovali útočnou výpravu do rokle, třebaže stále váhavé většině nešli žádným skutečným příkladem.

Když nastala noc, postavily se další zátarasy, ačkoli rodiny se k sobě už neměly tak jako předtím. Ráno Fryeovi i domácnost Setha Bishopa oznámili rozrušení mezi psy a slabé vzdálené dunění a zápach; časně ráno vyšlo i několik průzkumníků, kteří s úlekem zaznamenali novou řadu strašlivých stop táhnoucích se po silnici kolem Strážného kopce. Jako v předešlém případě byly břehy silnice poničené, jako by se přes ně přehnala bezbožné monstrózní hrůzná masa. Při

bližším ohledání se zjistilo, že k pohybu došlo oběma směry, jako by sunoucí se hora vyšla z Údolí chladného pramene a po stejné cestě se do něj opět vrátila. Na úpatí kopce naznačoval postup masy vzhůru devět metrů široký holý pruh poničeného mladého mláží a průzkumná četa si mohla jen maně povzdechnout, když spatřila, že ani ty nejstrmější úseky nedokázaly odklonit řadu stop z přímého směru. Ať už se za hrůzou skrývalo cokoliv, zvládlo se to vyšplhat po skoro dokonale svislé skalnaté stěně. Když průzkumníci dorazili na vrchol kopce bezpečnější cestou, uviděli, že stopy na něm končí – či se z něj spíše vracejí.

Právě zde, u tabulového kamene, měli Whateleyovi ve zvyku o filipojakubské noci a v předvečer Všech svatých rozdělovat své pekelné ohně a pronášet své pekelné obřady. Nyní tento balvan tvořil střed rozsáhlého prostoru podupaného obrovitou hrůzou, přičemž se na jeho lehce vydutém povrchu rozlévala hustá a páchnoucí kaluž stejného vazkého slizu, kterého si lidé všimli i na podlaze zničeného Whateleyho statku v době, kdy z něj přízrak unikl. Muži se po sobě podívali a zabručeli si něco pod vousy. Pak shlédli z kopce dolů. Bylo zřejmé, že hrůza sestoupila stejnou cestou, jakou se sem dostala. Pouštět se do spekulací bylo marné. Rozum, logika a běžné představy o motivaci zde byly postavené na hlavu. Postihnout situaci nebo nabídnout možné vysvětlení mohl jen starý Zebulon, ten tu však nyní ve skupině chyběl.

Čtvrteční noc začala podobně jako ostatní, ale její konec byl méně šťastný. Lelci v rokli vřeštěli s tak nezvyklou naléhavostí, že spousta lidí nedokázala zamhouřit oka; a ve tři hodiny ráno se ustrašeně rozezněly všechny navzájem propojené telefonní aparáty. Ti, kdo zvedli svá sluchátka, uslyšeli jakot šíleného hlasu: „Pomoc, ach, panebože!...“ a někteří měli dojem, že po zvolání následoval tříštivý zvuk. Pak nastalo ticho. Nikdo se neodvažoval nic dělat a nikdo až do rána netušil, odkud volání pocházelo. Pak ti, kteří je slyšeli, zavolali všem ostatním a zjistilo se, že neodpovídají pouze Fryeovi. Pravda vyšla najevo o hodinu později, když se narychlo svolaná skupinka ozbrojených mužů vydala k Fryeovým na statek, ležící přímo v ústí rokle. Bylo to strašné, leč nikterak překvapivé. Bylo vidět další holá místa a obludné otisky, dům však zmizel. Praskl jako skořápka vejce a v rozvalinách nebylo možné nalézt nikoho živého ani mrtvého. Pouze zápach a vazký sliz. Rodina Elmera Frye přestala v Dunwichi existovat.

VIII.

Klidnější, přesto však spirituálně palčivější fáze hrůz se mezitím temně odvíjela za zavřenými dveřmi jisté knihy obložené pracovny v Arkhamu. Podivuhodné rukopisné záznamy či deník Wilbura Whateleyho, doručené na Miskatonickou univerzitu k překladu, způsobily mezi odborníky na staré i moderní jazyky velké pozdvižení; samo jejich písmo, navzdory hrubé podobnosti se silně zkomolenou arabštinou užívanou kdysi v Mezopotámii, bylo všem ex-

pertům zcela neznámé. Definitivní závěr lingvistů zněl, že text je napsán v umělém písmu vzbuzujícím dojem šifry; třebaže žádná z obvyklých metod dešifrace, ani v případě, že vycházela z analýzy na základě všech možných jazyků, k nimž se mohl pisatel textu uchýlit, neposkytovala žádné vodítko. V této otázce nebyly nijak nápomocny ani starobylé knihy přivezené z Whateleyho statku, byť byly mimořádně zajímavé a v několika případech dokonce slibovaly otevřít cestu novému a strašlivému bádání pro nemálo filozofů a vědců. Jedna z nich, těžký svazek s železnou přezkou, byla sepsána v neznámém písmu – tentokrát velmi odlišném, neboť se více než čemukoli jinému podobalo sanskrtu. Stará účetní kniha se postupně dostala do rukou i dr. Armitageovi, a to jak díky jeho nezvyklému zájmu o vše týkající se Whateleyů, tak také díky jeho širokým lingvistickým znalostem a zběhlosti ve starověkých a středověkých mystických zaříkávadlech.

Armitage se domníval, že písmo může reprezentovat něco, co na esoterické úrovni užívají jisté zapovězené kulty pocházející z dávných dob, kulty, jež podědily celou řadu tradic a obřadů po čarodějích saracénského světa. Nicméně tuto otázku nepovažoval za ústřední; poněvadž by bylo zbytečné bádát nad původem symbolů, které, jak tušil, mohly být používány pouze jako šifra pro nějaký současný jazyk. Měl za to, že s ohledem na množství uvedeného textu by si pisatel jen stěží dával tu práci a užíval jiného jazyka než svého vlastního, snad s výjimkou určitých speciálních formulí a zaříkávadel. Proto také k rukopisu přistoupil s předpokladem, že drtivá většina textu je v angličtině.

Dr. Armitage z opakovaných neúspěchů svých kolegů poznal, že čelí hluboké a složité záhadě; a že snažit se o běžný přístup k jejímu řešení je zhola zbytečné. Až do konce srpna studoval obecná učení o kryptografii, využívaje bohatých zdrojů vlastní knihovny, a noc co noc se nořil do tajemství Trithemiových *Poligraphia*, *De Furtivis Literarum Notis* Giambattisty Porty, *Traité de Chiffres* De Vigénera, Falconerova *Cryptomenysis Patefacta*, pojednání Davyse a Thicknessea z osmnáctého století a tak relativně moderních autorit, jako jsou Blair, von Marten a Klüberova *Kryptographik*. Studium knih prokládal nořením se do rukopisu a časem došel k přesvědčení, že má co do činění s jedním z těch nejrafinovanějších a nejdůvtipnějších kryptogramů, v nichž je po vzoru násobilky uspořádáno množství oddělených seznamů korespondujících písmen a zpráva je vytvořena na základě libovolné zvolených klíčových slov známých pouze zasvěcencům. Více vodítek mu poskytovaly starší prameny a Armitage dospěl k závěru, že rukopis je šifrován v kódu velice dávného data, bezpochyby předávaném dlouhou řadou mystických experimentátorů. Několikrát se mu zdálo, že uží světlo, ale pokaždé ho vrátila na zem nepředvídatelná překážka. Když se však začalo blížít září, mračna se začínala protrhávat. Určitá písmena užívaná v určitých pasážích rukopisu nabývala na jasném a nezpochybnitelném významu; a vyšlo najevo, že text je vskutku psán anglicky.

Večer druhého září byla pokořena i poslední velká překážka a dr. Armitage si poprvé přečetl nepřerušovaný úryvek z análů Wilbura Whateleyho. Jak se všichni domnívali, šlo opravdu o deník, sepsaný stylem, jenž jasně poukazoval na směsici okultní erudice a obecné negramotnosti oné zvláštní bytosti, jež byla jejím autorem. Už skoro první delší pasáž, kterou Armitage rozluštil, záznam z 26. listopadu 1916, se ukázala jako mimořádně děsivá a znepokojující.

„Dnes jsem poznal Aklo pro Sabaoth [stálo v ní], což se mi nelíbilo, neboť odpovídá kopcům a ne vzduchu. To nahoře je přede mnou dál, než by mi připadlo možné, a nejspíš nepobralo moc pozemského rozumu. Zastřelil jsem Jacka, kolii Elama Hutchinsone, když mě chtěl kousnout, a Elam říká, že by mě zabil, kdyby se k tomu dostal. Myslím, že nezabil. Děda mi včera v noci předřkával formuli Dho a myslím, že jsem spatřil vnitřní město na 2 magnetických pólech. Dojdu na tyto póly, jakmile se země vyčistí, pokud nezaznamenám úspěch s formulí Dho-Hna, když ji použiju. Ti ze vzduchu mi při sabatu řekli, že než zemi vyčistím, uplynou léta, a myslím, že to už bude děda mrtvý, takže se budu muset mezi Yr a Nhhngr naučit všechny úhly rovin a všechny formule. Ti z venku mi pomůžou, ale nenabydou těla bez lidské krve. To nahoře vypadá, že bude mít náležitý vzhled. Trochu to vidím, když udělám voorské znamení nebo na to fouknu trochu Ibn Ghaziho prášku, a podobá se jim, jako když bývají o filipojakubské noci na Kopci. Ta druhá tvář se může trochu oslabit. Rád bych věděl, jak budu vypadat, až se země vyčistí a nebudou na ní žádné pozemské bytosti. Ten, co přišel s Aklo Sabaoth, řekl, že možná změním podobu, protože bude třeba hodně zpracovat na vnějším vzezření.“

Rána se dr. Armitage dočkal zalit studeným potem hrůzy a posedlý bdělou koncentrací. Celou noc nespustil z rukopisu oči; seděl u stolu pod elektrickým světlem a roztřesenýma rukama otáčel stranu za stranou tak rychle, jak jen dokázal luštit šifrovaný text. Nervózně zavolal domů manželce, aby ho nečekala, a když mu ráno donesla z domova snídani, stěží pozřel jediné sousto. Celý další den jen četl, občas se však musel proti své vůli zastavit a znovu použít k četbě složitý klíč. Donesli mu oběd i večeři, ale z obojího pojedl jen pramálo. Někdy uprostřed následující noci usnul v křesle, ale brzy se probudil ze změti nočních můr skoro tak úděsných, jako byly skutečnosti a hrozby pozemskému bytí, které postupně odkrýval.

Dopoledne čtvrtého září musel přetrpět krátkou návštěvu profesora Ricea a dr. Morgana, kteří od něj odešli rozechvělí a pobledlí. V noci ulehl do postele, ale spal jen trhavě. Ve středu – dalšího dne – opět zasedl k rukopisu a začal si dělat podrobné poznámky jak z právě překládaných pasáží, tak z částí, které již přeložil. Po půlnoci si na chvíli zdříml v křesle v pracovně, ale ještě před úsvitem se už zase skláněl nad rukopisem. Někdy před polednem dalšího dne ho navštívil jeho lékař dr. Hartwell, který trval na tom, aby práce okamžitě zanechal. To odmítl; přičemž naznačil, že dočíst deník je pro něj životně důležité, a slíbil, že v pravý čas poskytne i vysvětlení. Svou strašlivou práci dokončil toho večera za soumraku a vyčerpaně klesl do křesla. Manželka, která mu právě nesla večeři, ho

našla na pokraji komatu; ale doktor byl ještě natolik při smyslech, aby ji prudkým výkřikem odehnal, když ji spatřil, jak očima bloudí k poznámkám, které si učinil. Ztěžka se zvedl, posbíral počmárané papíry a všechny je zalepil do velké obálky, kterou si bez meškání vložil do kapsy kabátu. Měl ještě dostatek sil, aby se dostal domů, ale očividně mu bylo třeba lékařské pomoci, takže byl okamžitě přivolán i dr. Hartwell. Když ho lékař ukládal do postele, dr. Armitage si mohl jen bez přestání mumlat: „*Pro lásku boží, co ale můžeme vlastně dělat?*“

Pak se prospal, ale další den strávil v částečném deliriu. Hartwellovi nic nevysvětloval, ale v okamžicích jasnozřivosti mluvil o tom, že je bezpodmínečně nutné, aby si dlouze pohovořil s Ricem a Morganem. Když upadal do blouznění, zmiňoval se o vskutku děsivých věcech, mezi něž patřily zběsilé výzvy, aby se zničilo cosi v zabedněném statku, a fantasmagorické nárážky na jistý plán vyhlazení celého lidského plemene a veškerého živočišného a rostlinného života z povrchu zemského jakousi strašlivou prastarou rasou bytostí z jiné dimenze. Křičel, že Země se ocitla v nebezpečí, protože ony Prapůvodní bytosti touží po jejím vyklizení a otažení ze sluneční soustavy a materiálního vesmíru do jakési jiné úrovně či fáze bytí, z níž kdysi, před miliardami let, odpadla. Jindy se zase hlasitě dožadoval obávaného *Necronomiconu* a Remigiovy *Demonolatrie*, v nichž doufal najít nějakou formuli, jež by zastavila hrozbu, kterou přivolal.

„Zastavte je, zastavte je!“ volal. „Ti Whateleyovi je měli v úmyslu vpustit na zem, a to nejhorší tu pořád hrozí! Řekněte Riceovi a Morganovi, že je třeba něco udělat – tápeme v temnotě, ale já vím, jak připravit prášek... Nikdo to nekrmí od druhého srpna, kdy tady Wilbur došel své smrti, a tímto tempem...“

Ale Armitage měl navzdory svým třiasedmdesáti letům nezlomného ducha a v noci se ze svého poblouznění vyspal, aniž by podlehl obávané horečce. V pátek večer se probudil už s čistou hlavou, byť si střízlivě uvědomoval, že v něm hlodá strach a leží na něm strašlivá zodpovědnost. V sobotu odpoledne už se cítil na to, aby se vrátil do knihovny, a přivolal na poradu Rice a Morgana; a po zbytek onoho dne a večera si všichni tři muži lámali hlavy nejpustějšími spekulacemi a nejzoufalejšími návrhy. V hojně míře se uchylovali ke konzultacím podivných a děsivých knih, které vytahovali z polic a pečlivě strážných sejfů; a v horečnatém spěchu překreslovali zářející množství náčrtů a formulí. Nebyl čas na pochyby. Všichni tři viděli tělo Wilbura Whateleyho, jak leží na podlaze čtárny přímo v jejich budově, načež se už nikdo z nich nemohl ani v nejmenším oklamávat, že deník je výplodem třestění šílence.

Různili se v názorech, zda mají uvědomit Massachusettskou státní policii, ale nakonec zvítězilo mínění proti. Přišli do styku s věcmi, kterým by nikdo, kdo neviděl názornou ukázkou, nikdy neuvěřil, jak se koneckonců ukázalo i v průběhu jistého dalšího vyšetřování. Pozdě v noci se skupinka rozešla, aniž by se usnesla na jednoznačném postupu, ale Armitage celou neděli strávil porovnáváním formulí a mícháním chemikálií získaných z univerzitní laboratoře. Čím více uvažoval nad oním pekelným deníkem, tím více se klonil k názoru, že žádný

materiální činitel nedokáže zapudit bytost, kterou po sobě zanechal Wilbur Whateley – hroživou bytost, která se měla bez jeho vědomí přičítit během několika hodin a stát se nezapomenutelnou hrůzou z Dunwiche.

Pondělí pro dr. Armitage znamenalo jen opakování neděle, neboť úkol, na němž pracoval, vyžadoval obrovské množství výzkumu a experimentů. Další analýza obludného deníku způsobila několik změn postupu, přičemž bylo zřejmé, že i na konci bude nutné počítat se značnou nejistotou. V úterý Armitage dospěl k vypracování definitivní strategie a věřil, že do týdne se pokusí zavítat i do Dunwiche. Ve středu ho čekal obrovský šok. V zapadlém koutku *Arkham Advertiseru* byla skryta bodrá noticka od Associated Pressu, v níž se líčilo, jakou kapitální nestvůru vyvolala v Dunwichi pašovaná whisky. Otřesený Armitage dokázal jen zatelefonovat Riceovi s Morganem. Debatovali hluboko do noci a další den pro ně všechny znamenal jen kolotoč příprav. Armitage věděl, že přijde do styku se strašlivými silami, ale bylo mu jasné, že nemůže jinak, má-li odvrátit hlubší a zhoubnější následky nezodpovědného obcování s těmito silami, jehož se před ním dopustili už jiní.

IX.

V pátek ráno se Armitage, Rice a Morgan vydali automobilem do Dunwiche, kam dorazili přibližně v jednu odpoledne. Bylo příjemné počasí, ale i v té nejjasnější sluneční záři jako by se nad podivně oblymi kopci a hlubokými stinnými roklemi tohoto těžce zkoušeného kraje vznášel jakýsi tichý děs a předtucha. Tu a tam proti obloze zahlédli na vrcholcích kopců vysoké kamenné kruhy. Z atmosféry zamlklé hrůzy panující v Osbornově koloniálu poznali, že došlo k něčemu otřesnému, a brzy se dozvěděli o likvidaci hospodářství a rodiny Elmera Frye. Celé odpoledne pak projížděli Dunwichem a dotazovali se starousedlíků na podrobnosti celého incidentu, načež si sami s rostoucími obavami prohlédli ponuré rozvaliny Fryeova statku s posledními zbytky vazkého slizu, bezbožné stopy na dvoře, poraněný dobytek Setha Bishopa a několik rozlehlých míst poničené vegetace. Pásy vinoucí se nahoru a dolů po Strážném kopci připadly Armitageovi skoro kataklyzmaticky významné a dlouho pak zíral i na neblahý kamenný oltář na vrcholu.

Nakonec se návštěvníci, informovaní o příjezdu jednotky Státní policie, která sem dorazila z Aylesbury po prvních telefonních hlášeníh tragédie postihnuvší Fryeovi, rozhodli, že strážníky vyhledají, a pokud to bude možné, porovnájí si s nimi záznamy. To se však snáze vymyslelo, než uskutečnilo; po skupině policistů nebylo nikde ani stopy. Bylo jich v automobilu pět, ale vůz teď jen opuštěné stál v blízkosti trosek na dvoře statku. Starousedlíci, kteří do jednoho s policisty mluvili, se zpočátku zdáli stejně zaražení jako Armitage a jeho společníci. Pak ale cosi napadlo starého Sama Hutchinsone, jenž zbledl, strčil do Freda Farra a ukázal na smrdutou, hlubokou rokličku podál.

„Bože,“ zalapal po dechu, „říkám jim, aby do té rokle nelezli, a nikdy by mě nenapadlo, že by to někdo udělal, když jsou tadyk ty stopy, ten smrad a tam dole ve tmě uprostřed dne vřeští ti lelci.

Místními lidmi i návštěvníky prochvěl chladný děs a všechny uši se napnuly v jakémisi instinktivním, nevědomém naslouchání. Armitage, jenž se nyní skutečně setkal s dunwichskou hrůzou a její obludnou aktivitou, se zachvěl zodpovědností, kterou pocítil na svých bedrech. Brzy přijde noc a právě v noci se tato gigantická nestvůrnost vydává na svou nekalou cestu. *Negotium perambulans in tenebris...* Starý knihovník si v duchu přeříkal formule, kterým se naučil, a sevřel papír se zbytkem, který si do paměti neuložil. Přesvědčil se, že elektrická svítlna v pořádku funguje. Rice, stojící vedle něho, vytáhl z kufříku kovový rozprašovač používaný proti hmyzu, zatímco Morgan vyňal z pouzdra loveckou pušku, na niž se spoléhal i navzdory varování svých kolegů, že jim nepomůže žádná materiální zbraň.

Poté, co si přečetl ohavný deník, Armitage si bolestně uvědomoval, jaké zjevení může očekávat; děs místního obyvatelstva však už nechtěl stupňovat žádnými zmínkami či narázkami. Doufal, že hrůzu přemohou, aniž by se něco o povaze uprchlé bytosti měl dozvědět i okolní svět. Jakmile začaly houstnout stíny, místní se začali trousit domů, neboť se chtěli na noc zabarikádovat, a to i navzdory jasným důkazům, že žádné lidské zámky a závory nemohou odolat síle, jež si usmyslí a ohne stromy a zničí domy. Nad záměrem návštěvníků držet stráž v rozvalinách Fryeova statku u rokle jen nevěřičně kroutili hlavou; a jakmile odešli, ani neočekávali, že se s nimi ještě někdy shledají.

V noci se z podzemí ozývalo dunění a lelci hrozivě kníkali. Vítr foukající z Údolí chladného pramene občas prosytil těžký noční vzduch závanem nesnesitelného puchu; puchu, který všichni tři muži na hlídce ucítili už tehdy, když se skláněli nad umírajícím tvorem, který patnáct a půl roku předstíral, že je lidskou bytostí. Očekávaná hrůza se však nezjevila. Ať už přebývalo na dně rokle cokoliv, dávalo si to na čas, a Armitage upozornil své druhy, že pokoušet se o útok ve tmě by se rovnalo sebevraždě.

Ráno bylo kalné a noční zvuky ustaly. Za rozednění bylo šedivé a ponuře, občas krátce zapršelo; a za kopci na severozápadě jako by se hromadila stále těžší mračna. Hosté z Arkhamu nerozhodné přemýšleli, co podniknout. Skryli se před houstnoucím deštěm pod střechou jedné z mála nezničených budov na Fryeově statku a dohadovali se, zda bude lepší počkat, nebo se chopit iniciativy a jít pátrat po bezejmenném, obludném tvorovi přímo do rokle. Z nebes se spustil prudký liják a ze vzdáleného obzoru se ozývalo tlumené hromobití. Vzduchem prokmitávaly pavučiny blesků, pak rozeklaný blesk uhodil nedaleko od nich, jako by se zabořil přímo do proklaté rokle. Obloha náhle potemněla; pozorovatelé však doufali, že bouřka nepotrvá dlouho a bude ji následovat jasné počasí.

Uplynulo něco přes hodinu a byla stále příšerná tma, když se ze silnice ozvala zmatená směsice hlasů. Za okamžik už se dívali, jak k nim s křikem a dokonce s

hysterickým nářkem přibíhá vyděšená skupinka asi tuctu mužů. Kdosi v jejím čele začal mezi vzlyky cosi drmolit a arkhamští vědci se strašlivě lekli, když tato slova nabyla souvislejší podoby.

„Ach, pane bože, pane bože,“ naříkal hlas. „Zas je to venku, *a ted' už i za dne!* Je to venku – zrovna ted', pohybuje se to venku a jenom pámbů ví, kdy nás to všechny dostane!“

Muž začal lapat po dechu, ale ve vysvětlování pokračoval jeho druh.

„Ani né před hodinou tadyk Zeb Whateley slyšel, jak zvoní telefon; byla to pani Coreyová, Georgeova manželka, která bydlí tam dole u křižovatky. Říká, že Luther, ten kluk, co si ho najali, zrovna hnal krávy domů potom, co udeřil ten velkej blesk, když uviděl, jak se v ústí rokle – na druhý straně vodsad' – vohejbaj stromy a ucítil ten samej vodpornej puch, kterej cítil i v pondělí ráno, když našel ty velikánský stopy. A pani Coreyová říká, jak říkal, že slyšel takový šplouchavý, svištivý zvuky, jiný, než by bylo slyšet, když vohnete stromy a keře, a najednou ty stromy u cesty cosi smetlo na stranu a v bahně to začalo hrozné dusat a šplouchat. Ale říkám, von ten Luther vůbec nic neviděl, jen to, jak se vohejbaj ty stromy a křoví.

Pak vo kus dál, kde se stáčí pod cestu Bishopův potok, slyšel, jak strašně vrzá a skřípá lávka, a říká, že slyšel, jako by užuž mělo začít praskat dřevo. A celou tu dobu nic neviděl, jenom, jak se vohejbaj ty stromy a křoví. A když se ten svištivej zvuk teda vzdálil – po cestě směrem ke statku toho čaroděje Whateleyho a ke Strážnému kopci –, Luther sebral vodvahu zajít k místu, kde ty zvuky uslyšel poprvý, a podívat se na zem. Všude bylo bahno a voda a nebe bylo zamračený a bouřka rychle smazávala všechny stopy kolem dokola, ale na začátku rokle, kde se pohnuly ty stromy, zůstávalo pár těch strašnejch šlápot, velkejch jak víka vod sudů, co viděl v pondělí.“

V tuto chvíli mu do řeči skočil první rozrušený muž.

„Ale to nic neni – to byl jenom začátek. Tadyk Zeb vobvolával lidi a všickni už poslouchali, když se vozvalo volání od Setha Bishopa. Jeho hospodyně Sally byla celá bez sebe – zrovna spatřila, jak se vedle cesty vohejbaj stromy, a říkala, že slyšela takovej jakoby břechkovitej zvuk, jako by jim k baráku mířil funicí a dupající slon. Pak najednou začala jančit vo votřesným smradu a říkala, jak ječí její syn Cha'ncey, že prej se to podobá tomu smradu, co bylo cítit v pondělí u trosek Whateleyovic statku. A pes štěkal a kňučel jak blázen.

A pak strašlivě zařvala a říkala, že spadla kolna u cesty, jako by se přes ni přehnala bouřka, akorát že na něco takovýho nefoukalo dost silně. Všickni poslouchali a bylo slyšet, jak všude možně doma lidi lapaj po dechu. Pak najednou Sally zas zakřičela a řekla, že se svalil přední plaňkovej plot, i když nebylo vidět, co ho jako shodilo. Pak všichni po drátě slyšeli, jak řvou i Cha'ncey a Seth Bishop a Sally ječela, že do baráku narazilo cosi mohutnýho – žádněj blesk ani nic takovýho, ale cosi těžkýho, co pořád dokola naráželo na přední zeď, i když jste voknama vůbec nic neviděli. A pak... a pak.

Na všech tvářích se zvýraznily vrásky vyvolané hrůzou; a otřesený Armitage v sobě jen stěží našel dostatek odvahy, aby muže ponoukl k pokračování.

„A pak... Sally vykřikla: ‚Pomoc, boří se barák‘... a po drátě bylo slyšet strašlivý praštění a votřesný ječení... stejně, jako když to zbořilo statek Elmera Frye, akorát horší.

Muž se odmlčel a navázal na něho další mluvčí. „To je všechno – po tom v telefonu nebylo slyšet už nic, žádné zvuky, žádné mluvení. Jenom ticho. My, co jsme to slyšeli, jsme vytáhli svoje fordky a povozy a u Coreyů jsme si domluvili sraz všech schopnejch chlapů, a teď jdeme sem, abyste nám řekli, co si myslíte, že by bylo nejlepší udělat. I když si stejně myslím, že nás pámbů trestá za naše nepravosti, a s tím už žádnéj smrtelník nic nenadělá.“

Armitage pochopil, že nastal čas pro rozhodný čin, a k váhající skupince vyděšených venkovanů promluvil rozhodnými slovy.

„Musíme se za tím vydat, chlapi.“ Snažil se, aby jeho hlas zněl co možná nejklidněji. „Myslím, že máme šanci ten přízrak zlikvidovat. Všichni víte, že Whateleyovi byli čarodějové – a tohle je výsledek čarodějnictví a je třeba to čarodějnými silami taky porazit. Viděl jsem deník Wilbura Whateleyho a přečetl jsem si několik těch divných knih, ve kterých si čítával; a myslím si, že znám správné zaříkávadlo, které je potřeba vyslovit, aby ta věc zmizela. Samozřejmě že si nemůžete být nikdy jistí, ale vždycky to můžete zkusit. Je to neviditelné – věděl jsem, že to bude –, ale v tomto dalekonosném rozstříkovači máme prášek, který by to mohl na chvíli zviditelnit. Pak ho vyzkoušíme. Je strašné, že něco takového existuje, ale ještě to není tak hrozné jako pohroma, která by zachvátila svět, kdyby Wilbur žil o trochu déle. Nikdy se nedozvíte, čeho byl svět ušetřen. Teď se musíme postavit jen tomuto; nedokáže se to množit. Může to však napáchat spoustu škody a musíme toho tedy obec rozhodně zbavit.

Musíme za tím jít – a nejlepší bude, když zajdeme na místo, které teď bylo zničeno. Někdo se postavte do čela – neznám dost dobře vaše místní cesty, ale tuším, že tady někde vede přes pole zkratka. Co říkáte?“

Muži chvíli přešlapovali na místě a pak se slabým hlasem ozval Earl Sawyer a špinavým prstem ukázal do stále slábnoucího deště. „Řek bych, že k Sethu Bishopovi se nejrychlejc dostanete, když přejdete tadyk tu louku dole, v nejmělkším místě se přebrodíte přes potok, vyšplháte po Carrierově louce a pak lesem za ní. Vyjdete na horní cestě, co by kamenem dohodil vod Setha – trochu za statkem.“ Armitage, spolu s Ricem a Morganem, se vydal udaným směrem; a většina starousedlíků se loudavě vydala za nimi. Obloha se projasňovala a bylo zřejmé, že bouřka je na ústupu. Když se Armitage nevědomky pustil špatnou cestou, na omyl ho upozornil Joe Osborn, který k němu došel a ukázal mu správnou trasu. Mezi muži sílila odvaha a sebevědomí, byť soumrak zaplavující neuvěřitelně srážný zalesněný kopec před nimi, který se rozkládal před cílem jejich zkratky a mezi jehož pohádkově starými stromy museli šplhat jako po žebříku, podroboval tyto vlastnosti těžké zkoušce.

Za nějakou dobu se dostali na blátivou cestu, kterou už ozařovaly první paprsky slunce. Nacházeli se nedaleko za statkem Setha Bishopa a sehnuté stromy a ohavně nezaměnitelné otisky dokazovaly, co tudy nedávno prošlo. Prohlídce zbořeníště za zatáčkou věnovali jen několik krátkých minut. Zopakovala se tu historie rodiny Fryeů a v žádné ze sesutých skořepin Bishopova bývalého domu a stodoly se nenašel nikdo mrtvý či živý. Nikomu se nechtělo prodlévat v zápachu a vazkém slizu a všichni se instinktivně otočili k řadě strašlivých šlápot vedoucích k troskám Whateleyova statku a svahům Strážného kopce korunovaného oltářním kamenem.

Když muži míjeli obydlí Wilbura Whateleyho, viditelně se třásli a opět jako by se s jejich nadšením smísila váhavost. Jít v patách bytosti zvící chalupy, sice neviditelné, ale vykazující zákeřnou zlovůli démona, nebylo nic snadného. Na úpatí Strážného kopce otisky opustily cestu a široký pás čerstvě ohnuté a podupané vegetace značil předchozí sestup a výstup netvora na vrchol.

Armitage vytáhl kapesní dalekohled nemalé přiblížovací schopnosti a prohlédl si strmou zelenou stráň. Poté aparát podal Morganovi, který viděl přece jen lépe. Po krátkém upřeném pozorování Morgan ostře vykřikl, předal dalekohled Earlu Sawyerovi a prstem ukázal na jedno místo na svahu. Sawyer, nemotorný jako většina lidí neuvyklá zacházení s optickými přístroji, s dalekohledem chvíli zápasil; nakonec se mu však s Armitageovou pomocí podařilo zaostřit. V tom okamžiku se mu však z hrdla vydral výkřik, který byl mnohem méně umírněný než výkřik Morganův.

„Bože na nebesích, hýbá se tam tráva a křoví! Jde to nahoru – pomalu – plazí se to – míří to zrovinka na vrchol, bůhví vlastně proč!“

Pak skupinku pronásledovatelů zasáhl zárodek paniky. Jedna věc bylo honit bezejmenného tvora, něco zcela jiného bylo ho najít. Zaříkávadla mohla pomoci – ale co když třeba ne? Muži se začali Armitage ptát, co vlastně o bytosti ví, ale žádná odpověď je nedokázala uspokojit. Všichni cítili, že jsou velice blízko zcela nepřijatelné a vší zdravé zkušenosti lidstva se vymykající formě přírody a existence.

X.

Nakonec trojice mužů z Arkhamu – starý bělovousý dr. Armitage, podsaditý prošedivělý profesor Rice a hubený, nepřiliš starý dr. Morgan – na kopec vystoupila sama. Po dlouhém trpělivém vysvětlování ostření a používání dalekohledu nechali aparát vyděšeným mužům, kteří zůstali stát na silnici; ti si přístroj podávali a bedlivě je při jejich cestě vzhůru sledovali. Výstup nebyl vůbec snadný a kolegové museli Armitageovi nejednou pomoci. Vysoko nad plahočící se trojicí se tetelilo rozsáhlé místo značící šnečí postup pekelného stvoření. Pak bylo vidět, že pronásledovatelé svou kořist dohánějí.

Dalekohled zrovna držel Curtis Whateley – z neskomírající větve rodu –, když se arkhamská skupinka prudce odklonila ze svého směru. Muž ostatním přihlížejícím řekl, že arkhamští se očividně snaží dojít k vedlejšímu vrcholu, který shlíží na podupaný pás dosti daleko před místem, kde se nyní ohýbaly křoviny. Tak tomu nakonec i bylo; a skupinka byla zahlednuta, jak vystupuje na nevysoký vrch jen krátce poté, co ho minula neviditelná stvůra.

Pak Wesley Corey, jenž převzal dalekohled, vykřikl, že Armitage připravuje rozprašovač, který mu přidržoval Rice, a že se určitě bude něco dít. Skupinou mužů proběhlo neklidné zachvění, neboť si uvědomili, že rozprašovač má způsobit, že neznámá hrůza přijde na okamžik o svou neviditelnost. Dva či tři muži zavřeli oči, ale Curtis Whateley jen chňapl po dalekohledu a upřeně zíral vzhůru. Viděl, že Rice má z výhodného stanoviště nad a za přízrakem k rozptýlení silného prášku vynikající příležitost a může dosáhnout úžasného účinku.

Jeho společníci bez dalekohledu spatřili u vrcholu kopce jen chvilkový výbuch šedého mračna, mračna velikosti průměrně velkého domu. Curtis, který aparát právě držel, ho s pronikavým zavřeštěním upustil do bláta cesty, v němž až po kotníky stáli. Zapotácel se, a kdyby ho nezachytili a nepodrželi dva nebo tři sousedé, byl by se skácel k zemi. Vydal ze sebe jen zpola slyšitelné zaupění.

„Ach, ach, bože na nebesích... *to... to...*“

Sneslo se na něho hotové peklo otázek a pouze Henryho Wheelera napadlo, aby vytáhl odhozený dalekohled a očistil ho od bahna. Curtis nebyl schopen žádné souvislé výpovědi a nad jeho síly takřka byly i sporadické několikasklovné reakce.

„Větší než stodola... celý to je ze svíjejících se provazců... takovej patvar podobnej slepičímu vejci většímu než co jinýho, s desítkama nohou podobnejch ohromnejm bečkám, který se přivíraj, když to kráčí... nemá to žádnou pevnou podobu – je to jak sulc, jako byste do sebe naňahňali několik živých šňůr... všude to má veliký vypouklý voči... po stranách tomu trčí deset nebo dvacet rypáků nebo chobotů velkejch jak roury vod kamen, a všechny sebou komíhají, votvíraj se a zavíraj... je to celý šedý, s takovýma modrýma nebo fialovýma proužkami... *a panebože – půlka toho vobličje nahoře!*...“

Tato poslední vzpomínka, ať už s ní souviselo cokoli, byla na ubohého Curtise příliš; než ze sebe stačil vydat víc, dočista se zhroutil. Fred Farr a Will Hutchins ho odnesli k silnici a položili ho do mokré trávy. Henry Wheeler třesoucíma rukama zamířil očištěný dalekohled na kopec, aby se podíval, co se mu zjeví. Objektivem rozeznával tři titěrné postavičky, které zjevně uháněly k vrcholu, tak rychle, jak jim to strmý sráz dovoľoval. Viděl jen je – nic víc. Pak všichni zaslechli nezvyklé zvuky linoucí se z hluboké rokle vzadu a dokonce i z houštin Strážného kopce. To kníkalo nekonečné množství lelků. V jejich vřetivém burácení jako by se zračil stín napjatého a zlovolného očekávání.

Dalekohled si poté vzal Earl Sawyer a nahlásil, že vidí tři postavy, které stojí na nejvyšším hřebenu, ve stejné výšce, jako je oltářní kámen, nicméně dosti

daleko od něj. Říkal, že jedna postava zjevně zvedá v pravidelném rytmu ruce nad hlavu; a jakmile se Sawyer o této okolnosti zmínil, hloučku vesničanů se zdálo, že z dálky zaslechli slabý, částečně melodický zvuk, jako by gesta doprovázelo hlasité zaříkávání. Podivná postava na vzdáleném vrchu vynikala nekonečnou pitvorností a působivostí, ale žádný z pozorovatelů se nyní nedokázal soustředit na estetické vnímání. „Rek bych, že pronáší to kouzlo,“ zašeptal Wheeler, když opět hmátl po dalekohledu. Lelci divoce vřeštěli v pozoruhodně nepravidelném rytmu, který se v ničem neshodoval s právě probíhajícím obřadem.

Najednou se zdálo, že slábne intenzita slunečního svitu, aniž by se však po obloze začal šířit nějaký mrak. Šlo o velmi zvláštní fenomén a všichni přítomní si ho byli zřetelně vědomi. Pod zemí se ozývaly první náznaky rachotu, jenž se nezvykle mísil s odpovídajícím duněním zřetelně pocházejícím z nebes. Vysoko na obloze se zablesklo a překvapená skupinka se marně rozhlížela po signálech blížící se bouře. Zaříkávání hostů z Arkhamu bylo již nezpochybnitelné a Wheeler dalekohledem sledoval, jak všichni tři pozvedají paže v rytmičtém zaklínání. Z jednoho vzdáleného hospodářství se ozvalo divoké psí štěkání.

Změna v charakteru denního světla se prohlubovala a muži se užasle rozhlíželi po obzoru. Nad dunícími kopci se stahovala nafialovělá temnota rodící se pouze z děsivého houstnutí nebeské modři. Pak opět udeřil blesk, poněkud jasnější než prve, a skupince se zdálo, že v okolí oltářního kamene na dalekém vrcholu kopce v jeho záři spatřili jakýsi mlžný opar. Nikdo se však v dané chvíli nedíval dalekohledem. Lelci pokračovali ve svém nepravidelném kolísavém povyku a dunwichští se nervózně připravovali na příchod jakési nezvažitelné hrozby, jejíž tlak byl cítit v ovzduší.

Bez varování se pak ozvaly hluboké, chrčivé, hrdelní zvuky, které z paměti strachy uhranuté skupinky, která je slyšela, nikdy jen tak nevymizí. Nepocházely z žádných lidských hlasivek, neboť lidské orgány nedokáží vydat žádné podobné akustické zvrácenosti. Spíš by se mohlo říci, že vzešly ze samého pekla, pakliže by jejich zdrojem nebyl tak jednoznačně oltářní kámen na vrcholu kopce. Je takřka nepatřičné nazývat je zvuky, poněvadž drtivá většina jejich děsivého, podprahového basového tónu promlouvala k temným sférám vědomí a hrůzy, mnohem jemnějším, než je lidské ucho; avšak nelze jinak, protože formou se nezpochybnitelně, byť matně blížily zpola artikulovaným slovům. Byly hlasité – hlasité jako dunění a hřmění, na jejichž pozadí se ozývaly –, nevycházely však z žádného viditelného hrdla. A protože obrazotvornost mohla nabídnout představu zdroje stojícího mimo svět živoucích bytostí, choulící se skupina mužů na úpatí kopce se k sobě přimkla ještě více a šubala sebou, jako by každou chvíli očekávala ránu.

„Ygnaiih... ygnatih... thflthkh'ngħa... Yog-Sothoth...“ ozýval se z prostoru kolem děsivý chrapot. „Y'bthnk... h'ehye – n'grkdł'lh...“

Zdálo se, že řečový impuls na tomto místě ustal, jako by docházelo k jakémusi strašlivému psychickému souboji. Henry Wheeler napínal zrak v dalekohledu, ale

viděl pouze siluety tří pitvorných postav na vrcholu, které společně zběsile gestikulovaly rukama v poslední fázi svého zaříkávání. Z jakých černých studní styxského strachu či citění, z jakých neprobádaných zálivů mimokosmického vědomí či temné, dlouho tajené tradice vycházel tento stěží artikulovaný hřmotný skřekot? Zvuky okamžitě začaly nabývat na nové intenzitě a jasnosti, zatímco se prohlubovala jejich absolutní a dokonalá zběsilost.

„*Eh-y-ya-ya-yahaah – e'yayayaaaa... ngh'aaaa... ngh'aaaa... h'yuh... h'yuh... POMOC! POMOC!... oghr — oghr — oghr — OTČE! OTČE! YOG-SOTHOTH!...*“

Ale to bylo všechno. Pobledlá skupinka na silnici, stále ohromená nezpochybnitelně anglickými slovy, která se dunivě a hřmotně rozléhala ze zoufalé prázdnoty vedle úděsného oltářního kamene, už více slyšet neměla. Místo toho muži prudce vyskočili při strašné ráně, která jako by rozervala útroby pohoří; při ohlušujícím, kataklyzmatickém třesku, jehož zdroj, ať už byl uvnitř země či na obloze, nedokázal lokalizovat žádný jeho svědek. Z nafialovělého zenitu se svezl k oltářnímu kameni jediný blesk a z kopce se do okolní krajiny rozlila ohromná přílivová vlna neviditelného tlaku a nepopsatelného puchu. Stromy, trávu a křoviny rázem zasáhla běsnící smršť; a vyděšený zástup vesničanů na úpatí kopce, omámený smrtonosným zápachem, v němž se takřka udusil, se jen taktak udržel na nohou. V dálce vyli psi, zelená tráva a listí pohasly do prapodivné, bledé žlutošedé barvy a po polích a v lese se rozesela těla mrtvých lelků.

Puch se rozptýlil rychle, ale vegetace původní podoby již nenabyla. Do dnešního dne je na porostu v okolí obávaného kopce cosi zvláštního a bezbožného. Curtis Whateley se teprve probíral z bezvědomí, když se po svahu v paprscích opět jasného a ničím nestíněného slunce začali pomalu přibližovat vědci z Arkhamu. Šli vážně a zticha a vypadalo to, že jsou otřesení vzpomínkami a úvahami ještě strašlivějšími, než byly ty, jež uvedly skupinu starousedlíků do stavu vystrašeného rozechvění. Na záplavu otázek zareagovali pouhým zavrtěním hlavou a znovu potvrdili jednu životně důležitou skutečnost.

„Ta věc je jednou provždy pryč,“ řekl Armitage. „Rozpadla se na složky, z nichž byla původně sestavena, a už nemůže znovu existovat. Šlo o cosi nepřijatelného pro normální svět. Pouze nepatrná část byla tvořena hmotou, jak ji vůbec známe. Podobala se svému otci – a z větší části se k němu vrátila do jakési nepoznané říše či dimenze rozkládající se mimo náš materiální vesmír; do jakési nepoznané propasti, ze které ji na chvíli do zdejších kopců mohly přivolat jen ty nejodpornější obřady lidské bezbožnosti.“

Nastalo krátké ticho, během něhož se ubohému Curtisi Whateleymu začala vracet jakási spojitost jeho otřesených smyslů; se záupněm si položil ruce na hlavu. Zdálo se, že paměť se mu vrací do okamžiku, kdy mu přestala sloužit, načež ho znovu přepadla hrůza z pohledu, po němž zůstal ležet bezvládně na zemi.

„Ach, ach, panebože, ten polovobličej – ten vobličej nahoře... ten vobličej s těma červenějma vočima a kučeravejma albínskejma vlasama, a bez brady, jako Whateleyovi... Byla to chobotnice, stonožka, cosi jako pavouk, ale nahoře to mělo část lidskýho vobličej; vypadalo to jako ten čaroděj Whateley, akorát že to bylo na dýlku takhle veliký...“

Vyčerpaně domluvil a celá skupina vesničanů na něj zírala ve zmatku, který ještě nestačil vykrytalizovat do nového děsu. Nahlas promluvil jen starý Zebulon Whateley, který se zmateně rozpomínal na dávné události, ale který byl až dosud zticha.

„Je tomu patnáct let,“ spustil, „co jsem slyšel starýho Whateleyho, jak říká, že jednoho dne uslyšíme Lavinniný dítě, který bude na vrcholku Strážnýho kopce volat jméno svýho otce.

Ale přerušil ho Joe Osborn, aby opět položil otázku návštěvníkům z Arkhamu.

„*Tak co to vlastně bylo* a jak se to vlastně podařilo tomu mladýmu čarodějovi Whateleymu povolat ze vzduchu, ze kterýho to sem přišlo?“

Armitage pečlivě volil slova.

„Bylo to – víte, byla to z velké části jakási síla, která nepatří do naší části vesmíru; jakási síla, která působí, roste a utváří se podle jiných zákonitostí, než jsou zákonitosti našeho druhu přirozenosti. Nepřináleží nám povolávat tyto věci zvenku; o to se pokoušejí jen velmi zlomyslní lidé a velmi zlomyslné kulty. Určitá součást této věci byla i ve Wilburu Whateleyem – bylo jí dost na to, aby z něho udělala d'ábla a předčasně dospělou zrůdu a aby nám při jeho smrti nabídla mimořádně hrůznou podívanou. Spálím jeho prokletý deník, a pokud chcete zažít trochu rozumu, ten oltářní kámen na kopci vyhodíte do povětří a svrhnete všechny kamenné kruhy na ostatních kopcích. Podobné věci sem přivedly bytosti, jež se těšily tak velké oblibě u Whateleyů – bytosti, které sem tento rod chtěl fyzicky vpustit, aby vymýtily lidskou rasu a odtáhly Zemi na nějaké nepopsatelné místo za nějakým nepopsatelným účelem.

Pokud jde o tu věc, kterou jsme právě poslali pryč – Whateleyovi se o ni starali, neboť měla sehrát strašlivou roli v jejich budoucím konání. Rostla rychle a nabývala na velikosti ze stejného důvodu, proč rychle rostl a nabýval na velikosti i Wilbur – předběhla ho však, neboť v sobě měla větší poměr cizorodosti. Není třeba se ptát, jak ji Wilbur povolal ze vzduchu. Nijak ji nepovolal. *Byla jeho dvoj-
četem, na rozdíl od něj se však více podobala otcí.*“

V HORÁCH ŠÍLENSTVÍ

I.

Jsem nucen promluvit, protože vědci se odmítli držet mé rady, aniž by věděli proč. Příčí se mé vůli, abych uváděl důvody, kvůli nimž se stavím proti zamýšlenému vpádu do Antarktidy – představujícím ohromnou honbu za zkamenělinami a masové vrtání a tavení prastarého ledového příkrovu –, a váhám o to víc, neboť mé varování může vyznít naprázdno. Pochybnostem ohledně skutečných událostí, tak jak je musím odhalit, se nelze vyhnout; kdybych však

o tom, co se bude jevit jako fantastické a neuvěřitelné, pomlčel, nic jiného by nezůstalo. Dosud utajované fotografie, běžné i letecké, promluví v můj prospěch; neboť jsou proklatě jasné a výmluvné.

I tak však proti nim budou vznášeny námitky na základě možností, kterých může dosáhnout šikovné padělání. Perokresby se přirozeně stanou terčem zesměšňování coby očividné podvrhy; a to i navzdory zvláštnosti techniky, jíž by si měli povšimnout a nad níž by měli hloubat znalci umění.

Nakonec se musím spolehnout na mínění a stanovisko těch několika málo vědeckých kapacit, jež mají na jedné straně dostatečně nezávislé smýšlení, aby zvážily mé informace na základě jejich vlastní hrůzné přesvědčivé skutkové podstaty či ve světle jistých primitivních a mimořádně záhadných mytologických cyklů; a na straně druhé dostatečný vliv, aby zabránily celému okruhu průzkumníků v oblasti hor šílenství v jakékoli ukvapené a nezdravě ctižádostivé aktivitě. Je nemilé, že v otázkách, kde vstupují na scénu záležitosti kromobyčejně bizarní či silně kontroverzní povahy, mají relativně neznámí lidé, jako já a mí spolupracovníci, spjatí s chodem nevelké univerzity, jen malou šanci vzbudit pozornost.

Dále je proti nám i skutečnost, že nejsme, v tom nejužším smyslu slova, specialisty v oborech, s nimiž jsme nakonec přišli především do styku. U mne, jakožto geologa, spočíval hlavní cíl při vedení expedice Miskatonické univerzity výhradně v získávání hlubinných vzorků hornin a zeminy z nejrůznějších částí antarktického kontinentu, v čemž mi mělo napomáhat pozoruhodné vrtné zařízení sestavené profesorem Frankem H. Pabodiem z naší katedry strojního inženýrství. Nijak jsem netoužil stát se průkopníkem i v jiném oboru; nicméně jsem doufal, že užití tohoto nového mechanického zařízení na různých místech v již dříve prozkoumaných oblastech odkryje materiál, jehož dosud používané metody získávání vzorků nemohly dosáhnout. Pabodieho vrtná souprava, jak už veřejnost ví z našich zpráv, byla jedinečná a radikálně novátorská svou lehkostí, skladností a schopností kombinovat princip jednoduchého artéského vrtu s principem malé kruhové vrtné sondy tak, aby dokázal rychle proniknout vrstvami nesternej

tvrdosti. Ocelová rotační vrtací hlava, propojené vrtné tyče, benzínový motor, skládací dřevěná vrtná věž, výstroj pro práci s dynamitem, systém kabelů, spirála na vynášení drti a sada trubek pro vrty o průměru třinácti centimetrů dosahujících hloubky až tří set metrů tvořily, se vším potřebným příslušenstvím, náklad, který uvezly troje saně tažené sedmi psy; to všechno bylo možné díky pozoruhodné hliníkové slitině, z níž byla vyrobena většina kovových součástí. Čtyři velká letadla značky Dornier, uzpůsobená speciálně pro létání v závratných nadmořských výškách, jež je nad antarktickými plošinami nevyhnutelné, vybavená navíc Pabodiem zkonstruovanými zařízeními pro zahřívání paliva a okamžité startování, mohla přemístit celou naši expedici ze základny na okraji velké ledové bariéry na řadu vhodných stanovišť ve vnitrozemí, odkud nám mělo posloužit dostatečné množství tažných psů.

Měli jsme v plánu prozkoumat tolik území, kolik by nám dovolila jedna antarktická sezóna – v případě naprosté nezbytnosti i více než jedna –, přičemž bychom působili převážně v horských pásmech a na plošině jižně od Rossova moře; tedy na územích probádaných do různé míry Shackletonem, Amundsenem, Scottem a Byrdem. Očekávali jsme, že při častých změnách stanovišť, k nimž nám měla dopomáhat letadla a jež by se týkaly vzdáleností natolik výrazných, aby byla geologicky signifikantní, nashromáždíme doposud nebývalé množství materiálu; obzvláště v prekambriické vrstvě, z níž byla v minulosti získána jen omezená škála antarktických vzorků. Chtěli jsme rovněž získat co možná nejrozmantější výběr svrchních fosiliferních hornin, neboť dějiny prehistorického života této bezútešné říše ledu a smrti jsou mimořádně důležité pro naše pochopení minulosti Země. Je všeobecně známo, že Antarktida se kdysi nacházela v mírném či dokonce tropickém pásmu a oplývala rostlinstvem a živočištvem, z nichž do dnešních časů přežívají pouze lišejníky, mořská fauna, pavoukovci a tučňáci; my jsme doufali, že tyto informace rozšíříme nejen co do pestrosti, nýbrž i co do přesnosti a podrobnosti. Když jednoduché vrty odkryly stopy po zkamenělinách, chtěli jsme otvory rozšiřovat dodatečnými odstřely, které nám měly zajistit vzorky přiměřené velikosti a stavu.

Vrty, různé hloubky, odvíjející se od toho, jak slibně vypadala svrchní vrstva zeminy či horniny, jsme museli omezit na obnažený nebo částečně obnažený zemský povrch – s ohledem na kilometr a půl až tři kilometry silné ledové příkrovy pokrývající spodní vrstvy šlo bez výhrady o svahy a horské hřbety. Nemohli jsme si dovolit zbytečně vrtat do hlubokého ledu, třebaže Pabodie vypracoval plán na zapouštění měděných elektrod do těsných shluků vrtů, jež měly rozpustit omezené plochy ledu proudem z benzínového dynamu. Právě tento postup – který jsme na své expedici mohli uplatnit pouze experimentálně – má v úmyslu využít nadcházející expedice Starkweathera a Moorea, a to i navzdory varování, které jsem uveřejnil po našem návratu z Antarktidy.

Veřejnost ví o Miskatonické expedici z našeho častého telegrafického zpravodajství pro *Arkham Advertiser* a *Associated Press* a z pozdějších článků

mých a Pabodieho. Výprava se skládala ze čtyř osob z univerzity – Pabodieho, Lakea z katedry biologie, Artwooda z katedry fyziky (zastávajícího též funkci meteorologa) a mne reprezentujícího geologii a jmenovaného formálním vedoucím – a našich šestnácti spolupracovníků; sedmi studentů z Miskatonické univerzity a devíti zdatných mechaniků. Z těchto šestnácti mužů bylo dvanáct kvalifikovanými piloty, přičemž všichni až na dva byli i zručnými telegrafisty. Osm z nich rozumělo navigaci pomocí kompasu a sextantu, stejně jako jsme ji ovládali Pabodie, Artwood a já. Mimoto s plným početním stavem přirozeně počítala i naše dvě plavidla – bývalé dřevěné velrybářské lodě vyztužené pro polární podmínky a opatřené dodatečným parním pohonem. Expedici financovala Nadace Nathaniela Derbyho Pickmana, k níž přispělo několik specifických dárců; naše přípravy, byť se nám nedostalo žádné velké publicity, tedy mohly být nadmíru pečlivé. Psi, saně, strojní zařízení, tábornické vybavení a nesestavené díly našich pěti letadel se připravily v Bostonu, kde došlo i k naložení lodí. Pro své konkrétní účely jsme byli úžasně vybaveni a ve všech záležitostech spjatých se zásobováním, životosprávou, dopravou a stavbou táborů jsme zužitkovali výtečné příklady řady našich nedávných a kromobyčejně schopných předchůdců. Právě nezvyklý počet a proslulost těchto našich předchůdců se postaraly i o to, že si světová veřejnost naší expedice – ač nebyla nikterak skromná – příliš nepovšimla.

Jak uváděl tisk, vypluli jsme z bostonského přístavu 2. září 1930; a vydali se volným tempem dolů podél pobřeží a dále pak Panamským kanálem, načež jsme se zastavili na Samoi a v tasmanském Hobartu, kde jsme si obstarali poslední zásoby. Nikdo z naší vědecko-výzkumné výpravy dosud v polárních oblastech nebyl, a tudíž jsme velice spoléhali na kapitány našich lodí – J. B. Douglase, velícího brize *Arkham* a působícího rovněž ve funkci velitele oceánské části expedice, a Georga Thorfinssena, velitele bárku *Miskatonic* – jako na ostrýlené velrybáře z antarktických vod. Když jsme za zády nechávali civilizovaný svět, slunce klesalo čím dál níže k severu a každý den zůstávalo delší dobu nad obzorem. Zhruba na 62° jižní šířky jsme zahlédli první ledovce – tabulové tvary se svislými stěnami –, a těsně předtím, než jsme dopluli k jižnímu polárnímu kruhu, který jsme přejeli 20. října za patřičně rázovitých oslav, už jsme se museli potýkat s volně plovoucími krami. Po dlouhé plavbě tropickými končinami mne značně sužovala klesající teplota, ale snažil jsem se připravit na nepřízeň počasí, která nás teprve čekala. Při mnoha příležitostech mne mocně okouzlovaly podivuhodné atmosférické jevy, mezi něž patřila i úžasně sugestivní fata morgána – první, kterou jsem kdy viděl –, při níž se ze vzdálených ledovců stala cimbuří nepředstavitelných kosmických hradů.

Proplouvali jsme ledem, který naštěstí nebyl ani rozsáhlý, ani silně stlačený, až jsme na 67° jižní šířky a 175° východní délky opět pronikli na otevřené moře. Ráno 26. října jsme na jihu spatřili prudký odlesk pevninského ledovce a před polednem nás všechny přepadlo vzrušení, protože jsme zahlédli rozsáhlé vysoké

zasněžené pohoří, které postupně vyplnilo celý horizont před námi. Konečně jsme narazili na první výběžek tohoto rozsáhlého neznámého kontinentu a jeho tajemný svět zmrzlé smrti. Šlo evidentně o vrcholky pohoří Admirality, objeveného Rossem, a naším úkolem nyní bylo objet mys Adare a doplavít se podél východního pobřeží Viktoriiny země k místu naší zamýšlené základny na pobřeží zálivu McMurdo na úpatí sopky Mount Erebus na 77° 9' jižní šířky.

Poslední úsek cesty byl plný obrazů podněcujících naši fantazii; na západě se nepřestávaly tyčit ohromné pusté tajuplné vrcholy, zatímco nízko visící severní polední slunce či ještě níže zavěšené jižní půlnoční slunce, sotva se otírající o obzor, vrhalo své narudlé paprsky na bílý sníh, namodralý led, vodní cesty a černé kusy obnažených žulových svahů. Kolem bezútěšných horských vrcholů se v náhlých poryvech zběsile proháněl strašlivý antarktický vítr, jehož kadence někdy matně upomínaly na divoké a polovnímavé melodické kvílení o tónech zahrnujících širokou škálu hudební stupnice, jež se mi z jakéhosi podvědomého, mnemonického důvodu zdálo znepokojivé a dokonce nejasně děsivé. Cosi na okolní scénérii mi připomínalo zvláštní a zneklidňující asijské malby Nicholase Roericha a ještě zvláštnější a ještě více zneklidňující popisy neblaze proslulé plošiny Leng vyskytující se v obávaném *Necronomiconu* šileného Araba Abdula Alhazreda. Později jsem zalitoval, že jsem v univerzitní knihovně do této strašlivé knihy vůbec nahlédl.

Sedmého listopadu nám západní pohoří nakrátko zmizelo z očí, neboť jsme míjeli Franklinův ostrov. Dalšího dne jsme před sebou na Rossově ostrově rozpoznali kužely Mount Erebu a Mount Terroru, za nimiž se táhla dlouhá linie Parryho pohoří. Východně od nás se nyní rozkládala nízká bílá linka velké ledové bariéry, čnící strmě do výše šedesáti metrů jako skalnaté útesy v Quebecu a označující konec naší plavby na jih. Odpoledne jsme pronikli do zálivu McMurdo a zakotvili nedaleko pobřeží na závětrné straně Mount Erebu. Lávou pokrytý vrchol se proti východní obloze tyčil do výše 3800 metrů jako japonská grafika posvátné Fudžijamy; zatímco za ním se k nebesům bíle a přízračně vypínala do výšky 3270 metrů vyhaslá sopka Mount Terror. Z Mount Erebu vycházely nepravidelné obláčky kouře a jeden ze studentů – velmi nadaný mladík jménem Danforth – ukázal na cosi, co mohlo být lávou na jejím zasněženém svahu, přičemž podotkl, že tato hora, objevená v roce 1840, byla zcela nepochybně inspirací pro Poeův obraz, když o sedm let později psal o

„- lávě, jež se neúnavně valí
V sirném proudu po svazích hory Yaanek
V nehostinném podnebí pólu –
Jež úpí, když se valí z hory Yaanek
V říši jižního pólu.“

Danforth byl vášnivý čtenář fantastických textů a o Poeovi mluvil Velmi často. Já sám jsem pociťoval zájem, a to kvůli znepokojivému a tajuplnému Dobrodružství Arthura Gordona Pyma. Na pustém pobřeží a vysoké ledové bariéře v pozadí skřehotaly a máchaly ploutvemi zástupy pitvorných tučňáků, zatímco ve vodě bylo vidět mnoho vypasených tuleňů, kteří buď plavali, nebo se převalovali na rozsáhlých tabulích pomalu unášeného ledu.

Za pomoci malých člunů jsme se krátce po půlnoci devátého s jistými obtížemi vyloďili na Rossově ostrově, kam jsme z obou lodí přivezli lana a kde jsme se připravili k vyložení zásob za využití speciálního mechanismu pro přemísťování nákladů. Při prvním vstupu na antarktickou půdu jsme zakoušeli pronikavé a nejednoznačné pocity, třebaže na tomto konkrétním místě nás už předešly Shackletonova a Scottova expedice. Náš tábor na zmrzlém břehu pod svahem sopky byl pouze provizorní; velitelství jsme doposud měli na palubě *Arkhamu*. Vyložili jsme veškerá vrtná zařízení, psy, saně, stany, proviant, kanystry s benzínem, experimentální výbavu na tavení ledu, obyčejné i letecké fotografické přístroje, jednotlivé díly letadel a další příslušenství, zahrnující tři malé přenosné telegrafické stanice (vedle těch v letadlech), jež byly schopny spojit se s hlavní stanicí na *Arkhamu* ze všech koutů Antarktidy, které bychom chtěli navštívit. Lodní stanice komunikující s okolním světem měla přenášet tiskové zprávy na výkonnou telegrafickou stanici *Arkham Advertiseru* umístěnou na mysu Kingsport Head v Massachusetts. Doufali jsme, že veškerou práci stihneme během jediného antarktického léta; kdyby se však tento plán ukázal jako nemožný přezimovali bychom na *Arkhamu* a *Miskatonic* bychom ještě před zamrznutím ledu poslali na sever pro zásoby na další sezónu.

Není třeba, abych opakoval to, co uveřejnily o naší počáteční práci noviny. Psaly o našem výstupu na Mount Erebus; o našich úspěšných vrtech na několika místech Rossova ostrova i o pozoruhodné rychlosti, s níž je provedlo Pabodieho zařízení i ve vrstvách kompaktních hornin; o našem provizorním testu malého přístroje na rozpouštění ledu; o našem nebezpečném výstupu na velkou bariéru se saněmi a zásobami; a o našem finálním sestavení pěti obrovských letadel v táboře na bariéře. Zdravotní stav pevninské části výpravy – dvaceti mužů a pětapadesáti aljašských tažných psů – byl vynikající, i když jsme samozřejmě dosud nemuseli čelit žádným opravdu krutým teplotám či větrným bouřím. Teploměr se většinou pohyboval mezi -32 až -7 či -3 stupni Celsia a na podobnou nepřízeň počasí nás připravily už zkušenosti s krušnými zimami v Nové Anglii. Tábor na bariéře byl polostálý a byl určen jako skladiště benzínu, potravin, dynamitu a dalších zásob. K převozu vědecko-výzkumného materiálu bylo třeba pouze čtyř letadel, páté jsme nechali s pilotem a dvěma námořníky u zásob, kde bylo jejich úkolem tvořit prostředek, pomocí něhož by se k nám mohla dostat posádka z *Arkhamu* v případě, že bychom přišli o všechny průzkumné stroje. Později, když jsme ostatní letadla již přestali používat k transportu výzkumného zařízení, jsme využili jeden či dva stroje ke kyvadlové dopravě mezi tímto skladištěm a další stálou základnou

na velké plošině 960 až 1100 kilometrů jižním směrem, za Beardmoreovým ledovcem. Navzdory takřka jednotným vyprávěním o strašlivých větrných smrštích a bouřích bičujících plošinu jsme se rozhodli nezřítit žádné základny na půli cesty; rozhodli jsme se v zájmu hospodárnosti a pravděpodobné efektivity zarisovat.

Telegrafické zprávy vylíčily závratný čtyřhodinový nepřerušovaný let naší letky z 21. listopadu, který jsme podnikli nad vysokým šelfovým ledem na dohled ohromným vrcholům na západě a v nepopsatelném tichu burácejícím zvukem našich motorů. Vítr pro nás nepředstavoval žádnou zásadní obtíž a jedinou hustou mlhou, na kterou jsme narazili, nám pomohly proletět naše radiokompasy. Když se před námi mezi 83° a 84° jižní šířky zhmotnil mohutný masiv, poznali jsme, že jsme doletěli k Beardmoreovu ledovci, největšímu údolnímu ledovci na světě, a že zamrzlé moře nyní nahrazuje podmračená a hornatá pobřežní čára. Konečně jsme opravdu vstupovali do bílého, celé věky mrtvého světa nejdálnějšího jihu, a zatímco jsme si tento fakt uvědomovali, spatřili jsme v dálce na východě vrchol Mount Nansenu, čnící do výše bezmála 4500 metrů.

Úspěšné založení jižní základny nad ledovcem na 86° 7' jižní šířky a 174° 23' východní délky a fenomenálně rychlé a účinné vrty a odstřely uskutečněné na různých místech dosažených po výpravách se saněmi a krátkých letech, jsou již dobře zadokumentovány; stejně jako je tomu v případě náročného a úspěšného výstupu na Mount Nansen, který se mezi 13. až 15. prosincem podařil Pabodiemu a dvěma studentům – Gedneymu a Carrollovi. Nacházeli jsme se ve výšce 2550 metrů nad hladinou moře, a když zkušební vrty odhalily na určitých místech pevnou zemi jen tři a půl metru pod sněhem a ledem, hojně jsme využili našeho malého tavicího aparátu a prováděli jsme vrty a odstřely na řadě míst, kde každému předchozímu výzkumníkovi shromažďování nerostných vzorků připadalo nemyslitelné. Takto získané prekambričké žuly a beaconské pískovce potvrdily naše přesvědčení, že tato plošina je homogenní s rozsáhlou částí kontinentu směrem na západ, ale poněkud odlišná od končin ležících na východ pod Jižní Amerikou – u nichž jsme tehdy zastávali názor, že tvoří samostatný a menší kontinent, oddělený od hlavní pevninské masy zamrzlou spojnicí mezi Rossovým a Weddellovým mořem, byť Byrd tuto teorii mezitím stačil vyvrátit.

V některých pískovcích, jež jsme odstřelili a otesali poté, co byla jejich povaha poodhalena prostřednictvím vrtů, jsme našli jistě množství mimořádně pozoruhodných otisků a úlomků zkamenělin – především kapradin, mořských řas, trilobitů, lilijic a mezi měkkýši pak lingul a plžů –, což se v souvislosti s prehistorickým vývojem tohoto území jeví jako nadmíru významné. Našli jsme rovněž podivný trojúhelníkový rýhovaný otisk široký asi třicet centimetrů v místě největšího průměru, který Lake složil ze tří úlomků břidlice vnesených z otvoru po hlubinném odstřelu. Tyto úlomky pocházely z místa na západě nedaleko od pohoří královny Alexandry; a Lakeovi coby biologovi jejich neobvyklé otisky připadly nadmíru zajímavé a záhadné, ačkoli mému geologickému oku se jevíly

jako výsledky čeřinového efektu, k němuž v usazených horninách dochází poměrně často. Jelikož břidlice není ničím jiným než metamorfovanou formací, do níž je stlačena vrstva usazenin, a jelikož sám tlak má na všechny potenciální otisky zvláštní deformující účinek, neviděl jsem žádný důvod, proč bych se nad těmito rýhovanými vtisky měl nějak mimořádně pozastavovat.

6. ledna 1931 jsme, Lake, Pabodie, Daniels, všech šest studentů, čtyři mechanici a já, přeletěli ve dvou velkých letadlech přímo nad jižním pólem, přičemž nás jednou přinutily k přistání náhlé výškové poryvy vichru, které se však naštěstí neproměnily na typickou bouři. Šlo, jak uvedly i noviny, o jeden z několika průzkumných letů; během dalších jsme se v oblastech dosud neprobádaných předešlými expedicemi snažili rozpoznávat nové topografické body. První lety nám v tomto ohledu přinesly zklamání, třebaže se nám při nich nabídky vynikající příklady mimořádně fantaskních a klamných polárních fata morgán, jichž jsme si již krátce dopřáli i při plavbě po moři. Vzdálené hory se vznášely na obloze jako kouzelná města a celý bílý svět se v magii nízko visícího pólnočního slunce často rozplýval do zlatých, stříbrných a šarlatových krajín Dunsanyho snů a dobrodružného očekávání. Za podmračených dnů nám létání skýtalo značné obtíže, protože zasněžená země a obloha měly tendenci splývat do jedné mystické opalizující prázdnoty, v níž nebylo možné rozeznat horizont značící rozhraní těchto dvou sfér.

Postupně jsme se rozhodli realizovat i svůj původní plán spočívající v letu všemi čtyřmi průzkumnými letouny 800 kilometrů na východ, kde jsme chtěli založit novou dočasnou základnu v místě pravděpodobného kontinentálního předělu – kam jsme jej původně mylně umísťovali. Geologické vzorky, které jsme v lokalitě nashromáždili, jsme chtěli využít pro srovnání. Zdravotní stav výpravy byl prozatím výtečný; citrusová šťáva skvěle vyvažovala monotónní jídelníček složený z konzervovaného a nasoleného masa, a vzhledem k teplotám dosahujícím obvykle nad -32 stupňů Celsia jsme se obešli i bez nejteplejších kožešin. Byla polovina léta, a pokud bychom si pospíšili a dali pozor, mohli bychom dokončit práci už v březnu, čímž bychom se vyhnuli únavnému zimování v dlouhé antarktické noci. Od západu na nás zaútočilo několik prudkých větrných bouří, ale před jakoukoli újmou jsme se uchránili díky Artwoodově schopnosti zbudovat jednoduché kryty pro letadla, postavit z těžkých sněhových bloků větrolamy a zpevnit hlavní budovy základny sněhem. Štěstí a efektivita naší činnosti hraničily takřka se zlověstností.

Vůkolní svět o našem programu samozřejmě věděl a dozvěděl se i o Lakeově zvláštním a zarputilém trvání na výzkumné cestě na západ – či spíše severozápad –, k níž mělo dojít ještě před naším radikálním přesunem na novou základnu. Zdálo se, že si se znepokojivou smělostí láme hlavu nad oněmi trojúhelníkovými rýhovanými otisky v břidlici; tušil v nich jisté nesrovnalosti s přirozeným chodem věcí a geologickými údobími, jež do maximální možné míry rozněcovaly jeho představivost a hnaly jej k provádění dalších vrtů a odstřelů v západních

formacích, k nimž obnažené úlomky zjevně přináležely. Byl podivně přesvědčen, že otisky v břidlici zanechal jakýsi mohutný neznámý a krajně nezařaditelný organismus značně pokročilého stupně vývoje, a to i přesto, že horniny, v nichž byly nalezeny, byly tak mimořádně staré – z období kambria, pokud ne přímo prekambria –, že vylučovaly případnou existenci nejen veškerého vysoce rozvinutého života, nýbrž všeho života nad úrovní jednobuněčných organismů či nanejvýš trilobitů. Tyto úlomky, se všemi svými podivuhodnými otisky, musely být staré 500 milionů až miliardu let.

II.

Mám za to, že naše telegrafické zpravodajství o Lakeově výpravě severozápadním směrem do končin, v nichž nikdy nestanula lidská noha a do nichž nepronikla ani lidská fantazie, roznítilo představivost té nejširší veřejnosti; byť jsme se nezmiňovali o jeho bláznivých nadějích převrátit naruby veškerou biologii a geologii. Jeho předběžná výprava na saních z 11. až 18. ledna, kdy ho doprovázel ještě Pabodie a pět dalších a na niž vrhla stín ztráta dvou psů při nehodě během přejezdu jednoho velkého tlakového hřbetu v ledu, přinesla nálezy dalších a dalších vzorků prahorní břidlice. I mne zaujalo nezvyklé množství jasných fosilních otisků v této neuvěřitelně staré vrstvě. Otisky však přináležely velmi primitivním formám života a nebylo na nich nic paradoxního, snad s výjimkou otázky, jak se mohly vůbec nějaké formy života ocitnout v horninách spadajících evidentně do prekambriického období. Stále jsem tedy nechápal, proč Lake tak lpí na přerušení našeho časově omezeného programu – přerušení, jež si žádalo využití všech čtyř letadel, řady mužů a kompletního mechanického vybavení expedice. Nakonec jsem však tento plán nevetoval; ačkoli jsem se rozhodl, že se k výpravě na severozápad nepřipojím i navzdory tomu, že mne Lake žádal o konzultaci v geologických otázkách. V čase jejich nepřítomnosti jsem chtěl s Pabodiem a pěti muži na základně vypracovat definitivní program pro přesun východním směrem. V rámci příprav na tento přesun už jeden letoun začal ze zálivu McMurdo přivážet potřebné zásoby benzínu; ale tento transport mohl ještě nějakou chvíli počkat. Ponechal jsem si v táboře jedny saně a devět psů, neboť není moudré zůstat ve zcela neobydleném světě dávné smrti ani na okamžik bez jakéhokoli dopravního prostředku.

Jak se všichni jistě pamatují, Lakeova výprava do neznáma posílala svá hlášení z krátkovlnných vysílaček na palubě letadel. Tyto zprávy přijímalo naše zařízení na jižní základně a zároveň stanice na *Arkhamu* v zálivu McMurdo, odkud byly přeposílány zbytku světa na vlnových délkách dosahujících až padesáti metrů. Lake vyrazil 22. ledna ve čtyři hodiny ráno; a první telegrafickou zprávu jsme od něj obdrželi již po dvou hodinách, když nás informoval o přistání a zahájení omezeného tavení a vrtání v místě vzdáleném od nás asi 480 kilometrů. O šest hodin později nám ve druhém a velice vzrušeném hlášení líčil frenetické

úsilí vedoucí k vyhloubení a odstřelení mělké jámy, kterážto aktivita vyústila do nálezů břidličných úlomků s několika otisky vykazujícími zhruba stejné rysy, jaké měl artefakt, který vyvolal počáteční rozruch.

O tři hodiny později jsme byli krátce informováni o pokračování v letu i navzdory prudké a nesmlouvavé bouři; a jakmile jsem odeslal zprávu, v níž jsem se ohrazoval proti jakémukoli dalšímu hazardování, Lake mi stroze odpověděl, že jeho nové vzorky si riziko zaslouží. Uvědomil jsem si, že jeho nadšení dosáhlo hranice vzpoury a že jeho lehkovážné hazardování s úspěchem celé expedice nedokážu nijak zastavit. Děsil jsem se při pomýšlení, že se vrhá stále hlouběji do onoho zrádného a zlověstného bílého nekonečna bouří a nepředstavitelných tajemství, rozkládajícího se přibližně 2400 kilometrů až ke zpola probádanému, zpola tušenému pobřeží země královny Mary a Knoxovy země.

Poté, za další asi hodinu a půl, k nám z Lakeova pohyblivého se letounu dorazilo dvojnásob nadšené hlášení, při němž se mé pocity takřka otočily, a já zalitoval, že jsem se k výpravě nepřipojil.

„22. 05. Letíme. Po sněhové bouři zhlédnuto horské pásmo vyšší než cokoli, co bylo dosud spatřeno. Připočteme-li nadmořskou výšku plošiny, může se vyrovnat Himalájím. Pravděpodobná poloha: 76° 15' jižní šířky, 113° 10' východní délky. Táhne se napravo i nalevo, kam oko dohlédne. Podezření na dva kouřící kužely. Všechny vrcholy černé a bez sněhu. Let znemožňuje bouře vanoucí k nám od pohoří.“

Potom jsme, Pabodie, kolegové a já, čekali u přijímače se zatajeným dechem. Představa tohoto titánského horského valu vzdáleného od nás 1100 kilometrů v nás probudila ty nejskrytější touhy po dobrodružství a my jsme se zaradovali, že jeho objevitelkou se stala naše expedice, byť ne my osobně. Za půl hodiny se Lake ozval zase.

„Moultonův stroj nucen přistát na plošině v předhoří; nikdo nebyl zraněn; oprava možná. V případě potřeby přesun všeho nezbytného do zbylých třech letadel pro návrat či další cestu vpřed, ale žádné další lety s plnými stroji teď nejsou nutné. Hory překonávají nejšílenější představy. Letím na průzkum v Carrollově prázdném letounu. Nic podobného si nelze představit. Nejvyšší vrcholy musí převyšovat 10500 metrů. Everest nemá šanci. Zatímco budeme s Carrollem ve vzduchu, Atwood určí výšku teodolitem. S kužely jsme se nejspíš spletli, protože uloženy se jeví jako vrstevnaté. Snad prekambričké břidlice smíšené s dalšími vrstvami. Podivné výškové objekty – pravidelná seskupení krychlí na srázích nejvyšších vrcholů. Všechno v rudozlatém světle nízkého slunce vypadá pohádkově. Jako tajuplné kraje ze snu nebo brána do zapovězeného světa nepoznaných zázraků. Škoda že tu nemůžete bádat s námi.“

Ačkoli byl prakticky vzato čas na spaní, nikdo z nás posluchačů na ně ani na okamžik nepomyslel. Docela stejné to muselo být i v zálivu McMurdo, kde hlášení přebírali jak u skladiště, tak na palubě *Arkhamu*; neboť kapitán Douglas poslal zprávu, v níž všem gratuloval k významnému objevu, a stejné pocity pak

vyjádřil i Sherman, telegrafující ze skladiště. Bylo nám přirozeně líto poškozeného stroje, ale doufali jsme, že oprava nebude náročná. Ve 23 hodin jsme pak od Lakea obdrželi další hlášení.

„Přelétávám s Carrollem nejvyšší vrcholy předhoří. Za současného počasí se neodvažujeme zdolat skutečně vysoké hory, ale pokusíme se později. Stoupání bylo děsivé a let v této výšce je obtížný, ale stojí za to. Mohutné horské pásmo je dosti jednolité, není možno odsud dohlédnout na druhou stranu. Ústřední vrcholy převyšují Himaláje a jsou velice pozoruhodné. Masiv patrně tvořen prekambričnými vrstvami, je jasně viditelná i řada dalších vyzdvižených vrstev. Se sopečnou činností jsem se mýlil. Táhne se v obou směrech dál, než lze dohlédnout. Nad hranicí 6300 metrů odvary poslední zbytky sněhu. Zvláštní formace na svazích nejvyšších hor. Obrovské nevysoké hranaté bloky s dokonale svislými stěnami a kolmými nízkými vertikálními baštami, podobnými starobylým asijským hradům vystavěným na srážných horách, jak je maloval Roerich. Z dálky velmi impozantní. K několika jsme se přiblížili a Carroll měl za to, že je tvoří menší samostatné části, ale nespíš jde o následky zvětřování. Většina hran je odrotená a zaoblená, jako by byly miliony let vystaveny působení bouří a klimatických změn. Určité části, hlavně v horních partiích, jako by byly v porovnání s viditelnými vrstvami na svazích tvořeny světlejšími horninami, proto předpokládáme jejich krystalický původ. Pohled zblízka prozrazuje přítomnost řady jeskynních otvorů, z nichž některé mají nezvykle pravidelný tvar: hranatý či polokruhový. Musíte sem přiletět a prozkoumat je na vlastní oči. Myslím, že jsem spatřil kamennou baštu přímo na vrcholu hory. Výšku odhadujeme na 9000 až 10500 metrů. Letíme v 6500 metrech, v ďábelsky kousavém mrazu. Z průsmyků a jeskyní se ozývá hvízdání a kvílení větru, ale zatím nám ve vzduchu nehrozí žádné nebezpečí.“

Od toho okamžiku pak Lake neustával v nadšených komentářích celou další půlhodinu, přičemž vyjádřil svůj úmysl zdolat několik vrcholů pěšky. Odpověděl jsem mu, že se k němu připojím, jakmile pošle letadlo, a že spolu s Pabodiem vymyslíme nejlepší palivový program – určíme místa a způsoby, kde a jak soustředit naše zásoby s ohledem na pozměněný charakter expedice. Bylo zřejmé, že Lakeovy vrtné operace, stejně jako jeho letecké aktivity, budou vyžadovat velké množství materiálu, které bude nutné dopravit na novou základnu, již chtěl zřídit na úpatí hor; a tudíž bylo i možné, že se v této sezóně nakonec neuskuteční ani náš plánovaný let na východ. V souvislosti s tímto vývojem jsem zavolał kapitánu Douglasovi a požádal jej, aby z lodí vyložil co nejvíce věcí a převezl je s pomocí psího spřežení, které jsme mu nechali, na bariéru. To, co bylo nyní třeba zřídit, byla přímá spojnice neznámými končinami mezi Lakem a zálivem McMurdo.

Lake mi později sdělil, že se rozhodl rozbít tábor v místě, kde byl nucen přistát Moultonův letoun a kde už na něm začaly probíhat i první opravy. Ledový příkrov zde byl velmi tenký, tu a tam jím prosvítala temná země, a Lake předtím, než se vydá na průzkum na saních či do svahů, chtěl přímo na novém stanovišti provést ještě několik vrtů a odstřelů. Hovořil o nevýslovné majestátnosti okolní

scenérie a o podivném rozpoložení, v němž se nacházel na úpatí ohromných tichých velikánů, jejichž štíty čnely do výše jako do nebe sahající stěna na samém kraji světa. Atwoodův teodolit stanovil výšku pěti nejvyšších hor v rozmezí mezi 9000 až 10200 metry. Lakea evidentně zneklidnil větrem ošlehaný terén, neboť se z něj dalo usoudit na občasný výskyt obrovských bouří o intenzitě, která se nemohla rovnat ničemu, co dosud zažili. Tábor rozbil zhruba osm kilometrů od míst, kde se začínaly prudce zvedat první svahy. Když na všechny naléhal, abychom si pospíšili a práci na tomto podivném čerstvě objeveném území ukončili co možná nejdříve, zdálo se mi, jako bych v jeho slovech rozpoznával stopu nevědomých obav – jež ke mně doléhaly i přes 1100 kilometrů ledové prázdnoty. Až nyní se po nepřetržité celodenní práci, charakterizované skoro nemyslitelným tempem, náročností a výsledky, chystal k odpočinku.

Ráno jsem vedl třístranný telegrafický rozhovor s Lakem a kapitánem Douglasem na jejich vzdálených základnách. Dohodli jsme se, že jedno z Lakeových letadel přiletí na naši základnu a odveze Pabodieho, pět našich mužů, mne a navíc veškeré palivo, které bude schopno uvést. Otázka zbytku paliva mohla počkat ještě několik dnů, dokud se nevyjasní naše stanovisko ohledně výpravy na východ; neboť Lake ho měl na bezprostřední vytápění tábora a vrty ještě dostatek. Na jižní základnu by měly být dříve či později dopraveny nové zásoby, ale pokud bychom cestu na východ odložili, využili bychom ji až příští léto; Lake měl mezitím za úkol poslat letadlo, jež by prozkoumalo přímou spojnici mezi jím objeveným pohořím a zálivem McMurdo.

Spolu s Pabodiem jsem se pustil do zakonzervování naší základny na kratší či delší období podle toho, jak se vyvine situace. Pokud bychom měli v Antarktidě přezimovat, pravděpodobně bychom letěli z Lakeova tábora přímo na *Arkham*, aniž bychom se na základnu vraceli. Několik kuželových stanů jsme již vyztužili bloky ztvrdlého sněhu a nyní jsme se rozhodli, že ze základny nakonec uděláme stálou eskymáckou vesnici. Lake měl vzhledem k velkorysé zásobě stanů v táboře všechno, čeho bylo třeba pro náš přílet. Zatelegrafoval jsem mu, že s Pabodiem budeme připraveni na přesun na severozápad za jeden den a noc věnovanou odpočinku.

Nicméně naše práce nebyla po 16. hodině vůbec plynulá; tou dobou nám totiž Lake začal posílat ty nejneuvěřitelnější a nejvzrušenější zprávy. Jeho pracovní den nezačal příliš příznivě. Letecký průzkum částečně obnažených skalních lokalit prokázal naprostou absenci oněch prahorních a prapůvodních vrstev, po nichž pátral a jež tvořily tak značnou část kolosálních hor tyčících se v tak svůdné vzdálenosti od tábora. Většina povrchu, který si prohlédli, byla tvořena patrně jurskými a komančskými pískovci a permskými a triasovými krystalickými břidlicemi, jimiž na několika místech prostupovaly lesklé černé výchozy svědčící o existenci tvrdého břidličnatého uhlí. Lakea toto zjištění zklamalo, protože jeho plány se odvíjely od získání vzorků o 500 milionů let starších. Bylo mu jasné, že aby se znovu vnořil do žíly prahorní břidlice, v níž našel ony prazvláštní otisky,

bude muset z úpatí hor podniknout ke strmým svahům gigantických hor dlouhý výlet na saních.

Přesto se však rozhodl, že v rámci obecného programu expedice provede v místě několik vrtů. Nechal tedy pět mužů připravit vrtné zařízení a zbytek poslal dokončit stavbu tábora a opravit poškozený letoun. K odebrání prvního vzorku byla určena nejměkčí viditelná skála – pískovec ve vzdálenosti asi půl kilometru od tábora.

Vrt se výtečně dařil, aniž by bylo třeba uchylovat se k výrazným dodatečným odstřelům. Asi o tři hodiny později, po prvním vskutku velkém odstřelu během celé operace, bylo slyšet křik obsluhy vrtného zařízení a do tábora se s zarážejícími novinkami přišel mladý Gedney, výkonný předák vrtu.

Narazili na jeskyni. Už v počáteční fázi vrtu pískovec nahradila žíla komaněského vápence plného drobných zkamenělých hlavonožců, korálů, ježovek a spiriferidních ramenonožců, mezi nimiž bylo možné občas zahlédnout stopy po křemitých spongiích a kostech mořských obratlovců – v jejich případě šlo převážně o kostnaté ryby, žraloky a ganoidy. Tento nález byl významný sám o sobě, neboť výpravě poskytl vůbec první zkameněliny obratlovců; ale když se krátce poté vrtací hlava propadla do prázdna, průzkumníky zasáhla zcela nová a dvojnásob intenzivní vlna vzrušení. Silná exploze odhalila podzemské tajemství; a za zubatým otvorem asi metr a půl v průměru a o tloušťce asi devadesáti centimetrů nyní před horlivými badateli zela část mělké vápencové dutiny vyhloubené před více než padesáti miliony let řinoucími se podzemními vodami dávného tropického světa.

Vyhlobená vrstva nebyla hlubší než 2,1 až 2,4 metru, postupovala však donekonečna všemi směry a šířil se jí čerstvý, slabě vanoucí vzduch, který poukazoval na propojenost s rozsáhlým podzemním systémem. Strop a podlaha byly hojně osázené mohutnými stalaktity a stalagmity, z nichž některé se spojovaly ve formě sloupů; ze všeho nejdůležitější však byl ohromný nános lastur a kostí, které na některých místech tunel takřka ucpávaly. Tato přehlídka kostěných pozůstatků, kterou sem voda naplavila z nepoznaných džunglí druhohorních stromových kapradin a hub, z lesů třetihorních cykas, vějířových palm a primitivních krytosemenných rostlin, obsahovala zástupce více křídových, eocénních a jiných živočišných druhů, než kolik by za rok mohl spočítat a zařadit ten největší paleontolog. Měkkýše, schránky korýšů, ryby, obojživelníky, plazy, ptáky a první savce – velké a malé, známé a neznámé. Nebylo divu, že se Gedney s křikem rozběhl do tábora, a nebylo divu, že všichni ihned zanechali své práce, aby navzdory mrazivému větru zběsile vyrazili na místo, kde vysoká vrtná věž označovala nově odhalenou bránu k tajemstvím podzemního světa a mrtvých věků.

Jakmile Lake ukojil první ostrý nával zvědavosti, načmáral do poznámkového bloku vzkaz a poslal mladého Moultona, aby s ním zaběhl do tábora a telegraficky ho odeslal. Byla to první slova, která jsem si o nálezu přečetl, a líčila,

jak výzkumníci identifikovali primitivní lastury, kosti ganoidů a plakodermů, pozůstatky labyrintodontních obojživelníků a thekodontů, velké úlomky lebek mososaurů, obratle a dermální pancířové desky dinosaurů, zuby a křídelní kosti pterodaktylů, úlomky koster archeopteryxů, zuby miocenních žraloků, lebky prehistorických ptáků a lebky, obratle a další kosti pradávných savců, jako byli paleotheria, xiphodonti, dinoceráti, eohippové, creodonti a titanotheria. Nebylo nalezeno nic z dob mastodontů, slonů, pravých velbloudů, srnčí zvěře nebo hovězího dobytka. Lake tudíž usoudil, že k posledním naplaveninám došlo během oligocénu a že vyhloubená vrstva přetrvala ve svém vyschlém, mrtvém a nepřístupném stavu nejméně třicet milionů let.

Na druhé straně převaha velmi raných forem života byla nanejvýš pozoruhodná. Ačkoli vápencová formace byla na základě tak typických v horninách obsažených zkamenělin, jako jsou ventrikulitní spongie, rozhodně a jednoznačně komančská a ani o trochu starší; volně ložené pozůstatky v dutině zahrnovaly překvapivé procento organismů přináležejících do mnohem starších období – včetně primitivních ryb, měkkýšů a korálů z dávného siluru a ordoviku. Člověk tedy docházel k nevyhnutelnému závěru, že v této části světa existovala mezi životem před více než 300 miliony lety a životem před pouhými třiceti miliony lety pozoruhodná a jedinečná kontinuita. Jak dlouho tato kontinuita vydržela i po oligocénu, kdy došlo k uzavření jeskyně, bylo přirozeně nezjistitelné. V každém případě však všechny pradávné formy, jež zde dokázaly přežít dlouho po svém vyměřeném čase, zahubil příchod strašlivého ledu v pleistocénu, před zhruba 500 000 lety, což je ve srovnání s věkem této dutiny jako včera.

Lake nechtěl nechat svou první zprávu jen tak viset ve vzduchu, a proto další hlášení napsal a poslal přes sněžnou pláň do tábora ještě předtím, než se Moulton stačil vrátit. Moulton poté zůstal u telegrafu v jednom z letadel a vysílal mně – a na *Arkham*, který zprávy přeposílal do světa – hojné komentáře, jež mu Lake dodával přes celou řadu posílů. Čtenáři tisku, kteří naše dobrodružství sledovali, si vzpomenu na vzrušení, které líčení z onoho odpoledne vzbudila ve vědeckých kruzích – líčení, jež v konečném důsledku po všech těch letech vedla k zorganizování expedice Starkweathera a Moorea, které chci nyní tak úzkostlivě zradit od jejich úmyslů. Bude lepší, když zde Lakeova hlášení uvedu v doslovném znění, tak jak nám je z tužkou psaného těsnopisu překládal náš telegrafista McTighe.

„Fowler uskutečňuje mimořádně významný objev v pískovcových a vápencových zlomcích z místa odstřelů. Nachází několik zřetelných trojúhelníkových rýhovaných otisků podobných těm v prahorní břidlici, čímž dokazuje, že jejich původce přežil z doby před 600 miliony let až do komančského období, aniž by u něj došlo k nějakým větším morfologickým změnám nebo úbytku v průměrné velikosti. Pokud lze nalézt rozdíly, komančské otisky očividně prozrazují větší míru primitivnosti či úpadku než otisky staršího data. Zdůraznit důležitost nálezu v tisku. Na biologii bude mít stejný dopad jako Einstein

na matematiku a fyziku. Navazuje na mou předchozí práci a rozšiřuje její závěry. Jak jsem už tušil, naznačuje, že země prošla celým cyklem či cykly organického života ještě předtím, než u starohorních jednobuněčných organismů započal nám dosud známý cyklus. Organický život byl rozvinutý a specializovaný už před miliardou let, kdy planeta byla ještě mladá a donedávna pro veškeré formy života či běžný protoplasmatický organismus ještě neobyvatelná. Nabízí se otázka, kdy, kde a jak k tomuto vývoji došlo.“

„Později. Při prozkoumávání jistých kosterních pozůstatků velkých pozemských a mořských ještěřů a primitivních savců byla nalezena podivná lokální poškození či zranění na kosterních strukturách, jež nelze připsat žádnému známému dravci či masožravci žádného období. Jsou dvou typů: přímá proniknutí shora a zářezy zjevně způsobené sekáním. Jeden či dva případy čistě přetátých kostí. Většina vzorků nezasažena. Posílám do tábora pro elektrické svítlny. Rozšířím prohledávaný podzemní úsek odsekáním krápníků.“

„Ještě později. Nalezen zvláštní maskový úlomek asi patnáct centimetrů napříč a tři a půl centimetru na výšku, zcela nepodobný jakémukoli rozpoznatelnému místnímu útvaru. Nazelenalý, avšak bez znaků, jež by pomohly určit jeho časové zařazení. Je podivně hladký a pravidelný. Ve tvaru pěticípé hvězdy s odlomenými hroty a náznaky dalších prasklin ve vnitřních úhlech a uprostřed plochy. Malá hladká prohlubeň ve středu nepopraskaného povrchu. Vzbuzuje řadu otázek ohledně původu a zvětrání. Pravděpodobně nějaký vrtoch působení vody. Carroll, vybavený lupou, tvrdí, že rozeznává další geologicky významné znaky. Seskupení drobných teček v pravidelných obrazcích. Zatímco pracujeme, psi jsou stále neklidnější a zdá se, že se jim tento maskový zlomek nelíbí. Musím ověřit, zda nevydává nějaký nezvyklý zápach. Ozvu se opět, jakmile se vrátí Mills se světlem a my se pustíme do podzemí.“

„22.15. Důležitý nález. Orrendorf a Watkins, pracující v podzemí ve 21.45 za pomoci světel, našli obludnou sudovitou zkamenělinu naprosto neznámé povahy; pravděpodobně rostlinného původu, pokud nejde o přerostlý exemplář neznámé mořské radiaty. Tkáň zjevně zachovaná působením minerálních solí. Tuhá jako kůže, ale na určitých místech si uchovala překvapivou ohebnost. Na obou koncích a po stranách stopy po odlomených částech. Na výšku metr osmdesát, metr průměr uprostřed, zužující se na koncích na průměr třiceti centimetrů. Podobné sudu s pěti vystupujícími hřbety v místech dužiny. Po stranách, uprostřed těchto hřbetů v místě rovníku, stopy po odlomení jakoby tenkých stopek. V prohlubních mezi hřbety podivné výrůstky. Hřbeny či křídla, jež lze vytáhnout a rozevřít jako vějíře. Všechny značně poškozené s výjimkou jednoho, jenž se rozevírá na délku více než dvou metrů. Uspořádání připomíná jisté nestvůry z primitivních mýtů, zvláště bájně Prastaré z *Necronomiconu*. Křídla se zdají být blanitá, jsou napjatá na soustavě žláznatých trubic. Na konci křídel v trubicích zřetelné drobné otvory. Zakončení trupu svaštělá, nic nenapovídající o vnitřku či o odlomených částech. V táboře nutno rozpitvat. Nelze určit, zda je organismus rostlinný, či živočišné povahy. Řada znaků evidentně poukazuje na skoro neuvěřitelnou primitivnost. Poslal jsem všechny přítomné osekávat krápníky a pátrat po dalších vzorcích. Nález dalších poškozených kostí, ale ty musí počkat. Potíže se psy. Náš nový exemplář skoro nemohou vystát, a kdybychom je nedrželi v bezpečné vzdálenosti, pravděpodobně by ho rozsápali na kusy.“

„23. 20. Dyere, Pabodie, Douglasi, pozor! Záležitost nejvyšší – řekl bych transcendentální – důležitosti. *Arkham* se musí okamžitě spojit se stanicí na Kingsport Headu. Zvláštní sudovitý objekt je onou prahorní věcí, jež zanechala otisky v horninách. V podzemí, dvanáct metrů od otvoru, objevili Mills, Boudreau a Fowler uskupení dalších třinácti. Jsou promísené s podivnými oblymi a tvarovanými maskovými úlomky, tentokrát menšími, než byl původní exemplář – hvězdčovitého tvaru, ovšem s výjimkou několika míst bez stop po odlomeních. Z organických vzorků, osm zjevně kompletních, se všemi výrůstky. Vše vyneseno na povrch, psi odvedeni do bezpečné vzdálenosti. Nálezy nemohou ani cítit. Dávejte bedlivý pozor na popisy a hlášení nám v zájmu přesnosti zopakujte. Noviny teď musí dostat všechno správně.

Věci jsou od jednoho konce k druhému dlouhé dva metry čtyřicet centimetrů. Metr osmdesát centimetrů má sudovitý trup s pěti hřbety, metr je průměr uprostřed, třicet centimetrů je průměr na koncích. Jsou šedohnědé, ohebné a nesmírně tuhé. Blanitá křídla stejné barvy mají dva metry deset centimetrů, našli jsme je zatažená, rozevírají se z prohlubní mezi hřbety. Kostra křídel trubicovitá či žláznatá, světlejší šedé barvy, s otvory na koncích křídel. Roztažená křídla mají pilovité okraje. Kolem rovníku, na středovém vrcholu každého z pěti vertikálních hřbetů se nachází pět soustav světle šedých pružných ramen či chapadel, jež jsou pevně přimknutá k trupu, ale lze je natáhnout na maximální délku přesahující devadesát centimetrů. Podobné ramenům primitivní lilijice. Jednotlivé stonky o průměru 7,6 centimetrů se po patnácti centimetrech větví do pěti menších stopek, z nichž každá po dvaceti centimetrech vybíhá do pěti drobných zužujících se chapadelek či úponků, takže z každého stonku vyrůstá dvacet pět zakončení.

V horní části trupu tupý baňatý krk světle šedého odstínu s náznaky zaber podpírá nažloutlou pahlavu ve tvaru pěticípé hvězdice, pokrytou 7,6 centimetrů dlouhými drátovitými brvami nejrůznějších duhových barev. Hlava tlustá a odulá, asi šedesát centimetrů od jednoho konce k druhému, se 7,6 centimetrů dlouhými pružnými nažloutlými trubicemi vyrůstajícími z každého cípu. Přesně uprostřed štěrbina – patrně dýchací otvor. Na konci každé trubice je sférický výběžek, na němž lze odsunout nažloutlou blánu, odhalující skelnou kouli s červenou duhovkou, evidentně sloužící coby oko. Z vnitřních úhlů hvězdčovité hlavy raší pět o něco delších narudlých trubic, jež končí měchýřkovitými zduřeninami stejné barvy, v nichž se po zatlačení otevírají zvonovité otvory o maximálním průměru pěti centimetrů, jež lemují ostré bílé výrůstky podobající se zubům. Pravděpodobně ústa. Všechny tyto trubice, brvy a cípy hvězdčovité hlavy jsme našli pevně svinuté; trubice a cípy se přimykají k baňatému krku a trupu. Navzdory ohromné kožovitosti vše vykazuje překvapivou pružnost.

Na spodní straně trupu ne zcela nepodobný, nicméně odlišně fungující protějšek hlavového ústrojí. Z baňatého světle šedého pakrku, bez náznaků zaber, vyrůstá nazelenalý orgán ve tvaru pěticípé hvězdice. Kožovitá svalnatá ramena dlouhá 1,2 metru, zužující se z průměru osmnácti centimetrů u kořene na šest centimetrů u zakončení. Ke každému cípu je přimknutý malý vrchol nazelenalého pětižlátného blanitého trojúhelníku dlouhý dvacet centimetrů a na vzdálenější straně široký patnáct centimetrů. Jde o ploutev či panohu, jež zanechávala otisky v horninách padesát milionů až miliardu let starých. Z vnitřních úhlů hvězdčovitého orgánu vyčnívají šedesát centimetrů dlouhé narudlé trubice zužující se z průměru osmi centimetrů u kořene na dva a půl centimetru u konce. Na koncích otvory. Všechny tyto části nesmírně tuhé a kožovité, nicméně mimořádně pružné.

1,2 metru dlouhá ramena s ploutvemi byla nepochybně používána k jakémusi druhu pohybu, ať už v moři či jinde. Když jimi hýbáme, vykazují náznaky nezvyklé svalnatosti. V době nálezů byly všechny tyto výrůstky pevně přivinuté k pakrku a konci trupu, čímž odpovídaly výrůstkům na opačném konci.

Objekty ještě nejsem s to zařadit ani do živočišné, ani do rostlinné říše, ale v současnosti se kloním spíše k původu živočišnému. Pravděpodobně představují neuvěřitelně pokročilý vývoj radiat, jež neztratila nic z určitých primitivních rysů. Nezpochybitelná podobnost s ostnokožci, navzdory lokálním protichůdným signálům. V souvislosti s pravděpodobným přirozeným výskytem v moři mne mate soustava křídel, která však mohla být využívána i při pohybu ve vodě. Symetrie podivně upomíná na rostlinný původ, pro nějž mluví i v podstatě vertikální stavba na rozdíl od horizontální živočišné. Úžasně starobylá evoluce, časově předcházející dokonce nejjednodušším dosud známým prahorním prvokům, znemožňuje jakékoli dohady ohledně původu.

Kompletně zachovalé exempláře se tak zlověstně podobají jistým tvorům prapůvodních mýtů, že nevyhnutelně docházíme k úvahám o pradávné existenci mimo antarktický region. Dyer a Pabodie četli *Necronomicon* a viděli přízračné malby Clarka Ashtona Smitha, jež z textu vycházejí, a pochopí mne, když se zmíním o Prastarých, jež údajně pouze v žertu či omylem stvořili veškerý pozemský život. Žáci si vždy mysleli, že jde o představy zrozené na základě morbidního fantazírování o mimořádně starobylých tropických radiatech. Podobají se rovněž prehistorickým folklorním představám, o nichž hovořil Wilmarth – předavkům ke kultu Cthulhu apod.

Otvírá se ohromné pole pro bádání. Soudě dle doprovodných vzorků ložiska pravděpodobně z pozdní křídly či raného eocénu. Nad nimi uložené ohromné stalagmity. Vysekávání představuje náročnou práci, ale tuhost zabránila poškození. Vše ve výtečně zachovalém stavu, evidentně díky působení vápence. Prozatím žádné další nálezy, ale k pátrání se později ještě vrátíme. Naším úkolem je teď převést čtrnáct exemplářů do tábora bez využití psů, kteří pořád zuřivě štěkají a nelze jim v jejich blízkosti nijak důvěřovat. V devíti lidech – tři muži hlídají psy – bychom měli trojici saní utáhnout bez větších potíží, ačkoli silně fouká. Musím navázat letecké spojení se zálivem McMurdo a začít s transportem materiálu. Ale než si půjdeme odpočinout, musíme na jednom exempláři provést pitvu. Kéž bych tu tak měl laboratoř. Dyer by si měl dát jednu přes uši, že mě od této cesty na západ chtěl zradit. Napřed největší hory světa a pak tohle. Pokud tento poslední objev není vrcholem této expedice, pak už nevím, co by jím mohlo být. Máme zaručenou vědeckou proslulost. Pabodie, blahopřeji k tomu vrtnému zařízení, které nám otevřelo cestu do jeskyně. Zopakujete nám teď z *Arkhamu* popisy?“

Vylíčit pocity mé i Pabodieho v okamžiku přijetí tohoto hlášení je takřka nemožné; v nadšení daleko za námi nezůstávali ani naši kolegové. Jakmile se Lakeův telegrafista odmlčel, McTighe, který spěšně přeložil několik zásadních pasáží, už jak vycházely z drmolícího přístroje, přepsal celé hlášení z tésnopisu. Všichni si uvědomovali epochální význam objevu, a sotva telegrafista z *Arkhamu* zopakoval na Lakeovu žádost všechny popisné pasáže, poslal jsem na západ gratulaci; můj příklad následoval i Sherman ze své stanice u skladiště v zálivu McMurdo a konečně i kapitán Douglas z paluby *Arkhamu*. Později jsem jako velitel expedice poslal několik dodatečných poznámek, jež měl *Arkham* předat dál

do světa. Bylo samozřejmé, že odpočinek byl za takového vzrušení nemožný; a já jsem jen doufal, že se dostanu do Lakeova tábora co možná nejdříve. Zklamalo mne tudíž, když poslal depeši, že v nejbližší době znemožní leteckou dopravu sílící horská bouře.

Nicméně za hodinu a půl zklamání opět vystřídal zájem. Lake posílal další zprávy a sděloval nám, že přeprava čtrnácti velkých vzorků do tábora proběhla zcela úspěšně. Tažení bylo obtížné, neboť objekty byly překvapivě těžké, ale v devíti se jim celá operace hladce podařila. Nyní několik členů výpravy v bezpečné vzdálenosti od tábora chvatně stavělo sněhovou ohradu, do níž bylo možné odvést psy kvůli snadnějšímu krmení. Vzorky byly vyloženy na ztvrdlý sníh poblíž tábora s výjimkou jednoho, kterého se Lake pokoušel neuměle rozpitvat.

Pitva se zdála být obtížnějším úkolem, než se mohlo očekávat; poněvadž navzdory teplu, o které se v čerstvě postaveném laboratorním stanu staral benzínový hořák, neztrácely zrádně pružné tkáně vybraného exempláře – mohutného a nepoškozeného kusu – nic ze své kožovité tuhosti. Lake si lámal hlavu, jak by mohl provést potřebné řezy, aniž by násilím poškodil všechny organické jednotlivosti, k nimž se chtěl dostat. Je pravda, že měl sedm dalších dokonalých exemplářů, ale bylo jich příliš málo na to, aby je mohl zbůhdarma spotřebovat předtím, než jim jeskyně snad vydá další neomezený počet. Proto dotyčný kus odložil a přitáhl si další, který, byť mu na obou koncích zůstávaly zbytky hvězdicových orgánů, byl silně poškozen a v místě jednoho z hřbetů na trupu dokonce částečně roztržen.

Výsledky, rychle předávané telegrafem, byly vskutku zarážející a provokativní. S nástroji, jež dokázaly rozřezat nezvyklou tkáň jen s největšími obtížemi, nebylo možné dosáhnout žádné jemnosti či přesnosti, avšak to málo, co se přece zdařilo, v nás vyvolalo úžas a zmatek. Bylo třeba poopravit existující biologické poznatky, neboť tato věc nebyla rozhodně výsledkem buněčného růstu popisovaného naší vědou. Nedošlo k žádné mineralizaci a navzdory stáří odhadovanému na čtyřicet milionů let byly vnitřní orgány dokonale neporušené. Mezi inherentní znaky způsobu uspořádání této věci patřila kožovitost, nepodléhání zkáze a skoro absolutní nezničitelnost, jež náležely do jakési etapy vývoje bezobratlých živočichů v paleogenu zcela se vymykající našemu chápání. Zpočátku bylo vše, co Lake našel, vyschlé, ale jakmile vyhrátý stan začal rozpouštět dosud zmrzlé části, na nepoškozené straně věcí se objevila organická vlhkost vydávající palčivý a silný zápach. Nebyla to krev, nýbrž hustá tmavozelená tekutina patrně stejné funkce. Když se Lake ocitl v této fázi pitvy, všech sedmatřicet psů bylo přesunuto do stále ještě nedokončené ohrady poblíž tábora; ovšem i z této vzdálenosti začali zběsile štěkat a na přítomnost štiplavého rozptýleného puchu reagovat nezvyklou podrážděností.

Místo aby tato provizorní pitva pomohla onu zvláštní bytost blíže určit, tajemství se pouze prohloubilo. Všechny dohady o funkci vnějších končetin byly správné a v jejich světle bylo velmi obtížné zpochybnit živočišný původ

organismu; nicméně průzkum vnitřku poskytl tolik rostlinných důkazů, že Lake mohl jen bezradně kroutit hlavou. Věc měla zažívání a oběh a odpadní látky vylučovala narudlými trubicemi u své hvězdčité základny. Při zběžném pohledu se dalo usoudit, že dýchací orgán zpracovával kyslík a nikoli oxid uhličitý; a našlo se několik důkazů existence vzduchových vaků a způsobů přesunu vzduchu z externího otvoru k alespoň dvěma dalším plně vyvinutým dýchacím systémům – žábřám a pórům. Očividně šlo o obojživelníka, přizpůsobeného patrně i k dlouhým obdobím hibernace bez využití vzduchu. Zdálo se, že hlasové orgány se nacházejí hned vedle hlavního respiračního systému, avšak byly natolik anomální, že jejich přesnější specifikace nebyla za daných okolností možná. Artikulovaná řeč, ve smyslu vydávání hlásek, se rozhodně nezdála možná; avšak melodické kvílení pokrývající široké spektrum stupnice bylo vysoce pravděpodobné. Svalová soustava byla vyvinutá skoro nadpřirozeně.

Nervový systém byl tak složitý a mimořádně vyvinutý, že Lake mohl jenom zírat. Třebaže byl v určitých ohledech kromobyčejně primitivní a zastaralý, věc disponovala soustavou uzlinových center a propojení, jež poukazovala na extrémně specializovaný vývoj. Překvapivě vyspělý byl i mozek s pěti laloky; a bylo možné najít i důkazy o sensorické výbavě, již částečně zprostředkovávaly brvy na hlavě, která pracovala s faktory cizími jakémukoli jinému pozemskému organismu. Věc měla nejspíše více než pět smyslů, takže její návyky se nedaly odvodit z žádné známé analogie. Lake měl za to, že ve starodávném světě muselo jít o tvora mimořádně pronikavé citlivosti a úzkostlivě specializovaných funkcí; do velké míry podobného dnešním mravencům a včelám. Rozmnožoval se jako tajnosnubné rostlinstvo, obzvláště jako kaprad'orosty, neboť měl na koncích křídel pouzdra výtrusů a evidentně se vyvinul ze stélky či jejího předchůdce.

Ale dát mu v této fázi jméno bylo čirým nesmyslem. Vypadal jako zástupce superkmenu radiata, ale bylo zřetelné, že je čímsi víc. Byl zčásti rostlinné povahy, ale tři čtvrtiny základních složek vykazovaly strukturu živočišnou. Na mořský původ jasně poukazovaly jeho symetrická forma a jisté další atributy; nicméně nebylo možné přesně určit hranici jeho pozdějšího přizpůsobení. Křídla koneckonců pořád sváděla k úvahám o pohybu ve vzduchu. Jak mohl na velmi mladé Zemi projít onou závratně složitou evolucí, aby stačil zanechat otisky v prahorních horninách, bylo něco tak nepochopitelného, že Lake si maně vzpomenu na starodávné mýty o Velkých starcích, kteří sem přilétli z hvězd a pozemský život vytvořili pouze žertem či omylem; a na šílené historky o kosmických bytostech z Vnějšíku dlících v kopcích, které mu vyprávěl kolega folklorista z miskatonické katedry angličtiny.

Zcela přirozeně uvažoval i nad možností, že prekambriké otisky zanechal méně vyvinutý předek současného exempláře; ale tuto příliš jednoduchou teorii zavrhl, jakmile zvážil pokročilé strukturální charakteristiky starších zkamenělin. Pozdější formy spíše než na vyšší stupeň evoluce poukazovaly na úpadek.

Velikost panohou se snížila a celá morfologie vykazovala známky zhrubnutí a simplifikace. Navíc právě prozkoumané nervy a orgány pozoruhodně naznačovaly degeneraci z ještě složitějších forem. Zakrnělé a atrofované části se vyskytovaly s překvapivou hojností. Pitva toho tedy příliš mnoho nevyjasnila; Lake se tedy pro provizorní jméno uchýlil k mytologii – a své nálezy žertovně nazval „Stařešinové“.

Asi ve 2.30 ráno, když se rozhodl, že další práci odloží na pozdější dobu a dopřeje si trochu odpočinku, zakryl rozpitvaný organismus nepromokavou plachtou, vyšel z laboratorního stanu a s obnoveným zájmem si prohlížel dosud nedotčené exempláře. Ustavičná přítomnost antarktického slunce jim začala trochu zvláčňovat tkáň, takže cípy hvězdčité hlavy a trubice dvou či tří kusů začaly vykazovat stopy rozevírání. Lake však nevěřil tomu, že by v takřka třicetistupňovém mrazu hrozilo jakékoli nebezpečí bezprostředního rozložení. Nicméně všechny nerozpítvané kusy přesunul blízko k sobě a přehodil přes ně náhradní stan, aby je uchránil před přímými slunečními paprsky. To mělo také znemožnit, aby se jejich případný zápach dostal ke psům, jejichž nepřátelský neklid se stával skutečným problémem, byť byli v dostatečné vzdálenosti a za čím dál vyššími sněhovými stěnami, které kolem nich chvatně stavěl čím dál větší počet mužů. Lake musel zatížit konce stanové cely těžkými sněhovými kvádry, aby zůstaly na svém místě i v běsnící bouři, protože se zdálo, že titánské hory k nim sešlou další nebezpečně prudké poryvy. V táboře ožily dřívější obavy z náhlého antarktického vichru a pod Atwoodovým vedením došlo na straně nejbližší k horám k preventivnímu ohrazení stanů, nové ohrady pro psy a hrubých krytů pro letadla, které se ve volných chvílích začaly stavět za využití bloků ztvrdlého sněhu, ale které rozhodně nebyly tak vysoké, jak by měly. Lake nakonec odvolal všechny muže od ostatní práce a poslal je dokončit právě kryty pro letadla.

Až po čtvrté hodině ranní se Lake konečně připravil ukončit hlášení a poradil nám, abychom také využili pauzy, kterou si chtěla dopřát i jeho skupinka, jakmile ještě o něco navýší stěny krytu. Krátce si v éteru přátelsky promluvil s Pabodiem a znovu mu poblahopřál ke vskutku úžasnému vrtnému zařízení, jež mu pomohlo učinit jeho významný objev. Pozdrav a gratulace nám poslal i Atwood. I já sám jsem Lakeovi vřele poblahopřál a ubezpečil ho, že s výpravou na západ měl pravdu. Všichni jsme se dohodli, že se telegraficky opět spojíme v deset hodin ráno. Pokud odezní bouře, Lake pro naši skupinu na základně pošle letadlo, lesně předtím, než jsem šel ulehnout, jsem ještě poslal poslední hlášení na *Arkham*, kde jsem operátora nabádal, aby zprávy, jež měl z dnešního dne poslat do světa, poněkud zmírnil, neboť se zdálo, že všechny podrobnosti jsou natolik převratné, že do doby poskytnutí dalších informací by mohly vyvolávat pouze vlny nevěřičnosti.

III.

Mám dojem, že toho rána nikdo nespal tvrdým nebo nepřerušovaným spánkem; protože něčemu takovému bránilo jak vzrušení z Lakeova objevu, tak stupňující se zběsilost vichru. Poryvy byly natolik prudké i v místě naší základny, že jsme se museli chtět nechtět ptát,

o kolik horší to musí být v táboře u Lakea stojícím přímo pod obrovitými neznámými vrcholy, jež bouří plodily a sesílaly. McTighe byl už v deset hodin na nohou, a jak jsme se dohodli, snažil se s Lakem telegraficky spojit, ale vypadalo to, že západním směrem komunikaci znemožňuje jakási elektrická anomálie v rozbouraném vzduchu. Spojili jsme se nicméně s *Arkhamem*, odkud mi Douglas sdělil, že

i u nich snahy navázat kontakt s Lakem vyzněly naprázdno. O větru neměl ani tušení, poněvadž navzdory jeho vytrvalému běsnění v okolí naší základny, v zálivu McMurdo takřka nefoukalo.

Celý den jsme úzkostlivě poslouchali a snažili jsme se s Lakem občas spojit, ale vždy bez úspěchu. Kolem poledne se od západu přihnala doslova větrná smršť, jež nás dokonce přivedla k obavám o osud naší základny. Avšak nakonec po nevelkém oživení ve dvě hodiny odezněla. Po třetí hodině se vše uklidnilo a my jsme zdvojnásobili své úsilí navázat kontakt s Lakem. Když jsme si uvědomili, že má čtyři letouny, z nichž každý byl vybaven vynikající krátkovlnnou vysílačkou, nedokázali jsme si představit žádnou běžnou nehodu, která by byla schopna najednou vyřadit veškeré jeho telegrafické zařízení. Zatvrzelé mlčení však pokračovalo, a když jsme pomysleli na příšernou intenzitu, s níž musel na úpatí hor vítr dout, nedokázali jsme se vyhnout těm nejstrašlivějším úvahám.

V šest hodin naše obavy dosáhly vrcholu a nezvratnosti a po telegrafické konzultaci s Douglasem a Thorfinnssenem jsem se rozhodl podniknout kroky směřující k pátrací akci. Pátý letoun, který jsme zanechali u skladiště v zálivu McMurdo pod dohledem Shermana a dvou námořníků, byl v dobrém stavu a připraven k okamžitému použití; a zdálo se, že nenadálá okolnost, pro niž byl takto vyčleněn, právě nastala. Spojil jsem se telegraficky se Shermanem a nařídil mu, aby se se svými dvěma námořníky letadlem co nejdříve přesunul na naši základnu; dokud mimořádně přálo počasí. Potom jsme začali debatovat o obsazení nadcházející pátrací výpravy a dohodli jsme se, že využijeme všech přítomných včetně saní a psů, které jsme měli s sebou. Ani takto rozsáhlý náklad neměl představovat žádnou velkou obtíž pro letoun sestrojený na naši speciální objednávku transportéru těžkého strojního zařízení. V pravidelných intervalech jsem se pokoušel telegraficky spojit s Lakem, ale zcela bezvýsledně.

Sherman, s námořníky Gunnarssonem a Larsenem, odletěl v 19.30 a z několika míst na trase hlásil velmi hladký průběh letu. K nám na základnu dorazili o půlnoci a všichni přítomní se okamžitě pustili do projednávání následujícího kroku. Prolétávat nad Antarktidou v jednom jediném letadle bez

využití série základen bylo riskantní, ale před tím, co se nám jevilo jako samozřejmá povinnost, nehodlal nikdo ustupovat. Ve dvě hodiny jsme po předběžném naložení letadla ulehli ještě ke krátkému odpočinku, ale za čtyři hodiny jsme už vstávali, abychom nakládání a balení dokončili.

25. ledna v 7.15 ráno jsme s McTighem v pilotní kabině odstartovali severozápadním směrem v počtu deseti mužů, se sedmi psy, jedněmi saněmi, zásobou paliva, potravin a dalších věcí, mezi něž patřilo i letecké telegrafické zařízení. Vzduch byl průzračný, docela klidný, o poměrně příjemné teplotě; a my jsme při letu na zeměpisnou šířku a délku udanou Lakem coby místem jeho tábora počítali jen s pramalými obtížemi. Spíše jsme se báli toho, co na konci své cesty najdeme, či nenajdeme; protože na všechny výzvy zasílané do tábora nám stále odpovídalo jen ticho.

Každá událost onoho čtyřapůlhodinového letu mi zůstává vzhledem k zásadnímu postavení v mém životě jasně vypálená v paměti. Onen let pro mne ve věku čtyřiapadesáti let znamenal konec veškerého klidu a rovnováhy, jež jsou vlastní každé normální mysli na základě uvyklého vnímání vnější přirozenosti a přírodních zákonů. Od onoho okamžiku mělo nás deset – ale především pak já a student Danforth – čelit hrůzně zvětšenému světu plnému skrytých hrůz, jež nic nedokáže vymýtít z našich vzpomínek a s nimiž bychom, bylo-li by to možné, nechtěli lidstvo nijak obeznamovat. Noviny zveřejnily hlášení, která jsme podávali z pohybujícího se letadla; zmínily se o našem nepřerušovaném letu, vylíčily, jak jsme se dvakrát potýkali se zrádnými bouřemi ve vyšších vzduchových vrstvách, jak jsme zahlédli poničený povrch, kde Lake před třemi dny na půli cesty provedl zkušební vrt, i to, jak jsme spatřili uskupení oněch zvláštních načechráných sněhových válců, popsaných Amundsenem a Byrdem, jež se točí ve větru přes nekonečné kilometry zmrzlé pustiny. Potom však nastala fáze, kdy jsme už nedokázali vyjadřovat své pocity žádnými slovy, jež by tisk dokázal pochopit; a později další fáze, kdy jsme museli zavést pravidlo striktní cenzury.

Námořník Larsen jako první v dáli zaregistroval zubatou linii čarodějných kuželů a věží a jeho výkřiky poslaly každého v kabině našeho mohutného stroje k okénkům. I přes naši rychlost se pohoří přibližovalo jen velmi pomalu, a my jsme tudíž usoudili, že se musí nacházet v nesmírné dálce a že je vidět jen díky své abnormální výšce. Postupně však začalo na západním horizontu chmurně vystupovat a my jsme byli s to rozeznat jednotlivé pusté, ponuré, zčernalé vrcholy a při pohledu na ně, když se koupaly v narudlém antarktickém světle na dráždivém pozadí opalizujících mraků ledového prachu, zakusit zvláštní pocit fantastična. V celé podívané byly cítit úporné a pronikavé náznaky ohromných tajemství a dosud skrytého zjevení, jako by tyto nehostinné hrůzné vrcholy představovaly sloupy děsivé brány do zapovězených snových sfér a spletitých oceánů času, prostoru a bezrozměrnosti. Nemohl jsem se zbavit dojmu, že jde o cosi zlého – o hory šílenství, jejichž odvrácené svahy shlížejí do jakési bezbožné

nekonečné propasti. Kolotající, zpola opalizující mračné pozadí vzbuzovalo nepopsatelný dojem mlhavého, éterického *nedosažitelná*, rozkládajícího se mimo kategorie pozemské prostorovosti, a strašidelně nám připomínalo naprostou odloučenost, zapomnění, prázdnotu a miliony let trvající smrt tohoto nepoznaného a neprobádaného jižního světa.

Mladý Danforth nás poté upozornil na nezvyklé pravidelnosti na siluetě vrcholového pásma hor – pravidelnosti v podobě kusů dokonalých, k vrcholům se přimykajících krychlí, o nichž se zmínil ve svých zprávách již Lake a jež opravdu snesly srovnání se snovými přeludy rozvalin pradávných chrámů na oblačných asijských horách, jež tak jemně a přízračně maloval Roerich. Na celém tomto nezemském kontinentu horských tajemství bylo vskutku cosi roerichovského. Pocítil jsem to v říjnu, kdy jsme poprvé zahlédli Viktoriinu zemi, a nyní jsem to pocítil opět. Další nepříjemná vlna mne zasáhla, když jsem si znovu uvědomil souvislosti se starobylými mýty, a to skutečnost, jak znepokojivě se tato říše smrti podobá neblaze proslulé plošině Leng z dávných písemných pramenů. Mytologové umístili Leng do střední Asie, ale rasová paměť člověka – či jeho předků – je dlouhá a je dosti dobře možné, že určité zkazky mají kořeny v zemích, pohořích a chrámech hrůzy starších, než je Asie, a starších, než je svět lidí, jak ho známe. Několik smělých mystiků naznačilo, že útržkovité Pnakotické rukopisy by mohly mít původ ještě v době před staršími čtvrtohorami, a vyslovilo domněnku, že stoupenci Tsathogguy byli lidstvu stejně tak cizí jako Tsathoggua sám. Leng, ať už se v čase či prostoru vznášel kdekoliv, nebyl místem, na němž, či poblíž něhož, bych se chtěl někdy nacházet; stejně tak mne nijak netěšila blízkost světa, který zplodil tak záhadné a starobylé stvůry, jako byly ty, o nichž se nám zmiňoval Lake. V té chvíli jsem zalitoval, že jsem se kdy začel do odpudivého *Necronomiconu* nebo že jsem se na univerzitě tolikrát bavil s tím nepříjemně erudovaným folkloristou Wilmarthem.

Toto rozpoložení bezpochyby napomohlo i k zesílení mé reakce na groteskní fata morgánu, která se před našima očima náhle zjevila na stále více opalizujícím obzoru v době, kdy jsme se již blížili k horám a kdy jsme začali rozeznávat rostoucí vlny předhoří. Během předcházejících týdnů jsem polárních fata morgán viděl již celou řadu; některé z nich byly zlověstné a nadpřirozeně sugestivní jako současný případ, ale tato konkrétní fata morgána se vyznačovala natolik novým a nepochopitelně zlověstným symbolismem, že když jsem sledoval její pohyblivou spleť pohádkových zdí, věží a minaretů nořících se z neklidných ledových par nad našimi hlavami, neubránil jsem se zachvění.

Fata morgána působila dojmem kyklopského města vystavěného v architektonickém stylu neznámém jak lidstvu, tak jeho obrazotvornosti. Mohutně se v ní kupily černočerné zděné konstrukce monstrózně znásilňující geometrické zákony a dosahující těch nejgrotesknějších mezí zlověstné bizarnosti. Vršily se v ní komolé kužely, někdy terasovité či drážkované, osázené vysokými válcovitými hroty tu a tam cibulovitě se rozšiřujícími, často zakončenými vrstvami poměrně

tenkých zoubkovaných kotoučů; a podivné přečnívající stolovité formace připomínající hromady mnohočetných obdélných plátů, kulatých talířů či pěticípých hvězd, kdy každá přečnívala nad tou pod ní. Viděli jsme složené kužely a pyramidy buď o samotě, či umístěné na válcích, krychlích či plošších komolých kuželech a pyramidách a občas i jehlovité vížky ve zvláštních uskupeních po pěti. Všechny tyto horečnaté struktury jako by byly pospojovány válcovitými lávkami, vybíhajícími z jedné formace ke druhé v nejrůznějších závratných výškách. Domnělá velikost celku naháněla svou obrovitostí hrůzu a tísnivost. Celkový charakter fata morgány se příliš nelišil od určitých bujnějších forem, jež v roce 1820 pozoroval a kreslil arktický velrybář Scoresby; nicméně v této době a na tomto místě, v blízkosti těchto temných neznámých horských vrcholů tyčících se do závratných výšek, s hlavami stále plnými nezvyklého objevu z dávno zmizelého světa a ve stínu tušené katastrofy postihnuvší větší část výpravy nám všem připadalo, že v úkazu nacházíme stín skryté zlověstnosti a nesmírně zlou předzvěst.

Byl jsem rád, když se fata morgána začala rozpouštět, ačkoli během tohoto procesu několik přízračných věží a kuželů dočasně nabylo pokřivených forem ještě větší obludnosti. Jakmile se celý přelud rozplynul do vířící opalescence, začali jsme znovu upírat oči k zemi a zjistili jsme, že konec naší cesty není daleko. Neznámé pohoří před námi se vypínalo do závratné výšky jako strašlivé obří hradby; jejich podivné pravidelnosti bylo vidět s omračující jasností i bez použití dalekohledu. Přelétávali jsme nyní přes nejnižší část předhoří a mezi sněhem, ledem a obnaženými místy hlavní plošiny jsme rozeznávali dvojici tmavších skvrn, které jsme považovali za Lakeův tábor a vrty. Vyšší vrchy předhoří se od nás zvedaly ve vzdálenosti asi osmi až deseti kilometrů, kde tvořily pásmo částečně odlišitelné od strašlivé linie skutečného pohoří v dáli, jež svou výškou převyšovalo dokonce vrcholy Himalájí. Zanedlouho Ropes – student, který u řízení vystřídal McTighea – začal klesat k tmavé skvrně nalevo, jejíž velikost dala tušit, že jde o Lakeův tábor. McTighe mezitím poslal poslední necenzurovanou telegrafickou zprávu, kterou svět obdržel od naší výpravy.

Všichni přirozeně četli i krátké a neuspokojivé zpravodajství ze zbytku našeho antarktického pobytu. Několik hodin po přistání jsme vyslali opatrné líčení tragédie, tak jak se naskytla našim očím, a jen zdráhavě jsme ohlásili, že celou Lakeovu výpravu vymazala z povrchu zemského strašlivá vichřice z předešlého dne nebo z předcházející noci. Jedenáct mužů bylo mrtvých, mladý Gedney byl nezvěstný. Lidé nám odpustili vágní absenci podrobností, poněvadž si uvědomovali šok, který nám tato neblahá událost musela způsobit, a uvěřili nám, když jsme vysvětlovali, že ničivá síla větru měla za následek, že všech jedenáct těl bylo nezpůsobilých k přepravě mimo tábor. Vlastně si troufám tvrdit, že i uprostřed rozrušení, naprostého zděšení a nervy drásající hrůzy jsme se v žádném konkrétním případě ani příliš nevzdálili od pravdy. Hrůzný význam spočívá až v

tom, co jsme se vylíčit neodvážili – co bych se neodvažoval sdělit, kdyby ostatní nebylo třeba varovat před všemi bezejmennými hrůzami.

Je pravda, že vichřice napáchala ohromné škody. Nad domněnkou, zda ji mohli všichni přežít, i bez přispění oné další věci, zůstává viset vážný otazník. Bouře, vrcholící smrtí zběsile hnaných kousků ledu, musela překonat vše, co jsme dosud na výpravě zažili. Jeden přístřešek pro letadlo – a zdá se, že i před bouří byly všechny zanechány v chatrném a neodpovídajícím stavu – byl skoro rozmetán na prach; a věž u vzdálených vrtů byla kompletně rozložena na kusy. Nechráněný kov letounů a vrtného zařízení nabyl po zbičování vysokého lesku a dva malé stany byly i navzdory sněhovým bariérám srovnány se zemí. V dřevě vystaveném zuřivým poryvům byly nadělány dírký a desky z něj přišly o vrstvu krycí barvy; veškeré pozůstatky po otiscích ve sněhu byly zcela zahlazeny. Je rovněž pravda, že jsme nenašli žádný z oněch prahorních biologických organismů v natolik kompletním stavu, aby byl schopen transportu z Antarktidy. Ze zpřeházené hromady se nám podařilo vysbírat několik minerálů včetně úlomků nazelenalého mastku, jejichž podivná pěticípá forma a sotva zřetelné tečkované obrazce vyvolávaly tolik pochybných srovnání; našli jsme dokonce i několik zkamenělých kostí, mezi nimiž byly i ty nejtypičtější zástupci oněch podivuhodně poškozených exemplářů.

Nepřežil žádný z psů, neboť jejich spěšně postavená sněhová ohrada poblíž tábora byla skoro dokonale zničena. Na vině mohl být vítr, ačkoli větší stopy zkázy na straně přiléhající k táboru, jež nebyla vystavena poryvům větru, napovídají, že sami rozzuření psi se pokusili vyskákat a prodrat se ven. Všechny troje saně byly pryč a my jsme se snažili vysvětlit, že pryč do neznáma je mohl odvádět silný vítr. Vrtná a tavičí zařízení v místě vrtu byla příliš poškozená, aby se dalo uvažovat o jejich záchraně, použili jsme je tedy k ucpání oné lehce znepokojující brány do minulosti, kterou odstřechem otevřel Lake. Stejně tak jsme v táboře zanechali dva nejporouchanější letouny; poněvadž naše přeživší skupina disponovala pouze čtyřmi skutečnými piloty – Shermanem, Danforthem, McTighem a Ropesem –, přičemž Danforth byl na řízení letadla příliš rozrušený. Vzali jsme s sebou všechny knihy, vědecké aparáty a další věci, jež nám přišly pod ruce, třebaže mnohé z původního vybavení bylo nenávratně pryč. Náhradní stany a kožešiny buď chyběly, nebo byly v příliš špatném stavu.

Bylo přibližně šestnáct hodin, rozsáhlá letecká pátrací akce nás přinutila prohlásit Gedneyho za ztraceného a my jsme odeslali na *Arkham* pečlivě formulovanou zprávu určenou pro přeposlání do světa; myslím, že se nám podařilo udržet její tón na co možná nejkldnější a nezaujaté úrovni. Nejsíreji jsme se zmiňovali o neklidu mezi psy, jejichž zběsilý strach v blízkosti biologických vzorků se dal očekávat už i z Lakeova líčení. Myslím, že jsme se nijak nešířili o tom, že stejné znepokojení na nich bylo patrné, i když na zpřeházeném území čenichali kolem podivných nazelenalých mastků a jistých dalších artefaktů, mezi něž patřila vědecká aparatura, letadla a strojní zařízení ať už v

táboře, či u vrtů, jejichž součásti musely být uvolněny, posunuty či jinak poškozeny větry vyznačujícími se pozoruhodnou zvědavostí a zkoumavostí.

Ohledně čtrnácti biologických vzorků jsme se vyjadřovali pochopitelně mlhavě. Uvedli jsme, že jsme našli pouze poškozené exempláře, ale že byly ještě natolik zachované, že jsme museli Lakeovy popisy označit za naprosto a úchvatně přesné. Bylo nesmírně těžké nezmiňovat se i o našich osobních pocitech – a nešfířili jsme se o počtech ani o tom, jak přesně jsme našli ty, co jsme našli. Tou dobou už jsme uzavřeli dohodu, že nebudeme zveřejňovat nic, co by poukazovalo na šílenství Lakeových mužů, poněvadž právě jako šílenství bychom označili nález šesti poškozených nestvůr pečlivě pohřbených ve vzpřímené poloze ve tři metry vysokých hrobech pod pětícípými náhrobky opatřenými tečkovanými vzorci naprosto odpovídajícími těm, jež byly patrné na oněch zvláštních nazeleňalých mastcích, vykopaných z druhohorních či třetihorních vrstev. Osm zcela zachovalých exemplářů, o nichž se zmínil Lake, bylo odváto větrem.

Dávali jsme si rovněž záležet, abychom nenarušili duševní klid nejširší veřejnosti; proto jsme s Danforthem o hrůzném letu přes pohoří, který jsme podnikli nadcházejícího dne, uvedli jen velmi málo podrobností. Skutečnost byla taková, že horské pásmo tak závratné výšky mohl přeletět pouze mimořádně odlehčený letoun; takže pátrací akce se naštěstí musela omezit jen na nás dva. Při našem návratu hodinu po půlnoci byl Danforth na pokraji hysterického záchvatu, ale obdivoval jsem ho, jak dokázal zvládnout chvění svého ztuhlého horního rtu. Nedalo mi žádnou práci přesvědčit ho, aby mi slíbil, že nikomu neukáže nákresy a další věci, které jsme si přivezli v kapsách, nikomu neřekne nic víc, než to, na čem jsme se dohodli, že odvysíláme do světa, a že ukryje negativy z fotoaparátu pouze pro naše pozdější soukromé vyvolání. Část mého současného líčení bude tedy stejně tak nová pro Pabodieho, McTighea, Ropese, Shermana a další, jako bude nová pro zbytek světa. Danforth mlčí zarytěji než já, protože spatřil – nebo si myslí, že spatřil – cosi, co nechce říci ani mně.

Jak všichni vědí, zprávy od nás zahrnovaly vyličení náročného výstupu; potvrzení Lakeova názoru, že pohoří je tvořeno prahorní břidlicí a dalšími velmi starými vrstvami, jež zůstaly v původním stavu přinejmenším od středního komančského období; povšechné komentáře ohledně pravidelností krychlí a baštám podobných formací přimykajících se ke skalním stěnám; závěr, že ústí jeskyní indikují žíly rozpuštěného vápence; domněnku, že celé horské pásmo by dokázali přejít ostřílení horolezci, kteří by zvládli zlét a překonat určité svahy a průsmyky; a poznámku, že na tajemné druhé straně hor se rozkládá vysoká a nekonečná náhorní plošina, tak starobylá a neměnná jako hory samy – o nadmořské výšce 6000 metrů, s groteskními skalními útvary vyčnívajícími z tenkého ledového příkrovu a s nízkým předhořím mezi prostorem plošiny a strmými srázy nejvyšších vrcholů.

Tento výčet údajů je v každém ohledu dostatečně pravdivý, a muže v táboře také uspokojil. Svou šestnáctihodinovou nepřítomnost – což byla delší doba, než

si žádal předpokládaný program letu, přistání, rekognoskace terénu a sbírání hornin – jsme připsali smyšlené dlouhotrvající nepřízní povětrnostních podmínek, načež jsme pravdivě vyličili přistání na úpatí hor na druhé straně. Naše vyprávění našťástí znělo realisticky a dostatečně prozaicky na to, aby nezlákalo k napodobení letu někoho z ostatních. Pokud by se ho odvážili, použil bych poslední špetku své vemlouvavosti, abych dotyčné od jejich úmyslu odradil; a netuším, co by udělal Danforth. Zatímco jsme byli pryč, Pabodie, Sherman, Ropes, McTighe a Williamson usilovně pracovali na opravách dvou nejlepších Lakeových letounů; uzpůsobovali je opět k provozu, přestože si někdo naprosto nepochopitelně pohrál s jejich ovládacím mechanismem.

Rozhodli jsme se, že všechna letadla příští ráno naložíme a vydáme se co nejdříve na cestu na naši starou základnu. I když nebyla přímá, byl to nejbezpečnější způsob, jak se dopravit do zálivu McMurdo; poněvadž přímý let přes ty nejméně známé končiny tohoto nesmírně starého kontinentu by byl spjat s příliš mnoha zbytečnými riziky. Vzhledem k tragickému snížení počtu výzkumníků a zničení vrtného zařízení bylo pokračování v dalším bádání sotva myslitelné; a pochybnosti a hrůzy, jež nás obklopovaly – a o nichž jsme se nikomu nezmiňovali –, v nás probouzely touhu z tohoto jižního světa zkázy a číhajícího šílenství co možná nejrychleji uniknout.

Jak už veřejnost ví, návrat do civilizace se nám zdařil bez dalších pohrom. Všechna letadla přistála po rychlém, ničím nepřerušovaném letu večer následujícího dne – 27. ledna – na staré základně a dvacátého osmého jsme ve dvou etapách – přestávka netrvala dlouho; zavinila ji porucha na kormidle, k níž došlo v prudkém větru nad šelfovým ledovcem poté, co jsme opustili ohromnou náhorní plošinu – dospěli i do zálivu McMurdo. Za pět dní už *Arkham* a *Miskatonic*, se všemi lidmi a zařízeními na palubě, projížděly posledními zbytky houstnouceho ledového pole a plavily se Rossovým mořem, stále ještě na dohled záhadným horám Viktoriiny země, jež se západně od nás tyčily na pozadí rozbouřeného antarktického nebe a jež stáčely úpění větru do široké stupnice melodického kvílení, jehož chlad mi vnikal přímo do morku kostí. Ani ne za dva týdny jsme za sebou zanechali poslední pozůstatek polárních krajů a děkovali jsme nebesům, že konečně opouštíme strašidelnou a prokletou říši, v níž za dávných dob, kdy se první stopy organické hmoty zazmítaly a vyplavaly na stěží ochladlý povrch planety, byla uzavřena temná a rouhavá spojení mezi životem a smrtí, prostorem a časem.

Od okamžiku svého návratu jsme se bez ustání věnovali zrazování vědců od jakéhokoli antarktického výzkumu a v úžasné shodě a loajálnosti jsme nezveřejňovali žádné své pochyby a dohady. Ani mladý Danforth po svém nervovém zhroucení neucukl před lékaři a nic jim nevyblábolil – jak jsem už uvedl, existuje dokonce cosi, co si myslí, že spatřil jen on sám a co nechce vyjevit ani mně, i když mám za to, že by to jeho psychickému stavu mohlo jen prospět. Mnohé by to mohlo vyjasnit a mnohému by to mohlo napomoci, třebaže možná

nešlo o nic jiného, než o iluzorní dozvuky předcházejícího otřesu. Alespoň takový dojem jsem nabyl z oněch vzácných okamžiků, kdy mi Danforth nezodpovědně šeptal jisté nesouvislé věty – věty, jež horlivě popírá, jakmile se dokáže zase ovládnout. Odvrátit pozornost od velkého bílého jihu bude velice náročné a určité snahy mohou naši věci přímo uškodit tím, že přitáhnou zvědavý zájem. Už od začátku jsme měli vědět, že lidská zvědavost je nesmrtelná a že zveřejněné výsledky mohou stačit na to, aby ostatní v jejich dávné honbě za neznámem jen podnítily. Lakeova líčení biologických nestvůrností vyprovokovala přírodovědce a paleontology na nejvyšší možnou míru; ačkoli jsme byli ještě natolik rozumní, že jsme neukázali žádné části, které jsme odebrali skutečným pohřbeným exemplářům, ani žádné fotografie těchto exemplářů zachycující je ve stavu, v jakém jsme je našli. Zdrželi jsme se i zveřejňování toho nejzáhadnějšího z poškozených kostí a nazelenalých mastků; pečlivě s Danforthem střežíme i kresby či fotografie, jež jsme pořídili na náhorní plošině za horským masivem, a dále pak i pomačkané věci, jež jsme vyhledali, v hrůze prostudovali a odvezli uschované v kapsách. Avšak nyní dochází k organizování výpravy Starkweathera a Moorea, a to s důkladností, která dalece překonává vše, o co jsme se pokoušeli my. Pokud bychom je od jejich úmyslu nezahladili, dostanou se do samého jádra Antarktidy a budou tavit a vrtat, dokud nenarazí na to, co by mohlo skoncovat s nám známým světem. Musím tedy konečně přerušit mlčení – a to i ohledně toho bezejmenného čehosi, skrývajícího se za horami šílenství.

IV.

Do Lakeova tábora a k tomu, co jsme tam opravdu našli – a k tomu dalšímu za obávaným horským předělem, se vracím pouze s ohromnou nevolí a odporem. Neustále zápolím s pokusem neposkytnout žádné detaily a skutečná fakta a nevyhnutelné závěry nahradit pouze nárazkami. Doufám, že jsem již uvedl dosti na to, abych se zbytkem mohl zabývat jen krátce a letmo; mám na mysli zbytek hrůz v táboře. Již jsem se zmínil o vichřici zbičovaném terénu, o poškozených krytech, zpřeházeném strojním vybavení, kolísajícím neklidu psů, chybějících saních a dalších věcech, o úmrtích lidí a psů, o Gedneyho nezvěstnosti i o šesti nepřítelně pohřbených organismech ze světa před čtyřiceti miliony let, jež navzdory veškerému mechanickému poškození přetrvaly s podivně zachovalými tkáněmi. Nevzpomínám si, zda jsem uvedl, jak jsme při ohledání psích těl zjistili, že jedno zvíře chybí. Této skutečnosti jsme dlouho nepřipisovali větší význam – vlastně jsme si ji uvědomili pouze já a Danforth.

Hlavní otázky, o nichž jsem dosud mlčel, se týkají nalezených těl a jistých jemných detailů, které mohou či nemusí zjevně panujícím chaosu poskytnout obludný a neuvěřitelně logický základ. V dané chvíli jsem se snažil, aby se mí muži na tyto detaily nesoustředili, poněvadž bylo mnohem jednodušší – mnohem normálnější – všechno svést na záchvat šílenství, který přepadl Lakeovu skupinu.

Na první pohled bylo zřejmé, že abyste uprostřed tohoto jádra veškerých pozemských záhad a bezútěšnosti zešíleli, stačilo vám octnout se v onom pekelném vichru z hor.

Krajně abnormální byl samozřejmě stav, v němž se nacházely mrtvoly – jak lidí, tak psů. Všichni se museli dostat do jakéhosi konfliktu a všichni byli ukrutně a zcela nepochopitelně znetvořeni a roztrháni. Z toho, co jsme viděli, jsme usoudili, že k úmrtím ve všech případech došlo uškrcením nebo rozdrásáním. Roztržku vyvolali zjevně psi, neboť jejich nedokonale postavená ohrada nesla stopy násilného ataku zevnitř. Byla umístěna dosti daleko od tábora vzhledem k nenávisti, s níž psi pohlíželi na d'ábelské prahorní organismy, ale zdálo se, že toto preventivní opatření se minulo účinkem. Když byli psi v onom strašlivém větru ponecháni napospas osudu za chatrnými stěnami nedostatečné výšky, museli se splašit – a bylo těžké určit, zda působením větru, či jakéhosi slabého, avšak stále sílícího zápachu, vydávaného těmi přízračnými organismy. Jejich těla byla samozřejmě zakryta celtou, ovšem na plachtovinu nepřestávalo útočit nízké antarktické slunce a i sám Lake se zmínil, že sluneční teplo způsobovalo, že se podivně chovalé a kožovité tkáně oněch věcí začaly uvolňovat a rozvinovat. Možná z nich plachtu strhl vítr a zpřeházel je tak, že z nich palčivý puch začal být cítit i navzdory jejich nesmírnému stáří.

Ale ať už se stalo cokoliv, bylo to dosti ohavné a nechutné. Snad by bylo lepší, kdybych přestal bojovat s přecitlivělostí a konečně vyjevil to nejhorší – byť s kategorickou výhradou, zakládající se na přímém pozorování a nejpřísnější dedukci jak Danforthově, tak mojí, že Gedney, který byl v daném okamžiku nezvěstný, nebyl za obludné hrůzy, jež jsme spatřili, nikterak zodpovědný. Už jsem uvedl, že těla byla děsivě znetvořena. Nyní musím dodat, že některá byla nanejvýš podivně, chladnokrevně a nelidsky nařezána a osekána. Bylo to stejné u psů i u lidí. U všech zdravějších, tučnějších těl, ať už čtyřnohých, či dvounohých, došlo k nařezání a odstranění nejplnějších tkáňových struktur – jako by něco takového provedl řezník – a v jejich okolí bylo navíc patrné, že byla posypána solí – odebranou z vypleněných potravinových beden z letadel –, což mezi námi vyvolalo ty nejhroznější dohady. K tomuto činu došlo v jednom z neuměle postavených krytů pro letouny – z něhož byl stroj vytažen – a kde veškeré otisky, jež by mohly napomoci formulování jakékoli přijatelné teorie, zahladilo pozdější působení vichřice. Žádné vodítko nám neposkytly ani poházené kusy šatstva, hrubě strhaného z lidských obětí řezání. Je zbytečné zmiňovat se o matném dojmu, který v nás zanechaly jisté sotva zřetelné otisky v jednom chráněném rohu pobořeného krytu – protože tento dojem se nijak netýkal stop lidských, nýbrž se evidentně snoubil se všemi těmi řečmi o otiscích ve zkamenělinách, s nimiž nás seznamoval v průběhu předcházejících týdnů chudák Lake. Ve stínu oněch závratně vysokých hor šílenství jste si museli dávat velký pozor na svou představivost. Jak jsem již naznačil, nakonec vyšlo najevo, že je nezvěstný Gedney a jeden pes. Než jsme došli k onomu strašnému krytu, postrádali jsme dva psy

a dva muže; ale nové poznatky jsme získali v poměrně nepoškozeném pitevním stanu, do něhož jsme pronikli po průzkumu obludných hrobů. Pitevna nebyla ve stejném stavu, v jakém ji opustil Lake, protože z improvizovaného stolu zmizely zakryté části pradávné nestvůry. Vlastně nám došlo, že jedna z oněch neúplných a nepřičetně pohřbených věcí – právě ta, kolem níž se slabě šířil podivně odporný puch –, musí představovat sesbírané části bytosti, kterou se pokoušel analyzovat Lake. Na laboratorním stole a kolem něj bylo poházeno cosi jiného a my jsme záhy vytušili, že těmito věcmi jsou pečlivě, byť zvláštně a neuměle oddělené kusy jednoho člověka a jednoho psa. Ušetřím city těch, kdož přežili, a o identitě onoho muže pomlčím. Lakeovo anatomické náčiní bylo pryč, ale našli jsme stopy po jeho důkladném čištění. Pryč byl i benzínový hořák, třebaže jsme v jeho okolí našli nezvykle mnoho poházených zápalek. Lidské ostatky jsme pohřbili vedle zbývajících deseti lidských těl a ostatky psí jsme uložili k dalším pětatřiceti psům. Pokud jde o bizarní skvrny na laboratorním stole a na hromadě surově ohmataných ilustrovaných knih, zakoušeli jsme příliš velký zmatek, abychom se dokázali pouštět do jakýchkoli spekulací.

Toto tvořilo nejhorší část hrůzy, jež na nás v táboře čekala, nicméně do stejných rozpaků nás uvádělo i všechno ostatní. Zmizení Gedneyho, jednoho psa, osmi nepoškozených biologických vzorků, trojích saní, jistého strojního zařízení, ilustrovaných technických a vědeckých publikací, psacích potřeb, elektrických svítilen a baterií, potravin a paliva, tepelného zařízení, náhradních stanů, kožešin a podobných věcí se vzpíralo jakémukoli logickému vysvětlení. Podobně nepochopitelné byly cákance inkoustu na určitých kusech papíru a důkazy o podivně nelidském šmátrání a experimentování v okolí letadel a dalších mechanismů jak v táboře, tak kolem vrtu. Bylo zjevné, že psi zpřeházené stroje nemohou ani vystát. Pak to bylo vyrabování zásob jídla, zmizení jistých předmětů denní potřeby a nepříjemně komicky působící hromada konzerv násilně otevřených těmi nejnezvyklejšími způsoby a na těch nejnepravděpodobnějších místech. Další menší záhada souvisela s velkým množstvím rozházených celých, polámaných nebo ohořelých zápalek; tajemstvím byly opředeny i dvě či tři stanové celty a kožichy, které se válely po zemi podivně a velmi neobvykle potrhané, jako by se je někdo pokoušel neobratně použít k jakémusi nepředstavitelnému účelu. Ve stejném duchu s tímto zjevně ničivým šílením se odehrávalo i hrozné zacházení s lidskými a psími ostatky a bláznivé pohřbení neúplných pradávných exemplářů. S ohledem na možnost využít veškerých důkazů pro své budoucí snažení jsme pečlivě vyfotografovali všechny hlavní materiály svědčící o nepřičetném běsnění v táboře; a snímky hodláme využít k podepření svých pokusů zabránit v odjezdu zamýšlené expedici Starkweathera a Moorea.

Prvním krokem, který jsme učinili po nálezů těl v krytu, bylo vyfotografování a otevření řady šílených hrobů opatřených pěticipými sněhovými náhrobky. Nebylo možné, abychom si nevšimli podobnosti těchto obludných náhrobků, s

jejich shluky pravidelně uspořádaných teček, s popisy podivných nazelenalých masků, s nimiž nás seznámil ještě chudák Lake. Jakmile jsme ve vysoké haldě nerostných úlomků narazili právě na tyto masky, jejich podoba byla vskutku zarážející. Je třeba jasně uvést, že celkové uspořádání hrůzně upomínalo na hvězdicovou hlavu pradávných bytostí, a my jsme se shodli, že tato souvislost musela na rozjité smysly členů Lakeovy vyčerpané skupiny zapůsobit opravdu pozoruhodně. První pohled na skutečné pohřbené bytosti nás zarazil svou hrůzností a mou i Pabodieho obrazotvornost katapultoval do minulosti k jakýmsi otřesným pradávným mýtům, o nichž jsme četli a slyšeli. Všichni jsme došli k závěru, že na šílenství postihnuvším Lakeovu výpravu se spolu s tísnivou polárním osamělostí a pekelným horským větrem musely podílet i pouhý pohled na tyto věci a jejich neustálá přítomnost.

Protože šílenství – soustředující se v Gedneym jakožto jediném možném přežívajícím činiteli – bylo vysvětlení, které spontánně přijali za své všichni, alespoň pokud šlo o slovní vyjádření; třebaže se nebudu chovat natolik naivně, abych popíral, že každému z nás se v hlavě honily divoké dohady, jež nevyslovil jen proto, že mu to znemožňovala potřeba zachovat si zdravý rozum. Sherman, Pabodie a McTighe provedli odpoledne nad okolní krajinou zevrubný letecký průzkum, při němž pomocí dalekohledů pročešávali obzor v naději, že spatří Gedneyho a různé chybějící věci; nenarazili však na nic. Průzkumníci hlásili, že titánské horské pásmo se táhne donekonečna jak napravo, tak nalevo, aniž by se však snižovalo či měnilo svůj základní charakter. Na několika vrcholech ale pravidelné formace krychlí a valů nabývaly smělejších a zřetelnějších podob, čímž se dvakrát tak fantastičtěji přibližovaly Roerichovým asijským skalním zříceninám. Rozmístění záhadných jeskynních otvorů na černých, sněhuprostých hřebenech se, kam až oko dosáhlo, zdálo zhruba rovnoměrné.

I přes všechny panující hrůzy nám zbyl dostatek čirého vědeckého nadšení a smyslu pro dobrodružství, abychom začali přemýšlet o tom, co se skrývá v neznámé říši za tajuplným horstvem. Jak uváděla naše obezřetná hlášení, o půlnoci po dni děsu a záhad jsme si dopřáli odpočinku, ale ne bez toho, abychom si pro nadcházející ráno nevytvořili předběžný plán na jeden či dva výškové přelety v odlehčeném stroji s leteckým fotoaparátem a geologickým vybavením. Bylo dohodnuto, že první pokus provedu já s Danforthem. Probudili jsme se už v sedm a chtěli vyrazit co nejdříve; prudký vítr – o němž jsem se zmínil i ve své krátké zprávě do světa – však odsunul náš odlet až skoro na devátou.

Už jsem zopakoval okleštěnou verzi, kterou jsme vylíčili mužům v táboře – a předali dál do světa –, když jsme se po šestnácti hodinách opět vrátili. Nyní je mou strašlivou povinností rozšířit ono vyprávění o zaplnění milosrdných bílých míst náznaky toho, co jsme v onom skrytém světě za horami opravdu spatřili – náznaky zjištění, která nakonec Danfortha dovedla až k nervovému zhroucení. Byl bych rád, kdyby upřímně řekl, co si myslí, že to vlastně viděl – i když šlo patrně o halucinaci, která možná představovala poslední kapku, která ho dostala

tam, kde nyní je; ale staví se zásadně proti. Když už se letadlo vracelo zpět větrem bičovaným horským průsmekem poté, co jsme společně prožili onen skutečný a nepopiratelný otřes, šeptem mi nesouvisle vysvětloval, co ho přivedlo k pozdějšímu zoufalému vrískotu; ale to je vše, co zopakuji. Takové bude mé poslední slovo. Pokud jasné doklady o přežívajících pradávných hrůzách v mnou předložených odhaleních nebudou stačit, aby odvrátily ostatní od bláhových cest do středu Antarktidy – či alespoň od příliš důkladného podpovrchového průzkumu oné poslední výspy zapovězených tajemství a nelidské, miliony let prokleté prázdnoty –, odpovědnost za nepojmenovatelná a snad nezměrná neštěstí už neponesu já.

Jakmile jsme si s Danforthem prostudovali poznámky, které si učinil Pabodie během svého odpoledního letu, a provedli jsme měření sextantem, spočítali jsme, že nejnižší dosažitelný průsmek v horském pásmu leží napravo od nás, na dohled od tábora, v nadmořské výšce asi 6900 či 7200 metrů. Když jsme se v odlehčeném letounu vydali na svůj průzkumný let, zamířili jsme právě k tomuto místu. Tábor sám, zbudovaný v předhoří vystupujícím z vysoké kontinentální plošiny, se nacházel v nadmořské výšce přibližně 3600 metrů; rozdíl výšek tedy nebyl natolik závažný, jak by se mohlo zdát. Při vzletu jsme si nicméně palčivě uvědomovali, v jak řídkém vzduchu a štiplavém mrazu se pohybujeme; vzhledem k nedokonalé viditelnosti jsme totiž museli nechat otevřená okénka. Byli jsme samozřejmě oblečeni do těch nejteplejších kožesin.

Zatímco jsme se blížili k děsivým vrcholům, temně a zlověstně se tyčícím nad čarou rozpraskaného sněhu a vmezežených ledovců, stále více jsme si všímali těch podivně pravidelných útvarů přimykajících se ke srázům; a opět jsme se v myšlenkách vraceli k prazvláštním asijským malbám Nicholase Roericha. Dávne a větrem ošlehané skalní vrstvy plně odpovídaly veškerým Lakeovým hlášením a dokazovaly, že tyto starobylé štíty zde ční přesně tak, jak zde čnely i v překvapivě dávnych časech historie Země – možná už před více než padesáti miliony let. Je zbytečné odhadovat, o kolik vyšší mohly být; avšak všechno související s touto neznámou oblastí poukazovalo na záhadné atmosférické vlivy nepřející změnám a vypočtené tak, aby zpomalovaly jakékoli obvyklé klimatické procesy napomáhající rozpadu hornin.

Nejvíce nás však na svazích fascinovala a zneklidňovala uskupení pravidelných krychlí, hradeb a ústí do jeskyní. Zatímco Danforth pilotoval, já jsem si je prohlížel dalekohledem a fotografoval je. Občas jsem ho u řízení vystřídal – byť mé letecké znalosti byly na čistě amatérské úrovni –, aby se mohl dalekohledem podívat i on. Nebylo obtížné zjistit, že navzdory všemu, co bylo vidět v širokém okolí, tyto formace byly z větší části tvořeny dosti světlým prahorním křemencem a míra jejich pravidelnosti byla natolik neuvěřitelná a zlověstná, že chudák Lake se při jejím určení ani zdaleka nepřiblížil skutečnosti.

Jak uvedl, jejich okraje byly odrovené a zaoblené nekonečně dlouhým drsným zvětřováním; avšak jejich nadpřirozená pevnost a odolnost je uchránily před

zánikem. Zdálo se, že řada částí, obzvláště těch přimykajících se ke srázům, je tvořena stejným materiálem jako okolní skalní povrch. Celá formace se podobala rozvalinám Machu Picchu v Andách či starobylým základovým zdem ve městě Kiš, jež v roce 1929 vykopala společná expedice Oxfordské univerzity a Fieldova muzea; a jak Danforth, tak já jsme měli občas pocit, že jsme zahlédli *samostatné gigantické bloky*, jejichž vznik Lake připsal fantazii svého kolegy Carrolla. Nebyl jsem schopen podat naprosto žádné vysvětlení, jak se tu mohly tyto objekty vzít, a jako geolog jsem se cítil podivně pokořen. Podobné pravidelnosti lze často spatřit u formací vyvřelin – jako je například slavná Obří silnice v Irsku –, ale toto ohromné pohoří, navzdory Lakeovu původnímu tušení, že v něm rozeznává kouřící kužely, bylo svou strukturou evidentně nevulkanického původu.

Další, byť menší záhadu představovaly vzhledem ke svému pravidelnému tvaru také podivné jeskynní otvory, v jejichž blízkosti se zdálo, že se zvláštní útvary vyskytují nejhojněji. Jak se uvádělo v Lakeově hlášení, byly často přibližně obdélníkového či půlkruhového tvaru, jako by původní otvory dotvořila k větší symetrii jakási kouzelná ruka. Pozoruhodný byl jejich počet a plošné rozmístění, což vedlo k domněnce, že celá oblast je provrtaná tunely vyhloubenými ve vápencových vrstvách. Naše zběžné pohledy nám neumožnily nahlédnout hluboko do jeskyní, ale viděli jsme, že jsou zřejmě zbavené veškerých stalaktitů i stalagmitů. Z vnější strany platilo, že části horských srázů v těsné blízkosti otvorů byly vždy hladké a souměrné; a Danforth napadlo, že slabé praskliny a dolíčky způsobené zvětráváním mají tendenci formovat se do nezvyklých uskupení. Jelikož byl stále plný hrůzy a pocitu nepatřičnosti z toho, co jsme našli v táboře, naznačil, že dolíčky mlhavě připomínají záhadné tečkované obrazce roztroušené po starobylých nazelenalých mastcích, jež se navíc tak obludně opakovaly na šílených sněhových náhrobcích vztyčených nad šesti pohřbenými nestvůrami.

Výšku jsme začali postupně nabírat nad vyššími částmi předhoří a dále při letu k poměrně nízko položenému, předem vybranému průsmyku. Zatímco jsme postupovali kupředu, občas jsme shlédli na sníh a led pod námi a přemýšleli jsme, zda bychom se pokusili pohoří zdolat pěšky, i s prostším vybavením let minulých. Dosti nás překvapilo, když jsme spatřili, že co se možností pěšího pochodu týče, terén není ani zdaleka náročný a že navzdory rýhám a dalším nepříjemným místům by tyto svahy pravděpodobně nezastavily ani saně Scotta, Shackletona či Amundsena. Vypadalo to, že některé ledovce vedou do holých soutěsek neobyčejně nepřerušovaně, a když jsme doletěli do zvoleného průsmyku, zjistili jsme, že v tomto ohledu výjimku netvoří ani on.

Je takřka nemožné popsat naše pocity napjatého očekávání, když jsme se chystali překonat hřeben pohoří a nahlédnout do světa, kam dosud nevkrčila lidská noha; třebaže jsme neměli žádný důvod považovat oblasti za horami za zásadně odlišné od těch, které jsme již spatřili a překonali. Dojem strašlivých tajemství dlících v hradbě těchto hor a ve vábení oceánu opalizujícího nebe zahlédnutého mezi jejich vrcholy, byl mimořádně prchavý a subtilní, aby se dal

vylíčit doslovným popisem. Spíše šlo o pocit nezřetelné psychologické symboliky a estetických asociací – cosi mísící se s exotickou poezií a malbami a s dávnými mýty skrytými v obávaných a zapovězených svazcích. Podivný rozměr vědomé zlovolnosti byl zřetelný i ve skučení větru; a na okamžik, když se poryvy nořily a zase vynořovaly z všudypřítomných a rezonujících jeskynních otvorů, se zdálo, že tento kombinovaný zvuk zahrnuje i bizarní melodické hvízdání či kvílení pokrývající celou šíři hudební stupnice. V tomto zvuku bylo možné rozeznat mlhavou notu vzpomínky vzbuzujícího odporu, komplexního a neuchopitelného, jako jsou i všechny jiné temné dojmy.

Nyní jsme se, po pomalém stoupání, podle aneroidu pohybovali ve výšce 7070 metrů; a zanechávali jsme pod sebou oblast posledních zbytků sněhu. V této výšce jsme byli obklopeni pouze tmavými holými skalními srázy a začátky drsně zvrásněných ledovců – přičemž k dojmů nepřírozená, fantastična a snovosti přispívaly všechny ty záhadné krychle, bašty a rezonující jeskynní otvory. Když jsem se podíval podél linie vysokých vrcholů, zdálo se mi, že rozeznávám i štít, o němž se zmínil i chudák Lake, jenž byl přímo na vrcholu osazen valem. Vypadalo to, že se zpola ztrácí v nezvyklém antarktickém oparu; oparu, který snad mohl původně Lakea vést k představě o vulkanické činnosti. Průsmyk se rýsoval přímo před námi, hladká a větrem ošlehaná soutěska vklíněná mezi své dvě zubaté a zlověstně se mračící stěny. Za ním se rozprostíralo nebe rozedrané vířícími párami a osvětlené nízkým polárním sluncem – nebe oné vzdálené tajuplné říše, na kterou dosud nepohlédlo žádné lidské oko.

Ještě několik metrů nadmořské výšky a tuto říši spatříme my. Jelikož jsme spolu v kvílivém a skučivém větru ženoucím se průsmykem, k němuž se přidával řev nezakrytých motorů, nemohli klidně hovořit, vyměnili jsme si s Danforthem výmluvné pohledy. A potom, jakmile jsme zdolali i těch několik posledních metrů výškového rozdílu, jsme konečně pohlédli přes rozhodující předěl a zahleděli se do neprobádaných tajemství prastaré a naprosto neznámé země.

V.

Myslím, že jakmile jsme proletěli průsmykem a spatřili pohled před sebou, oba jsme zároveň vykřikli směsicí úžasu, bázně, hrůzy a nedůvěry ve vlastní smysly. Samozřejmě že se nám oběma musela v daném okamžiku vynořit z mysli nějaká přirozená teorie, která by nám dokázala ustálit vnímání. Pravděpodobně jsme pomysleli na něco, jako jsou groteskně zvětralé skály v Zahradě bohů v Coloradu nebo fantasticky symetrická větrem obroušená skaliska arizonské pouště. Možná jsme se i zčásti domnívali, že scéna před námi je pouze fata morgánou podobnou té, kterou jsme spatřili předcházejícího rána, když jsme se k těmto horám šílenství blížili. Museli jsme mít cosi takto normálního, co by nám poskytlo oporu, když jsme očima přejížděli po oné bezmezné, bouřemi ošlehané plošině a snažili se porozumět skoro nekonečnému labyrintu kolosálních, pravidelných a geometricky

harmonických kamenných mas, jež pozvedávaly své drobící se a rozpukané hřebeny nad ledový příkrov nedosahující v nejhrubších vrstvách více než dvanácti či patnácti metrů, ovšem na některých místech ani tolika ne.

Účinek takové obludné scény byl nepopsatelný, poněvadž hned od začátku se zdálo jisté, že zde došlo k jakémusi d'ábelskému porušení známých přírodních zákonů. Zde, na ohavně staré náhorní plošině o nadmořské výšce celých 6000 metrů a v podnebí vražedném pro jakékoli osídlení už od dob předcházejících existenci člověka na Zemi, tj. přibližně už 500 000 let, se, kam oko dosáhlo, táhlo bludiště pravidelně uspořádaných skalisek, jehož vznik mohlo připsat čemukoli jinému než vědomému a umělému původu jen zoufalství duševní sebeobrany. Už dříve jsme zavrhlí, pokud šlo o seriózní uvažování, veškeré teorie, že krychle a hradby na horských srázích mohou mít jiný původ než přírodní. Jak by tomu mohlo být jinak, když v době, kdy tuto oblast zasáhlo současné nepřerušené panování ledové smrti, se člověk jen sotva odlišoval od velkých primátů?

Nicméně nyní se nadvláda rozumu zdála být nezvratně ořesena, neboť tato kyklopská změť hranatých, zaoblených a zkosených bloků vykazovala rysy, jež narušovaly jakékoli bezpečné zabydlení v racionalitě. Šlo zcela evidentně o bezbožné město z fata morgány, tentokrát v nezvratné, objektivní a neúprosné skutečnosti. To prokleté znamení tedy nakonec mělo materiální základ – ve vyšších vrstvách vzduchu se vznášela horizontální vrstva ledových krystalků a tento neuvěřitelný kamenný přežitek dob minulých vyslal přes hory svůj obraz na základě prostých zákonů odrazu. Ovšem že byl tento přelud celý pokroucený a zvětšený a obsahoval věci, které se v jeho zdroji neobjevovaly; nicméně teď, když jsme tento zdroj spatřili, usoudili jsme, že je ještě obludnější a hrozivější než jeho vzdálený obraz.

Pouze nesmírná, nelidská robustnost těchto ohromných kamenných věží a hradeb uchránila tuto věc před naprostou zkázou v průběhu statisíců – či snad milionů – let, po které zde na pusté plošině trůnila uprostřed poryvů vichrů. „Corona Mundi... Střecha světa...“ Všeemožná fantaskní označení nám plynula ze rtů, zatímco jsme se omráčeně dívali na neuvěřitelnou scénérii pod sebou. Znovu jsem pomyslel na tajuplné pradávné mýty, jež mi od prvního pohledu na tento mrtvý antarktický svět nedávaly nijak spát – na d'ábelskou plošinu Leng, na Mi-Go či himalájské yetti, na Pnakotické rukopisy se všemi jejich narážkami na předlidskou existenci, na kult Cthulhu, na *Necronomicon* a na hyperborejské legendy o beztvarem Tsathogguovi a na horší než beztvaré zplozence hvězd, kteří se s touto polobytností spojovali.

Bezpočet kilometrů všemi směry rozkládal se tento přízrak, aniž by se kdovíjak ztrácel; vlastně když jsme po něm klouzali očima napravo i nalevo podél základny nízkých povlovných kopců předhoň, jež jej oddělovaly od okraje pohoří, došli jsme k závěru, že se naprosto nijak neztrácí, nepočítáme-li přerušení nalevo od průsmyku, kterým jsme přiletěli. Náhodně jsme objevili malou část čehosi o zcela nezměrné velikosti. Na úpatí hor byly groteskní kamenné patvary rozesety

přece jen řidčeji a tvořily přechod mezi strašidelným městem a nám už dobře známými krychlemi a baštami, jež nepochybně tvořily jeho horský předvoj. Krychle a bašty, podobně jako podivné vchody do jeskyní, se na vnitřní straně hor vyskytovaly stejně hojně jako na straně vnější.

Největší část tohoto bezejmenného kamenného labyrintu byla tvořena zdmi vyčnívajícími nad led do výšky tří až pětáctýřiceti metrů, o tloušťce pohybující se mezi jedním a půl a třemi metry. Sestával převážně z obrovských kvádrů prastaré tmavé břidlice a pískovce – kvádrů v řadě případů dosahujících rozměrů 1,2 x 1,8 x 2,4 metru –, ačkoli se v určitých místech zdálo, že byl vytesán přímo z nepřerušované masy nerovného podloží prekambrické břidlice. Budovy si velikostí ani zdaleka neodpovídaly; nacházel se zde bezpočet plástvím podobných uskupení o závratné velikosti, stejně jako samostatné celky podstatně menší. Pokud jde o tvar, pohybovaly se tyto stavby většinou mezi uspořádáním kuželovitým, jehlanovitým či terasovitým; i když zde byla k vidění i řada dokonalých válců, dokonalých krychlí, shluků krychlí a dalších pravoúhlých útvarů a zvláštní uskupení sešikmených budov, jejichž pěticipý půdorys matně upomínal na moderní soustavy opevnění. Stavitelé neustále a umně využívali principu klenby a je pravděpodobné, že v době největšího rozkvětu města zde musely existovat i kupole.

Celá tato kamenná spleť byla nestvůrně zvětralá a ledový příkrov, z něhož se zvedaly její věže, byl poset opadanými kusy a věkovitými úlomky. V místech, kde byl led průhledný, bylo možno zahlédnout dolní části gigantických sloupů a všimli jsme si i zachovalých kamenných mostů, jež spojovaly jednotlivé věže v nejrůznějších výškách nad zemí. Na obnažených zdech jsme naopak zaregistrovali zjizvená místa, kde se klenuly další a výše umístěné mosty stejného charakteru. Při bližším průzkumu jsme narazili i na nesčetná velká okna; z nichž některá byla zakryta okenicemi ze zkamenělého materiálu, původně dřeva, ačkoli většina zela zlověstnou a hroživou prázdnotou. Mnoho rozvalin bylo samozřejmě bez střechy a jejich horní hrany byly nerovné, třebaže působení větrů je dokázalo zaoblit. Jiné, výrazněji kuželovitých či jehlanovitých tvarů či chráněné vyššími okolními stavbami, si však i navzdory všudypřítomnému drolení a pukání zachovaly vnější kontury neporušené. S pomocí dalekohledu se nám podařilo rozeznat i něco, co se jevilo jako sochařské ozdoby v horizontálních pásích – ozdoby zahrnující ona prapodivná uskupení teček, jejichž přítomnost na starobylých mastcích nyní nabyla nekonečně většího významu.

Na řadě míst byly budovy zcela zničené a ledový příkrov byl hluboce zbrázděn působením nejrůznějších geologických fenoménů. Jinde se zdivo rozpadlo až k povrchu ledu. Jedno rozsáhlé místo, táhnoucí se zevnitř náhorní plošiny k rozsedlině v předhoň vzdálené asi půldruhého kilometru nalevo od průsmyku, kterým jsme proletěli, nebylo kamennými strukturami zastavěno vůbec; a shodli jsme se, že představovalo koryto jakéhosi toku, jenž v třetihorách – před miliony let – protékal městem a nořil se do nějakého úchvatného podzemního jícnu ve

velkém bariérovém horském hřebenu. Bylo jisté, že celkově jde především o oblast jeskyní, propastí a podzemních tajemství nepřístupných jakémukoli lidskému bádání.

Ohlédnou-li se dnes za našimi pocity a vzpomenu-li si na naše omráčení při pohledu na monstrózní pozůstatek z časů, jež jsme považovali za předcházející existenci člověka, nedokáží se ubránit údivu, jak se nám podařilo uchovat si zdání duševní vyrovnanosti. Samozřejmě že jsme věděli, že něco – časová posloupnost, vědecké teorie nebo naše vlastní vědomí – je žalostně v nepořádku; zachovávali jsme si však tolik klidu, abychom uřídili letoun, dosti důkladně si prohlédli spoustu věcí pod sebou a pořídili pečlivou sadu fotografií, které ještě mohou prokázat velkou službu jak nám, tak celému světu. V mém případě mi mohly pomoci hluboce zakořeněné vědecké návyky, neboť nad vším zmatkem a pocitem ohrožení ve mně hořela nepřekonatelná zvědavost proniknout co nejdůkladněji do okolních prastarých tajemství – poznat, jaké bytosti stavěly a žily na tomto nesmírně kolosálním místě a jaký vztah mohla mít tak jedinečná koncentrace života ke světu své doby nebo dob jiných.

Toto město totiž nemohlo být nikterak normální. Muselo tvořit původní jádro a střed jakési pradávné a neuvěřitelné kapitoly historie Země, jejíž vnější důsledky, o nichž se pouze nejasně zmiňovaly ty nejzáhadnější a nejnesrozumitelnější mýty, stačily naprosto vymizet ve zmatku zemských proměn, dávno předtím, než se lidská rasa, jak ji dnes známe, vybelhala z tenat lidoopí existence. Rozkládala se tu paleogenní megalopole, ve srovnání s níž jsou bájná Atlantida a Lemurie, Commoriom, Uzuldarúm a Olathoë v zemi Lomar záležitostmi dneška – dokonce ani ne včerejška; megalopole zaujímající místo vedle takových obávaných předlidských hanebností, jako byly Valusie, R'lyeh, Ib v zemi Mnar a Bezejmenné město v Arabské poušti. Když jsme přelétávali nad bludištěm studených titánských věží, má představivost se někdy vymanila z veškerých pout a bezcílně se vznášela v říši fantastických spojitostí – dokonce vytvářela spojení mezi tímto ztraceným světem a některými mými nejdivočejšími sny týkajícími se šílené hrůzy v táboře.

Palivová nádrž letadla byla v zájmu větší lehkosti naplněna jen zčásti; proto jsme museli být při svém průzkumu obezřetní. I tak se nám podařilo, poté, co jsme sestoupili na hladinu, kde bylo působení větru prakticky zanedbatelné, pokrýt nesmírnou část terénu – či spíše vzduchu. Zdálo se, že horské pásmo ani děsivé kamenné město, lemující jeho vnitřní úpatí, neberou konce. Po osmdesátikilometrovém letu na obě strany nebyly v labyrintu skal a zdiva, čnicího z věčného ledu jako drápy mrtvoly, patrné žádné obměny. Patrná nicméně byla určitá kromobyčejně pozoruhodná různorodost objektů; jako byly reliéfy v kaňonu, kde široký říční tok vnikal do předhoří a blížil se místu svého zanoření mezi skaliska. Úpatí hor v místě, kde mizel, bylo směle vymodelováno do podob kyklopských sloupů; a cosi na těch zvrásněných sudovitých tvarech ve mně i v Danforthovi vyvolávalo mlhavé, nenávislné a matoucí vzpomínky.

Narazili jsme rovněž na několik otevřených prostranství ve tvaru hvězdice, zjevně představujících náměstí; a povšimli jsme si, jak často je zde zvlněn terén. Všude, kde se zvedal prudký kopec, jsme viděli, že byl vyhlouben do podoby jakési nepravidelné kamenné stavby; ale našli jsme i dvě výjimky. Jedna z nich byla příliš zvětralá na to, aby bylo zřejmé, co stálo na jejím vyčnívajícím vrcholu, zatímco druhá stále nesla stopy po prapodivném kuželovitém památníku vytesaném z jednolité skalní masy, matně připomínajícím struktury, jako je známá Hadí hrobka ve starobylém údolí Petry. Při letu od hor směrem do vnitrozemí jsme zjistili, že ačkoli se délka města podél předhoří zdá nekonečná, pokud jde o šířku, ta nezměrná není. Asi po padesáti kilometrech groteskní kamenné stavby začaly řídnout a po dalších šestnácti kilometrech jsme už přelétávali nad ničím nepřerušovanou pustinou bez jakýchkoli stop po působení myslících bytostí. Vypadalo to, že řeka se za hranicemi města ubírala širokým propadlým korytem. Terén získal na poněkud větší rozeklanosti a zdálo se, že směrem, kde se na západě ztrácí v oparu, začíná nepatrně stoupat.

Dosud jsme nepřistáli na zemi, avšak opustit plošinu, aniž bychom se pokusili vstoupit do některé z obludných staveb, bylo nemyslitelné. Proto jsme se rozhodli najít na úpatí hor v blízkosti soutěsky rovné místo, kam bychom s letadlem dosedli a odkud bychom se vydali pěšky na průzkum. Třebaže byly tyto povlovné svahy tu a tam poseté rozvalinami, při nízkém letu jsme brzy objevili celou řadu možných přistávacích ploch. Jen co jsme si vybrali místo nejbližší k průsmyku, poněvadž při následujícím letu jsme se měli dostat přes hory zpět do tábora, podařilo se nám ve 12.30 dosednout na hladké a tvrdé sněhové pole prosté jakýchkoli překážek a znamenitě uzpůsobené pro pozdější rychlý a úspěšný odlet.

Nezdálo se, že bude nutné, abychom letadlo na tak krátkou dobu a v tak příjemné absenci silného větru v naší nadmořské výšce chránili sněhovými zátarasy; proto jsme dohlédli pouze na to, aby byly bezpečně ukryty přistávací lyže a aby mráz nepoškodil životně důležité části mechanismu. Pro svou pěší výpravu jsme vyložili nejteplejší kožichy určené k létání a vzali jsme si s sebou malou výbavu sestávající z kapesního kompasu, ručního fotoaparátu, trochy potravin, řady zápisníků a spousty papíru, geologického kladívka a dláta, pytlíků na vzorky, kusu horolezeckého lana a výkonných elektrických svítilen s náhradními bateriemi; všechno toto vybavení jsme vzeli v letadle pro případ, že bychom mohli provést přistání, pořídit na zemi snímky, kresby a topografické náčrtky a z nějakého obnaženého svahu, výchozu či skalní jeskyně získat vzorky hornin. Naštěstí jsme disponovali dostatečným množstvím papíru, který jsme mohli natrhat, naházet do pytlů na vzorky a využít na základě prastarého principu hry na lišku k označení postupu všemi bludišti, na která jsme mohli narazit. Papír jsme si vzeli pro případ objevení jeskynního systému s natolik mírným prouděním vzduchu, abychom se mohli uchýlit k této rychlé a snadné metodě značení cesty místo obvyklého značení pomocí odsekávání skal.

Když jsme ztvrdlým sněhem obezřele scházeli po svahu k ohromnému kamennému labyrintu rysujícímu se na pozadí opalizujícího západu, cítili jsme skoro stejně tak silný pocit blížících se zázraků, který jsme zakoušeli i při příletu k neprobádanému horskému průsmyku před čtyřmi hodinami. Je pravda, že očima jsme již přivykli neuvěřitelnému tajemství skrytému za bariérou hor, ale vidina skutečného proniknutí mezi starobylé zdi vztyčené myslícími bytostmi možná před miliony lety – předtím než mohla existovat jakákoli známá lidská rasa – v nás přesto vzbuzovala úžas a svým tušením kosmických abnormalit snad i hrůzu. Ačkoli si řídký vzduch v této závratné výšce vybíral při fyzické námaze svou daň, já i Danforth jsme zjistili, že pohyb snášíme dobře, a cítili jsme se na jakýkoli výkon, který by nám osud mohl připravit. Stačilo nám jen několik kroků, abychom se dostali k beztvaré rozvalině zvětralé na úroveň sněhu, zatímco padesát až pětasedmsedát metrů dál stála ohromná nezastřešená a nepoškozená bašta ve tvaru gigantické pěticípé hvězdy dosahující ve své nepravidelnosti výšky tří či tří a půl metru. Právě k ní jsme zamířili; a když jsme byli konečně schopni dotknout se jejích zvětralých kyklopských bloků, cítili jsme, že jsme navázali neslýchané a skoro rouhavé spojení se zapomenutými časy, jež je našemu pokolení běžně nedostupné.

Tato hvězdícovitá bašta, dosahující od jednoho vrcholu ke druhému délky snad devadesáti metrů, byla vystavěna z jurských pískovcových kvádrů nestejně velikosti o průměrné ploše 1,8 x 2,4 metru. Otevírala se v ní řada klenutých pozorovatelův či oken velkých asi 1,2 metru na šířku a 1,5 metru na výšku, rozmístěných dosti symetricky v cípech hvězdy i v jejích vnitřních úhlech, přičemž jejich spodní okraj se nacházel přibližně metr od povrchu ledu. Když jsme jimi nahlédli, spatřili jsme, že zdívo má tloušťku celého půldruhého metru, že uvnitř struktury nezůstaly žádné přepážky a že na vnitřních stěnách byly zřetelné stopy po pásech rytin či basreliéfů, což byly skutečnosti, které jsme vytušili už při nízkém přeletu nejen nad tímto valem, nýbrž i nad dalšími. Třebaže zde musely být přítomny i spodní partie, veškeré pozůstatky po nich byly na tomto místě dokonale skryty v hluboké vrstvě ledu a sněhu.

Prolezli jsme jedním oknem a marně jsme se snažili rozluštit skoro zahlazené nástěnné obrazce, nepokusili jsme se však vstoupit na zamrzlou zem. Náš průzkumný let naznačil, že řada budov ve městě není natolik zanesena ledem jako tato a že kdybychom do těchto stále zastřešených staveb vnikli, mohli bychom případně narazit i na interiéry zcela holé, kde by bylo možné dosáhnout i skutečné podlahy. Než jsme baštu opustili, pečlivě jsme ji vyfotografovali a v dokonalém úžasu jsme si prohlédli i její kyklopské zdívo prosté jakéhokoli přídatku malty. Přáli jsme si, aby s námi byl i Pabodie, protože jeho technické vědomosti by nám mohly pomoci odhadnout, jak mohlo v neuvěřitelně dávných časech výstavby tohoto města a jeho okolí docházet k transportu tak ohromných bloků.

Osm set metrů dlouhý sestup do města samého, kdy nám v zádech pustě a zběsile burácel vítr prohánějící se mezi vysokými vrcholy, zůstává zážitkem,

jehož nejmenší podrobnosti mi provždy zůstanou vyryté v paměti. S výjimkou Danfortha a mne by si lidé mohli podobné optické jevy představit pouze v přízračných nočních mŕách. Mezi námi dvěma a vířícími mlhami na západě se rozkládal obludný labyrint tmavých kamenných věží; jejich výstřední a nepochopitelné tvary na nás při každém pohledu z nového úhlu činily nepopsatelný dojem. Šlo o fata morgánu vytesanou z kamenné masy, a kdyby nebylo fotografií, stále bych pochyboval, zda něco takového může skutečně existovat. Převládající druh zdíva se nijak nelišil od materiálu hradeb, jež jsme si již prohlédli, nicméně extravagantní formy, jichž zdívo v tomto městě nabývalo, se zcela vymykaly možnostem jakéhokoli popisu.

Dokonce i snímky ilustrují jen jeden či dva rozměry jejich nekonečné bizarnosti, nesmírné rozmanitosti, nadpřirozené masivnosti a absolutně cizorodé exotičnosti. Viděli jsme geometrické tvary, pro něž by Euklid jen s těžší našel jméno – kužely všech fází nepravidelnosti a komolosti; terasy všech typů pobuřujících disproporcí; věže podivně bující do baňatých patvarů; polámané sloupy ve zvláštních uskupeních a pěticipé či pětihřbeté útvary nepřítčetné grotesknosti. Když jsme se blížili, začínalo být vidět i pod některé průhledné části ledového příkrovu, kde jsme rozeznávali válcovité kamenné mosty spojující v nejrůznějších výškách bláznivě rozptýlené stavby. Zdálo se, že nenajdeme žádné uspořádané ulice, takže jediným otevřeným prostranstvím zůstávalo místo kilometr a půl nalevo od nás, kudy musela protékat městem do hor prastará řeka.

Dalekohledy jsme zjistili, že se zde hojně vyskytují vnější horizontální pásy takřka zahlazených plastik a seskupení teček, a částečně jsme si dokázali představit, jak město muselo kdysi vypadat – i když většina střech a horních částí věží prohrála souboj s časem. Celek představoval složitou spleť křivolakých uliček a průchodů, přičemž všechny tvořily hluboké kaňony a vzhledem k převislému zdívu či přítomnosti klenutých lávek byly některé jen sotva čímsi více než pouhými tunely. Pod námi se rozprostírající město se na pozadí západních mlh, jejichž severním okrajem se snažilo prodrat nízké narudlé antarktické slunce časného odpoledne, tyčilo jako snový přízrak; a jakmile slunce na okamžik narazilo na silnější překážku a scénérie se ponořila do chvilkového stínu, okolí mne rozechvělo nezřetelnou hrozbou, kterou nebudu nikdy s to výstižně postihnout. Divočejší tóny cílené zlovolnosti se vkradly i do slabého kvílení a skučení vzdáleného větru v ohromných horských soutěskách. Poslední úsek našeho sestupu do města byl nezvykle prudký a náhlý a skalní výchoz v místech, kde se měnil sklon, nás přivedl k myšlence, že zde musela kdysi existovat umělá terasa. Tušili jsme, že pod ledem se bude ukrývat řada schodů či něčeho na jejich způsob.

Když jsme se konečně ponořili do spleti města samého a začali klopýtat přes pobožené zdívo a vyhýbat se tísnivé blízkosti a závratné výšce všudypřítomných drolicích se a zvětralých zdí, opět jsme zakusili natolik zvláštní pocity, že se divím míře sebeovládání, již jsme si byli schopni uchovat. Danforth byl zjevně

celý nesvůj a pouštěl se do jistých otřesně neopodstatněných spekulací ohledně hrůzy v táboře – jež se mi přičily i proto, že na několik závěrů, k nimž nás dohnala řada vlastností tohoto morbidního přežitku obludného stáří, jsem musel mermomocí přistoupit i já. Úvahy mu začaly ovlivňovat i představivost; protože na jednom místě – kde tvořila ostrý zákrut ulička plná sutin – zarputile tvrdil, že na zemi spatřil slabé stopy po otiscích, jež se mu ani trochu nezamlouvaly; zatímco jinde se zastavil, aby se zaposlouchal do prchavého imaginárního zvuku linoucího se z jakéhosi neurčitěho místa – tlumeného melodického kvílení, které označil za dosti podobné zvukům větru v horských jeskyních, které však bylo jaksi znepokojivě jiné. Nekonečná pěticipovitost okolní architektury a několika málo zřetelných nástěnných arabesk v nás vzbuzovala matný, zlověstný dojem, jehož jsme se nemohli za žádnou cenu zbavit. Vyvolávala v nás strašlivý podvědomý pocit jistoty ohledně pradávných bytostí, které zbudovaly a obývaly toto bezbožné místo.

Naše vědecké a dobrodružné duše však ještě nestačily zcela zmrtvět; mechanicky jsme se drželi plánu spočívajícího v odsekávání vzorků ze všech typů nerostného materiálu zastoupených ve struktuře zdiva. Chtěli jsme nashromáždit pokud možno kompletní sérii, abychom si vytvořili co nejlepší představu o stáří tohoto místa. Zdálo se, že nic v masivních vnějších zdech nepochází z časů dávnějších než jurské a komančské období, a stejně tak by se v celém městě nenašel kámen sahající svým původem za hranici pliocénu. Mohli jsme si být neotřesitelně jisti, že se procházíme krajinou smrti, jež zde vládla přinejmenším 500 000 let, a pravděpodobně ještě déle.

Při pochodu tímto bludištěm kamenného soumraku jsme se zastavovali u všech dosažitelných otvorů, skrze něž jsme studovali viditelné interiéry a zkoumali možnosti proniknutí dovnitř. Některé vchody se otvíraly mimo náš dosah, jiné vedly pouze k rozvalinám plným ledu, jež byly stejně nezastřešené a holé jako kamenná bašta na kopci. Jeden otvor, byť prostorný a vybízející k prozkoumání, končil očividně bezednou propastí, neskýtající žádnou možnost sestupu. Občas se nám nabídla možnost prohlédnout si zkamenělé dřevo zachovalé okenice, jejíž stále rozeznatelné vlákno v nás vzbuzovalo úžas svou nesmírnou starobylostí. Okenice byly vyrobeny z druhohorních nahosemenných dřevin a jehličnanů – zvláště pak křídových cykas – a z vějířových palem a prvních krytosemenných rostlin pocházejících jednoznačně z třetihor. Nebylo možno nalézt nic mladšího data než z pliocénu. Umístění těchto okenic – jejichž okraje poukazovaly na přítomnost podivných a dávno zmizelých závěsů – prozrazovalo jejich různé využití; některé byly osazené na vnější, jiné na vnitřní straně hlubokých výklenků. Zdálo se, že korozi svých pradávných a patrně kovových držáků a upínadel přežily jen díky tomu, že zůstaly zaklíněné ve zdi.

Po určité době jsme narazili na řadu oken – otevírajících se ve stěně gigantického kužele s nepoškozeným vrcholem a pěti hřbety –, jež ústila do ohromné zachovalé místnosti s kamennou podlahou; tato okna však v místnosti

byla příliš vysoko na to, aby se jimi dalo vlézt dovnitř bez použití provazu. Provaz jsme s sebou sice měli, ale pokud to nebylo vyloženě nutné, šest metrů dělicích nás od země jsme prozatím zdolávat nechtěli – zvláště pak v řídkém vzduchu náhorní plošiny, kde byly kladeny velké požadavky na srdeční činnost. Tato rozlehlá místnost byla nejspíše jakousi síní či shromaždištěm, na jehož stěnách naše elektrické svítlny vykreslily smělé, výrazné a potenciálně děsivé sochy uspořádané do širokých horizontálních pásů, které oddělovaly stejně tak široké pásy konvenčních arabesek. Toto místo jsme si pečlivě zakreslili a rozhodli jsme se, že do něj pronikneme, pokud nenalezneme interiér se snadnějším přístupem.

Nakonec jsme však vhodný otvor našli; šlo o klenutý vchod o šířce přibližně dvou a výšce přibližně tří metrů, jenž představoval dávné vyústění visuté lávky, přemost'ující boční uličku ve výšce asi půldruhého metru nad současnou úrovní zalednění. Tyto klenuté lávky zcela přirozeně končily v jedné rovině s chodbami vyšších pater budov; a v tomto konkrétním případě byla podlaha v patře zachována. Stavba, do níž jsme takto mohli vniknout, představovala sérii obdélníkových, na západ směřujících teras po naší levici. Budova přes uličku, kde zelo druhé klenuté ústí, měla tvar poboženého válce bez oken, avšak s nezvyklým vyboulením přibližně tři metry nad vchodem. Uvnitř chodby byla naprostá tma a zdálo se, že klenba postupuje do studny nekonečné prázdnoty.

Vstup do rozlehlé budovy po naší levici byl dvojnásob usnadněn hromadami sutí, nicméně než jsme se vydali využít této dlouho očekávané příležitosti, na okamžik jsme zaváhali. Ačkoli jsme dokázali vstoupit do labyrintu pradávných tajemství, abychom pronikli i do skutečného nitra neporušené a zachovalé budovy tohoto pohádkově starobylého světa, jehož povaha se nám zjevovala ve stále zřetelnějších konturách, museli jsme v sobě nalézt nové odhodlání. Nakonec jsme však vpřed přece jen vyrazili; a vydrápali se přes rozvaliny do zejícího otvoru. Podlaha v něm byla z velikých břidlicových tabulí a zdálo se, že tvoří vyústění dlouhé, vysoké chodby s opracovanými stěnami.

Když jsme si všimli řady vnitřních klenutých průchodů, jež z ní vybíhaly, a představili si pravděpodobnou spletnost tohoto hnízda skrytých místností, rozhodli jsme se, že se musíme uchýlit k systému značení cesty papírovými útržky. Při orientaci jsme si doposud vypomáhali kompas, a také častými pohledy na ohromný horský masiv tyčící se mezi věžemi za našimi zády; ale od tohoto okamžiku bylo nutné sáhnout po umělé náhradě. Nepotřebný papír jsme natrhali na proužky odpovídající velikosti, ty jsme vložili do Danforthovy brašny a připravili jsme se, že je budeme užívat tak hospodárně, jak nám umožní naše vlastní bezpečnost. Pomocí této metody jsme se se vši pravděpodobností měli vyvarovat sejít z cesty, neboť jak se zdálo, uvnitř starobylé stavby nebyl žádný silný průvan. Pokud by se objevil nebo pokud by nám měla dojít zásoba papírků, samozřejmě bychom využili jistější, byť pracnější metody odštěpování zdí.

Pokud bychom se neodvážili provést pokus, nedokázali bychom odhadnout, jak rozsáhlá může objevená oblast vůbec být. Těsná a hojná propojení různých budov nás vedla k pravděpodobné domněnce, že bychom mezi jednotlivými stavbami mohli přecházet po mostech skrytých pod ledovým příkrovem, snad s výjimkou míst, kde by postup znemožňovala místní sesutí zdiva či geologické zlomy, neboť bylo zřejmé, že bytelné struktury trpěly jen slabým zaledněním. Takřka ve všech oblastech průhledného ledu bylo vidět zanořená okna, tak pevně zabedněná, jako by město v této uniformní podobě přetrvávalo až do okamžiku, kdy ledové příkrovy jednou provždy uzamkly celou jeho spodní část. Skoro jste nabývali prapodivného dojmu, že toto místo bylo v jakési mlhavé a dávné době úmyslně uzavřeno a opuštěno, že je tedy nezasáhla žádná náhlá pohroma ani nebylo ponecháno napospas postupnému zániku. Očekávalo neznámé obyvatelstvo příchod ledu a vydalo se hromadně hledat příhodnější útočiště? Přesnější analýza fyziografické situace, týkající se formace ledového příkrovu, musela v této fázi počkat na pozdější dobu. Zcela zjevně zde nepůsobily žádné dlouhodobé síly. Snad byl na vině tlak nakumulovaného sněhu; a možná za zvláštní stav, jehož jsme byli nyní svědky, mohlo vytlít řeky či protržení nějaké předvěké ledovcové nádrže v horském masivu. V obrazotvornosti se mohla v souvislosti s tímto místem zrodit jakákoli domněnka.

VI.

Bylo by zdouhavé, kdybych měl dopodrobna a postupně líčit naše putování oním jeskyňovitým, prastarým bludištěm dávných zdí; oním obludným doupětem starobyklých tajemství, jímž se nyní poprvé po bezpočtu věků rozléhala ozvěna lidských kroků. Je to pravda obzvláště ve světle skutečnosti, že velká část strašlivého dramatu a zjištění se vyjevila na základě pouhého studia všudypřítomných nástěnných plastik. Pravdu našich odhalení do značné míry potvrdí fotografie těchto plastik a je jen škoda, že jsme s sebou neměli větší zásobu filmu. Nakonec jsme poté, co nám fotografický materiál dosel, museli sáhnout po notesech a jisté výrazné artefakty zaznamenat jen v hrubých náčrtcích.

Budova, do níž jsme právě pronikli, se vyznačovala závratnou velikostí a propracovaností a vzbuzovala v nás mocnou představu architektury oné nepoznané geologické minulosti. Vnitřní přepážky byly méně bytelné než vnější zdi, ale ve spodních partiích byly výtečně zachovány. Celou strukturu charakterizovala spletná komplexnost, již podtrhovaly i zvláště nepravidelné rozdíly v úrovních jednotlivých podlaží. Kdyby nebylo papírového značení, už na začátku bychom se bezpochyby ztratili. Nejdříve jsme se rozhodli prozkoumat horní zchátralejší část, a proto jsme se labyrintem začali šplhat nějakých třicet metrů vzhůru do míst, kde do polárního nebe zasněženě a poničeně zela nejvyšší řada komnat. Stoupali jsme po strmých, příčně žebrovaných kamenných rampách či nakloněných plošinách, jež všude plnily funkci schodišť. Místnosti, na něž jsme

narazili, byly všemožných tvarů a velikostí, sahajících od pěticipých hvězd k trojúhelníkům a dokonalým krychlím. Lze bezpečně říci, že v průměru zaujímaly 9x9 metrů podlahové plochy a sahaly šest metrů do výšky; existovalo tu však i mnoho rozlehlejších místností. Jakmile jsme si zevrubně prohlédli horní oblast a vrstvu ledu, patro po patře jsme sestoupili i do zanořené části, kde jsme si záhy uvědomili, že se nacházíme v pokračujícím bludišti vzájemně propojených komnat a chodeb, rozprostírajících se patrně v neomezeně rozsáhlém prostoru i mimo hranice této konkrétní budovy. Kyklopská masivnost a gigantičnost všeho kolem na nás začala působit podivně stísnujícím dojmem; a ve všech tvarech, rozměrech, poměrech, dekoracích a stavebních detailech této hříšně starobylé budovy bylo cosi mlhavě, ale hluboce nelidského. Na základě kamenných plastik jsme si brzy uvědomili, že toto nestvůrné město je staré mnoho milionů let.

Dosud nedokážeme vysvětlit technické principy, jichž bylo využito při nezvyklém vyvažování a sestavování ohromných kamenných mas, ačkoli bylo jasné, že stavitelé se do velké míry spoléhali na užití principu oblouku. Z místností, jež jsme navštívili, bylo vyklizeno veškeré přenosné zařízení, kterážto okolnost nás ujistila v přesvědčení, že město bylo opuštěno po úvaze. Hlavní dekorací byl skoro univerzální systém nástěnných plastik, jež místnosti zdobil v souvislých devadesát centimetrů širokých horizontálních pásech, střídajících se po celé výšce zdi se stejně tak širokými pásy geometrických arabesek. V tomto uspořádání by se sice našly výjimky, ale jeho převaha byla zarážející. Kolem některých pásů arabesek byla nicméně často zasazena řada hladkých kartuší obsahujících podivně vzorovaná uskupení teček.

Záhy jsme seznali, že technika je vyzrálá, procítěná a esteticky vyspělá na nejvyšší stupeň civilizovaného mistrovství; ačkoli byla v každém ohledu zcela cizí jakékoli známé umělecké tradici lidstva. Nikdy jsem nespatrił sochařské dílo, jež by se jí jen přiblížilo jemností provedení. I ty nejmenší detaily spleťte vegetace či živočišného života byly navzdory smělé velikosti děl vyvedeny se zdrcující sugestivností; konvenční obrazce byly zase zázraky propracované složitosti. Arabesky prozrazovaly hluboké porozumění matematickým principům a byly zhotoveny ze záhadně symetrických oblouků a úhlů vycházejících z násobku pěti. Pásky s vyobrazeními se držely vysoce formalizované tradice a nabízely zvláštní zacházení s perspektivou; vyznačovaly se však uměleckou sdělností, jež nás hluboce zasáhla i navzdory zející propasti vzdálených časových období. Umělecká metoda vycházela z nezvyklé juxtapozice příčného řezu a dvojrozměrné siluety a vyjadřovala analytickou psychologii překonávající myšlení jakékoli známé dávné civilizace. Je zbytečné pokoušet se o srovnání tohoto umění s čímkoli, co se vystavuje v našich muzeích. Ti, kdož si prohlédnou fotografie, nejbližší analogii naleznou patrně v určitých groteskních představách těch nejodvážnějších futuristů.

Sít arabesek sestávala veskrze ze zapuštěných linek, jejichž hloubka se na nezávětralých stěnách pohybovala od dvou a půl do pěti centimetrů. V místech,

kde se objevovaly kartuše se skupinami teček – evidentně šlo o nápisy v jakémsi neznámém a prehistorickém jazyku a abecedě –, hloubka arabesek dosahovala snad čtyř centimetrů a tečky byly zasazeny snad o centimetr níže. Obrazové pásy byly vyvedeny v mělkém kuželovém reliéfu, přičemž jejich pozadí se nacházelo přibližně pět centimetrů pod úrovní povrchu zdi. U některých exemplářů jsme rozeznávali stopy po původní koloraci, ačkoli na většině míst barvivo, jehož mohlo být na plastikách užito, rozložilo a zahladilo působení nekonečných věků. Čím více jsme tuto úžasnou techniku studovali, tím více jsme tyto věci obdivovali. Pod jejich strohým tlínutím ke konvenčnosti bylo možné odušit jemné a přesné pozorovací a výtvarné schopnosti umělců; ostatně sám konvenční přístup sloužil k symbolizování a zdůraznění skutečné podstaty či zásadní odlišnosti každého znázorněného subjektu. Cítili jsme také, že mimo tyto rozpoznatelné přednosti se v dílech skrývá ještě něco navíc, což však našimi smysly nebylo již uchopitelné. Určité občasné tahy skýtaly nezřetelné náznaky skrytých symbolů a podnětů, jejichž hluboký a silný význam by nám odhalilo jen komplexnější či odlišné smyslové ústrojí.

Náměty soch zjevně vycházely ze života ztracené epochy, kdy byly vytvořeny, a obsahovaly ohromné množství historických odkazů. Právě tento abnormální sklon zmizelé rasy dokumentovat své dějiny – okolnost, jež nám shodou náhod hrála do karet – způsobil, že pro nás plastiky začaly představovat ohromující zdroj informací; což nás vedlo k tomu, abychom jejich fotografie a přepisy zohlednili před vším ostatním. V některých místnostech převládající styl dekorací nahradily mapy, astronomická schémata a další vědecká vyobrazení velkých měřítek; tyto věci naivně a strašlivě stvrzovaly skutečnosti, jež jsme vyčetli už z obrazových vlysů a arabesek. Naznačím-li zde, na co poukazoval celek, doufám, že u těch, co mi vůbec uvěří, mé líčení nevzbudí zvědavost překonávající zdravou opatrnost. Bylo by tragické, kdyby se někdo nechal vlákat do této říše smrti a hrůz na základě varování, jež jej měla naopak odradit.

Stěny s plastikami narušovala protáhlá okna a masivní tři a půl metru vysoké dveřní otvory; v oknech i dveřích bylo na několika místech zachováno zkamenělé dřevěné deštění – pečlivě vyřezávané a vyleštěné – původních okenic či dveřních výplní. Všechny kovové součásti zmizely už před dávnou dobou; několikero dveří však zůstalo stát na svých místech a při postupu z jedné místnosti do druhé jsme je museli násilím otevírat. Občas jsme narazili na dochované okenní rámy s podivnými průhlednými tabulkami – většinou elipsoidního tvaru; rozhodně jich ale nebylo nijak mnoho. Nacházeli jsme rovněž hojné výklenky pozoruhodné velikosti, zpravidla prázdné, nicméně tu a tam se v nich vyskytoval nějaký bizarní objekt vymodelovaný ze zeleného mastku, jenž byl buď rozbitý, nebo nepřilíživě zajímavý, aby nám stál za ukořistění. Jiné otvory měly bezpochyby souvislost s dávnými mechanickými zařízeními – vytápěním, osvětlením a podobně –, na jejichž využití upomínala řada plastik. Stropy byly obvykle hladké, někde však byly vykládané zeleným mastkem či jinými kachlíky, z nichž většina nyní chy-

běla. I podlahy byly dlážděné těmito kachlemi, ačkoli převažovalo využití prostého kamene.

Jak jsem již uvedl, nezůstal tu žádný nábytek či jiné movité věci. Jaké zvláštní vybavení kdysi plnilo tyto ponuré, ozvěnami znějící místnosti, bylo ale zřejmé z vyobrazení na stěnách. Nad ledovým příkrovem byly podlahy většinou posety hromadami suti, smetí a rozvalin; hlouběji však tento stav nebyl zřetelný do tak velké míry. V některých níže položených místnostech a chodbách jsme nenarazili na nic jiného než písčité prach nebo starobylý minerální povlak, zatímco jinde se šířilo zlověstné ovzduší jakoby po nedávném úklidu. Samozřejmě že v místech, kde došlo k trhlinám či ke zřícením, byly nižší polohy stejně tak plné drti jako místa blíže povrchu. Před naprostou tmou zachraňoval vnitřní části stavby centrální dvůr – jak tomu bylo i u jiných budov, jež jsme si prohlíželi ze vzduchu. V horních místnostech jsme tudíž museli používat elektrické svítidlo jen zřídka, a to při studiu detailů kamenných plastik. Nicméně pod ledovou vrstvou se šero prohloubilo a v řadě částí spletilého přízemí jsme vstupovali do míst, kde vládla jen černočerná tma.

Aby si někdo dokázal vytvořit byť jen matnou představu o našich myšlenkách a pocitech při vstupu do tohoto ztichlého labyrintu nelidských staveb, je třeba, aby si v mysli sladil beznadějně znepokojivý chaos prchavých nálad, vzpomínek a dojmů. Naprosto děsivá starodávnost a smrtonosná bezútěšnost tohoto místa by dokázaly zdrtit skoro každého citlivého člověka, ale k těmto prvkům bylo třeba přičíst i nedávné hrůzné události v táboře a odhalení, k nimž tak záhy došlo při zkoumání strašlivých nástěnných plastik všude kolem nás. Jakmile jsme narazili na jistou dokonale zachovanou část nástěnných vyobrazení, stačil nám jen krátký pohled, abychom poznali obłudnou pravdu – pravdu, o níž by bylo naivní tvrdit, že jsme ji s Danforthem nezávisle na sobě netušili už dříve, byť jsme si dávali pečlivý pozor, abychom na ni jeden před druhým ani v nejmenším nepoukazovali. Nyní už nemohlo být ani jediné milosrdné pochyby o povaze bytostí, které postavily a obývaly toto příšerné mrtvé město před miliony let, kdy se předchůdci lidí nacházeli na úrovni primitivních savců a kdy se po tropických stepích Evropy a Asie proháněli obrovití dinosauři.

Původně jsme se zoufale drželi jiné možnosti a trvali jsme na tom – každý v duchu sám pro sebe –, že všudypřítomnost motivu pětícípé hvězdy neznamená nic více než Určité kulturní či náboženské velebení pradávného přírodního objektu, jenž v sobě tak zřetelně ztělesňoval charakter pětícíposti; podobně jako dekorativní motivy minojské Kréty velebily posvátného býka, egyptské motivy velebily skarabea, římské vlka a orla a totemy nejrůznějších divošských kmenů pak další zvířata. K tomuto útočišti jsme se však nadále uchylovat nemohli; museli jsme čelit ořesnému poznání, které čtenář těchto stránek bezpochyby vytušil už před dlouhou dobou. Ani teď takřka nejsem schopen uvést tyto skutečnosti černé na bílém, ale snad to nebude ani nutné.

Bytosti, jež kdysi toto obludné město zbudovaly a žily v něm za doby dinosaurů, nebyly žádnými dinosaury, nýbrž něčím mnohem horším. Dinosauri byla nová a skoro nemyslitelná zvířata – stavitelé tohoto města však byli moudří a staří a zanechali po sobě otisky v materiálu, s nímž bylo manipulováno už skoro před miliardou let... v materiálu, s nímž bylo manipulováno předtím, než opravdový život na zemi překonal fázi buněčných struktur... v materiálu, s nímž bylo manipulováno předtím, než se skutečný život na zemi vlastně zrodil. Šlo o stvořitele a zotročovatele onoho života a nade vši pochybnost i o původce dávných ďábelských mýtů, o nichž se bázlivě šeptá v textech, jako jsou Pnakotické rukopisy a *Necronomicon*. Šlo o Prastaré, kteří sem pronikli za časů, kdy Země byla ještě mladá – o bytosti, jejichž podstatu utvářela cizorodá evoluce a jež disponovaly silami, které tato planeta nikdy nezplodila. A když si pomyslím, že ještě předcházejícího dne jsme se s Danforthem dívali na pozůstatky jejich tisíce let zkamenělých těl... a že je chudák Lake a jeho skupina spatřili v úplně podobě...

Je samozřejmě nemožné, abych zde ve správném pořadí popisoval postup, díky němuž jsme nabyli své znalosti o oné obludné kapitole předlidského života. Po počátečním šoku způsobeném oním určitým objevem jsme se na chvíli museli zastavit, abychom nabrali nové síly, a teprve ve tři hodiny jsme se vydali na systematický průzkum. Sochy v budově, do níž jsme pronikli, byly poměrně nedávného data – o stáří zhruba dvou milionů let –, jak jsme zjistili z jejich geologických, biologických a astronomických charakteristik; a vyjadřovaly umění, které by si ve srovnání se vzorky, jež jsme našli v jiných stavbách po přejití mostů pod ledovým příkrovem, zasloužilo označení dekadentní. Zdálo se, že jedna budova vysekaná z kamenné masy sahá svým původem do doby před čtyřiceti či snad padesáti miliony lety – do období staršího eocénu či mladší křídy – a obsahuje basreliéfy, jejichž umělecké provedení překonávalo všechno ostatní, co jsme dosud objevili, tedy s jednou strašlivou výjimkou. Shodli jsme se, že jde o nejstarší obytnou strukturu, kterou jsme prošli.

Kdybych se nemohl opřít o snímky, jež hodlám zanedlouho zveřejnit, o našich nálezech a závěrech bych nikdy nehovořil, abych nebyl označen za šílence a uvrhnut za mříže. Ovšem že ty úplně nejranější části mého nesourodého vyprávění – týkající se předzemské existence bytostí s hvězdnicovitými hlavami odehrávající se na jiných planetách, v jiných galaxiích a v jiných vesmírech – lze pohodlně interpretovat jako fantaskní mytologii stvořenou samými vetřelci; nicméně tyto části někdy zahrnovaly obrazy a nákresy tak zlověstně blízké posledním objevům našich matematiků a astrofyziků, že nevím, co si mám o všem myslet. Až zveřejním své fotografie, nechť situaci posoudí jiní.

Je přirozené, že žádná série plastik, na něž jsme narazili, nelíčila více než zlomek souvislé historie; stejně tak jsme se ani zdaleka nemohli s celou historií seznamovat v pořadí, v jakém se odvíjela. Některé rozsáhlé komnaty tvořily, pokud šlo o vyjádřené obrazy, nezávislé jednotky, zatímco v jiných případech

bylo možné sledovat souvislou kroniku v řadě místností a chodeb. Nejlepší mapy a nákresy se nacházely na stěnách děsivé propasti nořící se i pod úroveň dávného přízemí – jeskyně o velikosti asi šedesáti čtverečních metrů a o výšce asi osmnácti metrů, která skoro jistě fungovala jako jakési vzdělávací středisko. V různých místnostech a budovách docházelo ke spoustě zarážejícího opakování stejných námětů; neboť bylo zřejmé, že jisté kapitoly zkušenosti a jisté přehledy či fáze dějin rasy se těšily u různých umělců či obyvatel zvláštní oblibě. Občas nám však alternativní verze stejného tématu pomáhaly při určování sporných míst a vyplňování mezer.

Stále mne překvapuje, že jsme dokázali vyvodit tolik skutečností v tak krátkém čase, který jsme měli k dispozici. Samozřejmě že i teď pracujeme pouze s velmi hrubými odhady; z nichž se řada zrodila až později na základě studia fotografií a nákresů. Je možné, že právě důsledky tohoto pozdějšího bádání – oživené vzpomínky a mlhavé dojmy působící v souvislosti s jeho obecnou citlivostí a s oním domnělým hrůzným zážitkem, o jehož povaze mi nechce nic sdělovat – se přímo podepsaly na Danforthově současném nervovém zhroucení. Tomuto jsme se však vyhnout nemohli; není možné, abychom zveřejnili své srozumitelné varování, aniž bychom získali co možná nejvíce informací; a varovat ostatní je naprosto zásadní. Jisté přežívající vlivy v onom neznámém antarktickém světě narušeného času a cizích přírodních zákonů nám velí, abychom zabránili jakémukoli dalšímu průzkumu.

VII.

Celá historie, tak jak se nám ji podařilo rozplést, se zanedlouho objeví v oficiálním věstníku Miskatonické univerzity. Na tomto místě uvedu poněkud nesoudřezaně a chaoticky pouze několik nejvýznamnějších poznatků. Ať už jde o mýtus či něco jiného, plastiky popisují, jak z hlubin mezihvězdného prostoru přišly na rodící se, stále ještě neživou Zemi bytosti s hvězdovitými hlavami – vyprávějí o příchodu jejich i o příchodu řady dalších cizích tvorů, kteří se za určitých dob vydávají na cesty do vesmíru. Zdá se, že byly schopné pohybovat se mezihvězdným éterem za využití svých ohromných blanitých křídel – čímž zvláštním způsobem stvrzují folklorní zkazky lidí z vysočiny, o nichž mi kdysi dávno říkal jeden kolega historik. Žily do značné míry pod vodou, stavěly si fantastická města a s neznámými protivníky sváděly strašlivé bitvy, při nichž užívaly důmyslná zařízení na bázi dosud nepoznaných energetických principů. Jejich vědecké i technické vědomosti zjevně daleko přesahovaly znalosti naší dnešní civilizace, ačkoli jejich pokročilejších a propracovanějších forem využívaly, jen když byly nuceny. Několik soch naznačovalo, že prošly stadii mechanizované existence na jiných planetách, ale ustoupily od nich, jakmile zjistily, že její důsledky je emocionálně neuspokojují. Nadpřirozená houževnatost organismu a jednoduchost přirozených potřeb jim podivně umožnila přežívat i v prostředí

vysoké náhorní plošiny, aniž by se musely uchýlovat ke konzumaci specializovanějších plodů umělého šlechtitelství či dokonce k užívání šatstva kromě případů, kdy se musely chránit před nepřízní počasí.

Pozemský život stvořily v moři – využívající dostupného materiálu podle dlouho tradovaných metod – nejprve kvůli potravě, poté i pro jiné účely. K pokročilejším experimentům došlo až po likvidaci nejrůznějších kosmických protivníků. Totéž uskutečnily i na jiných planetách; vyráběly nejen potřebné potraviny, nýbrž i určité mnohobuněčné protoplazmatické masy, schopné v hypnotickém stavu formování svých tkání do nejrůznějších druhů provizorních orgánů; čímž si vytvářely ideální otroky pro vykonávání náročné obecně prospěšné práce. Tyto slizké organické masy byly bezpochyby tím, co Abdul Azhared ve svém děsivém *Necronomiconu* šeptem nazýval „shoggothy“, třebaže tento šílený Arab opatrně připustil jejich pozemskou existenci pouze ve snech lidí žvýkajících určitou rostlinu s obsahem alkaloidů. Jakmile Prastaří s hvězdcovitými hlavami na této planetě synteticky vytvořili své jednoduché potravinové formy a vyšlechtili si dostatečnou zásobu shoggothů, umožnili i jiným buněčným strukturám, aby se vyvinuly do podob živočišného a rostlinného života, s nimiž pak měli dále nejrůznější úmysly.

S využitím shoggothů, jejichž končetiny mohly být uzpůsobeny ke zvedání nesmírných břemen, se z malých, nízkých podmořských měst staly ohromné a závratné kamenné labyrinty podobné těm, jež později vyrostly i na souši. Mimořádně přizpůsobiví Prastaří trávili v jiných končinách vesmíru na souši velkou část času a pravděpodobně si uchovali řadu tradic spjatých s pevninským stavitelstvím. Když jsme studovali architekturu všech těchto prehistorických budov včetně těch, jejichž starobylými chodbami jsme nyní procházeli, lámali jsme si hlavu nad prazvláštní shodou náhod, kterou jsme se doposud nepokusili vysvětlit, dokonce ani sami sobě. Na basreliéfech byly zřetelně vyvedeny vrcholky budov, jež ve skutečném městě kolem nás přirozeně už velice dávno zvětraly do beztvarých rozvalin. Plastiky představovaly gigantické shluky jehlovitých vížek, jemných ozdobných zakončení některých kuželů a hranolů a řady tenkých horizontálních zoubkovaných kotoučů, jimiž byly osázeny válcovité sloupce. Šlo o totéž, co jsme spatřili v nesmírné a zlověstné fata morgáně odrážející podobu mrtvého města, v jehož siluetě podobné prvky chyběly už tisíce či desetitisíce let, fata morgáně, která se před našimi nic netušícími zraky vynořila nad neprobádanými horami šílenství při přiletu k prokletému táboru ubohého Lakea.

O životě Prastarých, jak pod vodou, tak poté, co se jejich část přesunula na souš, by se mohly napsat celé knihy. Ti z nich, kteří zůstali v mělké vodě, nepřestali využívat do maximální možné míry oči na koncích pěti hlavních hlavových tykadlech a obvyklým způsobem pěstovali nadále i sochařské a písafské umění – psali rydlem na voděvzdorné voskové tabulky. Ti, již přebývali v mořských hlubinách, ačkoli používali k získávání světla zvláštního

fosforeskujícího organismu, si skládali obraz svého okolí na základě záhadného speciálního smyslového ústrojí působícího prostřednictvím prismatických brv, umístěných na hlavách – smyslového ústrojí, díky němuž byli Prastaří v případě nutnosti na světle částečně nezávislí. Během sestupu do hlubin se podivně změnila i podoba jejich sochařství a písma, neboť začali využívat určitých patrně chemických procesů nátěrů – jejichž účelem bylo nejspíše zajištění fosforescence –, které nám nedokázaly osvětlit ani basreliéfy. Tyto bytosti se v moři pohybovaly částečně plaváním – za pomoci postranních lilijicových ramen – a částečně chvěním spodní řady chapadel zahrnujících i panohy. Občas se pouštěly i do střemhlavého útoku s využitím dvou či tří sad vějířovitých rozvinovacích křídel. Na souši používaly zpravidla panohy, ale do velkých výšek či na delší vzdálenosti jim někdy pomáhala i křídla. Řada tenkých chapadélek, do nichž se větvila lilijicová ramena, se vyznačovala nesmírnou jemností, ohebností, silou a přesností koordinace svalstva a nervů, což tvorům zajišťovalo maximální zručnost a obratnost při všech uměleckých a jiných manuálních činnostech.

Odolnost těchto organismů byla skoro neuvěřitelná. Zdá se, že jim nemohl nijak uškodit ani strašlivý tlak na nejhlubších místech mořského dna. Těch několik málo jedinců, co zemřelo, bylo sprovedeno ze světa výhradně násilím, a pohřbišť bylo velice málo. Skutečnost, že své vertikálně pohřbívané zemřelé zahrnovali mohylami se symboly pěticípých hvězd, v nás s Danforthem vzbudila řetězec myšlenek, který si vyžádal potřebu nové přestávky a načerpání čerstvých sil. Bytosti se množily pomocí spór – jako kaprad'orosty, jak tušil už Lake –, ale vzhledem ke své zázračné odolnosti a dlouhověkosti, a následnému nedostatku potřeby starat se o svou náhradu, nebyl vývoj nových protostélek nijak podněcován s výjimkou období, kdy bylo nutno kolonizovat nová území. Mláďata rychle vyžívala a dostávalo se jim vzdělání, o jehož úrovni se nám nemůže ani zdát. Převažující intelektuální a estetický život dosáhl vysokého stupně vývoje a vytvořil mimořádně houževnatou soustavu zvyklostí a institucí, kterou podrobněji popíši ve své chystané monografii. Soustava nabývala jemně odlišných podob v závislosti na tom, zda tvorové žili v moři, či na souši, ale měla stejné základy a hlavní rysy.

Ačkoli bytosti mohly, podobně jako rostlinstvo, přijímat výživu z anorganické hmoty, dávaly mnohem radši přednost potravě organické, zvláště pak živočišné. Ve vodě se živily syrovými mořskými organismy, ale na souši je tepelně opracovávaly. Lovily zvěř a kvůli masu chovaly i stáda zvířat – která zabíjely ostrými zbraněmi, jejichž nezvyklé stopy na některých zkamenělých kostech naše výprava zaznamenala. Bytosti výtečně snášely všechny běžné teploty a ve svém přirozeném stavu mohly přebývat ve vodě i těsně nad bodem mrazu. Když se však začal stupňovat chlad starších čtvrtohor – před takřka jedním milionem let –, obyvatelé souše se museli uchýlit ke zvláštním opatřením zahrnujícím umělé vytápění; dokud je nakonec vražedná zima nezahнала zpátky do moře. Legenda uváděla, že v době svých prehistorických letů mezihvězdným prostorem přijímali

jisté chemické látky a stávali se takřka nezávislími na přijímání potravy, dýchání a termoregulaci; nicméně v době velkého chladu na tuto metodu již zapomněli. Tak či onak, uměle vyvolaný stav nemohli prodlužovat donekonečna, aniž by utrpěli újmy.

S ohledem na nepárovost a polorostlinný charakter neměli Prastaří žádný biologický základ pro rodinnou fázi savčí existence. Zdá se však, že se organizovali v rozsáhlých domácnostech na principu vyhovující prostorové užitečnosti a – jak jsme vyčetli z obrazů zaměstnání a zábavy jednotlivých obyvatel – i odpovídající duševní spřízněnosti. Při zařizování svých domovů soustředili veškeré věci uprostřed ohromných místností, čímž si vytvářeli volný prostor pro dekoraci stěn. O osvětlení se v případě suchozemských obyvatel starala zařízení pravděpodobně elektrochemické povahy. Na pevnině i na moři bytosti používaly podivné stoly, židle a pohovky podobné válcovitým rámcům – protože odpočívaly a spaly ve vzpřímené poloze se složenými chapadly – a přihrádky pro zavírací soustavy tečkovaných tabulek, jež představovaly jejich knihy.

Vláda byla zjevně složitě konstruovaná a pravděpodobně socialistického zaměření, i když z nalezených plastik nebylo možné vyvodit nic směřodatného. V oblasti probíhala čilá obchodní aktivita, jak přímo v místě, tak mezi jednotlivými městy, a jisté drobné žetony ve tvaru hvězdice a opatřené nápisy sloužily jako peníze. Je pravděpodobné, že takovými platidly byly menší z různých nazelenalých masků nashromážděných naší expedicí. Ačkoli převažovala městská kultura, bytosti se věnovaly i zemědělství a rozsáhlému chovu dobytka. Existovala zde i těžební aktivita a omezená manufakturní výroba. Hojně se cestovalo, ale stálá migrace byla nejspíše poměrně vzácná, pouze s výjimkou ohromných kolonizátorských výprav, díky nimž rasa expandovala. Pro osobní pohyb se neužívaly žádné vnější pomůcky; poněvadž se zdálo, že při přemísťování po souši, ve vzduchu i ve vodě Prastaří sami disponují mimořádně velkou způsobilostí dosahovat vysokých rychlostí. Náklady však vláčela tažná zvířata – shoggothi pod vodou a podivuhodný druh primitivních obratlovců v pozdějším období suchozemské existence.

Tito obratlovci, stejně jako bezpočet dalších forem života – živočišného a rostlinného, mořského, suchozemského a vzdušného –, byli produktem nehlídané evoluční manipulace živých buněk, za níž sice Prastaří stáli, ale která se dostala mimo rámec jejich pozornosti. Byl jim umožněn nekontrolovaný vývoj, protože se nedostávali do žádných konfliktů s dominantní rasou. Obtížné formy byly samozřejmě mechanicky vyhlazovány. Je zajímavé, že na některých posledních sochách, vykazujících největší stopy úpadku, lze spatřit primitivního belhavého savce, využívaného suchozemskými obyvateli občas jako potrava, občas jako zdroj zábavy, u něhož byly nepříliš zřetelně patrné i náznaky pozdějšího opičího a lidského vývoje. Při výstavbě pozemských měst bylo při zvedání ohromných

kamenných bloků vysokých věží využíváno zpravidla pterodaktylů se širokými křídly, druhu, o němž paleontologie dosud nic nevěděla.

Houževnatost, s níž Prastaří dokázali přežít nejrůznější geologické proměny a pohyby zemské kůry, hraničila se zázračností. Ačkoli se zdá, že do pozdějších dob přetrvalo jen velmi málo prvních měst – pokud vůbec nějaká –, nedošlo k žádnému přerušení ve vývoji jejich civilizace či při předávání záznamů. Místem jejich prvotního příchodu na Zemi byl Antarktický oceán a je pravděpodobné, že Prastaří nepřišli dlouho poté, co byla ze sousedního jižního Pacifiku vyrvána hmota, z níž byl zformován Měsíc. Podle jedné z plastických map se celá zeměkoule tehdy nacházela pod vodou, přičemž kamenná města se v průběhu věků objevovala stále dále a dále od Antarktidy. Jiná mapa znázorňovala rozsáhlou oblast souše kolem jižního pólu, kde bylo vidět, jak někteří tvorové vytvářejí experimentální sídla, byť jejich hlavní střediska byla přemísťována na nejbližší mořské dno. Pozdější mapy, na nichž tato souš puká, je unášena pryč a vysílá určité odtržené části severním směrem, dávají zarážejícím způsobem za pravdu teoriím o kontinentálních posunech, které v nedávné době zastávali Taylor, Wegener a Joly.

Vynoření nové pevniny v jižním Pacifiku mělo za následek zahájení zásadních změn. Některá podmořská města byla nenávratně zničena, to však nebyla nejhorší pohroma. Z nekonečna kosmu začala na Zemi pronikat jiná rasa – pevninská rasa bytostí podobající se chobotnicím, pravděpodobně odpovídajících bájnému předlidskému plemeni Cthulhu –, která vyvolala obludnou válku, jež na určitou dobu zahнала Prastaré zpátky do moře; což zasadilo nesmírnou ránu narůstajícímu pevninskému osídlování. Později byl uzavřen smír, nové země byly předány plemeni Cthulhu a Prastaří si udrželi vládu nad mořem a starými zeměmi. Došlo k založení nových měst – největší se stavěla v Antarktidě, poněvadž tato oblast prvního kontaktu byla chována v posvátné úctě. Od té doby, stejně jako původně, Antarktida zůstala střediskem civilizace Prastarých a všechna objevitelná města, jež v ní založilo plemeno Cthulhu, byla srovnána se zemí. Pak došlo opět k náhlému ponoření pevnin pacifické oblasti, jež s sebou do hlubin stáhly i město R'lyeh a všechny mimozemské chobotnice, což vedlo k tomu, že se Prastaří znovu ujali neomezené vlády nad planetou, i když je děsil nezřetelný stín, o němž se nechtěli nijak zmiňovat. V pozdější době se jejich města opět rozprostřela po všech pevninských i mořských oblastech zeměkoule – proto ve své chystané monografii doporučuji, aby archeologové provedli v několika velmi vzdálených končinách systematické vrty se zařízením Pabodieho typu.

Přesun z vody na souš se v průběhu času stal obecným trendem; tento pohyb podporovalo i vynořování nových pevnin, ačkoli oceán nebyl nikdy trvale opuštěn. Další příčinou kolonizace pevniny byly i nové potíže spjaté se šlechtěním a zvládáním shoggothů, na nichž záleželo úspěšné přežívání pod vodou. Postupem času, jak smutně dokládaly i plastiky, Prastaří přišli o umění vytváření nového života z anorganického materiálu; což znamenalo, že si museli

vystačit s manipulací již existujících forem. Na souši se dalo dobře pracovat s velkými ještěry; ale mořští shoggothi, množící se dělením a získávající nebezpečný stupeň náhodné inteligence, určitou dobu představovali hroživou potíž.

Od prvopočátku byli ovládáni prostřednictvím hypnotické sugesce ze strany Prastarých, kteří modelovali jejich tuhou, avšak pružnou hmotu do nejrůznějších, v dané chvíli potřebných končetin a orgánů. Nyní ale shoggothi občas schopností sebemodelování používali sami a nezávisle a nabývali různých imitativních forem, jež jim původně vstúpili Prastaří sugescí. Je možné, že se u nich vyvinul polostálý mozek, jehož samostatná a občas umíněná vůle odrážela vůli Prastarých, aniž by se jí vždy kořila. Plastická vyobrazení těchto shoggothů nás s Danforthem naplňovala hrůzou a odporem. V normálním stavu šlo o beztvaré bytosti tvořené vazkým rosolem, který vypadal jako shluk bublin. Každý v kulové fázi dosahoval průměru přibližně čtyř a půl metru. Vyznačovali se však neustále proměnlivým tvarem a objemem, přičemž občas spontánně, či na základě sugesce, vyháněli dočasné výrůstky nebo si vytvářeli orgány zraku, sluchu a řeči, jimiž napodobovali své pány.

Jejich podivná nepoddajnost se datuje asi od poloviny permu, přibližně před 150 miliony lety, kdy jim oceánští Prastaří vyhlásili regulérní válku za účelem opětovného podmanění. Obrazy tohoto konfliktu a obvykle bezhlavých, slizem pokrytých Prastarých, padnuvších za oběť vraždění shoggothů, působily i přes propast nekonečných věků neuvěřitelně hrůzostrašně. Prastaří užili proti vzbouřivším se bytostem zvláštní zbraně působící narušení molekulárních struktur a nakonec dosáhli drtivého vítězství. Sochy poté zobrazovaly období, kdy byli shoggothi ozbrojenými Prastarými opět zkroceni a ujařmeni, jako tomu bylo v případech kovbojů a divokých koní na americkém Západě. I když během povstání shoggothi prokázali schopnost přežívat i mimo vodní prostředí, tento vývoj u nich nebyl nijak podporován, protože jejich užitečnost na souši by se jen stěží mohla měřit s potížemi plynoucími z jejich ovládnutí.

Během jury se Prastaří museli vypořádávat s novou nepřízní osudu v podobě další invaze z mezihvězdného prostoru – tentokrát šlo o polohoubovité, polokorýšovité tvory pocházející z planety ztotožnitelné s dalekým a nedávno objeveným Plutém; tvory bezpochyby odpovídající bytostem figurujícím v určitých bázlivě popisovaných legendách severní vysočiny, jež jsou v Himalájích známí jako Mi-Go, či yetti. Při zápolení s těmito protivníky se Prastaří poprvé od svého příletu na Zemi pokusili vydávat do mezihvězdného éteru, ale navzdory svým tradičním přípravám zjistili, že opustit zemskou atmosféru již nedokáží. Ať už bylo dávné tajemství kosmického pohybu jakékoliv, pro rasu bylo nenávratně ztraceno. Mi-Go nakonec Prastaré vypudili ze severních zemí, ačkoli neměli prostředky, aby je ohrozili i v moři. Starobylá rasa se tak začala postupně stahovat zpátky do své původní domoviny.

Na vyobrazeních bitev jsme si se zaujetím povšimli, že jak plemeno Cthulhu, tak Mi-Go byli patrně tvořeni hmotou radikálně se lišící od námi prozkoumaného složení Prastarých. Nepřátelé Prastarých se uměli měnit a obnovovat způsobem, který byl pro jejich protivníky nemyslitelný, což mne vede k domněnce, že pocházeli z ještě vzdálenějších koutů vesmírného prostoru. Prastaří, navzdory své abnormální houževnatosti a nezvyklým životním pochodům, byly striktně materiální stvoření a svým původem museli vycházet ze známého časoprostorového kontinua; zatímco o prapůvodu ostatních tvorů můžeme spekulovat jen se zatajeným dechem. Toto všechno však přirozeně platí pouze za předpokladu, že nezemské souvislosti a anomálie připisované vetřelcům nejsou pouhými mytologickými konstrukcemi. Lze si představit, že Prastaří si celý kosmický rámec mohli vymyslet proto, aby nějak vysvětlili své porážky; poněvadž zájem o historii a hrdost u nich tvořily základní psychologický prvek. Je signifikantní, že jejich záznamy nehovoří o řadě pokročilých a mocných ras, jejichž pozoruhodné kultury a monumentální města nepřestávají figurovat v jistých záhadných legendách.

Měnící se tvářnost světa na pozadí dlouhých geologických údobí byla ilustrována na mnoha plastických mapách a výjevech se zarážející sugestivitou. V několika případech bude současná věda vyžadovat revizi, zatímco jinde se její smělé vývody dočkaly úžasného potvrzení. Jak jsem již uvedl, hypotéza Taylora, Wegenera a Jolyho, že všechny kontinenty jsou fragmenty prapůvodní antarktické pevninské masy, které pukly působením odstředivých sil a odsunuly se po prakticky kluzkém, níže položeném povrchu – hypotéza, o níž svědčí například do sebe zapadající obrysy Afriky a Jižní Ameriky a způsob, jakým se nakupily a zvedly velké horské masivy – získává z tohoto zlověstného zdroje na značné váze.

Na mapách jasně zobrazujících karbonský svět před sto miliony či více lety bylo možné rozpoznat významné linie zlomu a průrvy, jež měly později oddělit Afriku od tehdy jednolitě Evropy (bývalé Valurie z ohavných starodávných legend), Asie, obou Amerik a Antarktidy. Jiné nákresy – a zvláště pak jeden související se založením obrovitého mrtvého města kolem nás, k němuž došlo před padesáti miliony lety – ukazovaly všechny současné kontinenty již jasně odlišené. A na posledních exemplářích, jež jsme měli k dispozici – a které byly vytvořeny patrně v pliocénu – už bylo vidět dosti zřetelně přibližnou podobu dnešního světa, i když Aljaška byla ještě propojena se Sibiří, Severní Amerika Grónskem s Evropou a Jižní Amerika Grahamovou zemí s Antarktidou. Na mapě z karbonu ještě byla celá zeměkoule – oceánské dno i vyzvednuté pevniny – označena symboly rozsáhlých kamenných měst postavených Prastarými, na pozdějších tabulích už však bylo zřetelné postupné stahování směrem k Antarktidě. Poslední exemplář z pliocénu už neznázorňoval žádné města na souši s výjimkou Antarktidy a výběžku Jižní Ameriky, a stejně tak ani žádná podmořská města severně od padesáté rovnoběžky jižní šířky. Bylo vidět, že vědomosti a zájem o severně položené kraje, vyjma studia pobřežních čar, uskutečňovaného patrně

během dlouhých výzkumných letů za použití vějířovitých blanitých křídel, mezi Prastarými naprosto vymizely.

Destrukce měst vinou výzdvihu horských pásem, odstředivé popraskání kontinentů, seismické pohyby půdy či mořského dna a další přírodní jevy byly běžně zaznamenávány; a bylo zvláštní sledovat, jak postupem času docházelo ke stále menším obnovám. Zdálo se, že nesmírná mrtvá megalopole, rozprostírající se kolem nás, byla posledním střediskem rasy. Byla vystavěna počátkem křídy poté, co gigantické vzednutí srovnalo se zemí ještě nesmírnějšího předchůdce stojícího nedaleko. Zhruba tato oblast byla patrně nejposvátnějším místem ze všech, místem, kde se domnělí první Prastaří usadili na pradávnmém mořském dně. V novém městě – jehož řadu rysů jsme rozeznávali na sochách, ale které se všemi směry rozprostíralo celé stovky kilometrů podél horského masivu mimo dosah našeho leteckého průzkumu – byly údajně zachovány jisté posvátné kameny tvořící část prvního města na mořském dně, jež byly vyzdviženy na světlo po dlouhých epochách v průběhu obecného vrásnění vrstev.

VIII.

Je přirozené, že jsme s Danforthem studovali s obzvláštním zájmem a podivně osobním pocitem úžasu vše vážící se k bezprostřednímu místu, kde jsme se právě nacházeli. Nebylo nijak překvapivé, že místních materiálů byly všude přehršle; a měli jsme štěstí, že jsme na spleť přízemní úrovni města našli dům velice nedávného data, na jehož zdech, byť trochu poškozených nedalekým geologickým zlomem, byly vyvedeny plastiky úpadkového charakteru, které vyprávěly příběh této oblasti i po období znázorněném na pliocenní mapě, z níž jsme o Zemi před příchodem lidí vyčetli své zatím poslední všeobecné informace. Šlo o poslední místo, které jsme si prohlédli do posledního detailu, neboť to, co jsme v něm našli, nám poskytlo čerstvý a bezprostřední cíl.

Nacházeli jsme se bezpochyby v jedné z nepodivnějších, nejzáhadnějších a nejstrašlivějších končin zeměkoule. Ze všech existujících pevnin šlo rozhodně o tu nejstarobylejší, takže v nás začalo hlodat přesvědčení, že tato obludná výšina musí opravdu být legendární obávanou plošinou Leng, o níž se nechtěl příliš šířit ani šílený autor *Necronomiconu*. Ohromné pohoří bylo závratně dlouhé – začínalo jako hornatina v Luitpoldově zemi na pobřeží Weddellova moře a přetínalo prakticky celý kontinent. Opravdu vysoká část se táhla v nesmírném oblouku od míst na 82° jižní šířky a 60° východní délky do oblastí na 70° jižní šířky a 115° východní délky, přičemž její konkávní strana směřovala k našemu táboru a její k moři se blížící konec se nacházel v oblasti dlouhého, v ledu uvězněného pobřeží, jehož kopce zahlédli Wilkes a Mawson u jižního polárního kruhu. Nicméně se zdálo, že znepokojivě blízko se tyčí ještě hrozivější zrudnosti přírody. Už jsem uvedl, že tyto vrcholy jsou vyšší než Himaláje, ale plastiky mi nedovolují prohlásit, že jsou nejvyšší na celé zemi. Tato neblahá pocta je mimo vši

pochybnost vyhrazena pro cosi, co polovina plastik váhala vůbec zaznamenat a čeho se ostatní zhostily jen se zjevnou štitivostí a obavami. Zdá se, že existovala jedna část prapůvodní pevniny – první kus, který se kdy vynořil z vodstev poté, co Země od sebe odmrštila Měsíc a z hvězd sem pronikli Prastaří –, která si vysloužila jen vyhýbavé zmínky jako něco nezřetelné a nevýslovně zlého. Města, jež v ní vyrostla, se rozpadla dříve, než přišel jejich čas, a jak se zjistilo, byla zničehonic opuštěna. Když pak v komančském období oblastí otřásly první zemské pohyby, za nepředstavitelného burácení a zmatku se z ní náhle zvedlo obludné horské pásmo – a Země byla bohatší o své nejvyšší a nejstrašlivější pohoří.

Pokud bylo měřítko plastik správné, tito děsiví velikáni museli dosahovat výšky přes dvanáct kilometrů – což znamenalo, že byli mnohem obrovitější než hory šílenství, které jsme sami přeletěli. Jak se zdálo, táhli se od 77° jižní šířky a 70° východní délky k 70° jižní šířky a 100° stupni východní délky, méně než 480 kilometrů od mrtvého města, takže bychom v mlhavé západní dálce bývali mohli zahlédnout jejich obávané vrcholy, kdyby oblast nezakrýval opalizující opar. Stejně tak jejich severní konec musel být viditelný z dlouhého pobřeží Země královny Mary v oblasti polárního kruhu.

Někteří Prastaří se za dnů úpadku obraceli k těmto horám se zvláštními modlitbami, ale žádný z nich se k nim nepřiblížil ani se neodvážil odhadnout, co leží za nimi. Nespatřilo je žádné lidské oko, a když jsem si prohlížel emoce znázorňované na plastikách, modlil jsem se, aby tomu tak ani nikdy nebylo. Za nimi se kolem pobřeží táhne bariéra vrchoviny – Země královny Mary a císaře Wilhelma – a já děkuji nebesům, že se k těmto kopcům nikdo nedokázal přiblížit ani je zlézt. Ohledně starých zkazek a strachů už jsem přestal být tak skeptický, jak jsem býval, a už se nesměji představám dávného sochaře, že na každém z ponurých vrcholů občas významně prodlévaly blesky a že se dlouhou polární nocí z jedné z oněch děsivých výšin linula nevysvětlitelná záře. Ve starém pnakotickém šeptání o Kadathu v Chladné pustině se může skrývat velmi skutečný a velmi ohyzný význam.

Ovšem terén v našem bezprostředním okolí nebyl o nic méně podivný, byť se k němu nepojily tak nevýslovné kletby. Brzy po založení města se rozsáhlé pohoří stalo sídlem hlavních chrámů a řada plastik znázorňovala, jaké groteskní a fantastické věže čnely do nebes tam, kde jsme dnes viděli jen podivně visuté krychle a bašty. V průběhu věků se objevily i jeskyně, jež byly vytvarovány do podoby přídavek k chrámům. Postupem dalších epoch všechny vápencové žíly v oblasti vyhloubila podzemní voda, takže se z hor, předhoří a plání pod nimi stal skutečný propletenec vzájemné propojených jeskyní a štol. Mnoho výmluvných basreliéfů ilustrovalo průzkumy hluboko pod zemí včetně finálního objevu pochmurného moře ukrytého v útrobách země.

Tento nesmírný, do nekonečné noci ponořený záliv musela vyhloubit ohromná řeka, která stékala z neprobádaných a strašlivých západních hor a která se

původně stácela na úpatí pohoří Prastarých a podél tohoto masivu pak tekla do Indického oceánu, kam ústila mezi zeměmi Budda a Tottena na Wilkesově pobřeží. Postupně odhlodala vápencové úpatí v místě stáčení, až se nakonec její nenasytný proud dostal k jeskyním podzemním vodstev a připojila se k nim při vymílání hlubšího jícnu. Nakonec se celý její obsah vyprázdnil do dutých kopců a staré řečiště směřující k moři nechal vyschnout. Velká část pozdější metropole, tak jak jsme ji nyní objevili, byla vystavěna právě na tomto původním řečišti. Prastaří, jakmile pochopili, co se stalo, užili svého vždy vyhraněného smyslu pro umění a v úpatí hor, kde se rozsáhlý tok začínal nořit do věčné temnoty, vytesali zdobné sloupy.

Tato řeka, kdysi překlenutá desítkami honosných kamenných mostů, byla zjevně řekou, jejíž mrtvé řečiště jsme spatřili při leteckém průzkumu. Její poloha na různých vyobrazeních města nám pomohla představit si celou scénu tak, jak se nabízela v rozličných fázích nekonečně dlouhé a nekonečně dávné historie. Mohli jsme si tedy spěšně, ale pečlivě načrtnout mapu všech hlavních topografických bodů – náměstí, důležitých budov a tak podobně –, která nám měla sloužit jako vodítko při dalších výzkumech. Ve fantazii jsme si zanedlouho dokázali rekonstruovat celou rozsáhlou megalopoli, jak se vyjímal před jedním, deseti či padesáti miliony lety, poněvadž plastiky nám přesně sdělovaly, jak vypadala ta která budova, hora, náměstí, předměstí, krajina či bujná třetihorní vegetace. Město muselo být opředeno úžasnou a mystickou krásou, a když jsem si ji představoval, skoro jsem zapomněl na studený pocit zlověstné tísně, jíž nelidské stáří města a jeho rozlehlost, neživost, odloučenost a ledový soumrak spoutaly a ujařmily mou duši. Ovšem podle určitých basreliéfů obyvatelé tohoto města sami poznali sevření tísnivé hrůzy; nacházeli jsme totiž pochmurný a stále se opakující typ výjevu, na němž byli Prastaří vyobrazeni při vyděšeném couvám před jistým objektem – který se na obrazech nesměl nikdy objevit –, jenž byl nalezen ve velké řece a o němž se udávalo, že kymácejícími se, zarostlými lesy cykas připlul právě z děsuplných západních hor.

Až ve zmíněném domě s dekadentními plastikami pozdějšího data jsme získali první náznak finální pohromy, která vyústila v opuštění města. Nebylo pochyb o tom, že soch stejného data muselo být všude jinde velmi mnoho, i pokud vezmeme v potaz ochabující energii a aspiraci svízelné a nejisté doby – velmi konkrétní důkazy o existenci dalších vyobrazení jsme ostatně získali zanedlouho. Avšak tato série výjevů byla první a jediná, kterou jsme objevili přímo. Měli jsme sice v úmyslu pokračovat v hledání, ale jak jsem uvedl, bezprostřední situace před nás postavila jiný úkol. Narazili bychom nicméně na určitou hranici – protože jakmile mezi Prastarými zhasla poslední naděje na dlouhé budoucí obývání města, muselo zákonitě dojít i k definitivnímu ukončení tvorby nástěnných dekorací. Poslední ranou civilizaci byl samozřejmě příchod nesmírného chladu, který kdysi spoutával většinu zemského povrchu a který z prokletých pólů nevymizel dodnes

– nesmírný chlad, který na opačném konci Země ukončil existenci mytických zemí Lomar a Hyperborea.

Kdy se tato tendence projevila v Antarktidě, je v rámci přesných letopočtů obtížné říci. V současnosti datujeme počátek obecných ledových dob do minulosti vzdálené asi 500 000 let, ale u pólů musela tato strašlivá pohroma začít mnohem dříve. Veškeré kvantitativní odhady zůstávají částečnými dohady; je však dosti pravděpodobné, že dekadentní plastiky byly vytvořeny před mnohem méně než milionem let a že skutečné opuštění města skončilo dlouho před obecně uznávaným začátkem pleistocénu – před 500 000 lety –, uvažujeme-li v rámci celého zemského povrchu.

Na dekadentních sochách byly všude patrné známky řídnoucí vegetace a slábnoucí venkovské existence. V domech byla vyobrazována vytápěcí zařízení a cestovatelé v zimním období se dle obrazů zahalovali do teplých látek. Potom jsme spatřili sérii kartuší (u těchto pozdějších plastik byly celistvé pásy výjevů často přerušovány), která znázorňovala neustále sílící migraci do nejbližších útočišť s teplejším klimatem – někteří Prastaří se uchýlovali do podmořských měst u vzdáleného pobřeží, jiní sestupovali labyrinty vápencových jeskyní ve vyhloubených kopcích k nedalekému černému jícnu podzemních vod.

Zdá se, že nakonec to byla právě horská propast, která přijala největší množství kolonizátorů. Částečným důvodem byla bezpochyby tradiční posvátnost tohoto výjimečného místa; ale ke konečnému rozhodnutí mohly přispět i příležitosti, které se zde nabízely při dalším možném využívání velkých chrámů na chodbami provrtaných horských srázích a při uchování rozsáhlého pevninského města jako střediska letního pobytu a základny pro komunikace s různými doly. Spojení starých a nových bydlišť se usnadnilo prostřednictvím několika teras a vylepšení na propojovacích trasách, navíc ze staré metropole byly k černému jícnu vyhloubeny četné přímé tunely – ostře se svažující štolý, jejichž ústí jsme pečlivě zakreslili, podle svých nejuhávenějších odhadů, do mapy, na které jsme pracovali. Bylo zřejmé, že přinejmenším dva z těchto tunelů se nacházejí nedaleko místa, kde jsme se vyskytovali; oba se otvíraly v části města ležící na úpatí pohoří, jeden z nich méně než čtyři sta metrů směrem k starobylému řečišti, zatímco druhý ležel přibližně dvakrát tak daleko opačným směrem.

Vypadá to, že v propasti jsou na několika místech mírně se svažující břehy; ale Prastaří vystavěli své nové město pod vodou – zcela jistě kvůli větší pravděpodobnosti uchování stabilní teploty. Zdá se, že skryté moře bylo nesmírně hluboké, takže vnitřní teplo země mohlo zajišťovat obyvatelnost tohoto místa po neurčitě dlouhou dobu. Tvorové patrně necelili žádným velkým obtížím při adaptaci na krátkodobý – a posléze na trvalý – pobyt pod hladinou, protože nikdy nedovolili, aby jim atrofovaly žábry. Nalezli jsme řadu vyobrazení znázorňujících, jak měli Prastaří odjakživa ve zvyku navštěvovat své příbuzné žijící pod mořem a jak se koupávali na hlubokém dně své ohromné řeky. Podobně pak rasu uvyklou na dlouhé antarktické zimy nemohla zastavit ani temnota podzemních prostor.

I když styl plastik vykazoval nepochybné dekadentní sklony, pozdější díla se při líčení výstavby nového města v jeskynním moři vyznačovala vsutku epickou šíří. Prastaří se do práce pustili přímo vědecky: v útrobách provrtaných hor lámali odolné horniny a najímali si zkušené dělníky z nejbližšího podmořského města, kteří k výstavbě přistupovali za využití těch nejosvědčenějších metod. Tito dělníci si s sebou přinášeli vše potřebné ke zdárnému uskutečnění nového podniku – tkáň shoggothů, z níž pěstovali nosiče kamení a poté tažná zvířata na dopravu materiálu do jeskynního města, a další protoplasmatickou hmotu, z níž modelovali fosforeskující organismy sloužící jako zdroje osvětlení.

Na dně podzemního města nakonec vyrostla rozsáhlá metropole; svou architekturou se velmi podobala městu na povrchu a její rysy díky precizním matematickým principům odrážejícím se při stavebních pracích vykazovaly poměrně málo stop úpadku. Nově pěstovaní shoggothi narůstali do ohromných rozměrů a projevovali pozoruhodnou inteligenci; na vyobrazeních přijímali a vykonávali všechny pokyny s úžasnou rychlostí. Zdálo se, že s Prastarými komunikovali na základě napodobování jejich hlasů – jakéhosi melodického kvílení, jehož tóny se pohybovaly na široké zvukové škále, pakliže byly správné domněnky ubohého Lakea – a pracovali spíše na základě řečových rozkazů než hypnotické sugesce, jak tomu bylo v minulosti. Byli nicméně drženi pod přísnou kontrolou. Fosforeskující organismy poskytovaly osvětlení s velkou efektivitou a nebylo pochyb o tom, že kompenzovaly ztrátu dobře známých polárních září za nocí v otevřeném prostoru.

Obyvatelé se i nadále věnovali umění a dekoracím, třebaže již s určitými tendencemi k dekadenci. Jako by si tento úpadek uvědomovali i sami Prastaří; a v řadě případů předjímalí politiku Konstantina Velikého, když převáželi obzvláště vybrané části starobylých soch ze svého pozemského města, podobně jako zmíněný císař, za srovnatelného období úpadku, odvážel nejlepší umění z Řecka a Asie, aby dodal svému novému byzantskému hlavnímu městu větší nádheru, než jaké byli schopni jeho vlastní umělci. To, že přemístění dekorativních bloků nedosáhlo větších rozměrů, bylo jistě spjato se skutečností, že město na pevnině nebylo zpočátku opuštěno úplně. V době, kdy už došlo k odchodu všech obyvatel – a ten musel určitě nastat ještě před citelným nástupem mrazivého pleistocénu –, se Prastaří se svým dekadentním uměním patrně smířili – nebo přestali vnímat vyšší hodnotu starší tvorby. Ztichlé rozvaliny kolem nás tedy nebyly svědkem žádného hromadného odvozu soch; ačkoli ty nejlepší volné sochy, podobně jako další movitosti, odvezeny byly.

Dekadentní kartuše a reliéfy vyprávějící tento příběh, byly, jak jsem již uvedl, poslední, které jsme při svém omezeném pátrání dokázali nalézt. Zanechaly v nás obraz Prastarých přesunujících se tam a zpátky mezi pevninským městem a jeskynním podmořským městem, přičemž ilustrovaly občasný obchod se sídly na oceánském dnu mimo antarktické pobřeží. Touto dobou si už definitivní zánik pevninského města museli uvědomovat i jeho obyvatelé, neboť plastiky

zobrazovaly spoustu stop zhoubného působení mrazu. Vegetace chřadla a strašlivé sněhové přívaly ze zimy nedokázaly zcela roztát už ani na vrcholu léta. Ještěří chovy takřka vymřely a savci situaci nesnášeli o nic lépe. Aby bylo možné pokračovat v práci na zemském povrchu, Prastaří se museli uchýlit k přizpůsobení některých amorfních a chladu podivně vzdorujících shoggothů životu na souši; což bylo něco, čemu se Prastaří v minulosti vždy bránili. Velká řeka byla už bez života, i oceán přišel o mnoho ze svých živočišných druhů s výjimkou tuleňů a velryb. Uletěli i všichni ptáci, vyjma velikých pitvorných tučňáků.

Co se stalo poté, jsme mohli jenom odhadovat. Jak dlouho přežilo nové město v podzemní jeskyni? Rozkládá se tam pořád, jako kamenná mrtvola ve věčné temnotě? Zamrzla nakonec podzemní vodstva? Jaký osud čekal města na oceánském dnu? Přesunuli se někteří Prastaří před plížícím se ledovým příkrovem na sever? Současná geologie nenabízí žádné stopy po jejich přítomnosti. Představují děsiví Mi-Go v otevřených končinách severu stále nějakou hrozbu? Může si být někdo jistý tím, co do dnešních dnů přežívá či nepřežívá v černočerných a neprobádaných propastech nejhlubších zemských moří? Tyto věci byly zjevně schopné odolat jakémukoli tlaku – a lidé z moře občas vyloví věru prapodivné artefakty. A vysvětlila surové a záhadné jizvy na antarktických tuleních, jichž si před jednou generací všiml Borchgrevink, opravdu teorie o vraždících velrybách?

S našimi domněnkami nesouvisely exempláře nalezené Lakem, neboť jejich geologická poloha prokazovala, že pokud šlo o dějiny pevninského města, žily v jeho velmi dávné epoše. Podle svého umístění pocházely z období před třiceti miliony let; takže jsme si spočítali, že za jejich dnů jeskynní město, a vlastně ani sama jeskyně, ještě nemohly existovat. Pamatovaly by si starší scenérie: bujnou třetihorní vegetaci, mladší pevninské město s rozvíjejícím se uměním a mohutnou řeku tekoucí severním směrem podél úpatí rozsáhlého horského masivu ke vzdálenému tropickému oceánu.

A přesto jsme se v myšlenkách k těmto exemplářům museli pořád vracet – zvláště pak k osmi zachovalým kusům, které zmizely z Lakeova děsivě poničeného tábora. Na celé záležitosti bylo cosi abnormálního – ony zvláštní věci, které jsme se usilovně snažili připsat na vrub číhosi šílenství – ony obludné hroby – ono množství *a povaha* chybějícího materiálu – Gedney – ona nezemská houževnatost pradávných příšer a ony nezvyklé fatální okolnosti, jimž musela celá záhadná rasa čelit... S Danforthem jsme toho v několika uplynulých hodinách viděli víc než dost a byli jsme odhodláni spoustě hrozivých a neuvěřitelných tajemství dávné přírody uvěřit a zároveň o nich pomlčet.

IX.

Již jsem naznačil, že prohlídka dekadentních soch přivedila změnu v našem bezprostředním postupu. Šlo přirozeně o otázku vyhloubených tunelů vedoucích

do temného podzemního světa, o jehož existenci jsme původně nic netušili, ale který jsme nyní chtěli dychtivě nalézt a projít. Z velikosti plastik jsme vytušili, že asi půldruhého kilometru dlouhá cesta jedním z prudce klesajících nedalekých tunelů nás dovede na okraj závrtných chmurných útesů čnicích nad obrovskou propastí, po jejichž srážech vedou ke skalnatému břehu skrytého a potemnělého oceánu příhodné, Prastarými ještě vylepšené stezky. Spatřit toto neuvěřitelné popření běžné reality bylo lákadlem, jemuž jsme po zjištění skutečného stavu věcí nemohli odolat – uvědomovali jsme si však, že pokud cestu chceme zahrnout do programu současného průzkumu, musíme se na ni vydat bez meškání.

Bylo nyní osm hodin večer a my jsme neměli dostatek náhradních baterií, které by našim svítilnám umožnily hořet nepřerušovaně dál. Pod úrovní ledu jsme provedli již tolik průzkumů a nákresů, že baterie fungovaly takřka nepřetržitě pět hodin; a navzdory využití suchých článků měly vydržet už jen asi další čtyři – byť kdybychom nechali jednu svítilnu zhasnutou, a rozsvěcovali ji pouze na obzvláště zajímavých či obtížných místech, mohli bychom ze svítilen dostat i něco více. V gigantických katakombách bychom se beze světla neobešli, a abychom mohli uskutečnit cestu do podzemní propasti, museli jsme se tedy vzdát jakéhokoli dalšího šifrování nástěnných děl. Samozřejmě že jsme měli v úmyslu město navštívit na celé dny a možná týdny intenzivního studia a fotografování – neboť zvědavost už dávno překonala strach –, ale zrovna teď jsme si museli pospíšit. Zásoba papíru ke značení trasy také nebyla nekonečná a my jsme k jejímu navýšení museli jen neochotně obětovat volné notesy či listy určené ke skicování; jeden velký blok jsme tedy oželeli. Kdyby došlo k nejhoršímu, mohli jsme se uchýlit k odsekávání skal – a přirozeně bylo také možné, i v případě, že bychom se opravdu ztratili, dostat se na plné světlo jedním z tunelů, pokud bychom ovšem měli dostatek času na možné pokusy a omyly. Nakonec jsme se tedy nadšeně vydali směrem k nejbližší štolě.

Podle plastik, z nichž jsme vytvořili svou mapu, se požadované ústí chodby nemohlo nacházet dále než čtyři sta metrů od místa, kde jsme nyní stáli; prostor mezi námi a vchodem vyplňovaly robustně vyhlízející budovy, jimiž se dalo s velkou pravděpodobností projít i pod úrovní ledu. Ústí samo mělo být v suterénu – v místě nejbližším předhoří – rozlehlé pěticipé budovy zjevně veřejné a snad ceremoniální povahy, na niž jsme se snažili rozpomenout ze svého leteckého průzkumu rozvalin. Při vzpomínce na let se nám však žádná podobná struktura nevybavovala, a my jsme tudíž došli k závěru, že její svrchní část musela být silně poničena nebo byla celá budova kompletně srovnána se zemí při puknutí ledového příkrovu, jehož jsme si povšimli. V takovém případě bychom ústí tunelu nejspíše našli zavalené, takže bychom museli zkusit druhý nejbližší vchod – který se nacházel ani ne půldruhého kilometru na sever. Překážka v podobě koryta řeky nám znemožňovala při této výpravě vyzkoušet i některý z jižnějších tunelů; ostatně, kdyby byla zavalena obě nejbližší ústí, bylo na pováženou, zda by nás

kapacita svítlen opravňovala k pokusu u dalšího severněji položeného tunelu – vzdáleného asi kilometr a půl od naší druhé možnosti.

Když jsme se s pomocí mapy a kompasu postupně ubírali zšeřelými chodbami labyrintu – a procházeli místnostmi a chodbami ve všech fázích rozpadu či zchovalosti, šplhali po rampách, přecházeli horní patra a mosty a po rampách zase slézali dolů, nacházeli zatarasené vchody a hromady sutin, tu a tam se hnali výtečně zchovalými a zlověstně vyčištěnými úseky, pouštěli se falešnými odbočkami a opět se vraceli (v kterýchžto případech jsme odstraňovali zavádějící papírové značky, které jsme za sebou zanechávali) a občas narazili na dno otevřené šachty, již se prudce či zlehka rozlévalo denní světlo –, opakovaně jsme byli vystavováni lákadlům v podobě zdí plných kamenných plastik Spousta z nich musela líčit příběhy zásadního historického významu a pouze vidina pozdější návštěvy nás smířila s nutností mít je nyní bez povšimnutí. Nicméně někdy jsme se přece jen zastavili a zapnuli i druhou svítlnu. Kdybychom měli více filmu, zcela jistě bychom se nakrátko zastavovali, abychom si vyfotografovali určité basrelífy, ale časově náročné ruční překreslování bylo v dané chvíli vyloučeno.

Nyní se opět dostávám k místu, kde čelím silnému pokušení mlčet nebo naznačovat spíše než jednoznačně popisovat. Je však nezbytné, abych zbytek svého vyprávění odhalil, a tím ospravedlnil svůj úmysl odvrátit zájem od jakéhokoli dalšího výzkumu. Proklestili jsme si cestu těsně k vypočítanému místu ústí tunelu – na úrovni prvního patra jsme přešli most vedoucí k čemusi, co se očividně jevilo jako vrchol zašpičatělé zdi, a sešli jsme k rozvalinám chodby obzvláště bohaté na dekadentně propracované a zjevně ceremoniální sochy z pozdějších období umělecké tvorby –, když nás, asi ve 20.30, Danforthův vnímavý mladý nos poprvé upozornil na přítomnost něčeho nezvyklého. Kdybychom s sebou měli psa, domnívám se, že bychom byli varováni už dříve. Zpočátku jsme nedokázali přesně říci, co se stalo s původně křišťálově čistým vzduchem, ale po několika vteřinách velice rozhodně zapracovaly naše vzpomínky. Dovolím si uvést celou věc naprosto jasně. Cítili jsme zápach – zápach, který se matně, jemně a nezpochybnitelně podobal zápachu, při němž se nám zvedly žaludky, když jsme otevřeli nepřičetný hrob hrůzy, kterou pitval chudák Lake.

Samozřejmě že toto uvědomění nebylo v dané chvíli natolik zřetelné, jak je nyní podávám. Nabízelo se několik možných vysvětlení a my jsme si mezi sebou dosti dlouho nerozhodně šeptali. Nejdůležitější však bylo, že jsme neodešli bez dalšího prozkoumání této záhady; pokud jsme totiž dorazili tak daleko, zastrašit nás mohla jen předzvěst jisté pohromy. Naše domněnky byly rozhodně příliš zběsilé, abychom jim dokázali uvěřit. K podobným věcem v normálním světě nedochází. Asi jen čirý iracionální instinkt nás přinutil tlumit naši jedinou svítlnu – čímž nás přestaly lákat dekadentní a zlověstné sochy, hrozivě se šklebící z tísnivých zdí. Náš postup se zpomalil na opatrné našlapování a plížení se přes stále zanesenější podlahu chodby a hromady suti.

Ukázalo se, že Danforthovy oči i nos jsou lepší než ty mé, protože to byl opět on, kdo si poté, co jsme prošli kolem zpola zasypaných kleneb vedoucích do místností a chodeb v přízemí, jako první povšiml zvláštní podoby sutin. Nevypadaly tak, jak by měly po nepočítaných tisíciletích opuštěnosti, a když jsme opatrně zvýšili intenzitu světla, spatřili jsme, že jimi byla v nedávné době prošlapána jakási stezka. Nepravidelně poházené zbytky zdíva znemožňovaly vyčtení jakýchkoli zřetelných stop, ale na hladších místech byly zřetelné známky po tažení těžkých předmětů. Jednou se nám zdálo, že rozpoznáváme stopy paralelních otisků, snad skluznic. Tehdy jsme se znovu zastavili.

Během této přestávky jsme ucítili – tentokráte zároveň – další zápach. Paradoxně byl současně méně i více děsivý – méně děsivý svým charakterem, ale na tomto místě nekonečně hrůznější okolnostmi, za nichž zde byl cítit... pokud by samozřejmě Gedney... neboť zápach zjevně pocházel z nám dobře známého benzínu.

Naši motivaci od onoho okamžiku nechám k rozboru psychologům. V dané chvíli jsme si uvědomili, že do tohoto potměšilého pohřebiště dávnověku se musela vlízt jakási strašlivá součást hrůz z tábora, a proto jsme už nemohli pochybovat o existenci nepopsatelných věcí – ať už současných či nedávno minulých – v prostoru před námi. Nicméně nakonec jsme dovolili čisté spalující zvědavosti – či úzkosti – či autohypnóze – či mlhavému pocitu zodpovědnosti vůči Gedneymu – či kdovíčemu jinému –, aby nás vehnaly do dalšího pátrání. Danforth znovu šeptem vzpomněl otisk, který údajně spatřil v zákrutu uličky v rozvalinách nad našimi hlavami, a sotva zřetelné melodické kvílení – jež mohlo mít ve světle Lakeovy pítevní zprávy, i navzdory velké podobnosti s ozvuky linoucími se z ústí jeskyní, potenciálně závratný význam –, o němž si myslel, že jen krátce nato zaslechl z nezbadatelných hlubin pod námi. Já jsem mu zase šeptem připomněl, v jakém stavu jsme našli tábor – co z něj zmizelo a jak šílenství jediného přeživšího mohlo vyústit v nemyslitelné – v nepřičetnou výpravu přes obludné pohoří a v sestup do hlubin neznámého předvěkého města.

Jeden druhého, ani sami sebe, jsme však nedokázali přesvědčit o ničem definitivním. Zatímco jsme nehnutě stáli, vypnuli jsme obě svítilny a matně jsme si uvědomovali, že okolní tma není absolutní díky stopě denního světla deroucího se i do těchto hloubek. Automaticky jsme se začali pohybovat kupředu, přičemž jsme se nechali vést občasnými záblesky svítilny. Zpřeházená suť v nás zanechala dojem, který jsme nedokázali setřást, a zápach benzínu se jen stupňoval. Očima jsme klouzali po stále větších hromadách zdíva, znepríjemňujících nám postup vpřed, až jsme zakrátko spatřili, že cesta před námi končí. Ohledně zlomu zahlédnutého ze vzduchu se naše pesimistické domněnky beze zbytku naplnily. Naše cesta tunelem nikam nevedla a dokonce jsme neměli dojít ani k suterénu, z něhož vybíhalo ústí jeskynní štoly.

Svítilna, vrhající světlo na groteskně modelované zdi zatrasené chodby, v níž jsme stáli, vykreslovala ve tmě několik dveřních otvorů v různých stadiích

neprostupnosti; a právě z jednoho z nich se linul s obzvláštní intenzitou zápach benzínu – v němž se ztrácel i náznak druhého pachu. Když jsme se zadívali upřeněji, spatřili jsme, že u tohoto konkrétního vchodu byla mimo jakoukoli pochybnost nedávno odstraněna suť. Ať už bylo skrytou hrůzou cokoliv, nyní jsme nabyli dojmu, že se nám k ní otvírá přímá cesta. Myslím, že nikomu nepřipadne zvláštní, že před uskutečněním dalšího pohybu jsme si dali dosti na čas.

Ale přesto, když jsme se nakonec do temného klenutého průchodu odvážili, zpočátku jsme se neubránili určitému zklamání. Neboť na podlaže krypty plné soch a úlomků zdí – krypty ve tvaru dokonalé krychle se stěnami o výšce přibližně šesti metrů – nezůstal žádný objekt bezprostředně rozeznatelné velikosti; instinktivně, avšak marně, jsme se tedy na opačné straně začali rozhlížet po dveřích. Hned nato však Danforthův ostrý zrak rozeznal na zemi místo, kde došlo k manipulaci se suti; a my jsme okamžitě zapnuli obě svítilny na plný výkon. I když to, co jsme v onom světle spatřili, bylo vlastně prosté a banální, vzhledem ke zjevným implikacím tento fakt líčím jen s nejvyšší nechutí. Suť byla v daném místě narychlo zarovnaná a na ní leželo několik nedbale rozesetých malých předmětů; v jednom koutě pak někdo nedávno vytil značné množství benzínu, jež stačilo k tomu, aby vydávalo silný zápach i v ohromné nadmořské výšce této neobyčejné náhorní plošiny. Jinak řečeno, nemohlo jít o nic jiného než o jakýsi druh tábořiště – tábořiště zhotoveného bytostmi na pochodu, kterým, podobně jako nám, zabránila v cestě do propasti nečekaně zatarasená chodba.

Budu teď psát jasně. Poházené věci, jejich drtivá většina, pocházely z Lakeova tábora; tvořily je konzervy otevřené stejně podivným způsobem, jako byly konzervy nalezené na zpusťované základně, spousta vyškrtaných zápalek, tři více či méně záhadné zamazané ilustrované knihy, prázdný kalamář s obrázkovými instrukcemi, zlomené plnicí pero, několik zvláště rozstříhaných kousků kožešiny a celtoviny, použitá elektrická baterie s návodem k použití, prospekt původně přiložený k našemu typu stanového topidla a hromádka pomačkaných papírů. Už tak to bylo špatné, ale když jsme papíry vyhledali a podívali se, co na nich bylo, narazili jsme na nejhorší. Už v táboře jsme našli několik nevysvětlitelně pošpiněných listů, které nás mohly připravit, nicméně vydržet pohled, který jsme papírům věnovali v těchto pradávných kobkách děsivého města, bylo takřka nad naše síly.

I šílený Gedney by mohl nakreslit uskupení teček imitující symboly nalezené na nazelenalých mastcích, jak tomu bylo i v případě nepřítelů pěticipých mohyl; a teoreticky by mohl zhotovit i hrubé, spěšné skicy – různého stupně přesnosti či přesnost naprosto postrádající –, které znázorňovaly sousední části města a značily cestu z kruhovitě zakresleného místa ležícího mimo naši přededlou trasu – místa, jež jsme na plastikách identifikovali jako velkou válcovitou věž a při leteckém průzkumu pak jako ohromnou kruhovitou propast – k pěticipé budově, v níž jsme se právě nacházeli, a ústí tunelu v ní ukrytému. Opakuji, že i

Gedney mohl tyto skicy vyhotovit; neboť nákresy, jež jsme drželi v rukou, byly zjevně vytvořené jako ty naše, na základě plastik pozdního data nalezených v ledovém labyrintu, byť nešlo o stejná díla, která jsme spatřili a použili my sami. Ovšem tento výtvarný amatér by je nikdy nemohl vyvést zvláštní a sebevědomou technikou snad překonávající, navzdory spěchu a nedbalosti, i dekadentní plastiky, na jejichž základě byly nakresleny – charakteristickou a nezpochybnitelnou technikou Prastarých za dnů největší slávy mrtvého města.

Najdou se lidé, kteří budou tvrdit, že jsme s Danforthem museli být naprosto šílení, když jsme po tom všem nevzali nohy na ramena; neboť naše závěry – navzdory jejich divokosti – byly nyní zcela nezpochybnitelné a takové povahy, o níž se lidem, kteří mé líčení dočetli až na tuto stránku, nemusím vůbec zmiňovat. Možná jsme šílení byli – nenazval jsem totiž ony strašlivé vrchy horami šílenství? Ale mám za to, že podobné rozpoložení – byť nikoli v tak vyhocené podobě – lze vysledovat i u dobrodruhů stopujících krvelačné šelmy v africké džungli jen proto, aby je mohli vyfotografovat či nastudovat jejich chování. I když jsme tedy byli zpola paralyzováni strachem, uvnitř nás pořád ještě šlehalo plameny úžasu a zvědavosti, které nakonec triumfovaly.

Ovšem že jsme neměli v úmyslu čelit tomu – či těm –, o nichž jsme věděli, že nás předešli; cítili jsme, že v dané chvíli již musí být pryč. Touto dobou už museli najít další nedaleký vstup do podzemního jícnu a vstoupit do kdovíjakých černočerných pozůstatků minulosti, jež na ně v oné nedostižné hlubině mohly čekat – nedostižné hlubině, kterou nikdy předtím sami nespátřili. Pokud byl tento vstup také nepřístupný, vydali se na sever vyhledat další. Pamatovali jsme si, že jsou zčásti nezávislí na světle.

Vzpomenu-li si nyní na onu chvíli, jen stěží si vybavím, jaké přesné podoby nabyly naše nové myšlenky – co to bylo za změnu bezprostředního cíle, která v nás natolik vyostřila pocit očekávání. Rozhodně jsme neměli v úmyslu stavět se tomu, čeho jsme se obávali – nicméně nebudu popírat, že v nás mohlo hlodat nevědomé přání zahlédnout určité věci z nějaké skryté pozorovatelné. Možná jsme se docela nevzdali snahy zahlédnout i podzemní jícen, ačkoli se nám do cesty postavil nový cíl v podobě rozlehlého kruhovitého místa vyobrazeného na pomačkaných nákresech, jež jsme právě našli. Okamžitě jsme je identifikovali jako obludnou válcovitou věž figurující na těch nejranějších plastikách, která se však z výšky jevila pouze jako nesmírný kruhový otvor. Něco na úžasnosti jejího vyobrazení, třebaš jen na spěšně načrtnutých skicách, v nás vzbudilo přesvědčení, že její úrovně pod ledovou vrstvou musí stále představovat oblast mimořádného významu. Kruhový bod snad reprezentoval architektonické zázraky, na které jsme ještě nenarazili. Soudě dle soch, na nichž byl vyobrazen, musel být nepředstavitelně starý – a patřil mezi první městské stavby. Plastiky v něm, pakliže byly zachovány, musely být zásadní důležitosti. Navíc mohl tvořit dobré pojítko se světem nahoře – představoval kratší trasu, než byla ta, již jsme nyní

pečlivě vyznačovali natrhanými papírky, a pravděpodobně i přístupovou cestu, jíž do hlubin sestoupili ti druzí.

V každém případě jsme si prostudovali úděsné nákresy – jež zcela dokonale potvrzovaly ty naše – a vydali jsme se na cestu ke kruhové struktuře podle uvedené trasy; trasy, kterou naši neznámí předchůdci museli projít už dvakrát. Další blízká brána do propasti se měla nacházet za ní. Není třeba, abych se o našem pochodu – během něhož jsme za sebou zanechávali střídme množství papírových značek – jakkoli rozepisoval, neboť se odehrával v naprosto stejném duchu jako putování, které nás zavedlo do slepé uličky, vyjma toho, že se držel blíže úrovně země a občas nás zavedl i do chodeb v podzemí. Na několika místech jsme v suti či úlomcích pod nohama zaregistrovali jisté znepokojivé stopy; a jakmile jsme se dostali mimo dosah benzinového zápachu, opět jsme začali slabě – v nárazech – cítit i onen další, odpornější a úpornější puch. Poté, co se směr našeho postupu odchýlil od naší původní trasy, občas jsme okolní zdi osvětili prchavými paprsky jedné svítilny, přičemž jsme si bezmála v každém případě všimli takřka všudypřítomných plastik, jež pro Prastaré musely opravdu představovat hlavní cíl tvůrčí činnosti.

Asi v 21.30, při průchodu klenutou chodbou, jejíž stále více zaledněná podlaha se nacházela patrně už po úrovni země a jejíž strop začínal postupně klesat, jsme před sebou rozeznali silné denní světlo, a mohli jsme tak vypnout svítilnu. Zdálo se, že se blížíme k ohromnému kruhovitému místu a že nejsme nikterak daleko ani od povrchu země s jeho čerstvým vzduchem. Tunel končil obloukem, který byl na tyto megalitické rozvaliny překvapivě nízký, ale i tak jsme toho před výstupem ven mohli zahlédnout mnoho. Za východem se rozprostíralo nesmírně kulaté prostranství – plných šedesát metrů v průměru –, poseté sutinami a zahrnující řadu ucpaných klenutých vchodů, odpovídajících otvoru, z kterého jsme se měli vynořit. Stěny prostranství – všude, kde se jen dalo – byly opatřeny smělymi plastikami v podobě spirálových pásů impozantních rozměrů; a navzdory ničivému zvětrání, zapříčiněnému otevřeností celého prostoru, stavěly na odiv uměleckou nádheru mnohonásobně překonávající vše, co jsme dosud poznali. Suti zavalené dno bylo pokryté silným ledovým příkrovem a my jsme nabyli dojmu, že skutečně nejnižší místo struktury se bude nacházet mnohem hlouběji.

Ústředním objektem celého místa však byla gigantická kamenná rampa, která, poté, co se vyhnula klenutým vchodům ostrým zákrutem do otevřeného dna, se spirálovitě vinula po závrtné válcovité stěně jako vnitřní protějšek obludných věží či zikkuratů dávného Babylonu. Pouze rychlost našeho letu a perspektiva, která smísila šachtu s vnitřními stěnami věže, nám zabránily, abychom si tohoto architektonického prvku povšimli už ze vzduchu, což mělo za následek, že jsme se rozhodli vyhledat pro přístup do prostoru pod ledovým příkrovem jiný vchod. Pabodie by nám vysvětlil, jaké technické vymoženosti držely rampu na svém místě, ale já s Danforthem jsem mohl konstrukci pouze obdivovat a žasnout nad ní. Na několika místech jsme viděli podpěrné trámy a sloupy, ale jejich množství

nemohlo postačovat na vykonávání jejich funkce. Celá rampa byla až k současnému vrcholu věže úžasně zachovalá – kterážto okolnost byla vzhledem k vystavení živlům mimořádně pozoruhodná – a její kryt výrazně napomohl k ochraně bizarních a zneklidňujících kosmických plastik na stěnách.

Jakmile jsme vstoupili do děsivého pološera tohoto monstrózního válcovitého prostoru – starého padesát milionů let a bezpochyby tvořícího jádro nejstarší budovy, na níž spočinul náš zrak –, spatřili jsme, že stěny obepínané rampou se tyčí do závratné výšky plných osmnácti metrů. Což, jak jsme si vybavili na základě leteckého průzkumu, znamenalo, že výška ledu kolem věže dosahovala přibližně dvanácti metrů, neboť zející propast, již jsme zahlédli z letadla, se nacházela na vrcholku asi šest metrů vysoké haldy poničeného zdiva, stíněné ze tří čtvrtin svého obvodu mohutnými oblými zdmi řady vyšších rozvalin. Podle basreliéfů původní věž stála uprostřed ohromného kruhovitého prostranství a dosahovala výše snad 150 či 180 metrů, přičemž ji v blízkosti vrcholu zdobily řady horizontálních kotoučů a kolem horního okraje pak řada jehlicovitých vížek. Většina zdiva se očividně zhroutila spíše ven než dovnitř – což bylo jediné štěstí, poněvadž jinak by se roztržila rampa a celý vnitřní prostor by se ucpal. Za současného stavu rampa vykazovala stopy po těžkém otlučení a nánosy pozůstatků zdiva byly natolik významné, že všechny klenuté vchody u dna jevíly známky nedávného odklizení.

Jen chvíli nám trvalo, než jsme došli k závěru, že šlo vskutku o trasu, kterou sestoupili i ti druzí, a že půjde o logickou cestu, kterou se budeme ubírat i my při odchodu, navzdory dlouhému značení, které jsme za sebou nechali jinde. Ústí věže nebylo od úpatí hor a našeho čekajícího letadla o nic dále než velká terasovitá stavba, jíž jsme pod led pronikli původně, a veškeré další průzkumy pod úrovní ledového příkrovu, které jsme při tomto pátrání chtěli provést, se stejně měly odehrávat zhruba v této oblasti. Je to zvláštní, ale stále jsme uvažovali i nad možnými budoucími výpravami – i po tom všem, co jsme viděli a vytušili. Když jsme se poté začali opatrně ubírat přes rozvaliny na rozlehlém prostranství, naskytl se naším očím pohled, který na určitou dobu zastínil všechny další otázky.

Šlo o úhledně seřazenou trojici saní, zanechaných ve vzdálenějším koutě nižšího a ven směřujícího úseku rampy, jenž se dosud skrýval před pohledy našich očí. Stály tam – troje saně pohřešované z Lakeova tábora – rozklížené po náročném výkonu, který musel zahrnovat násilné tažení přes dlouhé úseky obnažených sutin a rozvalin a časté přenášení přes místa, která tažením nebylo možno zdolat. Byly pečlivě a uvážlivě zabalené a opásané a obsahovaly řadu nám dobře známých věcí – benzinový hořák, kanystry s palivem, pouzdra s nástroji, konzervy s potravinami, plachty halící zjevné hromady knih a několik halících méně zjevnou kořist –, vše pocházející z Lakeovy výbavy. Po tom, co jsme našli ve vzdálené kryptě, jsme na současný nález byli do jisté míry připraveni. Skutečný šok nás však čekal, až když jsme přistoupili blíže a uvolnili jednu plachtu, jejíž obrysy nás nezvykle znepokojovaly. Zdá se, že shromažďování ty-

pických vzorků nezajímalo pouze Lakea; dívali jsme se totiž na dva zmrzlé, dokonale uchované exempláře polepené náplastí v oblasti krku, kde došlo k několika poraněním, a očividně obezřetně zabalené, aby se zabránilo dalšímu poškození. Byla to těla mladého Gedneyho a pohřešovaného psa.

X.

Vzhledem k tomu, že jsme tak brzy po svém tragickém objevu nepřestali uvažovat o vstupu do tunelu a cestě k jícnu, řada lidí nás nyní bude pravděpodobně považovat za otrlé šílence. K tomu mohu jen uvést, že k podobným myšlenkám bychom se vůbec nevraceli, kdyby nebylo jisté konkrétní okolnosti, která se znenadání přihlásila o slovo a udala zcela nový směr našim spekulacím. Přes Gedneyho tělo jsme znovu přehodili plachtu a zůstali jsme stát v jakémsi němém ohromení, když tu se do naší mysli konečně prodraly zvuky z okolí – první zvuky, které jsme zaslechli od sestupu ze vzduchu, v jehož závratných výškách se rozléhalo slabé skučení horského větru. I když tyto zvuky byly dobře známé a zcela běžné, jejich přítomnost v tomto opuštěném, mrtvém světě byla neočekávanější a znepokojivější, než kdyby šlo o cosi groteskního či nepředstavitelného – opět nám totiž převrátily všechny představy o kosmické harmonii.

Pokud by šlo o nějaký náznak onoho bizarního melodického kvílení pokrývajícího širokou škálu hudební stupnice, jež jsme mohli u těch druhých očekávat po Lakeově pitevní zprávě – a na které byla ostatně naše těžce zkoušená představivost připravená při každém zaskučení větru, jež se doneslo k našim uším od objevení hrůzy v táboře –, přijali bychom tuto skutečnost jako jakýsi d'ábelsky přirozený rys této nekonečně staré oblasti kolem nás. Hlas ze vzdálených epoch patří na hřbitov vzdálených epoch. Zvuk však oťrásl veškerými našimi hluboko usazenými očekáváním – veškerým naším nevysloveným vnímáním vnitřní Antarktidy coby pustiny natolik nezvratně zbavené jakéhokoli pozůstatku normálního života jako neživý měsíční kotouč. To, co jsme zaslechli, nebyl fantasmagorický zvuk nějaké pohřbené blasfémie pradávné země, z jejíž nadpřirozené houževnatosti vyloudilo obludnou reakci nekonečně dlouho nespátné polární slunce. Naopak šlo o cosi tak směšně běžného, o cosi, s čím jsme byli tak neomylně obeznámeni ze dnů trávených na vlnách poblíž Viktoriiny země a v táboře v zálivu McMurdo, že výskyt tohoto zvuku na tomto místě, kde se neměl nikdy vyskytnout, v nás vyvolal silný otřes. Krátce řečeno – zaslechli jsme chrčivé zaskřehotání tučňáka.

Tlumený zvuk vyšel z kamenných útrob pod úrovní ledu skoro přímo naproti otvoru, z něhož jsme vystoupili – oblasti zřetelně ležící ve směru oné další přístupové cesty vedoucí do podzemního jícnu. Přítomnost živého mořského ptáka v onom směru – ve světě, jehož povrch už dlouhé, jednotvárné věky nehostil žádný život –, mohla vést pouze k jedinému závěru. A proto se naše

první myšlenky napjaly k potvrzení objektivní reality tohoto zvuku. Vlastně zazněl víckrát a jako by občas vycházel z více než jednoho hrdla. Při cestě za jeho zdrojem jsme vstoupili do klenutého ústí, z něhož byla vyklizena velká část suti. Když jsme za sebou opět nechali denní světlo, nezapomněli jsme se vrátit ke značení trasy – za pomoci dodatečné zásoby papíru, kterou jsme si s nezvyklým odporem přichystali z jednoho z plachtou zakrytých nákladů na saních.

Jakmile led na zemi nahradila poházená suť, zaregistrovali jsme několik zvláštních stop po tažení nákladu; Danforth v jednom případě narazil i na jakýsi zřetelný otisk, jehož popis zde není nikterak nutný. Směr určený výkřiky tučňáků se dokonale shodoval s trasou předpověděnou mapou a kompasem, vedoucí k severněji položenému ústí podzemního tunelu, a my jsme byli rádi, že hlavní přístupová a mostů prostá tepna na pozemní a suterénní úrovni se zdá být prostupná. Tunel by podle nákresu měl začínat v suterénu velké jehlanovité budovy, na niž jsme si mlhavě vzpomínali z leteckého průzkumu jako na stavbu mimořádné zachovalosti. Cestou naše jediná svítlna opět vykreslovala obvyklé množství plastik, ale kvůli jejich prozkoumání jsme se již nezastavovali.

Náhle se před námi vynořil rozměrný bílý objekt a my jsme rychle rozsvítili druhé světlo. Je zvláštní, do jak značné míry dokázalo toto nové putování odpoutat naše myšlení od dřívějšího strachu z toho, co na nás zde mohlo číhat. Ti druzí, zanechavší své zásoby na onom rozlehlém kruhovém prostranství, museli mít po své průzkumné cestě k, či přímo do jícnu naplánovaný i návrat; my jsme však nyní zavrhlí veškerou opatrnost, jež se s nimi pojila, tak dokonale, jako by ani neexistovala. Tato bílá kolébající se věc dosahovala výšky dospělého muže; a my jsme si ihned uvědomili, že k těm druhým nepatří. Ti byli robustnější a tmaví a podle plastik se po souši navzdory podivnosti své mořské chapadlovité výbavy pohybovali rychle a s velkou jistotou. Ale tvrdit, že ona bílá věc nás hluboce nevyděsila, by bylo pošetilé. Na okamžik nás skutečně zasáhl primitivní děs takřka palčivější, než byly ty nejhorší racionální obavy, jež v nás vzbuzovali ti druzí. Když se pak tento bílý tvor odkolébal do boční chodby po naší levici, kde se připojil k dvěma dalším představitelům svého rodu, kteří jej skřehotavě přivolali, pocítili jsme bleskový nával uvolnění. Šlo pouze o tučňáka – byť mohutného zástupce neznámého druhu, většího než jsou ti nejstatnější tučňáci královští a obludného svou kombinací albinismu a slepoty.

Když jsme se za tímto tvorem vydali do klenuté chodby a zamířili oběma svítilnami na lhostejnou a nedbalou trojici, spatřili jsme, že všichni tři ptáci jsou slepí albíni stejného neznámého a obrovitého druhu. Jejich velikost nám připomínala některé předvěké tučňáky zobrazované na sochách Prastarých a netrvalo nám dlouho, než jsme došli k závěru, že pocházejí z totožného kmene – a přežili jen díky nálezů nějakého teplejšího vnitřního regionu, kde jim věčná tma zničila pigmentaci a způsobila atrofii očí do podoby nadbytečných štěrbin. Ani na okamžik jsme nezapochybovali, že jejich současným domovem je podzemní propast, kterou jsme hledali; a tento důkaz o přetrvávajícím teple a obyvatelnosti

záhadného moře nás naplnil nanejvýš podivnými a mírné zneklidňujícími představami.

Také jsme přemýšleli, co tyto tři ptáky vylákalo z jejich obvyklého domova. Stav a ticho obrovského mrtvého města jasně svědčily o tom, že nebylo nikdy oblíbeným sezónním hnízdištěm, zatímco zjevná lhostejnost, s níž trojice reagovala na naši přítomnost, v nás zanechala podivný dojem, že se nenechala vyrušit ani procházející skupinkou těch druhých. Bylo možné, že by se ti druzí pokusili o nějaký agresivní výpad nebo se pokusili zvětšit svou zásobu masa? Pochybovali jsme, zda onen palčivý zápach, který tak nenáviděli naši psi, u těchto tučňáků vzbuzoval vůbec nějakou nelibost; jejich předci byli totiž s Prastarými zřejmě velice zadobře – žili s nimi v přátelském vztahu, který musel v temném jícnu vydržet tak dlouho, dokud v něm Prastaří přetrvávali. Ve vzplanutí starého nadšení pro čistou vědu jsme zalitovali, že tyto abnormální tvory nemůžeme vyfotografovat, ale museli jsme je zanechat jejich skřehotání a pustit se cestou k propasti, jejíž schůdnost byla nyní naprosto nezvratně potvrzena a jejíž přesný směr nám udávaly občasné stopy tučňáků.

Zanedlouho nás strmý sestup dlouhou, nízkou a zvláště vyzdobenou chodbou bez jakýchkoli odboček přesvědčil, že se konečně blížíme k ústí tunelu. Minuli jsme další dva tučňáky a další jsme zaslechli nedaleko před sebou. Pak chodba vyústila do nesmírného otevřeného prostoru, v němž se nám bezděky zatajil dech – prostoru ve tvaru dokonalé obrácené polokoule, nacházející se očividně hluboko pod zemí a dosahující plných třiceti metrů v průměru a patnácti metrů na výšku, přičemž se po celém jejím obvodu otvíraly klenuté vchody s výjimkou pouze jedné části, kde pustě zel černý klenutý otvor, jenž narušoval symetrii kobky do výšky bezmála čtyři a půl metru. Byl to vchod do závratné propasti.

V této nesmírné polokouli, jejíž konkávní strop byl impozantně, byť dekadentně vymodelován do podoby pradávné nebeské báně, se kolébalo několik albínských tučňáků – lhostejných a nevidoucích vetřelců. Černý tunel se ztrácel v nekonečné, strmě se svažující chodbě, jejíž ústí bylo vyzdobeno groteskně vytesanými zárubněmi a překladem. Zdálo se nám, že z onoho záhadného otvoru vychází proudění trochu teplejšího vzduchu a dokonce snad i náznak jakési páry; a my jsme si lámali hlavu, jaké další žijící bytosti kromě tučňáků se mohou skrývat v bezmezné prázdnotě pod námi a nekonečných zákrutech chodeb pod zemí a v kolosálním pohoří. Také jsme netušili, zda stopa po kouři z horského vrcholu, jež zmátla ubohého Lakea, a stejně tak i zvláštní opar, který jsme zahlédli my sami v blízkosti baštami obklopeného vrcholu, nemohou být způsobeny komplikovaným výstupem podobných par z nezměrných pustin zemského nitra.

Když jsme vstoupili do tunelu, spatřili jsme, že má rozměry – alespoň v počáteční fázi – asi čtyři a půl metru každým směrem; stěny, podlaha i klenutý strop byly tvořeny obvyklým megalitickým zdivem. Stěny byly skromně vyzdobeny kartušemi konvenčních vyobrazení pozdního, úpadkového stylu a celá

konstrukce a veškeré plastiky byly kromobyčejně dobře zachovány. Podlaha byla čistá až na jemnou vrstvu sutí, v níž byly vidět ven směřující stopy tučňáků a dovnitř vedoucí otisky těch druhých. Čím dále jsme zacházeli, tím tepleji nám bylo; zanedlouho jsme si tedy začali odepínat svrchní oděv. Přemýšleli jsme, zda v hlubinách dochází k nějakým magmatickým pochodům a jak horké je vodstvo onoho černého moře. Zakrátko zdivo vystřídala kompaktní skála, ačkoli si tunel uchovával stejné rozměry a pravidelnost vytesané dekorace. Občas nepravidelně klesající dno nabylo takové strmosti, že do něj musely být vysekány stupně. Několikrát jsme si všimli ústí malých postranních chodbiček neuvedených na našich nákresech, ale žádná z nich nebyla natolik významná, aby mohla působit komplikace při cestě zpátky, a všechny do jedné se nabízely jako možná útočiště v případě, že bychom narazili na obávané bytosti vracející se z útrob země. Kolem nás se palčivě šířil nepojmenovatelný puch těchto tvorů. Naše výprava do tunelu se za daných okolností bezpochyby jevila jako sebevraždná pošetilost, ale lákadlo neprobádaných sfér je u některých lidí silnější, než si ostatní dovedou představit – ostatně právě takové puzení nás zavedlo do této nezemské polární pustiny. Cestou jsme spatřili několik dalších tučňáků a přemítali jsme, jak dlouhou vzdálenost asi museli urazit. Plastiky v nás zanechaly dojem, že do propasti je to strmým tunelem asi půldruhého kilometru daleko, ale předchozí pochody nám dokázaly, že pokud jde o poměrné vzdálenosti, nemohli jsme se na nic spoléhat.

Asi po čtyři sta metrech nepopsatelný puch prudce zesílil a my jsme si začali pečlivě všimnat nejrůznějších bočních otvorů, které jsme míjeli. Neviděli jsme žádnou páru jako u ústí, ale důvodem byla bezpochyby absence kontrastujícího chladnějšího vzduchu. Teplota rychle rostla a nijak nás nepřekvapilo, když jsme narazili na nedbale poházenou hromadu děsivě známého materiálu. Skládala se z kožešin a celtoviny pocházejících z Lakeova tábora, a my jsme neměli v úmyslu zastavovat se, abychom si prohlédli bizarní tvary, do nichž byly látky rozcupovány. Zanedlouho poté jsme si povšimli rozhodného nárůstu velikosti a počtu postranních chodeb a došli jsme k závěru, že jsme museli dospět do hustě provrtné oblasti pod vyšší částí předhoří. Nepopsatelný zápach se nyní podivně mísil s dalším, bezmála stejné tak odporným puchem – nedokázali jsme určit, jaké povahy byl, ačkoli nám na mysl přicházely představy zahnívajících organismů a možná neznámých podzemních hub. Pak se nečekaně rozšířil náš tunel, na což nás nákresey nikterak nepřipravily – roztáhl se a zvedl do podoby vysoké přirozeně vypadající eliptické jeskyně s rovným dnem, dosahující asi dvaceti dvou metrů na délku a patnácti na šířku, přičemž z ní do neproniknutelné temnoty vybíhala spousta rozsáhlých bočních chodeb.

Ačkoli se tato jeskyně na první pohled jevila přirozeně, průzkum za využití obou svítilen prozradil, že byla vytvořena umělým stržením několika zdí mezi sousedními štolami. Zdi byly drsné a vysoký klenutý strop byl hustě osázen stalaktity; nicméně kompaktní kamenná podlaha byla uhlazena a byla do

mimořádně nezvyklé míry zbavena veškerých zbytků suti, úlomků zdíva a dokonce prachu. S výjimkou chodby, kterou jsme přišli, totéž platilo pro podlahy všech tunelů, jež z ní vybíhaly; tento jev byl natolik pozoruhodný, že jsme si s ním ihned začali lámat hlavu, avšak bezvysledně. Zvláštní nový puch, který zde nahradil původní nepojmenovatelný zápach, dosahoval hranice nesnesitelnosti, a to do takové míry, že překryl veškeré stopy po svém předchůdci. Così na tomto místě s onou vyleštěnou a skoro se blyštící podlahou v nás probudilo silnější dojem nedefinovatelných záhad a hrůzy než cokoli z příšerností, na něž jsme dosud narazili.

Pravidelnost chodby přímo před námi, jakož i větší množství tučňáčího trusu nás nenechávaly na pochybách, kterým směrem se máme v této přehršli stejně velkých vchodů vydat. Vrátili jsme se však ke značení cesty útržky papíru pro případ, že by se systém chodeb ještě zkomplikoval; nemohli jsme se totiž už spoléhat na otisky v prachu. Když jsme se opět vydali přímou cestou, posvítili jsme si svítilnou na stěny chodby – a užasle jsme se zarazili, když jsme spatřili, jak nesmírně zásadní změnou v této části chodby prošly veškeré plastiky. Přirozeně jsme si uvědomovali silný úpadek sochařského umění Prastarých v době ražení tunelů a upadajícího řemeslného zpracování arabesek jsme si všimli i v úsecích za sebou. Ale nyní, v tomto hlouběji položeném úseku za jeskyní, byl zjevný náhlý posun vzpírající se jakémukoli vysvětlení – posun v základní povaze, jakož i kvalitě děl, vyjadřující tak hluboké a katastrofální zhoršení dovedností, že nás na něco podobného nemohlo připravit nic v doposud sledovaném tempu úpadku.

Tato nová dekadentní tvorba byla zhrubělá, výrazná a naprosto postrádající jemnost detailu. Byla zapuštěna v příliš velké hloubce, v pásech sledujících stejný obecný styl jako řídce se vyskytující kartuše v dříve prozkoumaných úsecích, ale výška reliéfů nedosahovala úrovně okolního povrchu. Danforth napadlo, že jde o druhou vrstvu plastik – jakýsi palimpsest vytvořený po zahlazení předchozích obrazců. Svou povahou byly zcela dekorativní a konvenční a sestávaly z hrubých spirál a úhlů, zhruba odpovídajících pětkové matematické tradici Prastarých, přičemž spíše než jako pokračování v této tradici působily jako její parodie. Nemohli jsme se zbavit dojmu, že estetické vnímání skrývající se za technikou se rozrostlo o jakýsi zcela cizorodý prvek – prvek, jak se nechal slyšet Danforth, který stál za vši očividně pracnou substitucí. Tvorba upomínala na to, co jsme vnímali jako umělecký výraz Prastarých, ale zároveň se od něj znepokojivě odlišovala; a mně neustále tanuly na mysli takové hybridní věci, jako byly po římsku zhotovované palmýrské sochy. Skutečnost, že si tohoto pásu plastik nedávno všimli i ti druzí, byla zřejmá z přítomnosti vybité baterie ze svítilny, jež ležela na podlaze před jedním z nejtýpističtějších obrazců.

Jelikož jsme průzkumem nemohli ztrácet delší čas, po zběžném prohlédnutí jsme se znovu vydali na cestu; i když jsme po zdech často přejížděli kuzelem světla, abychom měli přehled, zda se styl dekorací vyvíjí ještě dále. Ničeho jsme

si však již nevšimli, třebaže plastiky nebyly na některých místech ani zdaleka tak hojné, neboť stěny byly často přerušovány ústími postranních chodeb s hladkými podlahami. Slyšeli jsme čím dál méně tučňáků, ale měli jsme dojem, že slyšíme slabý náznak nesmírně vzdáleného sboru jejich hlasů kdesi daleko v útrobách země. Nový a nevysvětlitelný puch byl nyní cítit s ohavnou silou a druhý zápach teď už nebylo možné skoro ani rozpoznat. Viditelné obláčky páry před námi upozorňovaly na narůstající rozdíl v teplotě a relativní blízkost černých útesů ohromné propasti. Pak jsme na vymetené podlaže před sebou zcela nečekaně spatřili překážky – překážky, které rozhodně nebyly tučňáky –, a jen co jsme se ujistili, že se dotyčné objekty nehýbou, rozsvítili jsme i druhou svítilnu.

XI.

Znovu se dostávám k místu, kde je velice obtížné pokračovat ve vyprávění. V této fázi bych už měl být zocelený; ale existují určité zážitky a dojmy, jež zanechávají příliš hluboké jizvy, aby se mohly zhojit, a nový rozměr citlivosti, v níž vzpomínky pouze probouzejí veškerou původní hrůzu. Jak jsem uvedl, na holé podlaže před sebou jsme spatřili překážky; a mohu dodat, že skoro okamžitě nás do nosu udeřila velmi podivná vlna onoho neznámého silného puchu, jež se nyní zcela evidentně mísil s nepopsatelným zápachem těch druhých, kteří nás v těchto místech předešli. Světlo druhé svítilny rozptýlilo ty poslední zbytky pochyb ohledně povahy překážek před námi a my jsme se k nim odvážili přiblížit jen proto, že jsme viděli, i z dálky, že nám již nemohou ublížit podobně, jako nám nemohlo ublížit šest podobných exemplářů vyjmutých z obludných hrobů s hvězdicovitými značkami v Lakeově táboře.

Tyto kusy byly také neúplné, jako tomu bylo i v případě většiny dříve exhumovaných těl – ačkoli z tratoliště husté, temně zelené tekutiny, jež se kolem nich srážela, bylo možné usoudit, že jejich neúplnost byla mnohem mladšího data. Vypadalo to, že jsou pouze čtyři, i když na základě Lakeových hlášení jsme před sebou mohli očekávat skupinu osmi tvorů. Nikdy bychom nečekali, že je nalezneme v takovém stavu, a hned jsme začali přemýšlet, k jakému příšernému souboji zde v temnotách muselo dojít.

Zaútočíte-li hromadně na tučňáky, divoce vám odpoví svými zobáky; a naše uši nás ve velké dálce ujišťovaly o přítomnosti jejich hnízdiště. Vyrušili je tito druzí v jejich domově a přiměli je k vražednému pronásledování? Nehybné oběti to nenaznačovaly, neboť zobáky tučňáků by na odolných tkáních, rozpitvaných už Lakem, jen stěží mohly způsobit strašné rány, které při našem postupném přibližování začínaly být čím dál zřejmější. Mimoto se ohromní slepí ptáci, jež jsme spatřili, jevíli mimořádně mírumilovně.

Došlo tedy k zápasu mezi těmi druhými, a mohli za výsledek oni čtyři nepřítomní? Pokud ano, kde teď byli? Byli nám nablízku a představovali pro nás nějakou bezprostřední hrozbu? Když jsme se pomalu a s upřímnou zdráhavostí

pustili kupředu, bázlivě jsme nahlédli do několika bočních chodeb. Ať už za konfliktem stálo cokoliv, zcela zjevně tučnáky vyděsil a vyhnal je na nezvyklé toulky. Muselo k němu tedy dojít poblíž onoho nezřetelně zaslechnutého hnízdiště v nezměrné propasti před námi, poněvadž jsme nenašli žádné náznaky toho, že by ptáci běžně přebývali v této zóně. Domnívali jsme se, že se v útrobach skal možná odehrál zběsilý boj za běhu, kdy se slabší jedinci snažili dostat zpátky k věcem uskladněným na saních, přičemž je jejich pronásledovatelé pobili. Skoro jako bychom před očima viděli pekelnou bitku mezi nepopsatelně obludnými tvory, kteří se vynořili z černého jícnu za doprovodu ohromného hejna pološílených skřehotajících a zmateně pobíhajících tučňáků.

Opakuji, že jsme se k těmto ležícím a neúplným překážkám blížili jen pomalu a neochotně. Kdybychom se k nim tak nepřiblížili vůbec a naopak vzali nohy na ramena a z toho zrudného tunelu s kluzce hladkou podlahou a dekadentními plastikami napodobujícími a zesměšňujícími díla, jež nahradily, utekli co nejrychleji pryč – utekli předtím, než jsme spatřili to, co jsme spatřili, a předtím, než se nám do mysli vypálilo cosi, co nám už nikdy nedovolí svobodně se nadechnout!

Ležící objekty ozářily obě naše svítilny, takže jsme si mohli záhy uvědomit, v čem spočívá hlavní rys jejich neúplnosti. I když byly zmasakrované, stlačené, pokroucené a polámané, jejich hlavní společnou újmou bylo kompletní odtěti hlavy. Všem bytostem chyběla hvězdicovitá hlava s výrůstky; a když jsme se blížili, všimli jsme si, že způsob dekapitace spíše než na běžné stětí jako by upomínal spíše na nějaké d'abelské odtržení či odsání. Zapáchající, temně zelená jácha vytvářela na zemi ohromnou stále se zvětšující kaluž, ale zápach byl už zpolovice překryt novějším a podivnějším puchem, který zde byl cítit palčivěji než kdekoli jinde. Onen druhý nevysvětlitelný puch jsme mohli přiřadit k nějakému bezprostřednímu zdroji, až když jsme se přiblížili na dosah ležících překážek – a jakmile jsme zdroj odhalili, Danforth, jenž si vzpomněl na určité velmi sugestivní plastiky zobrazující historii Prastarých v permu, před 150 miliony let, ze sebe vyrazil zmučený výkřik, který se hystericky rozezněl klenutou a předvěkou chodbou s odpornými palimpsesty.

Já sám jsem se podobného výkřiku jen taktak zdržel; i já jsem totiž zahlédl tato pradávna vyobrazení a musel jsem se s přemáháním obdivovat způsobu, jak anonymní umělec dokázal zpodobnit onen odporný slizovitý povlak, vyskytující se na několika neúplných a ležících Prastarých – těch, které za velké války o opětovné podrobení svou charakteristickou nepřičetnou metodou zabili a zbavili hlavy obludní shoggothi. Byly to hnusné přízračné plastiky, i když líčily dávno minulé, zapomenuté časy; neboť shoggothy a jejich činy by neměla spatřit žádná lidská bytost a žádná bytost by je neměla ani zobrazovat. Šílený autor *Necronomiconu* se pokoušel nervózně přísahat, že žádný z nich nebyl zplozen touto planetou a že si je představovali pouze drogami zmámení snílci. Beztvará protoplazma schopná napodobování a kopírování všemožných tvarů, orgánů a

procesů – vazké shluky bublajících buněk – gumovité, čtyři a půl metru velké sféroidy o nesmírné elasticitě a poddajnosti – otroci sugescie, stavitelé měst – stále podrážděnější, stále inteligentnější, stále obojživelnější, schopnější stále většího napodobování – velký bože! Jaké šílenství vedlo i tyto rouhavé Prastaré k využívání a modelování těchto věcí?

Teprve nyní, když jsme s Danforthem hleděli na čerstvě prolitý a reflexně měňavý černý sliz, jenž se hustě lepil na tato bezhlavá těla a obłudně čpěl oním novým neznámým puchem, jehož zdroj si mohla představit pouze chorobná obrazotvornost – který se lepil na těchto tělech a slaběji pableskoval na hladké části bezbožně přepracované zdi v *řadě seskupených teček* –, jsme pochopili povahu kosmické hrůzy v její maximální míře. Neděsili jsme se oněch čtyř nepřítomných tvorů – neboť jsme dobře tušili, že od nich už žádná hrozba nevzejde! Ubohé stvůry! Koneckonců svým způsobem nebyli nijak zlí. Byli to lidé jiné doby a jiného řádu bytí. Příroda si s nimi zahrála ďábelskou hříčku – jako si ji zahraje se všemi, které lidské bláznovství, zatvrzelost či krutost v budoucnu zatahnou do této neskutečně mrtvé či spící polární pustiny –, toto byl jejich tragický návrat domů.

Nebyli to ani surovci – protože co vlastně udělali? Strašlivé probuzení v chladu neznámé doby – nejspíše útok chundelatých, zběsile štěkajících čtyrnožců a omámená obrana proti nim a proti stejně tak zběsilým bílým lidoopům s podivnými pokrývkami a výbavou... chudák Lake, chudák Gedney... a chudáci Prastarí! Vědci do posledního okamžiku – udělali něco, co bychom na jejich místě neudělali? Bože, jakou prokázali inteligenci a vytrvalost! Jak se postavili neuvěřitelnému, stejně jako se jejich příbuzní a předci na reliéfech postavili věcem jen o trochu méně neuvěřitelným! Radiata, rostlinné organismy, stvůry, zplozenci z hvězd – ať byli cokoliv, byli to lidé!

Přešli zaledněné vrcholy, mezi jejichž chrámy na svazích vykonávali své dávné pobožnosti a kde se procházeli mezi kapradinami. Našli své mrtvé město zahalené kletbou a podobně jako my ze soch vyčetli historii jeho posledních dní. Pokusili se dojít za svými žijícími druhy do mýty opředěných hlubin temnoty, které nikdy nespátřili – a co našli? Toto všechno nám s Danforthem blesklo před očima, když jsme odhlédli od těchto bezhlavých, slizem pokrytých těl k ohyzným palimpsestům a ďábelským skupinám teček čerstvého slizu na stěně za nimi – podívali jsme se a pochopili jsme, co muselo triumfovat a přežít v kolosálním vodním městě oné temné propasti prodchnuté všeštěním tučňáků, odkud se právě začala bledě linout zlověstná svíjející se mlha, která jako by přicházela v odpověď na Danforthův hysterický křik.

Šok z odhalení původu tohoto příšerného slizu a autora násilí na Prastarých nás zmrazil do podoby němých, nehybných soch, a úplnou povahu svých myšlenek v dané chvíli jsme odhalili až při pozdějších rozhovorech. Zdálo se nám, že na místě stojíme celé věky, ale ve skutečnosti nemohlo uplynout více než deset či patnáct vteřin. Odporná, bledá mlha se valila kupředu, jako by ji vzadu

vříl jakýsi vzdálený pohybující se objekt – načež se ozval zvuk, který zpochybnil mnohé z toho, na čem jsme se právě shodli, a který nás vytrhl z uhranutí a přinutil nás k šílenému běhu kolem vřeštících zmatených tučňáků po naší původní cestě zpátky k městu, megalitickými chodbami utopenými v ledu k rozlehlému otevřenému kruhovitému prostranství a po starobylé spirálovité rampě ve zběsilém bezmyšlenkovitém úprku do venkovního ovzduší přičetnosti a denního světla.

Nový zvuk, jak jsem již naznačil, zpochybnil mnohé z toho, na čem jsme se shodli, neboť zněl tak, jak podle Lakeovy pitvy měli znít ti, jež jsme právě označili za mrtvé. Byl to přesně ten zvuk, jak mi později řekl Danforth, který v nekonečně slabší podobě zaslechl, když se nacházel v místě za zákrutem uličky nad příkrovem ledu; a rozhodně se nesnesitelně podobal skučení větru, jež jsme oba zaslechl v okolí jeskyní u vrcholů hor. I když riskuji, že budu znít dětinsky, dodám ještě něco; byť jen kvůli překvapivosti, s níž se Danforthův dojem shodoval s mým. Samozřejmě že k interpretaci nám oběma napomohla běžná četba, ačkoli Danforth naráží na podivné zmínky o netušených a zapovězených zdrojích, k nimž mohl mít přístup Poe, když před stoletím psal svá *Dobrodružství Arthura Gordona Pyma*. Snad si vzpomenete, že v tomto fantaskním příběhu naleznete slovo neznámého, ale strašlivého a zásadního významu pojícího se s Antarktidou, které neustále vřeštěli obrovití, přízračně sněhobílí ptáci žijící v nitru této zlovlné oblasti. „*Tekeli-li! Tekeli-li!*“ A připouštím, že mám dojem, že přesně toto sděloval nečekaný zvuk linoucí se z míst za postupující bílou mlhou – ono záludné melodické kvílení pokrývající mimořádně široké spektrum hudební stupnice.

Než stačily doznít tři noty či slabiky, pádili jsme zběsile pryč, i když jsme věděli, že rychlost Prastarých umožňovala jakémukoli jedinci, který by přežil masakr a jehož mohl vyburcovat Danforthův křik a který by se nám vydal v patách, okamžitě nás dohonit, pakliže by o to skutečně stál. Kojili jsme se však mlhavou nadějí, že naše neagresivní chování a projev spřízněnosti smýšlení by bytost, v případě, že by nás chytila, mohly přimět, aby nás ušetřila na životě; byť jen z vědeckého zájmu. Koneckonců, pokud se tento tvor nemusel strachovat o sebe, neměl by pražádný důvod, aby nám ubližoval. Jelikož v této jeskynní spojnici bylo jakékoli ukrývání zbytečné, při běhu jsme svítilnou zamířili za sebe a spatřili jsme, že mlha začíná řídnout. Měli jsme nakonec zahlédnout úplný a živoucí exemplář těch druhých? Znovu se ozvalo ono zlověstné melodické kvílení – „*Tekeli-li! Tekeli-li!*“

Potom, jen co jsme si všimli, že nad svým pronásledovatelem pomalu získáváme náskok, nás napadlo, že tvor může být i zraněný. Nemohli jsme však nic riskovat, neboť se k nám zjevně přibližoval v reakci na Danforthův křik, nikoli tedy proto, že by prchal před něčím jiným. Načasování bylo příliš těsné na to, aby připouštělo pochybnosti. Ohledně polohy oné hůře představitelné a hůře popsitelné noční můry – oné zapáchající, nespátržené hory sliz dštícího

protoplazmatu, jehož plémě dobylo propast a vyslalo na zemský povrch předvoj, jenž přetvořil plastiky a proplétal se podzemními kobkami – jsme si nedokázali vytvořit žádnou představu; a jen s opravdovou bolestí jsme vystavovali tohoto pravděpodobně zuboženého Prastarého – snad jediného přeživšího – nebezpečí opětovného odchycení a nevypověditelnému osudu.

Díkybohu že jsme nezvolnili tempo. Svíjející se mlha opět zhoustla a hnala se kupředu s narůstající rychlostí; zatímco tučňáci za námi vřeštěli, vrískali a vykazovali známky paniky, která byla vzhledem k poměrně nevelkému zmatku, jenž je opanoval, když jsme je míjeli my, zcela překvapivá. Ještě jednou se ozvalo zlověstné kvílení o typicky velkém rozsahu – „*Tekeli-li! Tekeli-li!*“ Mýlili jsme se. Ta věc nebyla raněná, jen se zastavila při nálezů mrtvol svých zabitých druhů a d'ábelského slizovitého nápisu nad nimi. Nikdy jsme se neměli dozvědět, co tento démonický nápis znamenal – ale pohřbení tvorové v Lakeově táboře dokazovali, jak velkou důležitost tyto bytosti připisovaly svým mrtvým. Naše lehkovážně rozžatá svítilna před námi vykreslila ohromnou otevřenou jeskyni, kde se setkávaly různé chodby, a my jsme byli rádi, že opouštíme všechny ty morbidní přetvořené plastiky – jež jsme kolem sebe spíše cítili, než viděli.

Další myšlenka, kterou nám vnukla přítomnost jeskyně, se týkala možnosti setřesení našeho pronásledovatele v tomto chaotickém ohnisku širokých tunelů. V otevřeném prostoru se potácelo několik slepých albínských tučňáků a bylo bezmála jasné, že jejich strach z blížící se bytosti hraničí s nevysvětlitelností. Kdybychom v této fázi ztlumili svítilnu na nejmenší intenzitu vyhovující našim cestovním potřebám a drželi ji přímo před sebou, pohyby vyděšených skřehotajících ptáků za námi by mohly zakrýt ozvěnu našich kroků, zamlou skutečný směr našeho útěku a snad i svést pronásledovatele na falešnou stopu. V převalující se a vířící mlze mohla zanesená a matná podlaha hlavního tunelu, na rozdíl od dalších obłudně se lesknoucích štol, jen stěží tvořit výraznou dominantu, a to, jak jsme se mohli domnívat, i pro speciální smyslové ústrojí, které Prastarým pomáhalo být v případech nouze částečně, ač ne zcela dokonale, nezávislými na světle. Vlastně i my sami jsme se obávali, abychom ve spěchu nesešli z cesty. Rozhodli jsme se totiž, že půjdeme přímo k mrtvému městu; zabloudění by v těchto neznámých chodbách pod předhořím mohlo mít nedozírné následky.

Fakt, že jsme přežili a vyšli ven, je dostatečným důkazem toho, že náš pronásledovatel se pustil špatným tunelem, zatímco my jsme řízením prozívatelnosti vnikli do toho správného. Jen tučňáci by nás zachránit nedokázali, ale ve spojitosti s mlhou se jim to nicméně podařilo. Pouze šťastná náhoda tomu chtěla, že v klíčovém okamžiku vířící páry neztratily svou hustotu, neboť celou dobu se nepřestávaly převalovat a hrozit rozptýlením. Než jsme vyběhli z obłudně přetvořené chodby do jeskyně, mlha se na vteřinu stačila zvednout; a my jsme poprvé a nepříliš zřetelně zahlédli blížící se bytost, když jsme vrhli poslední a zoufale bázlivý pohled dozadu, který předcházela definitivnímu ztlumení svítilny a vmísení se mezi tučňáky v naději, že se vyhneme pronásledování. Pokud byl

osud, jenž nás skryl, šťastný, věc, přes níž jsme přejeli očima, byla jeho přesným opakem; neboť tomuto záblesku prchavého pohledu lze připsat plnou polovinu hrůz, jež nám od té doby nedávají spát.

Přesným motivem ohlédnutí patrně nebylo nic jiného než dávný instinkt pronásledovaného určit povahu a postup pronásledovatele; nebo možná šlo o mimovolný pokus zodpovědět podvědomou otázku položenou jedním z našich smyslů. Při útěku, se všemi schopnostmi upřenými na otázku přežití, jsme nebyli ve stavu, kdy bychom si mohli všimnout a analyzovat detaily; ale i přesto naše skryté mozkové buňky musely žasnout na sdělení, jež jim přicházelo z čichového ústrojí. Později jsme si uvědomili, o co vlastně šlo: náš úprk před zapáchajícím povlakem slizu na bezhlavých tělech Prastarých a současné přibližování pronásledovatele nevyústily do výměny zápachů, jíž se dožadovala logika věci. V sousedství ležících mrtvol jednoznačně převládal nový a do daného okamžiku nevysvětlitelný pach; ale touto dobou měl už rozhodně ustoupit nepopsatelnému zápachu, jenž jsme si spojovali s těmi druhými. To se však nestalo – místo toho se tento nový a nesnesitelnější pach kolem nás šířil s neztenčenou měrou a každou vteřinou nabíral na dávivě neumdlévající intenzitě.

Otočili jsme se tedy – zdá se, že zároveň; ačkoli náznak pohybu jednoho z nás musel vzbudit imitaci u druhého. Při tomto pohybu jsme zapnuli obě svítílny na maximální výkon a zamířili je do přechodně prořídle mlhy; buď z čiré primitivní snahy spatřit vše, co bylo možné, nebo v méně primitivním, ale stejně nevědomém pokusu oslnit pronásledovatele předtím, než jsme světlo ztlumili a vmísili se mezi tučňáky kolébající se v ohnisku labyrintu před námi. Co jsme to provedli! Ani sám Orfeus, ani Lotova žena za ohlédnutí tolik nezaplatili. A opět se ozvalo ono nepřítčné kvílení o velkém rozsahu – „*Tekeli-li! Tekeli-li!*“

Budu upřímný – ačkoli nedokážu být zcela popisný – a vylíčím, co jsme viděli; byť jsme v onom okamžiku cítili, že věc nesmíme přiznat ani sami před sebou. Slova předkládaná čtenáři ani zdaleka nenaznačí obludnost pohledu, který se nám naskytl. Natolik ochromil naše vědomí, až se divím, že jsme si uchovali zbytky rozumu na to, abychom ztlumili svítílny, jak jsme si předsevzali, a vrhli se do správného tunelu vedoucího do mrtvého města. Musel nás vést čirý instinkt – snad lépe než by to dokázal rozum; ačkoliv pokud nás zachránil on, pořád jsme platili velkou cenu. Příčetnosti nám tedy věru příliš nezůstávalo. Danforth byl naprosto vykořeněný a první věc, na niž si vzpomínám při zpáteční cestě, bylo jeho lehkomyšlné prozpěvování hysterických frází, v nichž jsem ze všech lidí na světě pouze já mohl odhalit něco víc než šílený nesmysl. Fistule jeho monotónního zpěvu se v ozvěnách proplétala se skřehotáním tučňáků; odrážela se od kleneb nad našimi hlavami – a díkybohu – i od nyní prázdných kleneb za námi. Do zpěvu se nemohl pustit okamžitě – jinak bychom nebyli naživu a neřítili bychom se slepě chodbou. Třesu se při pomyšlení, jakou další reakci jeho nervového systému mohlo způsobit něco jen nepatrně jiného.

„South Station Under – Washington Under – Park Street Under – Kendall – Central – Harvard...“ Ten ubožák recitoval dobře známá jména stanic podzemní dráhy mezi Bostonem a Cambridge, jež ubíhá pod naší mírumilovnou rodnou zemí v Nové Anglii, vzdálené tisíce kilometrů, avšak jeho rituální zpěv pro mne nebyl ani banální, ani ve mně nevzbuzoval touhu po domově. Vzbuzoval ve mně pouze hrůzu, poněvadž jsem neomylně poznával obludnou, zlověstnou analogii, která jej vyvolala. Při pohledu nazpátek jsme čekali, že pakliže bude mlha dostatečně řídká, spatříme strašlivou a neuvěřitelně se pohybující bytost, o níž jsme si již dříve vytvořili jasnou představu. Co jsme však uviděli – neboť mlha opravdu zlovlně prořídla –, se od našich představ naprosto lišilo, bylo to nepopsatelně odpudivější a ohavnější. Šlo o naprosté a objektivní ztělesnění „nepatřičné věci“ z představivosti spisovatele fantaskní literatury; a její nejbližší srozumitelná analogie by se týkala ohromného řítícího se vlaku podzemní dráhy, jak bývá viděn ze staničního nástupiště – mohutný černý předek závrtně se nořící z nekonečné podzemní hlubiny, posázený podivně zbarvenými světly a vyplňující strašlivý tunel, jako píšť vyplňuje váleč.

My jsme však na žádném nástupišti nestáli. Nacházeli jsme se přímo před tímto přízračným pružným sloupcem smrduté černé pableskující hmoty, jež kompaktním sunutím procházela svým čtyři a půl metru dlouhým sinusovým pohybem, přičemž nabírala na strašlivé rychlosti a hnala před sebou spirálovité, znovu houstnoucí mračno bledé mlhy z útrob země. Byla to ohavná, nepopsatelná věc ohromnější než jakýkoli vlak podzemní dráhy – beztvaré nakupení protoplazmatických bublin, slabě zářící, opatřené bezpočtem dočasných očí, jež se vynořovaly a zase zanořovaly jako puchýře nazelenalého světla po celé přední části řítící se k nám chodbou tunelu, drtící zoufalé tučňáky a klouzající po vlhce se lesknoucí podlaze, kterou tato věc a jí podobné přízračně zbavily veškerého smetí. I nadále se ozývalo tajuplné výsměšné volání – „*Tekeli-li! Tekeli-li!*“ Až jsme si konečně uvědomili, že d'ábelští shoggothi – jimž život, myšlení a tvárné předobrazy orgánů předali Prastaří a kteří nedisponovali žádným vlastním jazykem kromě toho, jenž vyjadřovala uskupení teček – *neměli ani hlas, pakliže nenapodobovali řeč svých pradávných pánů.*

XII.

Pamatuji si, jak jsme s Danforthem vyběhli do ohromné, plastikami vyzdobené polokoule a jak jsme se ubírali zpět gigantickými místnostmi a chodbami mrtvého města; jde však čistě o útržky snů, s nimiž se nespojuje žádná vzpomínka na vůli, podrobnosti či fyzickou námahu. Jako bychom se vznášeli ve světě mlhy nebo v dimenzi bez času, kauzality či přesného umístění. Šedé polosvětlo ohromného kruhového prostranství nás poněkud probralo k životu; ale nepřiblížili jsme se ani k saním s jejich nákladem, ani jsme nevěnovali další pohled Gedneymu či psovi.

Leží v podivném a kyklopském mauzoleu a já doufám, že v něm budou nerušeně ležet až do konce věků.

Až při namáhavém výstupu po ohromné vinoucí se rampě jsme poprvé pocítili strašlivou únavu a nedostatek dechu, za něj mohl běh v řídkém vzduchu náhorní plošiny; ale ani strach z kolapsu nás nepřinutil k odpočinku předtím, než jsme doběhli ven do známého světa slunce a nebe. Na našem odchodu z hlubin dob dávno minulých bylo cosi neurčitě patřičného; protože když jsme se dýchavičně ploužili vzhůru po vnitřním obvodu osmnáct metrů vysokého válce dávného zdíva, zahlédli jsme vedle sebe nepřerušované procesí impozantních plastik vyvedených ranou a neúpadkovou technikou této mrtvé rasy – rozloučení Prastarých, které napsali před padesáti miliony lety.

Když jsme se konečně vyškrábali na vrchol, všimli jsme si, že stojíme na vysokém pahorku rozpadlých stavebních dílů; na západ od nás se tyčily oblé zdi ještě vyšší kamenné struktury a na východ za zvětralými budovami se zvedaly mlčenlivé hory ohromného horského pásma. Prasklinami v zubatých rozvalinách rudě nakukovalo půlnoční antarktické slunce visící nízko u jižního obzoru a v kontrastu s nám relativně známějšími rysy polární krajiny se strašlivý věk a mrtvolnost přízračného města zdály mnohem nehostinnější. Nebe nad námi bylo jednou velkou vířící a opalizující masou řídké ledové mlhy, a srdce a plíce nám svíral chlad. Znaveně jsme odložili brašny s výzbrojí, jež jsme instinktivně svírali během celého zoufalého útěku, zapnuli jsme si své teplé oděvy, začali jsme klopýtavě scházet po pahorku a předvěkým kamenným bludištěm jsme se vydali na pochod, který nás měl dovést k úpatí hor, kde čekalo naše letadlo. O tom, co nás vyhnalo z temnoty záhadné a starobylé podzemní propasti, jsme se nijak nezmiňovali.

Ani ne za čtvrt hodiny jsme narazili na strmou cestu do předhoří – pravděpodobně pradávnu terasu –, po níž jsme původně sešli, a mezi nepřítliš hojnými rozvalinami na svahu před sebou jsme zahlédli i tmavý trup letounu. V půli stoupání k našemu cíli jsme se na chvíli zastavili, abychom nabrali dech, a ještě jednou jsme se otočili, abychom pohlédli na fantastický předvěký labyrint neuvěřitelných kamenných tvarů pod sebou – který se opět mysticky rýsoval proti nedosažitelnému západnímu horizontu. Když jsme tak učinili, všimli jsme si, že vzdálená obloha přišla o svůj ranní opar; neklidná ledová mlha se přesunula k zenitu, kde se zdálo, že její nepravé kontury každým okamžikem nabudou jakési bizarní podoby, jíž se však bály dát definitivní či rozhodný tvar.

Na vzdáleném bílém obzoru za groteskním městem se nyní obnažovala nezřetelná přízračná linie nepravidelné fialové barvy, jejíž špičaté vížky se snově tyčily na pozadí vábivé narůžovělé západní oblohy. Starobylá plošina, kterou jako nepravidelná stužka stínu ubíhalo propadlé koryto dávné řeky, se zvedala směrem k jejímu mihotavému okraji. Na okamžik jsme se nechali unášet obdivem k nezemsky kosmické kráse této scenérie, načež se do našich duší začal vkrádat neuchopitelný děs. Neboť touto vzdálenou fialovou linkou nemohlo být nic jiného

než strašlivé pohoří zapovězené země – ty nejvyšší pozemské vrcholy a ohnisko pozemského zla; útočiště nepojmenovatelných hrůz a dávných tajemství; vzbuzující respekt a úctu v těch, kdo se báli vytesat jejich význam; nepoznané žádnou pozemskou živou bytostí, ale navštěvované zlověstnými blesky a vysílající zvláštní paprsky přes planinu za polárních nocí – bezpochyby neznámý archetyp obávaného Kadathu v Chladné pustině za hranicemi obludného Lengu, o němž vyhýbavě šeptají bezbožné starodávné legendy. Byli jsme prvními lidskými tvory, kteří je kdy spatřili – a já snažně doufám, že i posledními.

Pokud kamenné mapy a vyobrazení v předlidském městě nelhaly, tyto záhadné fialové hory od nás nemohly být dále než 500 kilometrů; což však nikterak neubíralo na ostroti, s níž vystrkovaly své tajuplné vrcholky nad vzdálený zasněžený okraj, upomínající tak na zubatý lem obludné cizí planety chystající se vplout do nepoznaných nebes. Jejich výška se tudíž musela vymykat jakémukoli srovnání – čnely do řídkých atmosférických vrstev obývaných tak neurčitými plynnými přízraky, o nichž mohlo šeptat jen několik málo ukvapených letců zřetlivších se z oblohy při nevysvětlitelných pádech. Když jsem na ně pohlížel, bázně jsem si vybavoval jisté reliéfní náznaky věcí, které velká dávná řeka odplavila z jejich prokletých svahů až do města – a ptal jsem se, kolik rozumu a kolik bláhovosti se zračilo ve strachu těch Prastarých, již je tak zdrženlivě zpodobňovali. Vzpomínal jsem si, že jejich severní okraj se musí blížit k pobřeží Země královny Mary, kde ve vzdálenosti necelých šestnácti set kilometrů v současné době působí expedice sira Douglase Mawsona; a doufal jsem, že žádná neblahá náhoda neumožní siru Douglasovi a jeho mužům spatřit, co může ležet za hranicí ochranného pobřežního pásma. Podobné myšlenky v dané chvíli vyjadřovaly míru mé vyčerpanosti – a Danforth se na tom zdál být ještě hůře.

Avšak ještě než jsme minuli rozlehlou hvězdovitou ruinu a dospěli k letadlu, naše obavy se soustředily na nižší, ovšem stále dosti rozsáhlé pohoří, jež jsme měli zakrátko přeletět. Z tohoto předhoří pustě a hrozivě vyrůstaly na pozadí východní oblohy černé svahy poseté rozvalinami a připomínaly nám ony zvláštní asijské malby Nicholase Roericha; a když jsme pomysleli na ohavnou soustavu chodeb, jimiž byly protkány, a na obludné amorfní bytosti, které se mohly v oblacích puchu svíjivě proplazit až do těch nejvyšších dutých vrcholů, začínali jsme propadat panice při představě, že se budeme muset znovu vznášet nad tajuplnými jeskynními otvory, kde skučení větru připomínalo neblahé melodické kvílení pokrývající široké spektrum hudební stupnice. A abychom se cítili ještě hůře, v okolí některých vrcholů jsme spatřili jasné stopy mlhy – jako je musel vidět i chudák Lake, který je omylem připsal vulkanické činnosti –, vyvolávající v nás děsivé představy podobné mlhy, před níž jsme teprve nedávno utekli; a představy nekalého, hrůzu plodícího jícnu, z něhož veškeré podobné páry povstávaly.

Letadlo bylo v pořádku a my jsme si nemotorně oblékli své těžké letecké kožichy. Danforth bez potíží nastartoval a za chvíli jsme se již hladce vznášeli

nad přízračným městem. Pradávné kyklopské zdivo se pod námi táhlo stejně, jak když jsme je spatřili poprvé – před tak krátkou, a přesto tak dávnou dobou –, a my jsme začali stoupat a testovat vítr v přípravě na průlet průsmykem. V jisté velmi velké výšce se musel nacházet silný vzdušný vír, neboť mračna ledového prachu se v zenitu seskupovala do všemožných fantastických tvarů; avšak ve výšce sedmi tisíc dvou set metrů, úrovni potřebné pro přelet, byly letové podmínky docela příznivé. Zatímco jsme se blížili k čnicím vrcholům, opět se ozvalo podivné kvílení větru a já jsem spatřil, jak se Danforthovi u řízení roztrásly ruce. I když jsem byl ve věci pilotování jen pouhý amatér, v dané chvíli mne napadlo, že při nebezpečném průletu mezi horami bych si vedl lépe; a když jsem navrhl, že si vyměníme místa a já se zhostím jeho povinností, Danforth nic nenamítal. Snažil jsem se soustředit na řízení a uchovat si chladnou hlavu a zíral jsem do prostoru narudlé vzdálené oblohy mezi útesy průsmyku – přičemž jsem zarputile odmítal věnovat pozornost mračnům par vznášejícím se kolem horských štítů a přál jsem si, abych si jako Odysseovi muži míjející Sirény mohl zacpat uši, a zabránil tak zneklidňujícímu větrnému kvílení před vnikáním do mého vědomí.

Avšak Danforth, zbavený nutnosti řídit a s nervy vydrážděnými do nebezpečné míry, nedokázal být zticha. Cítil jsem, jak se otáčí a vrtí sebou, když se ohlížel za strašidelným vzdalujícím se městem, když pohlížel kupředu na jeskyněmi protkané a krychlemi osázené štíty, když úkosem shlížel na zasněžené předhoří zastavěné baštami, i když vzhlížel k vířícímu a groteskně podmračenému nebi. Právě tehdy, když jsem se snažil bezpečně proletět průsmykem, nás jeho nepřítelny výkřiky přivedly na dosah neštěstí, neboť já sám jsem na okamžik ztratil hlavu a začal jsem bezmocně zápolit s mechanismem řízení. Za chvíli jsem se však ovládl a průlet jsem zdárně dokončil – obávám se však, že Danforth už nikdy nebude takový, jaký býval.

Uvedl jsem, že Danforth mi odmítá sdělit, jaká byla povaha oné poslední hrůzy, která v něm vyvolala tak nepřítelny výskot – hrůzy, která, jak jsem si tragicky vědomý, může za jeho současný nervový kolaps. Když jsme doletěli na bezpečnou stranu pohoří a pomalu se snášeli k táboru, na pozadí skučícího větru a řevu motorů jsme si hlasitě vyměnili několik informací, ale ty se týkaly do značné míry pouze slibů mlčenlivosti, k nimž jsme se zavázali ve chvílích, kdy jsme se chystali opustit přízračné město. Shodli jsme se, že jisté věci nejsou určeny veřejnosti a lehkovážným debatám – a já bych se o nich nikterak nezmiňoval, pakliže by nebylo třeba za každou cenu zastavit expedice Starkweathera a Moorea a dalších. Pro klid a bezpečí lidstva je naprosto nutné, aby určité temné mrtvé končiny světa a některé jeho neznámé hlubiny byly jednou provždy ponechány na pokoji, nemají-li se opět probudit spící zrůdy a nemají-li se z černých doupat začít znovu krást a šplouchavě vynořovat bezbožně přežívající noční můry dychtící po nových a rozsáhlejších výbojích.

Jediné, co mi Danforth kdy naznačil, je skutečnost, že onou poslední hrůzou byla fata morgána. Tvrdí, že nešlo o nic, co by souviselo s krychlemi či s

jeskyněmi ozvěnou znějících, výpary opředěných, červovitě provrtaných hor šílenství, jež jsme přeletěli; nýbrž o jediný fantasmagorický, démonický pohled, v trhlíně v zenitu vířících mračen, na to, co leží na odvrácené straně oněch dalších západních fialových hor, jimž se Prastaří tak vyhýbali a jichž se tak obávali. Je velice pravděpodobné, že Danforth spatřil přelud zplozený předcházejícím vypětím, jemuž jsme museli čelit, a skutečnou, byť znovu nespatřenou fata morgánou pustého města za horami, již jsme sledovali v blízkosti Lakeova tábora předcházejícího dne; byla ovšem natolik působivá, že jí Danforth dodnes trpí.

Velmi vzácně nesouvisle a nepodloženě šeptá o „černé propasti“, „otesaném okraji“, „protoshoggothech“, „masivních zdech bez oken sahajících do pěti dimenzí“, „nepopsatelném válci“, „dávném majáku“, „Yog-Sothothovi“, „prapůvodním bílém rosolu“, „barvě z vesmíru“, „křídlech“, „očí v temnotě“, „měsíčním žebříku“, „původním, věčném, nesmrtelném“ a dalších bizarních představách; avšak když je plně při smyslech, toto všechno popírá a připisuje to své podivné a morbidní četbě z počátku dospělosti. O Danforthovi se vskutku ví, že patří mezi těch několik málo osob, jež se odvážily přechíst celý červotoči prožraný *Necronomicon*, který je pod zámkem přechováván v univerzitní knihovně.

Vysoko na obloze, když jsme prolétávali soutěskou, zcela jistě vířily mlhy; a ačkoli jsem nespatrił zenit, dosti snadno si dovedu představit, že pohybující se částčky ledového prachu mohly nabývat prazvláštních forem. Představivost, obeznámená s tím, jak sugestivně se v těchto vrstvách neklidných mračen mohou někdy odrážet, lámat a zvětšovat vzdálené scenérie, mohla velmi lehce přispěchat se zbytkem – a samozřejmě že se Danforth zmínil o všech těchto konkrétních hrůzách až v době, kdy jeho paměť měla příležitost dovolat se dávných čtenářských zážitků. V jediném pohledu by tolik věcí nemohl nikdy obsáhnout.

V dané chvíli se jeho vřískot omezoval na opakování jediného šíleného slova pocházejícího z až příliš zřejmého zdroje:

„*Tekeli-li! Tekeli-li!*“

STÍN Z HLUBIN ČASU

I.

Po dvaadvaceti letech nočních můr a hrůzy, kdy mne zachraňovalo pouze zoufalé přesvědčení o mytickém zdroji určitých dojmů, nejsem ochoten potvrdit pravdu toho, co si myslím, že jsem našel v západní Austrálii v noci na 18. července 1935. Lze doufat, že má zkušenost byla zcela či částečně halucinací – pro niž ostatně existovaly hojné důvody. A přesto byl její realismus tak obludný, že doufat mi někdy připadne nemožné.

Pokud se ta věc opravdu stala, pak se člověk musí připravit přijmout představy o kosmu, a o svém vlastním místě v kolotajícím víru času, jejichž pouhý náznak mu způsobí naprosté zdrcení. Musí se mít také na pozoru před konkrétním číhajícím nebezpečím, které, byť nikdy nepohltní celou lidskou rasu, může nestvůrnými a netušenými hrůzami zasáhnout jisté její smělé představitele.

Právě z tohoto důvodu veškerou silou svého bytí naléhavě žádám, aby došlo k definitivnímu ukončení všech snah o odkrytí pozůstatků neznámého předvěkého zdiva, které se vydala prozkoumat má expedice.

Připustím-li, že jsem byl při smyslech a bděl jsem, pak se můj zážitek oné noci vymyká všemu, co lidé kdy zažili. Šlo navíc o příšerné potvrzení všeho, co jsem se snažil odmítnout jako mýtus či sen. Naštěstí neexistuje žádný usvědčující materiál, neboť ve svém děsu jsem ztratil strašlivý předmět, jehož důkazní hodnota – pokud by byl skutečný a z oné ohyzdné propasti se dostal ven – by byla neotřesitelná.

Když jsem tuto hrůzu objevil, byl jsem sám – a dosud jsem o ní nikomu neřekl. Nedokázal jsem zabránit ostatním, aby kopali v jejím okolí, ale náhoda a pohyblivý písek je dosud uchránily před jejím nalezením. Nyní musím formulovat nějaké konečné prohlášení – nejen kvůli klidu vlastní duše, ale i proto, abych varoval všechny ty, kteří je snad budou číst vážně.

Tyto stránky – jejichž úvodní pasáže budou dobře známy bedlivým čtenářům všeobecného i vědeckého tisku – píši v kajutě lodi, která mne odváží domů. Předám je svému synovi, profesoru Wingatu Peasleemu z Miskatonické univerzity – jedinému členu mé rodiny, který se mnou nepřestal komunikovat po mé prazvláštní dávné amnézii, a člověku, jenž je nejlépe obeznámen s vnitřními skutečnostmi mého případu. Ze všech žijících lidí je to právě on, kdo s nejmenší pravděpodobností zesměšní to, co zde vylíčím o oné osudové noci.

Před vyplutím jsem ho neinformoval ústně, neboť mám za to, že mé svědectví by měl raději získat písemně. Opakované klidné čtení v něm vyvolá přesvědčivější obraz, než v jaký bych mohl doufat, pokud bych spoléhal jen na svůj zmatený jazyk.

S tímto líčením může naložit, jak uzná za vhodné – může je ukázat, doplněné o patřičný komentář, všude tam, kde lze očekávat, že splní svou funkci. Pro ty čtenáře, kteří neznají počáteční fáze mého případu, své odhalení opatřuji úvodem s poměrně zevrubným shrnutím jeho pozadí.

Jmenuji se Nathaniel Wingate Peaslee a ti, kdo si vzpomínají na novinové zpravodajství z doby asi před dvaceti pěti lety – či na dopisy a články v psychologických časopisech před šesti či sedmi lety – už budou vědět, kdo a co jsem zač. Noviny byly plné podrobností o mé zvláštní amnézii z let 1908-13 a hodně se psalo o tradicích hrůzy, šílenství a čarodějnictví, jimiž je opředeno starobylé město v Massachusetts, které tehdy, jakož i teď bylo mým domovem. Přesto musím prohlásit, že na mých předcích ani na mém mládí nebylo rozhodně nic šíleného či zlověstného. To je velmi důležitý fakt v souvislosti se stínem, který na mne tak znenadání padl z *vnějších* zdrojů.

Je možné, že pokud jde o tyto stíny, staletí temného rozjímání obdařila rozpadající se, šepotem obestřený *Arkham* podivnou zranitelností – ačkoli i toto se ve světle dalších případů, které jsem později studoval, zdá nejisté. Ale hlavním faktem zůstává, že můj původ a pozadí jsou veskrze normální. To, co přišlo, přišlo *odněkud jinud* – z místa, které dokonce i nyní váhám určit jednoznačnými slovy.

Jsem synem Jonathana a Hannah Peasleeových, potomků starých spořádaných haverhillských rodů. Narodil jsem se a byl jsem vychován v Haverhillu – na starém hospodářství v Boardmanově ulici u Golden Hillu – a do *Arkhamu* jsem přišel až v roce 1895 jako učitel politické ekonomie na Miskatonické univerzitě.

Třináct let můj život plynul nevzrušeně a šťastně. V roce 1896 jsem se oženil s Alicí Keezarovou z Haverhillu a naše tři děti, Robert, Wingate a Hannah se narodily v letech 1898, 1900 a 1903. V roce 1898 jsem se stal doktorem a v roce 1902 pak profesorem. Nikdy jsem se ani v nejmenším nezajímal o okultismus či psychologii abnormalit.

Ona zvláštní amnézie se u mne dostavila ve čtvrtek 14. května 1908. Byla zcela nečekaná, byť jsem si později uvědomil, že určité krátké mihotavé vize, jež mne opanovaly několik hodin předtím – zmatené vize, jež mne značně rozrušily, protože jsem s nimi dosud neměl prázdné zkušenosti – musely představovat její varovné příznaky. Bolela mne hlava a zakoušel jsem neobyčejný pocit – pro mne zcela nový –, jako by se někdo snažil zmocnit mých myšlenek.

Kolaps nastal asi v 10.20 ráno, když jsem studentům třetího ročníku a několika mladším žákům přednášel politickou ekonomii VI – historii a současné tendence ekonomie. Před očima jsem spatřil zvláštní tvary a ucítil jsem, že se nacházím v groteskní místnosti, která nebyla mou učebnou.

Mé myšlenky a řeč se odchýlily od tématu a studenti si všimli, že je se mnou něco vážně v nepořádku. Pak jsem se svalil v bezvědomí na židli a zůstal jsem ve strnulosti, z níž mne nikdo nemohl probít. Světlo našeho normálního světa jsem svými patřičnými smysly nevnímal celých pět let, čtyři měsíce a třináct dnů.

To, co následovalo, jsem se pochopitelně dozvěděl od jiných. Šestnáct a půl hodiny jsem nevykazoval žádné známky vědomí, i když jsem byl přesunut do svého domu na Crane Street číslo 27 a dostalo se mi té nejlepší lékařské péče.

15. května ve tři hodiny ráno jsem otevřel oči a začal jsem mluvit, ale netrvalo dlouho a lékař a moje rodina ze směřování mého jazyka a výrazu propadli dokonalé hrůze. Bylo jasné, že jsem se vůbec nepamatoval na svou totožnost a minulost, ačkoli jsem se z jakéhosi důvodu snažil tuto absenci vědomostí skrývat. Mé oči zvláště civěly po lidech kolem mne a obličejové svaly se mi stahovaly naprosto neznámým způsobem.

I moje vyjadřování se zdálo nemotorné a cizí. Hlasové ústrojí jsem užíval neobratně a tápavě a má dikce se vyznačovala zvláštní šroubovaností, jako bych se anglicky naučil pracně z knih. Výslovnost byla barbarsky cizorodá, zatímco jazyk, který jsem používal, se zdál obsahovat jak útržky nezvyklých archaismů, tak výrazivo zcela nepochopitelných forem.

Pokud jde o tyto výrazy, obzvláště na jeden se silně – a dokonce s děsem – rozpomněl po dvaceti letech můj nejmladší lékař. Protože až v oné pozdější době se dostala ona zmíněná fráze do skutečného oběhu – nejprve v Anglii a poté ve Spojených státech –, a ačkoli byla značně komplikovaná a nepopíratelně nová, do nejmenších podrobností reprodukovala záhadná slova onoho zvláštního arkhamského pacienta z roku 1908.

Fyzická síla se mi vrátila okamžitě, třebaže jsem vyžadoval podivně intenzivní rehabilitaci, jež mne měla znovu seznámit s užíváním rukou, nohou a tělesného ústrojí obecně. Vzhledem k tomuto a dalším handicapům vlastním paměťovému selhání jsem po určitou dobu zůstal pod bedlivým lékařským dohledem.

Když jsem si uvědomil, že mé snahy selhání skrývat nezaznamenávají úspěch, otevřeně jsem je přiznal a začal jsem dychtit po nejružnějších informacích. Lékařům se zdálo, že jsem přestal mít zájem o svou vlastní osobnost, hned jak jsem zjistil, že má amnézie byla přijata jako cosi přirozeného.

Všiml si, že má hlavní snaha se soustřeďuje na osvojení si určitých prvků historie, vědy, umění, jazyka a folklóru – přičemž některé z nich byly úžasně složité a jiné zase dětsky prosté –, jež zůstávaly, v řadě případů dosti nepochopitelně, mimo dosah mého vědomí.

Zároveň si povšiml, že nevysvětlitelně disponuji řadou skoro neznámých druhů vědomostí – což jsem se snažil spíše skrývat než dávat najevo. Bezděčně a s lehkovážnou jistotou jsem se odvolával na určité události v dávných dobách ležících mimo rámec běžně přijímané historie – přičemž jsem tyto narážky označoval za žert, hned jak jsem spatřoval, jaké překvapení mohou vyvolat. A o budoucnosti jsem hovořil tak, že jsem dvakrát či třikrát v posluchačích vzbudil nefalšovanou paniku.

Tyto zlověstné záblesky brzy vymizely, ačkoli někteří pozorovatelé připsali jejich absenci jistě záludné opatrnosti z mé strany spíše než jakémusi oslabení zvláštních vědomostí, které se za nimi skrývaly. Vskutku se zdálo, že hořím

abnormální dychtivostí vstřebávat jazyk, zvyky a názory doby kolem sebe; jako bych byl horlivým cestovatelem z nějaké velice vzdálené země.

Jakmile to bylo možné, začal jsem bez ustání navštěvovat univerzitní knihovnu; a zakrátko jsem si začal domlouvat ony zvláštní cesty a speciální kurzy na amerických a evropských univerzitách, které během několika následujících let vzbudily tolik komentářů.

Nikdy jsem netrpěl nedostatkem učených kontaktů, neboť můj případ získal mezi psychology dané doby jistou proslulost. Byl jsem uváděn jako typický příklad člověka s druhotnou osobností – i když se občas zdálo, že přednášející uvádím do rozpaků určitým bizarním symptomem nebo podivným náznakem pečlivě skrývaného výsměchu.

Skutečného přátelství jsem však příliš nezažil. Bylo patrné, že cosi na mém vzezření a promluvách vyvolává ve všech lidech, jež jsem potkával, nejasné obavy a odpor, jako bych byl nekonečně vzdálen všemu normálnímu a zdravému. Tato představa černé skryté hrůzy spojené s nezbadatelnými propastmi jakési *vzdálenosti* byla zvláště rozšířená a neodbytná.

Má vlastní rodina nebyla žádnou výjimkou. Od okamžiku mého podivného probuzení na mne manželka pohlížela s krajním děsem a nenávistí a přísahala, že jsem jakýsi vetřelec uzurpující si tělo jejího manžela. V roce 1910 dosáhla zákonného rozvodu a od té doby nikdy nepřistoupila na opětovné setkání, a to dokonce ani po mém návratu k normalitě v roce 1913. Tyto pocity s ní sdílel i můj starší syn a má malá dcerka; oba dva jsem od té doby nespátřil.

Zdálo se, že hrůzu a odpor, které vyvolala má změna, je schopen překonat pouze můj prostřední syn Wingate. Cítil sice, že jsem cizinec, ale ačkoli mu bylo pouze osm let, nepřestával lpět na přesvědčení, že mé skutečné já se jednou vrátí. Jakmile k tomu opravdu došlo, vyhledal mne a soudy mi ho svědily do opatrování. V následujících letech mi pomáhal ve studiu, k němuž jsem byl puzen, a dnes, ve věku pětatřiceti let, je profesorem psychologie na Miskatonické univerzitě.

Hrůze, kterou jsem vzbuzoval, se nijak nedivím – neboť není pochyb o tom, že myšlení, hlas a výraz obličeje bytosti, která se probudila 15. května 1908, Nathanielu Wingatu Peasleemu nijak nepatřily. Nebudu se snažit líčit mnoho z mého života mezi lety 1908 a 1913, poněvadž čtenáři mohou najít všechny vnější základní skutečnosti – jak jsem do velké míry musel učinit i já – v archivech starých novin a vědeckých časopisů.

Bylo mi svěřeno opatrovnictví nad mými finančními prostředky, které jsem utrácel pomalu a celkem uvážlivě: cestováním a studiem v nejružnějších střediscích vzdělanosti. Mé cesty však byly na maximální možnou míru nezvyklé a zahrnovaly dlouhodobé návštěvy vzdálených a opuštěných míst.

V roce 1909 jsem strávil měsíc v Himalájích a v roce 1911 jsem vyvolal velké pozdvižení výpravou na velbloudech do neprobádaných arabských pouští. Nikdy jsem nebyl schopen zjistit, co se během těchto výprav vlastně odehrálo.

V létě 1912 jsem si najal loď a vydal se do Arktidy, severně od Špicberků, načež jsem nedokázal skrýt známky zklamání.

Koncem onoho roku jsem podnikl výpravu nesrovnatelnou s žádnou výpravou předchozí či následující a strávil jsem o samotě několik týdnů v rozlehlých vápencových jeskynních systémech v západní Virginii – v černých labyrintech tak spleťtých, že nebylo vůbec myslitelné, abych se vracel původní cestou.

Mé pobyty na univerzitách se vyznačovaly abnormálně rychlou asimilací, jako by druhotná osobnost disponovala inteligencí výrazně převyšující inteligenci moji. Zjistil jsem rovněž, že tempo mého čtení a individuálního studia je fenomenální. Dokázal jsem si osvojit každý detail knihy na základě pouhého přehlédnutí, tak rychlého, jak jsem zvládal otáčet stránky; má dovednost okamžitě převádět složité výpočty pak hraničila se zázračností.

Občas se objevily skoro nepříjemné zprávy o mé moci ovlivňovat myšlenky a činy jiných, ačkoli se zdálo, že jsem si dával pozor, abych projevy této schopnosti pokud možno minimalizoval.

Jiné ošklivé zprávy se týkaly mého důvěrného přátelství s představiteli okultních uskupení a badateli podezřívávanými ze styků s neznámými kruhy odporných hierofantů starobylého světa. Tyto zvěsti, ačkoli v dané chvíli nebyly nikdy potvrzeny, bezpochyby rozvířilo dobře známé zaměření určitého množství mých písemných podkladů – neboť nahlížet do vzácných knih uchovávaných v knihovnách nelze potají.

Existují hmatatelné důkazy – ve formě poznámek na okraji –, že jsem pečlivě přečetl takové texty, jako jsou *Cultes des Goules* hraběte d'Erletteho, *De Vermis Mysteriis* Ludviga Prinna, *Unaussprechlichen Kulten* von Junza, dochované fragmenty *Knihy Eibon* a obávaný *Necronomicon* šíleného Araba Abdula Alhazreda. Potom je také pravda, že v době mé nezvyklé proměny došlo k novému a zlověstnému vzednutí aktivity podzemních kultů.

V létě roku 1913 jsem začínal vykazovat známky omrzlosti a uvadajícího zájmu a naznačovat nejružnějším spolupracovníkům, že lze u mne očekávat jakousi změnu. Mluvil jsem o návratu vzpomínek ze svého předešlého života – ačkoli většina posluchačů mne označovala za neupřímného, neboť všechny vzpomínky, které jsem uváděl, byly neformální povahy a daly se vyčíst z mých starých soukromých listin.

Asi v půli srpna jsem se vrátil do Arkhamu a znovu jsem otevřel svůj dlouho uzavřený dům na Crane Street. Umístil jsem v něm mechanismus velmi zvláštního vzezření, zkonstruovaný kus po kuse různými evropskými a americkými výrobci vědeckých aparatur, který jsem pečlivě střežil před zrakem kohokoli natolik inteligentního, aby jej dokázal analyzovat.

Ti lidé, již ho spatřili – jeden dělník, služebná a nová hospodyně – tvrdí, že šlo o prapodivnou spleť tyčí, kol a zrcadel, byť byla jen asi šedesát centimetrů vysoká, třicet centimetrů široká a stejně tak silná. Středové zrcadlo bylo okrouhlé

a konvexní. Na výrobě celku se podílelo tolik výrobců součástí, kolik jich lze vůbec najít.

Večer v pátek 26. září jsem hospodyně a služebnou poslal až do poledne následujícího dne pryč. V domě do pozdní noci svítila světla a k hlavnímu vchodu přijel v automobilu hubený, snědý a zvláště cize vypadající muž.

Kolem první hodiny ranní byla naposled spatřena světla. Ve 2.15 si policista všiml, že dům se topí ve tmě, ale cizincův vůz stále parkoval u vchodu. Ve čtyři hodiny byl vůz určitě pryč.

V šest hodin váhavý, cizí hlas požádal telefonicky dr. Wilsona, aby přijel ke mně domů a pomohl mi z podivných mdlob. Později se zjistilo, že tento telefonát – meziměstský – byl uskutečněn z veřejné budky na Severním nádraží v Bostonu; po onom hubeném cizinci nebyla nikdy zajištěna jediná stopa.

Jakmile doktor dorazil do mého domu, našel mne v bezvědomí v obývacím pokoji – v křesle, k němuž byl přisunutý stolek. Na jeho vyleštěném povrchu byly patrné rýhy po nějakém těžkém objektu. Podivný mechanismus byl pryč a nikdo o něm už nikdy neslyšel. Není pochyb o tom, že si jej vzal s sebou onen snědý hubený cizinec.

V ohništi u knihovny leželo velké množství popela, který zde očividně zbyl po spálení všech zbývajících kousků papíru, které jsem popsal od nástupu amnézie. Dr. Wilson mi zjistil velmi nezvyklý rytmus dechu, který se ale po injekci stabilizoval.

V 11.15 27. září jsem utrpěl silný otřes a můj obličej, který se doposud podobal masce, začal vykazovat stopy výrazu. Dr. Wilson poznamenal, že tento výraz nepatřil mé druhotné osobnosti, ale spíše se podobal výrazu mého starého já. Asi v 11.30 jsem pronesl několik velmi zvláštních slabik – slabik, které nenáležely žádné lidské řeči. Zdálo se také, že s něčím zápasím. Potom, těsně po poledni – mezitím se už vrátily hospodyně se služkou – jsem začal drmolit anglicky:

„- mezi ortodoxními ekonomy oné doby je Jevons typickým představitelem převažujícího trendu směřujícího k vědecké korelaci. Jeho snaha spojit komerční cyklus prosperity a úpadku s fyzikálním cyklem slunečních skvrn patrně tvoří vrchol –“

Nathaniel Wingate Peaslee se vrátil – vrátil se jeho duch, v jehož časovém měřítku bylo pořád úterní dopoledne roku 1908, kdy učebna plná studentů ekonomie vzhlížela k otlučenému stolku na stupínku.

II.

Můj návrat do normálního života byl bolestný a nesnadný. Ztráta více než pětilet vytváří více komplikací, než si lze představit, a v mém případě bylo třeba srovnat bezpočet záležitostí.

To, co jsem slyšel o svých aktivitách od roku 1908, mne zaráželo a zneklidňovalo, ale pokoušel jsem se na celou věc nahlížet co možná nejfilozofičtěji. Nakonec, poté, co mi byl do opatrovnictví svěřen můj druhý syn Wingate, jsem se spolu s ním usadil v domě na Crane Street a snažil jsem se navázat na svou učitelskou kariéru – neboť univerzita mi laskavě nabídla mou starou profesuru.

K práci jsem se vrátil v únoru 1914 a vydržel u ní pouhý rok. Uvědomoval jsem si totiž, jak hluboce mnou otřásla má zkušenost. Ačkoli jsem byl duševně zcela zdrav – jak jsem doufal – a nepociťoval jsem žádnou újmu na své původní osobnosti, neměl jsem v sobě energii jako dříve. Nepřestávaly mne pronásledovat nejasné sny a podivné představy, a když vypuknutí světové války obrátilo můj zájem k historii, zjistil jsem, že o historických údobích a událostech přemýšlím mimořádně podivným způsobem.

Zdalo se, že byla lehce narušena má představa času – má schopnost rozlišovat mezi následností a současností; takže jsem si vytvářel chimérické představy o existenci v jednom věku a upamatováváním si v rámci celé věčnosti na vědomosti věků minulých a budoucích.

Válka ve mně vyvolala zvláštní dojmy, při nichž jsem si vzpomínal na její vzdálené důsledky – jako bych věděl, jak se bude odvíjet a dokázal na ni nahlížet ve světle budoucích informací. Všechny tyto pseudovzpomínky byly doprovázeny velkou bolestí a pocitem, že je proti nim vystavěna jakási umělá psychologická bariéra.

Když jsem své dojmy nesměle naznačoval ostatním, setkával jsem se se smíšenými reakcemi. Někteří lidé se na mne dívali rozpačitě, ale vědci na katedře matematiky mluvili o novém vývoji v teorii relativity, která později měla dosáhnout takové proslulosti a o níž se tehdy debatovalo pouze v odborných kruzích. Tvrdili, že dr. Albert Einstein rychle redukoval čas na úroveň pouhé dimenze.

Avšak sny a neklid mne nakonec zmohly a já jsem v roce 1915 musel své práce zanechat. Určité dojmy nabývaly na znepokojivých formách – vedly mne k neodbytné představě, že má amnézie představovala jakousi rouhavou výměnu; že ona druhotná osobnost byla vskutku jakýmsi cizorodým vetřelcem z neznámých sfér a že má vlastní osobnost byla odsunuta stranou.

Tak jsem byl dohnán k mlhavým a děsivým spekulacím ohledně místa pobytu mého skutečného já během let, kdy mé tělo ovládal ten druhý. Když jsem se dozvídal další podrobnosti od lidí, z novin a časopisů, podivné vědomosti a zvláštní chování nedávného obyvatele mého těla mne zneklidňovaly čím dál více.

Záhady, které mátlý ostatní, jako by strašlivě harmonovaly s jakýmsi pozadím tajuplných vědomostí, jež hnisalo v propastech mého podvědomí. Pustil jsem se tedy do horečnatého pátrání po jakékoli informaci související se studiem a cestami toho druhého během oněch temných let.

Ne všechny mé potíže byly takto poloabstraktní. Byly tu sny – a ty se zdály získávat na sugestivitě a konkrétnosti. Jelikož jsem věděl, jak by je mohli přijímat ostatní, jen zřídka jsem se s nimi svěřoval někomu jinému než svému synovi či několika důvěryhodným psychologům; nakonec jsem se však pustil do vědeckého studia dalších případů, abych poznal, do jaké míry jsou tyto vize typické či netypické i pro další oběti amnézie.

Výsledky, s nimiž mi pomáhali psychologové, historici, antropologové a jiní zkušení odborníci na duševní zdraví a k nimž přispělo i mé studium veškerých záznamů o rozdělení osobnosti od dnů legend o posedlosti ďáblem až k medicínsky realistické současnosti, mne zprvu spíše zneklidnily než utěšily.

Záhy jsem zjistil, že mé sny nebyly s drtivou většinou ryzích případů amnézie nikterak souměřitelné. Zbývalo však nepatrné množství líčení, jež mne podobností s mými vlastními zážitky celá léta mátl a děsila. Některá z nich byla útržky pradávného folklóru; jiná byla klinickými případy uváděnými v medicínských pramenech; jedno či dvě byla historkami pohřbenými v běžných anamnézách.

Došel jsem tedy k závěru, že třebaže specifický druh mého onemocnění byl neuvěřitelně vzácný, s dlouhými přestávkami se o něm pojednávalo od těch nejranějších lidských kronik. V některých staletích se mohl najít jeden, dva či tři případy, v jiných případ žádný – nebo o něm nezbyl žádný záznam.

Podstata byla vždy stejná – mimořádně hloubavý člověk podlehl zvláštní zcela cizorodé druhotné existenci, kterou vedl delší či kratší dobu a kterou charakterizovala zpočátku hlasová a tělesná neobratnost a později získávání zárážejícího množství vědeckých, historických, uměleckých a antropologických znalostí; k tomuto nabývání vědomostí docházelo s horečnatým zápalem a s veskrze abnormální schopností absorpce. Pak docházelo k náhlému návratu správného vědomí, které posléze nepřestávaly přerušovaně mučit vágní nezařaditelné sny, jež poukazovaly na útržky jakýchsi obludných, pracně vymazaných vzpomínek.

A úzká podobnost těchto nočních můr s těmi mými – i v těch nejjemnějších podrobnostech – v mé mysli nezanechávala žádnou pochybnost o jejich významně typické povaze. Jeden či dva případy navíc zaváněly sotva zřetelnou bezbožnou důvěrností, jako bych o nich už dříve slyšel prostřednictvím nějakého příliš morbidního a děsivého kosmického kanálu. Ve třech případech byl konkrétně zmíněn neznámý aparát, který se nacházel v mém domě před druhou proměnou.

Další věcí, která mne během výzkumů trápila, byl poněkud větší výskyt případů, kde krátké prchavé zahlédnutí typických nočních můr postihlo lidi, které nezasáhla jasně definovaná amnézie.

Tito lidé byli z valné většiny průměrného či mdlého myšlení – a někteří byli tak primitivní, že se o nich jen stěží dalo uvažovat jako o nástrojích pro abnormální vědecké bádání a nadpřirozené rozšiřování duševních obzorů. Chvilku

je prozařovala cizorodá síla – pak docházelo k zvratu do původního stavu a nástupu matných, rychle mizejících vzpomínek na nezemské hrůzy.

Za poslední půlstoletí došlo přinejmenším ke třem takovým případům – k poslednímu teprve před patnácti lety. Bylo tu něco, co slepě tápalo časem z nějaké netušené průrvy v kosmu? Byly tyto nezřetelné případy monstrózními, zlověstnými experimenty povahy a původu, jež se zcela vymykal zdravému chápání?

V podobném duchu se v mých slabších chvilkách odvíjelo několik neuspořádaných dohadů – domněnek podněcovaných mýty, rozkrývaných mým studiem. Neboť jsem nemohl mít pochyb o tom, že jisté neutuchající legendy mimořádně dávného data, o nichž zjevně nic nevěděli jak oběti, tak lékaři spjatí s nedávnými případy amnézie, tvoří úžasnou a zarážející elaboraci výpadků paměti, kterými jsem trpěl i já.

Stále se skoro bojím psát o povaze snů a dojmů, které v mé mysli nabývaly tak netušené naléhavosti. Zdálo se, že nesou stopy šílenství, a já jsem občas vskutku míval pocit, že propadám nepřítelosti. Existoval speciální druh halucinace postihující ty, kteří utrpěli výpadky paměti? Dovedl jsem si představit, že snahy podvědomé mysli zaplnit matoucí bílé místo pseudovzpomínkami mohly zavdat příčinu ke vzniku zvláštních vrtochů obrazotvornosti.

Tomuto – ačkoli mně se v konečném důsledku zdála pravděpodobnější alternativní folkloristická teorie – věřila i řada soudních psychiatrů, kteří mi pomáhali při odhalování paralelních případů a kteří se mnou sdíleli mé rozpaky nad přesnými podrobnosti, jež jsme občas odkrývali.

Nenazývali můj stav skutečným šílenstvím, ale zařazovali jej spíše mezi neurózy. Mou tendenci vysledovat jeho původ a analyzovat jej, místo abych se marně pokoušel jej ignorovat či zapomenout, na základě nejlepších psychologických zásad srdečně podporovali. Obzvláště jsem si pak cenil rad těch lékařů, kteří se mým případem zabývali i v době, kdy jsem byl posedlý onou druhou osobností.

Mé první poruchy zpočátku nebyly nikterak viditelné, týkaly se spíše abstraktnějších záležitostí, o nichž jsem se již zmínil. Pociťoval jsem vůči sobě také hlubokou a nevysvětlitelnou hrůzu. Vypěstoval jsem si podivný strach ze spatření svého vlastního těla, jako by se pro mé oči stalo něčím zcela cizím a nevýslovně odporným.

Když jsem se dokázal podívat dolů a prohlédl jsem si onu dobře známou lidskou podobu v nenápadném šedém či modrém oděvu, vždy jsem pocítil zvláštní úlevu, ačkoli abych tuto úlevu nabyt, musel jsem překonat nekonečný děs. Zrcadlům jsem se vyhýbal, jak jen to šlo, a holit jsem se nechával jen u holiče.

Trvalo mi dlouho, než jsem tyto nepříjemné pocity dal do souvislostí s prchavými vizuálními dojmy, jež se u mne začaly objevovat. První takové

uvědomění se týkalo podivného pocitu, jako by má paměť byla ovládána čímsi vnějším a umělým.

Cítil jsem, že prchavé vhledy, kterých jsem byl svědkem, v sobě skrývají hluboký a strašlivý význam i děsivou spojitost se mnou samým, ale že mi v pochopení tohoto významu a spojitosti brání jakýsi cílevědomý vliv. Pak došla řada na podivný pocit z plynutí času a s ním i na zoufalé snahy zařadit útržkovité snové záblesky do chronologického a prostorového rámce.

Záblesky samy byly zpočátku spíše jen zvláštní než děsivé. Zdálo se mi, že se nacházím v nesmírně klenuté síni, jejíž závratné kamenné oblouky se skoro ztrácejí ve stínech nad mou hlavou. Ať už jsem byl v jakékoli době či na jakémkoli místě, stavitelé dokonale znali a využívali principu klenby, jak mu rozuměli i staří Římané.

Byla tu kolosální kulatá okna, vysoké klenuté dveře a podstavce či stoly, z nichž každý byl vysoký jako běžná místnost. Stěny lemovaly ohromné police z temného dřeva, na nichž se nacházely předměty podobné nesmírně velkým knihám popsaným na hřbetech podivnými hieroglyfy.

Obnažený kámen byl ozdoben nezvyklými plastikami, bez výjimky v podobě křivočarých matematických obrazců, a byl opatřen tesanými nápisy užívajícími stejného písma jako ony velikánské knihy. Tmavé žulové zdivo se skládalo ze závratných megalitických bloků s liniemi konvexně vyboulených částí zapadajících do konkávních vrstev spočívajících na nich.

Nestály tu žádné židle, ale horní plochy ohromných piedestalů byly poházeny knihami, listy papíru a čímsi připomínajícím psací náčiní – zvláště tvarovanými nádobami z nafialovělého materiálu a tyčemi s obarvenými hroty. Byť byly tyto piedestaly velmi vysoké, občas jsem měl pocit, že se na ně dívám shora. Na několika z nich ležely velké koule z čírého křišťálu, sloužící jako svítidla, a nepopsatelné aparáty ze skleněných trubíc a železných tyčí.

Okna byla zasklená a opatřená bytelně vypadajícími mřížemi. Ačkoli jsem se k nim neodvažoval přiblížit a pohlédnout jimi ven, z místa, kde jsem se nacházel, jsem viděl kymácející se vršky nezvyklé kaprad'ovité vegetace. Podlahu tvořily rozsáhlé osmistranné dlaždice a nikde nebylo ani stopy po kobercích či závěsech.

Později jsem měl vize, v nichž jsem se hnal kyklopskými kamennými chodbami a nahoru a dolů po gigantických rampách ze stejně obrovitých bloků. Nikde nebyla žádná schodiště a žádný průchod nebyl užší než devět metrů. Některé struktury, jimiž jsem se vznášel, musely čnět do výšky několika set metrů.

Pod sebou jsem spatřoval četné vrstvy temných kleneb a nikdy neotevřené příklopy opatřené železnými pásy, jež vzbuzovaly mlhavý dojem jakéhosi specifického nebezpečí.

Připadal jsem si jako vězeň a nad vším, co jsem viděl, se vznášel těžký přízrak hrůzy. Cítil jsem, že kdyby mne nechránila milosrdná nevědomost, posměšné křivočaré hieroglyfy na zdech by mi svým sdělením dokázaly zničit duši.

Později se mi ve snech otvíraly pohledy z velkých kulatých oken a z titánské ploché střechy s jejími prazvláštními zahradami, rozsáhlým prázdným prostorem a vysokou vlnitou kamennou předprsí, k níž směřovaly ty nejvyšší z ramp.

Podél dlážděných silnic širokých celých šedesát metrů se tu táhly skoro nekonečné kilometry olbřímích budov, každá obehnaná svou zahradou. Vzhledem se mezi sebou velmi lišily, ale jen málokterá zaujímala plochu menší než sto padesát čtverečních metrů nebo dosahovala výšky menší než tři sta metrů. Spousta z nich se zdála tak bezmezná, že musely mít průčelí o výšce několika set metrů, zatímco jiné se ztrácely v závratné výšce šedivých vířících oblaků.

Zdálo se, že jsou zbudovány převážně z kamene či betonu, a většina z nich vykazovala rysy zvláště křivočarého typu konstrukcí, které byly zřetelné i na budově, v níž jsem se nacházel. Střechy byly ploché a pokryté zahradami a většinou měly vlnité předprsňe. Někdy se mezi zahradami zvedaly terasy, visuté rampy a rozsáhlá prázdná prostranství. Na širokých silnicích jsem registroval chabé náznaky pohybu, ale u počátečních vizí jsem tento dojem nedokázal rozložit na jednotlivosti.

Na několika místech jsem spatřoval ohromné temné kuželovité věže, jež čnely vysoko nad všechny ostatní struktury. Zdálo se, že mají zcela jedinečný charakter, a navíc vykazovaly stopy nesmírného stáří a zchátralosti. Byly postaveny z bizarního druhu čtyřhranného čedičového zdiva a směrem ke svým zaobleným vrcholům se mírně zužovaly. Na celém jejich povrchu nebyly s výjimkou obrovitých dveří patrné žádné stopy po oknech či jiných otvorech. Všiml jsem si také několika nižších budov – přičemž se i tyto drolily zvětřáváním nepočítaných věků –, které se těmto temným kuželovitým věžím podobaly ve všech základních architektonických rysech. Kolem všech těchto bezbožných mas čtyřhranného zdiva se vznášela nevysvětlitelná aura hrozby a soustředěného strachu, podobná té, která se linula ze zavřených příklopů.

Všudypřítomné zahrady svou nezvyklostí působily skoro děsivě; nad širokými pěšinami, lemovanými podivně opracovanými monolity, se kývaly groteskní a neznámé druhy rostlinstva. Převažovaly zde abnormálně rozložitě kaprad'ovité porosty – některé zelené barvy, jiné strašidelného houbovitého odstínu.

Mezi nimi rostly velikánské přízračné kalamity, jejichž bambusům podobné kmeny dosahovaly pohádkových výšek. Dále zde byly k vidění trsy nezemských cykas a bizarní tmavě zelené křoviny a stromy připomínající jehličnany.

Květiny byly malé, bezbarvé a nezařaditelné a kvetly buď na geometrických záhonech, nebo volně mezi vegetací.

Na několika terasách a zahradách na střechách se otvíraly větší a živější květy skoro nepřístojných tvarů, jež naznačovaly možnost umělého šlechtění. Celou scénérii rovněž dotvářely houby nepředstavitelných velikostí, tvarů a barev, rostoucí v soustavách upomínajících na jakousi neznámou, ale dobře zavedenou zahradnickou tradici. Ve větších zahradách na zemi byla patrná snaha uchovat

přirozenou nepravidelnost, nicméně na střechách jsem zaznamenával větší selekci a více důkazů o formování vegetace.

Obloha byla skoro vždy vlhká a zatažená a někdy se mi zdálo, že jsem svědkem prudkých lijáků. Občas však mezi mraky vykouklo slunce – jež vypadalo abnormálně velké – a měsíc, jehož zabarvení se jakýmsi nezřetelným způsobem lehce lišilo od normálu a jež jsem nedokázal nijak zařadit. Když se noční nebe přece jen trochu vyjasnilo – k čemuž docházelo opravdu jen velmi zřídka –, spatřoval jsem souhvězdí, která mi připadala skoro nerozpoznatelná. Svými tvary se někdy blížila známým podobám, ale jen zřídka se s nimi shodovala; z pozice několika hvězdných uskupení, jež jsem dokázal určit, jsem nabyl pocitu, že musím být někde na jižní polokouli, v blízkosti obratníku Kozoroha.

Vzdálený obzor byl vždy zamžený a nezřetelný, ale viděl jsem, jak se za hranicemi města rozkládají rozlehlé džungle neznámých stromových kapradin, kalamit, lepidodender a sigillarií, jejichž fantaskní listoví se výsměšně kymácelo ve zviřených výparech. Někdy byl na obloze patrný náznak pohybu, ale ten mé počáteční vize nedokázaly blíže určit.

Někdy na podzim roku 1914 mne začaly navštěvovat nepříliš časté sny o zvláštních plavbách nad městem a oblastmi kolem něj. Viděl jsem nekonečné silnice táhnoucí se lesy děsivé vegetace se skvrnitými, žlábkovanými a pruhovanými kmeny a kolem dalších měst, stejně tak podivných, jako bylo město, do něhož jsem se tak vytrvale vracel.

Viděl jsem obludné stavby z černého či duhového kamene na mýtinách a v průsecích, kde panoval věčný soumrak, a přecházel jsem po dlouhých chodnících nad bažinami tak temnými, že jsem nezahlédl takřka nic z jejich vlhkých vysoko čnících porostů.

Jednou jsem spatřil oblast o rozloze bezpočtu kilometrů posetou prastarými čedičovými rozvalinami, jejichž styl se podobal oněm několika věžím bez oken a se zaoblenými vrcholy, jež jsem zaregistroval v záhadném městě.

A jednou jsem spatřil i moře – nesmírnou mlžnou plochu za kolosálními kamennými hrázemi obrovitého města kupolí a kleneb. Pohybovaly se přes něj velké beztvaré přízraky stínů a tu a tam jeho hladinu narušovaly nezvyklé vývěry.

III.

Jak jsem uvedl, tyto ztřeštěné vize nebyly hrůzné hned od začátku. Je jisté, že řadě lidí se zdály vpravdě neobvyklejší věci – věci složené z nijak nesouvisejících útržků každodenního života, obrazů a četby a uspořádané volně působícími rozmary snění do fantasticky neotřelých forem.

Nějakou dobu jsem přijímal vize jako cosi přirozeného, i když jsem nikdy předtím nebyl žádný extravagantní snilek. Domníval jsem se, že spousta těchto nejasných anomálií musí pocházet z banálních zdrojů, kterých bylo tolik, že jsem

je nemohl jednotlivě nijak vysledovat; zatímco jiné jako by odrážely běžné encyklopedické znalosti o rostlinstvu a dalších aspektech primitivního světa před sto padesáti miliony lety – světa permu a triasu.

Po několika měsících však prvek děsu už působil s narůstající intenzitou. Sny tehdy začaly neomylně nabývat podob vzpomínek; šlo o dobu, kdy je mé myšlení začalo spojovat se svými narůstajícími abstraktními poruchami – pocity mnemonického ovládnutí, podivnými představami ohledně času, pocitem ohavné záměny s mou druhotnou osobností v průběhu let 1908-13 a, mnohem později, s nevysvětlitelným odporem k mé vlastní osobě.

Když do snů začaly vstupovat jisté konkrétní podrobnosti, jejich hrůza se ztisícinásobila – až jsem v říjnu roku 1915 pocítil, že musím něco udělat. V té době jsem se pustil do intenzivního studia dalších případů amnézie a vizí, neboť jsem měl dojem, že tímto způsobem bych mohl své potíže objektivizovat a vymanit se z jejich emocionálního sevření.

Nicméně, jak jsem zmínil dříve, výsledek byl skoro přesně opačný. Silně mne znejistilo, když jsem zjistil, že mé sny mají tak úzké paralely; zvláště i proto, že některá líčení sahala do dob, kdy jejich subjekty nemohly disponovat žádnými geologickými znalostmi – a tudíž ani žádnými představami o pradávných krajinách.

A co víc, řada těchto líčení poskytovala v souvislosti s vizemi ohromných budov a pralesních zahrad – a dalších věcí – velmi příšerné podrobnosti a vysvětlení. Podívaná sama a mlhavé dojmy byly už tak zlé, ale to, co naznačovali či tvrdili někteří z dalších snů, zavánělo šílenstvím a rouháním. Nejhorší bylo, že má vlastní pseudopaměť byla vybudena k ještě ztřeštěnějším snům a náznakům nadcházejících zjištění. A přesto většina lékařů považovala mé snažení vcelku za rozumné.

Systematicky jsem studoval psychologii a můj syn Wingate, vystavený těmto podnětům, činil totéž – jeho studium nakonec vedlo až k jeho současné profesuře. V letech 1917 a 1918 jsem na Miskatonické univerzitě navštěvoval speciální kurzy. Mezitím jsem neúnavně pokračoval ve svém bádání v medicínských, historických a antropologických záznamech, jež zahrnovalo i výpravy do vzdálených knihoven a v konečném důsledku i přečtení ohavných knih zapovězených nauk, o něž se tak silně zajímala má druhotná osobnost.

Některé z těchto knih byly svazky, které jsem pročítal i ve změněném stavu, a mocně mne znepokojilo, když jsem našel některé poznámky na okraji a patrně opravy obludného textu vyvedené písmem a jazykem, jež se zdály jaksi zvláštně nelidské.

Tyto poznámky byly většinou napsané jazykem vlastním jednotlivým svazkům; pisatel je očividně všechny do jednoho ovládal se stejnou, byť zjevně akademickou, obratností. Jedna poznámka, připojená k von Junztovým *Unaussprechlichen Kulten*, byla však znepokojivě odlišná. Sestávala z jistých křivočarých hieroglyfů nakreslených stejným inkoustem, jakým byly napsány

německé opravy, avšak nesledujících žádnou rozpoznatelnou lidskou předlohu. A tyto hieroglyfy se úzce a nezpochybnitelně podobaly symbolům, s nimiž jsem se neustále setkával ve svých snech – symbolům, jejichž smysl mi někdy připadal podivně povědomý nebo který jsem si měl jakoby každým okamžikem vybavit.

K dovršení mého mučivého zmatku přispívalo i to, že řada knihovníků mne ujišťovala, že vzhledem k předchozím konzultacím a záznamům o vypůjčení dotyčných knih jsem všechny poznámky musel učinit já sám ve svém změněném stavu. A to i navzdory skutečnosti, že jsem nerozuměl, a stále nerozumím, ani jednomu ze tří užitých jazyků.

Když jsem zkombinoval rozptýlené záznamy, dávnějšího i novějšího data, antropologické i medicínské povahy, odhalil jsem poměrně konzistentní směsici mýtu a halucinací, jejíž rozsah a divokost mne dokonale omráčily. Utěšovala mne pouze jedna věc: skutečnost, že mýty byly tak dávného data. Jaké ztracené vědomosti mohly do těchto primitivních zkazek vnést obrazy prvohorních či druhohorních krajin, mi zůstávalo naprostou záhadou; ale ty obrazy zde byly. Existoval tu tedy základ pro vytvoření určitého druhu sebeklamu.

Případy amnézie bezpochyby vytvořily obecný rámec mýtu – ale poté na oběti amnézie musely zapůsobit fantasmagorické dodatky k mýtu, které jim zkreslily pseudovzpomínky. Já sám jsem během svého výpadku paměti přečetl a vyslechl všechny rané pověsti – což bylo bohatě doloženo mým bádáním. Nebylo potom tedy jen přirozené, že se mé pozdější sny a citové dojmy zkreslily a zformovaly tím, co si má paměť uchovala z mého druhotného stavu?

Několik mýtů významně souviselo s jinými mlhavými legendami o světě před příchodem člověka, zvláště s hindskými vyprávěními o závrtných oceánech času, jež tvoří i část učení současných theosofů.

Pradávný mýtus a moderní sebeklam se slily v předpokladu, že lidstvo je pouze jednou – snad tou nejnižší – z vysoce vyvinutých a dominantních ras v dlouhé a z velké části nepoznané evoluci této planety. Naznačovaly, že ještě předtím, než se před 300 miliony lety vyplazil z horkého moře první oboj živelný předchůdce člověka, už zde jiné bytosti nepředstavitelných tvarů stavěly věže a pronikaly do všech tajemství přírody.

Některé rasy přišly z hvězd; několik bylo tak starých jako kosmos sám; jiné rychle povstaly z pozemských zárodků tak vzdálených prvním zárodkům našeho cyklu života, jako jsou tyto zárodky vzdálené nám. Otevřeně se mluvilo o obdobích trvajících miliardy let a o vazbách na jiné galaxie a vesmíry. Vlastně neexistovalo nic podobného času v jeho lidsky chápaném smyslu.

Avšak většina vyprávění a dojmů se týkala poměrně mladé rasy podivné a komplikované podoby, jež se nepodobala žádné formě života známé vědě a jež žila do doby jen asi padesáti milionů let před příchodem člověka. Uvádělo se, že tato rasa byla největší ze všech, poněvadž jen ona dokázala proniknout tajemstvím času.

Díky schopnosti svého pronikavého myšlení vrhat se do minulosti a budoucnosti, i na vzdálenosti milionů let, a díky studiu nauk všech věků, se naučila všechno, co kdy bylo či bude známo na této planetě. Ze znalostí této rasy vzešly všechny legendy o prorocích, včetně těch náležejících lidské mytologii.

V jejích ohromných knihovnách se nacházely texty a obrazy obnášející veškeré pozemské letopisy – historie a popisy každého plemene, které kdy žilo či bude žít, s kompletními záznamy o jeho umění, znalostech, jazycích a psychologickém profilu.

S těmito nekonečnými vědomostmi si tato Velká rasa vybírala od každého období a každé formy života ty myšlenky, umění a postupy, které se mohly hodit její vlastní povaze a situaci. Vědomosti z minulosti, zajišťované prostřednictvím jakýchsi myšlenkových skoků mimo rámec známých smyslů, se obstarávaly obtížněji než vědomosti z budoucnosti.

V případě budoucnosti byl postup snadnější a vycházel více z materiálních předpokladů. Za pomoci vhodné mechanické pomůcky se mysl vrhla kupředu v čase, dokud se na své neurčité mimosmyslové cestě nepřiblížila k požadovanému období. Tam se po předběžných testech chopila nejlepšího dostupného zástupce nejvyšší formy života. Tomuto organismu vstoupila do mozku a spustila v něm své vlastní vibrace, zatímco vypuzená mysl se vrátila do doby uzurpátora, v jehož těle zůstala, dokud nedošlo ke zpětnému procesu.

Mysl návštěvníka z minulosti se poté v těle budoucího organismu vydávala za zástupce rasy, jejíž vnější podoby nabyla, a co nejrychleji se učila o zvolené době a jejích získaných vědomostech a technikách vše, co bylo možné.

Mezitím byla vypuzená mysl, vržená do vetřelcova věku a těla, pečlivě strážena. Nebylo jí dovoleno, aby jakkoli poškodila tělo, jež obývala, a její školení tazatelé ji zbavovali veškerých znalostí. K výsledkům často docházelo v jejím vlastním jazyce, pokud předchozí expedice do budoucnosti zajistily o takovém jazyce dostatečné informace.

Jestliže mysl pocházela z těla, jehož jazyk Velká rasa nemohla fyzicky reprodukovat, byly sestavovány důmyslné přístroje, na nichž mohla být cizí řeč přehrávána jako na hudebním nástroji.

Príslušníci Velké rasy měli podobu ohromných vrásčitých kuželů o výšce tři metrů, s hlavou a dalšími orgány připojenými k třicet centimetrů silným roztažitelným končetinám vyrůstajícím z vrcholů. Dorozumívali se cvakáním či třením obrovských tlap či pařátů rostoucích z konců dvou z jejich čtyř končetin a pohybovali se natahováním a stahováním vazké vrstvy lnoucí k jejich rozlehlým, tři metry velkým základnám.

Jakmile se zmírnily ohromení a nelibost zajaté mysli a jakmile – to za předpokladu, že pocházela z těla značně se lišícího od schrány zástupce Velké rasy – překonala hrůzu ze své nezvyklé dočasné podoby, bylo jí dovoleno, aby zkoumala své nové prostředí a zakoušela úžas a moudrost blížící se stavu běžnému pro jejího vypuditele.

Za patřičných bezpečnostních opatření a výměnou za patřičné služby jí bylo umožněno, aby se vznášela nad celým obývaným světem v obrovitých vzducholodích či gigantických, lodím podobných prostředcích s atomovým pohonem, pohybujících se po širokých silnicích, nebo aby volně vstupovala do knihoven obsahujících záznamy o minulosti a budoucnosti planety.

Tato skutečnost řadu zajatých myslí smířila s jejich osudem; neboť všechny do jedné byly mimořádně bystré, a pro takové myslí odhalení skrytých tajemství pozemské existence – uzavřených kapitol nepředstavitelné minulosti a závrtných vírů budoucnosti, jež zahrnují léta po jejich vlastní přirozené době – vždy tvoří, navzdory nezměrným a často neodhaleným hrůzám, vrcholnou zkušenost života.

Občas bylo některým zajatcům dovoleno setkat se s jinými zajatými myslmi z budoucnosti – aby si vyměnili myšlenky s vědomími žijícími sta, tisíce či miliony let před či po jejich vlastních dobách. A všechny byly vyzývány, aby se ve svých jazycích široce rozepisovaly o sobě samých a o svých dobách a tyto dokumenty byly poté zanášeny do velkého ústředního archivu.

Lze dodat, že existoval jeden zvláštní typ zajatce, jenž disponoval mnohem většími privilegii než většina ostatních. Šlo o umírající *trvalé* vyhnance, jejichž těla v budoucnosti obsadili zvědaví zástupci Velké rasy, kteří se tváří v tvář smrti snažili uniknout duševnímu zániku.

Tito zádušňiví vyhnanec nebyli tak hojní, jak by se mohlo očekávat, neboť dlouhověkost Velké rasy snižovala její lásku k životu – zvláště pak mezi předními myslmi schopnými projekce. Z případů trvalé projekce starobylých myslí vznikla řada oněch nezvratných proměn osobnosti zaznamenaných v pozdějších dějinách – včetně těch lidských.

Pokud jde o běžné případy zkoumání – jakmile se cizí mysl dozvěděla vše, co od budoucnosti očekávala, stavěla si aparát podobný tomu, s nímž se vydala na svou cestu, a proces projekce jednoduše obrátila. Opět se octla ve vlastním těle ve své vlastní době, zatímco zajatá mysl se vracela do těla v budoucnosti, do kterého správně náležela.

Tato obnova byla nemožná pouze tehdy, když během výměny zemřelo jedno či druhé tělo. V takových případech samozřejmě musela zvědavá mysl žít v cizím těle v budoucnu; či naopak, zajatá mysl – jako umírající trvalý vyhnanec – musela dožít své dny v těle a minulosti Velké rasy.

Tento osud nebyl natolik strašlivý, když zajatá mysl také pocházela z Velké rasy – což nebyl nijak vzácný jev, protože tato rasa se za všech dob intenzivně zabývala svou vlastní budoucností. Počet umírajících trvalých vyhnanců Velké rasy nebyl nijak velký – do velké míry i kvůli ohromným trestům, jež se vztahovaly na vypuzování myslí budoucích příslušníků Velké rasy těmi umírajícími.

Na provinivší se myslí v jejich nových budoucích tělech byly uvalovány patřičné tresty pomocí projekce – a někdy docházelo i k nuceným výměnám.

Byly známy a pečlivě napravovány složité případy vypuzení zkoumajících či už zajatých myslí myslmi v nejrůznějších obdobích minulosti. Od objevení mentální projekce v každém věku sestával z myslí Velké rasy, jež v něm z minulosti pobývaly na kratší či delší dobu, drobný, avšak dobře poznatelný výsek populace.

Když se zajatá mysl cizího původu vrátila do svého těla v budoucnosti, prostřednictvím komplikované mechanické hypnózy byla zbavena všeho, čemu se naučila v době Velké rasy – důvodem byly určité nepříjemné důsledky spjaté s všeobecným přenosem informací ve větším množství.

Oněch několik málo známých případů volného přenosu způsobilo, a ve známých budoucích dobách ještě způsobí, děsivé pohromy. A z velké části právě v souvislosti s dvěma takovými případy – jak tvrdily staré mýty – lidstvo o Velké rase získalo své vědomosti.

Ze všeho, co fyzicky a nepřerušeně přetrvalo z onoho pradávného světa, nyní na vzdálených místech a pod mořskou hladinou zbývalo pouze několik rozvalin velkých kamenných bloků a části textů děsivých Pnakotických rukopisů.

Vracející se mysl se tudíž dostávala do své doby jen s velmi slabými a silně zlomkovitými vizemi věcí, jež zažila od doby svého vypuzení. Všechny vzpomínky, jež mohly být zahlazeny, zahlazeny byly, takže ve většině případů se od okamžiku první výměny myslí táhlo pouze bílé místo prostoupené stíny snů. Některé myslí si pamatovaly více než jiné a náhodné propojení vzpomínek vzácně přinášelo stopy zapovězeného vědění i do budoucnosti.

Nebylo pravděpodobně doby, kdy by nějaké skupinky či kultury tyto stopy tajně neuctívaly. O existenci takového kultu se zmiňoval i *Necronomicon* – šlo o kult, jenž občas pomáhal myslím putujícím napříč věky z doby Velké rasy.

A mezitím se Velká rasa stala takřka vševědoucí a začala se soustředit na úkol ustanovit výměnu s myslmi z jiných planet a probádat jejich minulost a budoucnost. Stejně tak se snažila prozkoumat minulost a původ onoho černého dávno mrtvého tělesa v dalekém vesmíru, kam sahaly kořeny jejího duševního dědictví – neboť myslí Velké rasy byly starší než její tělesné formy.

Bytosti z umírajícího starodávného světa, znající odpovědi na všechna tajemství bytí, pátraly po novém světě a živočišném druhu, kde by mohly vést ještě dlouhý život, a hromadně proto vyslaly své myslí do těl budoucí rasy nejlépe uzpůsobené k poskytnutí azylu – do kuželovitých tvorů, kteří obývali naši Zemi před miliardou let.

Tak tedy vznikla Velká rasa, přičemž bezpočet jiných myslí byl poslán do minulosti, aby zemřel v hrůze z prapodivných schrán. V pozdější době měla rasa opět čelit smrti, ale měla ji zachránit další migrace jejích nejlepších myslí do budoucích těl jiných bytostí, které čekalo delší období fyzické existence.

Takové bylo tedy pozadí proplétajících se legend a halucinací. Když jsem kolem roku 1920 uvedl své výzkumy do jakési souvislé podoby, pocítil jsem slabé uvolnění napětí, jež počáteční fáze studia zintenzivnila. Nebyly koneckonců

všechny fenomény navzdory iluzím, vyvolaným slepými pocity, snadno vysvětlitelné? Během amnézie mohla přivést mou mysl k temnému studiu i ta nejmenší shoda okolností – a já jsem začal číst zapovězené legendy a setkávat se s představiteli starobyklých a ohavných kultů. To zcela jasně poskytlo materiál pro sny a emocionální poruchy, jež se objevily po návratu paměti.

Co se týče poznámek na okraji vyvedených v iluzorních hieroglyfech a mně neznámých jazycích, jež mi však knihovníci nepřestávali připisovat – je docela možné, že povrchní znalosti řečí jsem nabyt během svého druhotného stavu, zatímco hieroglyfy se bezpochyby zrodily v mé představivosti na základě popisů ve starých legendách, přičemž později prostoupily i mé sny. Určité záležitosti jsem se snažil ověřit rozhovory se známými představiteli kultů, ale správné souvislosti se mi nikdy nepodařilo odhalit.

Občas, jako tomu bylo na počátku, mne nepřestávala zneklidňovat podoba tolika případů v tolika vzdálených epochách, ale na druhé straně jsem si uvědomoval, že dráždivý folklór musel být v minulosti bezpochyby rozšířenější, než tomu bylo v současnosti.

Je pravděpodobné, že všechny další oběti s identickými anamnézami se mohly pochlubit dlouhou a důvěrnou obeznámeností s vyprávěními, s nimiž jsem se já mohl seznámit pouze v průběhu své druhotné existence. Jakmile tyto oběti přišly o svou paměť, ztotožnily se s bytostmi ze svých domácích mýtů – s legendárními vetřelci, o nichž se tradovalo, že vstupují do lidských myslí –, a pustily se tudíž do pátrání po vědomostech, o nichž si myslely, že je lze vysledovat do iluzorní nelidské minulosti.

Potom, když se jim paměť vrátila, proces asociací obrátily a místo jako o vetřelcích o sobě uvažovaly jako o někdejších zajatých myslích. Z toho pak vyplývaly sny a pseudovzpomínky zapadající do konvenčního mytologického rámce.

Navzdory zjevné těžkopádnosti tato vysvětlení nakonec v mém myšlení potlačila všechna ostatní mínění – do velké míry i kvůli chabosti jakékoli konkurenční teorie. A postupně se mnou začalo souhlasit i značné množství významných psychologů a antropologů.

Čím více jsem nad těmito věcmi uvažoval, tím přesvědčivější se mi mé vývody zdály; takže nakonec jsem si proti vizím a dojmům, jež na mne nepřestávaly útočit, vystavěl vskutku účinnou ochranu. Vídával jsem v noci podivné věci? Šlo pouze o cosi, co jsem kdysi slyšel a četl. Zakoušel jsem nezvyklý odpor, míval nezvyklé sklony a vzpomínky? I ty byly jen ozvěnami mýtů vstřebaných v mé druhotné existenci. Nic, o čem se mi mohlo zdát, nic, co jsem mohl cítit, pro mne nemohlo mít žádný skutečný význam.

Posílněn touto filozofií, nabyt jsem nové duševní rovnováhy, třebaže vize – na rozdíl od abstraktních vlivů – byly neustále častější a znepokojivěji detailnější. V roce 1922 jsem byl opět schopen přijmout pravidelnou práci a své nově nabyté

vědomosti jsem prakticky využil, když jsem přijal místo lektora psychologie na univerzitě.

Mé bývalé místo na politické ekonomii bylo už dávno náležitě zaplněno – a navíc se od doby mého působení radikálně změnily i metody výuky ekonomie. Můj syn v této době začínal postgraduální studium, jež mělo vést k jeho současné profesuře, a oba jsme spolu významně spolupracovali.

IV.

Nepřestával jsem si však pečlivě zapisovat všechny výstřední sny, jež na mne stále tak razantně a sugestivně působily. Uvažoval jsem, že takové záznamy mají neskonalou hodnotu jako psychologický dokument. Záblesky vizí se stále proklátě podobaly vzpomínkám, ačkoli tomuto dojmu se mi dařilo čelit s nemalým úspěchem.

V psaném projevu jsem fantasmata považoval za věci skutečně spatřené; ale při všech jiných příležitostech jsem je zavrhoval jako pouhé prchavé noční přeludy. Nikdy jsem se o těchto záležitostech nezmiňoval při běžné konverzaci; ačkoli nárážky na ně, jež se obvyklým způsobem dostaly do oběhu, vyvolaly různé pověsti o mém duševním zdraví. S pobavením si uvědomuji, že tyto pověsti se omezovaly výhradně na laiky a nenašly si jediného zastávce mezi lékaři či psychology.

Z mých vizí po roce 1914 zde zmíním jen několik, poněvadž obšírnější líčení a záznamy jsou každému vážnému zájemci k dispozici. Je dobře patrné, že postupem času se jaksi oslabily podivné zábrany, neboť spektrum mých vizí se mnohonásobně rozšířilo. Nikdy se však nestaly ničím jiným než nesourodými útržky zjevně postrádajícími jakoukoli jasně čitelnou motivaci.

Zdálo se, že v rámci svých snů postupně nabývám stále větší a větší svobody pohybu. Proplouval jsem mnoha prazvláštními kamennými stavbami a z jedné do druhé jsem procházel mamutími podzemními chodbami, jež zde tvořily typické spojnice. Někdy jsem na nejnižší úrovni přicházel i na ony obrovité zatarasené příklopy, kolem nichž se šířila už zmíněná aura strachu a zapovězenosti.

Viděl jsem nesmírné mozaikové nádrže a místnosti se zvláštními a nepochopitelnými nástroji bezpočtu druhů. Pak se tu otvíraly kolosální jeskyně se složitými strojními zařízeními, jejichž tvary a účel mi byly naprosto neznámé a jejichž zvuk se projevil až po mnoha letech snění. Na tomto místě mohu poznamenat, že jediné smysly, které jsem v tomto neskutečném světě užíval, byly právě zrak a sluch.

Skutečné hrůzy začaly v květnu roku 1915, kdy jsem poprvé spatřil žijící bytosti. Stalo se to ještě předtím, než mne mé studium obeznámilo s tím, co lze na základě mýtů a popisů anamnéz očekávat. Jakmile ustoupily mentální bariéry, zahlédl jsem na různých místech budovy a v ulicích pod sebou ohromné masy řídké páry.

Ty neustále houstly a nabývaly na zřetelnosti, až jsem nakonec nepříjemně snadno dokázal sledovat veškeré jejich obludné kontury. Vypadaly jako obrovité duhové kužely, asi tři metry vysoké, o asi třímetrové základně, jež byla tvořena jakousi zvrásněnou, šupinatou, polopružnou hmotou. Z jejich vrcholů čnely čtyři ohebné válcovité údy, z nichž každý byl třicet centimetrů silný a byl tvořen stejnou zbrzděnou hmotou jako kužely.

Tyto údy byly občas zatažené, že nebyly takřka patrné, a někdy byly natažené na vzdálenost až tří metrů. Na konci dvou z nich se nacházely ohromné pařáty či klepeta. Na konci třetího byly čtyři zvonovité výrůstky. Čtvrtý úd končil nepravidelnou nažloutlou koulí asi šedesát centimetrů v průměru, kolem jejíhož ústředního obvodu se otvíraly tři velké temné oči.

Z vrcholu hlavy vyrůstaly čtyři útlé šedé stopky s kalichovitými přívěsky, zatímco ze spodní základny vyrůstalo osm nazelenalých tykadel či chapadel. Tato rozsáhlá základna ústředního kužele byla lemována gumovitou šedivou hmotou, která pohybovala celým tvorem v závislosti na svém natahování a stahování.

Jejich aktivita, byť zcela neškodná, mne naplňovala větším děsem než jejich vzhled – protože není normální sledovat nestvůrné tvory, jak vykonávají něco, o čem jsem byl přesvědčen, že svedou pouze lidské bytosti. Tito tvorové se uvážlivě pohybovali po velkých místnostech, brali si z polic knihy a odnášeli si je ke stolům, či opačně, a někdy příčinlivě psali prazvláštní hůlkou svíranou v nazelenalých hlavových chapadlech. Ohromná klepeta používali pro přenášení knih a pro řečovou komunikaci – neboť řeč sestávala z jakéhosi cvakání a škrábání.

Bytosti neměly žádné oblečení, ale nosily si brašny či tlumoky, které jim visely z vrcholu kuželovitého trupu. Hlavu a její podpurný úd obvykle držely na úrovni vrcholu kužele, ačkoli ji i často zvedaly či skláněly.

Tři zbývající velké končetiny většinou spočívaly po stranách kužele, a když nebyly užívány, byly stažené na délku asi půldruhého metru. Z rychlosti čtení, psaní a ovládání strojů – přičemž ty, jež se nacházely na stolech, jaksi souvisely s myšlením – jsem seznal, že jejich inteligence je značně větší než inteligence člověka.

Potom jsem je už vídával všude; hemžily se ve všech velkých síních a na chodbách, v klenutých kryptách obsluhovaly obludné stroje a po širokých třídách jezdily v gigantických, lodím podobných vozech. Už jsem se jich nebál, protože se zdálo, že tvoří navýsost přirozenou součást svého prostředí.

Začaly mi být zřejmé i individuální rozdíly mezi nimi a dokonce se mi zdálo, že několik z nich je jaksi omezeno v pohybu. Tito tvorové, ačkoli nevykazovali žádné fyzické odchylky, se projevovali rozličnými gesty a zvyklostmi, které je odlišovaly nejen od většiny, nýbrž do značné míry i jeden od druhého.

Jak mému mlhavému vidění připadalo, hojně psali nesmírně různorodými písmy – nikdy nepoužívali křivočaré hieroglyfy charakteristické pro většinu. Zdálo se mi, že několik používá i mně dobře známou abecedu. Většina z nich pracovala mnohem pomaleji než obecná masa těchto bytostí.

Celou dobu se mi zdálo, že já sám jsem ve snech pouze nehmotným vědomím obdařeným širším spektrem vnímání, než je obvyklé, jež se může volně vznášet, ale zároveň se musí držet běžných komunikací a rychlosti přemísťování. Žádné náznaky tělesné existence mne nesoužily až do srpna roku 1915. Píši „nesoužily“, protože první fází byla čistě abstraktní, ačkoli nekonečně děsivá asociace mého dříve zmiňovaného odporu k tělu se scénami z mých vizí.

Určitou dobu během snů bylo mou hlavní starostí neshlížet dolů na mé tělo a v této souvislosti si vzpomínám, jak jsem byl vděčný, že v podivných síních nestojí ani jedno rozměrné zrcadlo. Hodně mne zneklidňovalo, že mohutné stoly – jež nemohly být nižší než tři metry – vždy vidím z výšky, která nebyla pod úrovní jejich povrchů.

A pak ve mně morbidní pokušení prohlédnout si sebe sama začalo mocně narůstat, až jsem mu jedné noci nedokázal odolat. Zpočátku mi pohled dolů vůbec nic neodhalil. Až za chvíli jsem si uvědomil, že na vině je fakt, že se má hlava nachází na konci ohromně dlouhého ohebného krku. Když jsem tento krk zatáhl a soustředěně se zadíval dolů, spatřil jsem šupinatou, vráscitou a duhovou hmotu obrovského kužele tři metry vysokého a u základny tři metry širokého. Tehdy jsem svým křikem, jakmile jsem se divoce vynořil z hájemství spánku, probudil půlku Arkhamu.

S těmito vizemi sebe samého uvězněného v odpudivém těle jsem se dokázal částečně smířit až po několika týdnech příšerného opakování. Ve snech jsem se nyní fyzicky pohyboval mezi dalšími nepopsatelnými bytostmi, četl jsem si ve strašlivých knihách z nekonečných polic a celé hodiny jsem psal u velikánských stolů rydlem, jímž jsem manipuloval pomocí zelených chapadel, která mi visela z hlavy.

Útržky textů, které jsem četl a psal, mi stále ještě nevymizely z paměti. Šlo o děsuplné kroniky jiných světů a jiných vesmírů a o líčení aktivit beztvareho života mimo hranice všech kosmů. Šlo o záznamy o zvláštních řádech bytostí obývajících náš svět v zapomenuté minulosti a o hrozivé zápisy o inteligencích přebývajících v bizarních tělech, jež v něm budou žít miliony let po smrti posledního člověka.

Poučil jsem se o kapitolách lidské historie, o jejichž existenci nemá žádný současný učenec ani to nejmenší tušení. Většina těchto textů byla sepsána jazykem hieroglyfů, které jsem jakýmsi podivným způsobem studoval za pomoci drmolících translátorů a které očividně tvořily nějakou aglutinační řeč se systémem kořenů, jež se nepodobaly naprosto ničemu, co je běžné v lidských jazycích.

Jiné svazky byly sepsány v dalších neznámých jazycích, jež jsem se učil stejně podivným způsobem. Několik málo užívalo jazyků, které jsem znal. Nesmírně mi však pomáhaly mimořádně důvtipné ilustrace, které byly v záznamech buď vložené, nebo tvořily samostatné publikace. A celou dobu se mi zdálo, že anglicky zaznamenávám historii své vlastní doby. Po probuzení jsem si z

neznámých jazyků, kterým se mé snové já naučilo, vybavoval pouze drobné a bezvýznamné útržky, ačkoli jsem si z kronik pamatoval celé pasáže textu.

Dozvěděl jsem se – ještě předtím, než mé bdělé já prostudovalo paralelní případy či starobylé mýty, z nichž se nesporně zrodily všechny sny –, že bytosti kolem mne náležely k největší pozemské rase, která ovládla čas a do každého věku vyslala na průzkum své mysli. Věděl jsem také, že jsem byl vyrván ze své vlastní doby, zatímco jiný tvor v té době užíval mé tělo, a že několik dalších podivných bytostí v mém okolí obývaly podobně zajaté mysli. Měl jsem dojem, že jakýmsi zvláštním jazykem, vycházejícím ze cvakání klepet, hovořím s vypuzenými intelekty z každého koutu sluneční soustavy. Byla tu mysl z planety, kterou známe pod jménem Venuše, která bude žít v nekonečně vzdálené budoucnosti, a mysl pocházející z jednoho z vnějších měsíců Jupitera z minulosti vzdálené šest milionů let. Z pozemských myslí tu bylo několik zástupců okřídlené polorostlinné rasy s hvězdovitou hlavou, obývající v zapomenutých dobách Antarktidu; jeden zástupce plážích lidí z mytické Valusie; tři zástupci chlupatých předlidských hyperborejských uctíváčů Tsathogguy; jeden zástupce neskutečně odporných Čo-čo; dva zástupci pavoucích obyvatel z poslední pozemské epochy; pět zástupců otrlého broučícího rodu bezprostředné následujícího po lidstvu, do něhož Velká rasa jednoho dne tváří v tvář strašlivému nebezpečí hromadně přemístí své nejbystřejší mysli; a několik zástupců rozličných větví lidstva.

Hovořil jsem s myslí muže jménem Jiang-Li, filozofa z kruté říše Can-Čan, jež vznikne v roce 5000 našeho letopočtu; s myslí vojevůdce snědého národa velkých lebek zdržujícího se před 50 000 lety v jižní Africe; s myslí mnicha Bartolomea Corsiho žijícího ve dvanáctém století ve Florencii; s myslí lomarského krále, který vládl této úděsné polární zemi před sto tisíci lety, než do ní ze západu vtrhli podsadití žlutí Inuitové.

Rozmlouval jsem s myslí Nug-Sotha, kouzelníka temných dobyvatelů ze sedmnáctého tisíciletí našeho letopočtu; s myslí Římana Tita Sempronia Blaesa, který byl kvestorem v době Sullově; s myslí Chefnése, Egyptana z 14. dynastie, který mi sdělil strašlivé Nyarlathotepovo tajemství; s myslí kněze prostředního království Atlantidy; s myslí Jamese Woodwillea, suffolkského gentlemana z doby Cromwellovy; s myslí peruánského dvorního astronoma z předínckého období; s myslí australského fyzika Nevila Kingstona-Browna, který zemře v roce 2518; s myslí arcimága zmizelé Yhe v Pacifiku; s myslí Theodotida, řeckobaktrijského úředníka z druhého století před naším letopočtem; s myslí starého Francouze Pierre-Louise Montagnyho z doby Ludvíka XIII.; s myslí cimmerského náčelníka z doby 15 000 let před naším letopočtem; a s tolika dalšími myslmi, že můj mozek nedokáže všechna děsivá tajemství a úžasné zázraky, jež se od nich dozvěděl, ani obsáhnout.

Každé ráno jsem se budil s horečkou a někdy jsem se zoufale snažil ověřit či vyvrátit ty informace, které spadaly do rámce současných lidských znalostí. Tradiční fakta získávala na nových a pochybných aspektech a já jsem se nestačil

podívat nad snovou obrazotvorností, jež dokázala v historii a vědě vymyslet tolik překvapujících dodatků.

Otřásal jsem se při tajemstvích, která mohla skrývat minulost, a chvíl jsem se při pomýšlení na hrozby, jež se mohou zjevit v budoucnosti. To, co ve svých projevech naznačovaly o osudu lidstva bytosti, jež je následovaly, na mne mělo takový vliv, že tyto zmínky zde nebudu vůbec uvádět.

Po člověku dojde k nástupu mocné brouci civilizace a těl jejích zástupců se zmocní přední představitelé Velké rasy, jakmile pradávný svět postihne strašlivá zkáza. Později, když se uzavře historie Země, tyto přemístěné myslí opět poputují časem a prostorem – tentokrát na další přestupní stanici, již budou těla odolných rostlinných organismů na Merkuru. Ale po jejich odchodu zde stále ještě zbudou nějaké rasy, které se budou pateticky držet studené planety a před definitivním koncem se budou zavrtávat do jejího hrůzou prostoupeného jádra.

Mezitím jsem ve svých snech sepisoval nekonečnou historii své doby, kterou jsem připravoval – napůl dobrovolně a napůl na základě příslibů většího přístupu do knihovny a možností cestování – pro ústřední archiv Velké rasy. Archiv se nacházel v kolosální podzemní budově poblíž středu města a já jsem se s ním obeznámil při četných pracovních návštěvách a konzultacích. Jelikož měla vytrvat tak dlouho jako rasa sama a měla přestát i ty nejprudší geologické změny, překonávala tato titánská studna vědomostí masivností a skálopevnou odolností své konstrukce všechny ostatní stavby ve městě.

Záznamy, psané či tištěné na rozsáhlých arších podivně odolné celulózy, byly vázány do knih, jež se otvíraly shora a byly po jedné uchovávány v pouzdrech z podivného a mimořádně lehkého nerezavějícího materiálu šedavého zabarvení, ozdobených matematickými symboly, s tituly vyvedenými typickými křivočárými hieroglyfy Velké rasy.

Tato pouzdra byla přechovávána ve vrstvách obdélníkových kobek – podobných uzavřeným, zamknutým policím – zhotovených ze stejného nerezavějícího kovu a opatřených knoflíky se složitým systémem otvírání. Mé vlastní historii bylo vyhrazeno konkrétní místo v kobce úrovně určené nejnižším organismům či obratlovcům – v sekci věnované kulturám lidstva a kosmatých a pláží ras, jež je ve vládě nad Zemí bezprostředně předcházely.

Nicméně žádný sen mi neposkytl úplný obrázek každodenního života. Šlo vždy jen o pouhé mlhavé nesourodé útržky a je jisté, že tyto útržky se ani neodvíjely v patřičném pořadí. Mám například jen velice kusou představu o svém přebývání v tomto snovém světě; ačkoli mám dojem, že jsem měl k dispozici rozlehlou kamennou místnost. Omezení, která se mne jako vězné týkala, postupně zmizela, takže některé mé vize zahrnovaly i sugestivní líčení cest po ohromných pralesních silnicích, pobytů v cizích městech a průzkumů rozsáhlých temných rozvalin bez oken, před nimiž Velká rasa couvala v nepochopitelném strachu. Účastnil jsem se rovněž dlouhých námořních výprav v ohromných a neskutečně rychlých lodích s mnoha palubami a výletů přes pusté oblasti v uzavřených,

torpédům podobných vzducholodích, jež se vznášely a pohybovaly za využití elektromagnetické odpudivé síly.

Za širým teplým oceánem stála další města Velké rasy a na jednom dalekém kontinentu jsem spatřil primitivní vesnice okřídlených tvorů s černými rypáky, z nichž se poté, co Velká rasa vyše své přední mysli do budoucnosti, kde se měla zachránit před blížící se hrůzou, stane dominantní plemeno. Hlavními rysy místní scenérie byla rovinatost a bujná zeleň. Kopce zde byly nízké a řídké a obvykle vykazovaly stopy po vulkanické činnosti.

O zvířatech, která jsem zde zahlédl, bych mohl sepsat celé svazky. Všechna žila volně; neboť mechanizovaná kultura Velké rasy se už dlouho dokázala obejít bez domácích chovů a potrava byla čistě rostlinné či syntetické povahy. Těžkopádní plazi ohromných rozměrů sebou házeli v parných močálech, zmítali se v těžkém vzduchu nebo se šplouchali v mořích a jezerech; a zdálo se mi, že mezi nimi mlhavě rozeznávám nedokonalé, pradávné předobrazy řady pozdějších druhů – dinosaurů, pterodaktylů, ichtyosaurů, labyrintodontních obojživelníků, plesiosaurů a dalších –, které tak proslavila paleontologie. Nedokázal jsem však objevit žádné ptáky či savce.

Země a močály se ustavičně hemžily hady, ještěrkami a krokodýly, zatímco v bujné vegetaci neúnavně bzučely různé druhy hmyzu. Daleko na moři vypouštěla do mlžné oblohy závratné sloupce pěny neznámá a nikdy nespátřená monstra. Jednou jsem se dostal pod mořskou hladinu v gigantické ponorce se silnými světlomety a zahlédl jsem několik živoucích příznaků neuvěřitelné velikosti. Spatřil jsem také rozvaliny neskutečných potopených měst a nesmírnou škálu druhů lilijic, ramenonožců, korálů a ryb, jichž byly všude ohromné spousty.

O fyziologii, psychologii, obyčejích a podrobných dějinách Velké rasy si mě vize neuchovaly příliš mnoho informací a řadu z rozptýlených poznatků, jež zde uvádím, jsem spíše než z vlastního snění nashromáždil ze studia starých legend a dalších případů.

Došlo samozřejmě k tomu, že jsem se časem díky četbě a výzkumům dostal na úroveň snů a dokonce jsem je předběhl, takže určité snové útržky byly vysvětleny už předem a sloužily jen jako potvrzení mých poznatků. Tak jsem našťěstí dospěl k víře, že podobná četba a výzkumy, jimiž se zabývalo mé druhotné já, stály i za celým strašlivým předivem pseudovzpomínek.

Bylo patrné, že časově mé sny bylo možno zařadit někam do období před necelými 150 miliony lety, kdy prvohory začaly ustupovat druhohorám. Těla obývaná Velkou rasou nesouvisela s žádnou přežívající – a ani vědecky popsanou – linií pozemské evoluce a náležela podivnému silně homogennímu a vysoce specializovanému typu organismu inklinujícímu jak k rostlinné, tak k živočišné existenci.

Buněčná aktivita byla natolik výjimečná, že vylučovala únavu a dokonale eliminovala potřebu spánku. Potrava, přijímaná prostřednictvím rudých

zvonovitých výrůstků na jedné z velkých ohebných končetin, byla vždy polotekutá a v řadě ohledů se nijak nepodobala stravě žijících zvířat.

Tvorové měli jen dva zjiitelné smysly: zrak a sluch, který jim umožňovala kalichovitá zakončení šedých stopek nad hlavami. Navíc disponovali řadou dalších a nepochopitelných smyslů – které však cizími myslmi drženy v jejich tělech nebyly příliš upotřebitelné. Troje oči měli umístěné tak, aby jim nabízely širší možnost rozhledu, než je běžné. Jejich krev byla tvořena velmi hustou tmavě zelenou jichou.

Neměli žádná pohlaví a rozmnožovali se výtrusy či sporami, které se jim hromadily v zadních partiích a mohly se vyvíjet pouze pod vodou. Pro růst potomstva – jehož však vzhledem k dlouhověkosti všech jedinců bylo pouze malé množství – se používaly ohromné mělké nádrže. Běžná délka života zde dosahovala čtyř či pěti tisíc let.

Zjevně nedokonalých jedinců se společnost zbavovala hned, jakmile byly jejich vady zaregistrovány. Choroby a nástup smrti se za absence hmatu či pocitu fyzické bolesti poznávaly výhradně na základě vizuálních symptomů.

Mrtví se spalovali během důstojných ceremonií. Jak jsem již uvedl, občas se nějaké bystré mysli podařilo uniknout smrti projekcí do budoucnosti; avšak tyto případy nebyly nikterak časté. Pokud k něčemu takovému došlo, s myslí vyhnance z budoucnosti se až do doby zániku její nezvyklé schránky zacházelo s nejvyšší laskavostí.

Zdalo se, že Velká rasa tvoří jediný nepřítis pevně konsolidovaný národ či společnost, kde hlavní instituce byly pro všechny společné, byt' zde existovaly čtyři odlišné skupiny. Politický a ekonomický systém každé jednotky se podobal fašistickému socialismu, hlavní zdroje byly racionálně rozdělovány a moc byla svěřována malé vládnoucí radě, která byla volena hlasy všech těch, kdo prošli jistými vzdělanostními a psychologickými testy. Na rodinnou organizaci se nekladl velký důraz, ačkoli svazky mezi osobami společného původu byly uznávány a mladé obvykle vychovávali jejich rodiče.

Podoba s lidským přístupem a institucemi byla přirozeně nejmarkantnější v těch sférách, kde se projevovaly vysoce abstraktní prvky, nebo kde naopak převažovaly základní nespecifikované pudy vlastní veškerému organickému životu. Několik dalších paralel se objevilo poté, co Velká rasa vědomě přijala za své věci, které se jí zamlouvaly při prozkoumávání budoucnosti.

Vysoce mechanizovaný průmysl nekladl na obyvatelstvo takřka žádné časové požadavky, a velkou část volného času tvorové vyplňovali nejružnějšími intelektuálními a uměleckými činnostmi.

Věda dosáhla neuvěřitelné úrovně rozvoje a umění tvořilo nedílnou součást života, ačkoli v době mých snů už překonalo svůj zenit. Vývoj techniky byl značně podněcován neustálým bojem o přežití a snahami uchovat fyzickou podobu velkoměst, jež nepřestávaly ohrožovat ohromné geologické zvraty, charakteristické pro onu dávnou dobu.

Zločinnost byla překvapivě nízká a pro boj s ní byly organizovány vysoce efektivní dozorcí síly. Tresty se pohybovaly od upření privilegií a doživotního uvěznění k důslednému emocionálnímu mučení, a nikdy nebyly vykonávány bez pečlivého prostudování zločincovy motivace.

Války, zhusta občanské povahy, ačkoli se někdy vedly i proti agresorům z říše plazů či chobotnic či proti okřídleným Prastarým s hvězdovitými hlavami soustředujícím se v Antarktidě, nebyly nikterak časté, byť měly mnohem zhoubnější následky. V pohotovosti byla udržována početná armáda – jež využívala zbraně podobné fotoaparátům vysílající strašlivé elektrické výboje –, o jejímž účelu se hovořilo jen zřídka, ale jenž byl nesporně spjat s neutuchajícím strachem z temných prastarých rozvalin bez oken a z ohromných zatarasených příklopů v nehlubších podzemních vrstvách.

Tyto obavy z čedičových ruin a příklopů byly do velké míry zjiitelné pouze z nevyřčených náznaků – či z kradmého šepotu. Ve všech knihách nacházejících se na běžně přístupných policích veškeré související konkrétní zmínky významně chyběly. Šlo o jediné téma, které bylo pro Velkou rasu rozhodně tabu, a zdálo se, že se váže stejně tak ke strašným dávným bitvám, jako k onomu budoucímu nebezpečí, jež jednoho dne přinutí rasu k masovému vyslání svých předních myslí do vzdálené budoucnosti.

Ať už byly ostatní věci uváděné sny a legendami jakkoli nedokonalé a zlomkovité, tato záležitost byla opředena ještě neproniknutelnějším tajemstvím. Nejasné starobylé mýty se jí vyhýbaly – nebo možná byly všechny odkazy z jakéhosi důvodu pečlivě odstraněny. A ve snech mých či dalších obětí bylo možno nalézt jen podivně málo zmínek. Příslušníci Velké rasy se o této věci nikdy vědomě nešířili a to, co se bylo možno dozvědět, pocházelo výhradně od některých bystřejších zajatých myslí.

Podle těchto útržkovitých informací se obavy zakládaly na existenci děsivé staré rasy částečně polypoidních a naprosto cizích bytostí, které přišly z vesmíru z nekonečně vzdálených kosmů a které Zemi a další tři planety sluneční soustavy ovládly asi před 600 miliony lety. Byly jen částečně hmotné povahy – jak hmotu chápeme my – a jejich typ vědomí a způsob vnímání neměly s pozemskými organismy skoro nic společného. Například jejich smysly nezahrnovaly zrak; jejich mentální svět byl tvořen zvláštní soustavou vjemů nevizuální povahy.

Byly však dostatečně materiální, aby užívaly hmotné nástroje, pokud se vyskytovaly v částech vesmíru, kde byly tyto k dispozici; a vyžadovaly přístřeší – byť velice podivné. Ačkoli jejich smysly dokázaly proniknout všemi materiálními bariérami, jejich substance to nesvedla; navíc je mohly zcela zlikvidovat jisté formy elektrické energie. Uměly se pohybovat ve vzduchu navzdory faktu, že neměly křídla či jakýkoli jiný viditelný prostředek levitace. Jejich myslí byly takové povahy, že Velká rasa s nimi nedokázala nijak komunikovat.

Když tyto bytosti obsadily Zemi, postavily si mohutná čedičová města z věží bez oken a začaly strašlivě týrat tvory, s nimiž přišly do styku. Taková byla

situace, když se sem prázdnotou vesmíru ze záhadného světa v jiné galaxii, označovaného na znepokojujících a rozporuplných Eltdownských úlomcích jako Yith, přihnala Velká rasa.

Pro nově příchozí, vybavené vlastními silami zhotovenými nástroji, nebylo vůbec obtížné tyranské bytosti přemoci a zahnat do podzemních jeskyní, které si tyto už dříve připojily ke svým obydlím a začaly obývat.

Vchody do nich poté zapečetili a své porobené předchůdce ponechali jejich osudu, načež obsadili většinu jejich velkých měst a zachovali určité významné budovy z důvodů souvisejících spíše s pověřivostí než s lhostejností, odvahou či vědeckým a historickým zaujetím.

Ale postupem věků se z podzemního světa začaly ozývat neurčité a hrůzné náznaky, že pradávné bytosti nabývají na síle a na počtu. V několika malých a vzdálených městech Velké rasy a v některých opuštěných starobyklých městech, která Velká rasa neosídlila – místech, kde přístupové cesty do propastí nebyly náležitě zahrazeny či střeženy – došlo ke sporadickým a mimořádně odporným výpadům.

Velká rasa byla potom nucena uchýlit se k větším bezpečnostním opatřením a řadu přístupů jednou provždy uzavřela – ačkoli u několika z nich nechala hermeticky utěsněné příklopy, které měly pro boj s dávnými bytostmi, pokud by se jim na nečekaných místech podařilo dostat ven, strategický význam.

Výpady dávných bytostí musely být nepopsatelně hrůzné, neboť jednou provždy ovlivnily psychologii celé Velké rasy. Neměnné ovzduší děsu se vyznačovalo takovou intenzitou, že nikde nebyla zmiňována ani podoba těchto dávných bytostí. Jasnou představu o jejich vzhledu se mi nepodařilo nikdy získat.

Jedny zdroje se mlhavě zmiňovaly o nesmírné pružnosti a dočasné absenci viditelnosti, zatímco jiné útržkovité šeptání poukazovalo na ovládání a vojenské využívání silných větrů. S bytostmi se spojovaly i nezvyklé kvílivé zvuky a kolosální stopy tvořené pěticí kruhových otisků.

Bylo zjevné, že nadcházející zkáza, které se Velká rasa tak silně obávala – zkáza, která měla jednou vyslat miliony bystrých myslí přes propast času do cizích těl v daleké budoucnosti –, se týkala konečného úspěšného výpadu těchto starobyklých bytostí.

Tuto hrůzu jasně předpověděly mentální projekce do budoucích časů a Velká rasa došla k závěru, že by jí neměl čelit nikdo z těch, kdo se jí mohl vyhnout. Z pozdější historie Země věděla i to, že výpad měl být otázkou pomsty, nikoli snahou znovu osídlit vnější svět – projekce Velké rasy totiž ukázaly příchody a zániky dalších ras, které nestvůrné bytosti z dávných věků nijak neohrožovaly.

Možná tyto bytosti nakonec před měnicím se a bouřemi bičovaným povrchem Země daly skrytým útrobám přednost, protože se nemusely rozhodovat na základě přítomnosti světla. Možná postupem věků také pomalu ztrácely sílu. Ostatně bylo známo, že v době brouci civilizace následující po lidstvu, jejíž myslí obsadila stěhující se Velká rasa, pradávné polohmotné bytosti už neexistovaly.

Mezitím se tedy Velká rasa udržovala ve stavu bdělosti a navzdory ustrašenému vymýcení tohoto tématu z běžné komunikace a viditelných záznamů měla neustále připravené všechny své mocné zbraně. A v okolí zatarasených příklopů a temných starobylých věží bez oken se pořád vznášel stín nepojmenovatelného strachu.

V.

Takový byl tedy svět, z něhož mi mé sny přinášely každou noc nezřetelné a nesouvislé ozvěny. Neočekávám, že budu schopen vylíčit hrůzu a děs, jež tyto ozvěny obsahovaly, neboť mé pocity většinou vycházely z naprosto neuchopitelného palčivého dojmu pseudovzpomínek.

Jak jsem již napsal, obranu proti těmto pocitům mi v podobě racionálních psychologických vysvětlení postupně poskytlo i mé studium; a tento spásný vliv byl ještě podpořen lehkým náznakem zvyku, který se v průběhu času také zpravidla objevuje. Nicméně navzdory tomuto všemu mne občas ještě zasáhl nejasný plíživý děs. Nepohlcoval mne však už tak jako dřívě; a po roce 1922 jsem už vedl normální život vyplněný prací a zábavou.

Postupem let jsem začal cítit, že mé zážitky – spolu s paralelními případy a souvisejícím folklórem – by měly být jasně shrnuty a publikovány pro potřeby všech seriózních badatelů; připravil jsem proto sérii článků, které celou tematiku stručně pokrývaly a které jsem opatřil ilustracemi v podobě amatérských nákrešů některých tvarů, scén, dekorativních motivů a hieroglyfů, na něž jsem si vzpomínal ze snů.

Články se v letech 1928 a 1929 objevily v několika vydáních *Časopisu Americké psychologické společnosti*, ale nevzbudily žádnou velkou pozornost. Mezitím jsem s maximální pečlivostí nepřestával zaznamenávat ani své další sny, i když zvětšující se hromada záznamů nabývala znepokojivě velkých proporcí.

10. července 1934 mi Psychologická společnost přeposlala dopis, který otevřel závěrečnou a nejúděsnější fázi celého tohoto šíleného dobrodružství. Byl odeslán z Pilbarry v Západní Austrálii a byl podepsán důlním inženýrem těšícím se, jak jsem se dozvěděl, nemalé proslulosti. Do dopisu bylo přiloženo několik pozoruhodných snímků. Text tohoto dopisu zde uvedu v celé délce a žádnému čtenáři jistě neunikne, jak velký dopad na mne tento dopis a fotografie musely mít.

Určitou dobu jsem byl takřka bez sebe a nevěřil jsem svým očím; neboť ačkoli jsem si často uvědomoval, že jisté části legend, jež ovlivnily mé snění, musí mít jakýsi základ v realitě, nebyl jsem rozhodně připravený na žádný hmatatelný důkaz ze ztraceného světa existujícího v době mimo dosah i té nejbujnější fantazie. Nejdrastičtější účinek na mne měly fotografie – poněvadž v jejich studeném a nezvratitelném realismu se na pozadí písčinych přesypů vyjímaly

zvětralé, vodou vymleté, větry zbičované kamenné bloky, jejichž konvexní horní části a lehce konkávní dna mi sdělovaly zdrcující pravdy.

Když jsem si je prohlížel pod lupou, mezi všemožnými poškozeními jsem velice zřetelně viděl stopy po ohromných křivočarách kresbách a občasných hieroglyfech, jejichž význam mi byl tak odporný. Ale necht' promluví sám dopis:

49 Dampier St.
Pilbarra, Západní Austrálie
18. května 1934

Prof. N.W. Peaslee
Americká psychologická společnost
30 E. 41st St.
New York City
U.S.A.

Vážený pane,

nedávná konverzace s dr. E. M. Boylem a několikero tiskovin s Vašimi články, které mi poslal, mne přivedly k přesvědčení, že by bylo záhodno, abych Vás informoval o jistých věcech, které jsem viděl ve Velké písčné poušti východně od našeho zlatého dolu. Ve světle prazvláštních legend o starodávných městech s obrovskými kamennými paláci a podivných symbolech a hieroglyfech, jež popisujete, mám dojem, že jsem narazil na cosi velice důležitého.

Místní domorodci se předhánějí v řečech o „velikých kamenech se značkami“, a jak je patrné, mají z těchto objektů mimořádný strach. Nějak je dávají do souvislosti se svými běžnými rasovými legendami o Buddaiovi, obrovitém starci, který celé věky spí pod zemí s hlavou spočívající na hřbetu ruky a který se má jednoho dne probudit a pozřít celý svět.

Koluje zde několik velmi letitých a zcela zapomenutých historek o gigantických podzemních příbytcích z masivních kamenných bloků, z nichž ústí do stále větší hloubky chodby a kde se udaly strašlivé věci. Domorodci tvrdí, že kdysi několik bojovníků, prchajících v bitvě, do jedné takové chodby vstoupilo a už se víckrát nevrátilo a že krátce po jejich zmizení začaly z podzemí vát příšerné větry. Ovšem na řečech domorodců je jen zřídka něco pravdy.

Ale chci Vám sdělit něco významnějšího. Před dvěma lety, když jsem hledal zlatá ložiska asi 800 kilometrů na východ v poušti, jsem narazil na spoustu zdobených mimořádně zvětřalých a otlučených kamenů o velikosti asi 90x60x60 cm.

Zpočátku jsem na nich nedokázal najít žádné značky, jak o nich mluvili domorodci, ale když jsem se podíval pečlivěji, navzdory zvětrání jsem na kamenech rozeznal několik hluboko vytesaných linií. Šlo o podivné křivky, takové, jaké se mi snažili popsat domorodci. Mám dojem, že těchto bloků muselo být v poušti asi třicet či čtyřicet, některé se skoro ztrácely v písku a všechny se nacházely v okruhu přibližně 400 metrů.

Když jsem našel několik kamenů, začal jsem se dívat po dalších a za pomoci přístrojů jsem provedl průzkum terénu. Deset či dvanáct nejtypičtějších bloků jsem rovněž vyfotografoval a snímky přikládám k prohlédnutí. Se svými informacemi a snímky jsem se obrátil i na vládu v Perthu, ale ta ve věci nepodnikla žádné kroky.

Pak jsem se setkal s dr. Boylem, který četl Vaše články v *Časopise Americké psychologické společnosti* a kterému jsem se náhodou zmínil i o kamenech. Projevil silný zájem, a když jsem mu ukázal své snímky, propadl nečekanému vzrušení. Řekl mi, že kameny a značky odpovídají přesně popisům zdíva z Vašich snů a z líčení legend.

Měl v úmyslu Vám napsat, ale něco jej zdrželo. Zatím mi poslal většinu časopisů s Vašimi články a já jsem z Vašich kreseb a líčení okamžitě poznal, že mé kameny jsou nesporně příbuzné těm Vaším. To si můžete i sám ověřit z přiložených snímků. Zanedlouho se Vám přímo ozve i dr. Boyle.

Uvědomuji si, jakou důležitost pro Vás mohou tyto skutečnosti mít. Není pochyb o tom, že přicházíme do styku s pozůstatky neznámé civilizace, jež svým stářím překonává naše nejspolehlivější dohady a jež tvoří základ Vašich legend.

Jakožto důlní inženýr mám jistě znalosti geologie a mohu Vám tedy říci, že tyto bloky jsou tak staré, až mne to děsí. Jsou tvořeny většinou pískovcem a žulou, ačkoli jeden je zcela jistě zhotoven ze zvláštního druhu cementu či betonu.

Nesou stopy po působení vody, jako by tato část světa byla zaplavena mořem a po dlouhých věcích se opět vynořila – to vše v době po zhotovení a použití těchto bloků. Pohybujeme se v řádu milionů let – nebo jen Bůh ví, kolika vlastně. Nechci na to ani pomýšlet.

Vzhledem k Vaší předchozí usilovné práci na rozboru legend a všeho, co se k nim váže, nepochybuji o tom, že budete chtít přivést do pouště expedici a uskutečnit nějaký archeologický výzkum. Jak dr. Boyle, tak já jsme připraveni Vám na této výpravě asistovat, pokud Vy sám – či Vám známé organizace – poskytnete příslušné finanční krytí.

Pro hrubé ražení mohu sehnat asi dvanáct dělníků – domorodci by nám nijak nepomohli, neboť jak jsem zjistil, z tohoto konkrétního místa mají skoro panickou hrůzu. Boyle ani já se o této věci zatím nikomu nezmiňujeme, protože v jakýchkoli objevech či zásluhách byste měl mít přirozeně přednost právě Vy.

Na místo se lze z Pilbarry dostat asi za čtyři dny traktorem – kterého bude třeba pro přepravu veškerého zařízení. Lokalita se nachází přibližně na jihozápad od Warburtonovy stezky z roku 1873 a asi sto šedesát kilometrů jihovýchodně od Joanna Spring. Místo abychom vyráželi z Pilbarry, mohli bychom věci poslat po řece De Grey – ale tyto záležitosti můžeme probrat později.

Kameny jsem našel zhruba na 22° 3' 14" jižní šířky a 125° 0' 39" východní délky. Klima je zde tropické a pouštní podmínky vyžadují velkou odolnost. Uvítám jakoukoli korespondenci na toto téma a nemohu se dočkat, až budu na Vámi navrženém postupu moci spolupracovat. Poté, co jsem si přečetl Vaše články, na mne význam celé věci učinil velký dojem. Dr. Boyle se Vám ozve později. Pokud bude třeba rychlého spojení, kabelogram do Perthu mi může být přeposlán jako telegram.

Nedočkavě se těším na brzkou odpověď,

Upřímně a s úctou
Robert B. F. Mackenzie

O bezprostředním důsledku tohoto dopisu se lze do značné míry informovat z tisku. Měl jsem veliké štěstí, že jsem si zajistil podporu Miskatonické univerzity, a při přípravě operace v Austrálii sehrál nedocenitelnou roli jak pan Mackenzie,

tak dr. Boyle. Veřejnosti jsme se o svých úmyslech příliš nezmiňovali, neboť celá záležitost mohla být nepříjemně zneužita senzacechtivostí a vtipkováním méně seriózních novin. To mělo za následek, že publikovaných zpráv bylo pomalu; ale přesto se jich objevilo dostatek na to, aby vylíčily přípravy na naše pátrání po australských rozvalinách a zaznamenaly jednotlivá stadia příprav.

Kromě mne a mého syna Wingata se expedice účastnili William Dyer z katedry geologie Miskatonické univerzity – vedoucí antarktické výpravy Miskatonické univerzity z let 1930-31, Ferdinand C. Ashley z katedry starověké historie a Tyler M. Freeborn z katedry antropologie.

Můj dopisovatel Mackenzie přijel do Arkhamu počátkem roku 1935 a asistoval nám při posledních přípravách. Byl to mimořádně schopný a milý padesátník, úžasně sečtělý a důvěrně obeznámený se všemi okolnostmi cestování po Austrálii.

V Pilbaře přichystal několik traktorů a my jsme si pronajali dostatečně malý trampový parník, který nás na toto místo na řece mohl bez potíží zavézt. Průzkum jsme byli připraveni provést tím nejpečlivějším a nejvědecktější způsobem, chtěli jsme prosévát kaž-

dé zrnko písku a nezneškodnocovat nic, co by se mohlo nacházet v původním nebo skoro původním stavu.

Z Bostonu jsme vypluli 28. března 1935 na palubě dýchavičného Lexingtonu a do cíle jsme se poklidně přeplavili přes Atlantik a Středozemní moře, přes Suezský kanál, Rudé moře a Indický oceán. Není třeba, abych zde líčil, jak mne sklíčil pohled na nízké písčité pobřeží Západní Austrálie a jak neblaze na mne zapůsobilo drsné zlatokopecské městečko se svými ponurými zlatými doly, kde jsme na traktory nakládali poslední věci.

Dr. Boyle, který zde na nás čekal, byl příjemný postarší inteligentní pán, jemuž znalosti psychologie umožňovaly vést se mnou i s mým synem dlouhé odborné debaty.

Když jsme se v počtu osmnácti mužů konečně vydali na krkolomnou cestu přes vyprahlé kilometry písku a skalisek, ve většině z nás se podivně mísil vnitřní neklid s pocitem očekávání. V pátek 31. května jsme se přebroдили přes rameno říčky De Grey a vstoupili jsme do říše naprosté bezútěšnosti. Když jsme postupovali k místu pozůstatků starobylého světa, překonávajícího paměť i těch nejstarších legend, začala se mne zmocňovat palčivá hrůza – hrůza, kterou samozřejmě ještě rozdmýčávala skutečnost, že znepokojující sny a pseudovzpomínky na mne stále útočily s neztenčenou měrou.

V pondělí 3. června jsme spatřili první ze zpola pohřbených kamenů. Nedokážu popsat pocity, s nimiž jsem se skutečně – v objektivní realitě – dotýkal úlomku kyklopského zdiva, podobajícího se do posledního detailu blokům ve zdech mého snového města. Rozeznával jsem jasné stopy po opracování – a když jsem poznal část křivočaré ozdobné symboliky, která pro mne měla po letech

mučivých nočních můr a nepopsatelného výzkumu tak d'ábelský význam, mimoděk se mi roztráslý ruce.

Po měsíci kopání jsme odkryli asi 1250 bloků v různých stadiích zvětrání a rozkladu. Většinu tvořily otesané megality se zaoblenými svrchními a dolními stěnami. Méně artefaktů už bylo drobnějších, plošších, rovných, ve formě obdélníků či osmiúhelníků – podobajících se dlaždicím ze snových podlah a chodníků –, a několik se vyznačovalo mimořádnou robustností a zaobleností či zkoseností, díky nimž upomínaly na stavební díly kleneb či na části oblouků nebo kulatých okenních rámců.

Čím hlouběji – a severněji a východněji – jsme kopali, tím více bloků jsme nacházeli; ačkoli se nám v nich pořád nedařilo objevit žádnou stopu po rozumném uspořádání. Profesor Dyer byl zděšen nezjistitelným stářím úlomků a Freeborn našel stopy po symbolech, jež neblaze souvisely s jistými nesmírně starými papuánskými a polynéskými legendami. Stav a rozptýlení bloků němými slovy vypovídaly o závratných cyklech času a geologických zvrátů kosmické zběsilosti.

Měli jsme s sebou i letadlo a můj syn Wingate často vystupoval do různých výšek a v písčné a kamenité pustině hledal stopy po méně zřetelných rozsáhlých tvarech – bud výškové rozdíly, nebo obrysy řad rozesetých bloků. Jeho výsledky byly prakticky negativní; neboť vždy, když se jednoho dne domníval, že zahlédl něco potenciálně významného, při příštím letu jeho dojem nahradil další stejně tak prchavý – všechno to byly následky pohybů větrem vířeného písku.

Asi dva tyto pomíjivé přeludy ve mně však vyvolaly zvláštní a nepříjemný pocit. Zdálo se, že jakýmsi způsobem hrůzně souvisejí s čímsi z mých snů či četby, s čímsi, co jsem si však už nedokázal jasně vybavit. Byly mi strašlivě povědomé – a nutily mne k nutkavým a ustrašeným pohledům severním a severovýchodním směrem přes úděsnou nehostinnou pláň.

Někdy první týden v červenci mne ohledně této severovýchodní oblasti zasáhla nevysvětlitelná směsice pocitů. Pociťoval jsem hrůzu, pociťoval jsem zvědavost – ale kromě toho jsem zápolil i s vytrvalým a matoucím dojmem jakési povědomosti.

Abych tyto představy vypudil z hlavy, vyzkoušel jsem všemožné psychologické prostředky, ale nijak mi nepomohly. Prohrál jsem i souboj s nespavostí, ale tu jsem skoro přivítal, protože se mi tak zkrátila doba, kdy jsem byl vystaven snům. Zvykl jsem si pozdě v noci podnikat do pouště dlouhé osamělé vycházky – obvykle severním či severovýchodním směrem, kam mne jakýmsi nezřetelným způsobem táhly mé zvláštní nové představy.

Při těchto procházkách jsem občas narazil na skoro zaváté fragmenty starobylého zdiva. I když v těchto místech bylo vidět méně bloků než v oblasti, kde jsme se pustili do kopání, byl jsem přesvědčen, že pod povrchem jich zde musí být ohromné množství. Terén zde nebyl tak rovný jako v táboře a časté prudké větry písek kupily do přechodných fantaskních pahorků – čímž odkrývaly spodní vrstvy starobylého kamení, zatímco zakrývaly jiná místa.

Hořel jsem podivnou touhou rozšířit práce i do této zóny, ale zároveň jsem se děsil toho, co bychom tu mohli odkrýt. Bylo zřejmé, že můj stav se začíná dosti zhoršovat – tím spíše, že jsem tento nový vývoj nedokázal nijak vysvětlit.

Chatrnost mého duševního rozpoložení je patrná i z mé reakce na zvláštní objev, jenž jsem učinil při jedné ze svých nočních toulek. Došlo k němu večer 11. července, kdy měsíc zaplavoval tajuplné pahorky nezvykle bledým přisvitem.

Poté, co jsem se zatoulal poněkud dále, než jsem měl obvykle ve zvyku, narazil jsem na ohromný kámen, který se radikálně lišil od všeho, co jsme dosud spatřili. Byl skoro úplně zavátý, ale poklekl jsem a rukama jsem z něj odklidil vrstvu písku, načež jsem si ho ve svitu elektrické svítilny, nahrazující měsíční svit, začal bedlivě prohlížet.

Na rozdíl od jiných obrovských kusů byl dokonale hranatý, nikde na něm nebyl ani kousek konkávního či konvexního povrchu. Zdálo se také, že je z jakéhosi čedičového materiálu, dokonale odlišného od žuly, pískovce a občas se vyskytujícího betonu, jimiž byly tvořeny ostatní již dobře prozkoumané bloky.

Tu jsem vstal, otočil se a plnou rychlostí jsem uháněl do tábora. Utíkal jsem ovládan zcela nevědomými a iracionálními silami a důvod úprku jsem si plně uvědomil, až když jsem byl blízko svého stanu. Tehdy mi to došlo. Onen podivný temný kámen byl čímsi z mých snů a četby, čímsi spjatým s nejhoršími hrůzami starodávných legend.

Šlo o jeden z bloků starobylého čedičového zdiva, jichž se tak obávala Velká rasa – kus vysoké zdi bez oken, jež tu zanechaly ony přízračné polohmotné cizí bytosti tlící v černém podzemí, kvůli jejichž neviditelné a větru podobné síle byly zataraseny příklopy a kvůli nimž byly rozestavěny vždy bdící hlídky.

Celou noc jsem oka nezamhouřil, ale za úsvitu jsem si uvědomil svou pošetilost, když mi došlo, že mne rozrušil pouhý stín jakéhosi mýtu. Místo abych zápasil s děsem, měl jsem hořet objevitelským nadšením.

Dopoledne jsem seznámil se svým nálezem i ostatní, a spolu s Dyerem, Freebornem, Boylem a svým synem jsem se vydal abnormální blok vyhledat. Setkali jsme se však s neúspěchem. Neměl jsem žádnou představu, kde se kámen nacházel, a pahorky pohyblivého písku už mezitím zase přeskupil nedávno se zvednuvší vítr.

VI.

Nyní docházím ke klíčové a nejobtížnější části svého vyprávění – obtížnější o to více, že si nemohu být jistý její realitou. Občas zakouším nepříjemný pocit jistoty, že jsem nesnil ani nepodléhal žádným falešným představám; a právě tento pocit – i vzhledem k ohromným důsledkům, jež by mohla objektivní pravda mé zkušenosti vyvolat – mne nutí sepsat toto líčení.

Můj syn – školený psycholog zkoumající můj případ do maximální možné míry a s nejvyšší účastí – bude nejpovolanějším soudcem věcí, jež zde předložím.

Dovolte mi nejprve, abych vás seznámil s okolnostmi celé věci, tak jak je znali lidé v táboře. V noci na 18. července, po větrném dni, jsem se velmi brzy odebral do postele, kde jsem však nemohl usnout. Krátce před jedenáctou jsem byl opět na nohou, a jelikož mne jako obvykle soužil onen zvláštní pocit související s oblastí na severovýchodě, vydal jsem se na jednu ze svých typických nočních vycházek. Při odchodu z tábora jsem viděl a pozdravil pouze jediného člověka: australského zlatokopa jménem Tupper.

Měsíc, krátce po úplňku, zářil z projasněné oblohy a zaléval starobylou písečnou pláň bílým leprózním svitem, který mi připadal nesmírně zlověstný. Vítr ustal a nezvedl se skoro pět hodin, jak obšírně dosvědčil Tupper a jiní, kteří mne viděli, jak přes tajuplné blede duny rychle odcházím severovýchodním směrem.

Asi ve 3.30 se rozburácel prudký víchr, jenž probudil všechny v táboře a skácel tři stany. Obloha byla bez mráčku a poušť stále žhnula oním přízračným přisvitem. Skupinka kontrolující stany si povšimla mé nepřítomnosti, ale vzhledem k mým předchozím výletům této okolnosti nebyl připisován žádný význam. A přesto tři lidé – všichni Australané – jako by ve vzduchu vytušili cosi zlověstného.

Mackenzie vysvětlil profesor Freebornovi, že jde o obavy převzaté z domorodého folklóru; místní obyvatelé si kolem větrů, které s velkými přestávkami za jasných nocí vířily písek, utkali podivné předivo neblahých mýtů. Šeptem si sdělovali, že tyto větry vanou z velkých kamenných síní v podzemí, kde se odehrály strašlivé věci – a jsou cítit pouze v blízkosti míst, kde jsou rozesety velké opracované kameny. Někdy před čtvrtou ranní vichřice pominula stejně tak rychle, jako se zvedla, a písečné pahorky se kolem nás tyčily v novém a neznámém uspořádání.

Někdy po páté, kdy napuchlý houbovitý měsíc zapadal na západní obloze, jsem vklopýtal do tábora – bez klobouku, rozedraný, s poškrábanou a zkrvavenou tváří a bez elektrické svítilny. Většina mužů se už vrátila do postele, ale profesor Dyer před svým stanem ještě kouřil dýmku. Jakmile spatřil, v jak zoufalém a skoro nepřičetném stavu se nacházím, zavolal dr. Boylea, a společně mne dovedli k lůžku, na které mne uložili. Brzy se k nim připojil i můj syn, probraný všeobecným povykem, a všichni se mne společnými silami pokusili přinutit zůstat na posteli a odevzdat se spánku.

Ale spánek nepřicházel. Byl jsem ve zcela mimořádném psychickém stavu – odlišném od všeho, co jsem kdy zažil. Po nějaké době jsem začal trvat na tom, že chci mluvit – a nervózně a složitě jsem jim začal vysvětlovat své rozpoložení. Řekl jsem jim, že mne přemohla únava a že jsem si lehl do písku, abych si zdříml. Přepadly mne strašlivější sny než obvykle – a když mne probudil náhlý silný vítr, mé napjaté nervy nápor nevydržely. V panice jsem začal utíkat, padal jsem přes zpola zasypané kameny a tak jsem nabyl svého rozedraného a zkrvaveného vzhledu. Musel jsem spát dlouho – a proto jsem byl tak dlouho i mimo tábor.

Nezmínil jsem se absolutně o ničem, co jsem spatřil či zažil – v tomto ohledu jsem vykazoval maximální sebeovládání. Mluvil jsem však o tom, že jsem změnil postoj k celkovému směřování expedice a prosazoval jsem okamžité zastavení veškerého kopání na severovýchodě. Mé argumenty byly očividně slaboduché – neboť jsem se zmiňoval o nedostatku kamenných bloků, o přání neurážet city pověřivých dělníků, o možném krácení fondů z univerzity a dalších nepravdivých či zanedbatelných věcech. Přirozeně že mým touhám nikdo nevěnoval ani tu nejmenší pozornost – a to ani můj syn, kterému mé zdraví zjevně leželo na srdci.

Příštího dne jsem byl na nohou a pohyboval jsem se po táboře, ale neúčastnil jsem se výzkumných prací. Když jsem si uvědomil, že práce nezastavím, rozhodl jsem se, že se vzhledem k zdravotnímu stavu co nejdříve vrátím domů, a na svém synovi jsem si vymohl příslib, že jakmile dokončí průzkum terénu, který jsem chtěl nechat na pokoji, zaletí se mnou do Perthu, vzdáleného šestnáct set kilometrů na jihozápad.

Uvažoval jsem, že pokud bude to, co jsem spatřil, stále vidět, mohl bych se pokusit vydat i za cenu zesměšnění jakési varování. Dovedl jsem si představit, že dělníci obeznámení s místním folklórem, by mne mohli podpořit. Syn, aby mi vyhověl, dokončil své průzkumy už odpoledne, přičemž přelétl celou oblast, kterou jsem mohl projít při své vycházce. Nic z toho, co jsem spatřil, však už vidět nebylo.

Opět šlo o případ onoho nezvyklého čedičového bloku – pohybující se písky po něm zahladily i tu poslední stopu. Na okamžik jsem zpola zalitoval, že jsem ve své panické hrůze ztratil jakýsi úděsný předmět – ale hned jsem věděl, že ztráta to byla spíše milosrdná. Pořád dokážu uvěřit tomu, že celé mé dobrodružství bylo pouhou iluzí – obzvláště, jak pevně doufám, pokud se nikdy nenajde ten d'ábelský jícen.

Wingate mne 20. července odvezl do Perthu, ačkoli odmítl opustit expedici a vrátit se domů. Zůstal se mnou až do pětadvacátého, kdy odplouval parník do Liverpoolu. A já se nyní v kajutě na Císařovně nad celou záležitostí dlouze a horečně rozmyšlím, a docházím k závěru, že alespoň můj syn by měl být informován. Bude záležet už jen na něm, zda tyto informace sdělí někomu dalšímu.

Abych se připravil na jakoukoli eventualitu, uspořádal jsem toto shrnutí pozadí celé záležitosti – jak byla jiným nesouvisle známa už dříve – a nyní co možná nejstručněji vylíčím to, co si myslím, že se stalo oné šeredné noci během mé nepřítomnosti v táboře.

Rozrušen na nejvyšší možnou míru a vybičován do jakési zvrhlé dychtivosti oním nevysvětlitelným puzením, v němž se mísil děs se vzpomínkami, trmácel jsem se do noci pod zlověstným žhnoucím měsícem. Tu a tam jsem zahlédl ony starobylé kyklopské bloky, zpola zabořené do písku, přetrvávající zde z nepoznaných a zapomenutých věků.

A přesto jsem se ubíral dál, jakoby na nějakou tajuplnou schůzku – přičemž na mne stále více útočily zneklidňující představy, nutkání a pseudovzpomínky. Myslel jsem na některé z možných obrysů kamenných linií, které spatřil můj syn ve vzduchu, a uvažoval jsem, proč se mi zdály zároveň tak zlověstné a tak povědomé. Něco se horečnatě dobývalo do dveří mé paměti, zatímco jiná neznámá síla se snažila udržet vchod zavřený.

Bylo bezvětrí a bledý písek se vzdouval nahoru a dolů jako zmrzlé mořské vlny. Neměl jsem žádný cíl, ale ploužil jsem se kupředu s jakousi osudovou předurčeností. Sny se vlily i do sféry mého bdění, a proto se mi zdálo, že každý zanořený balvan tvoří součást nekonečných místností a chodeb pradávných staveb, otesaných a opatřených symboly, které jsem už dobře znal z let strávených jako zajatec Velké rasy.

Občas jsem měl dojem, že vidím ony vševědoucí kuželovité hrůzy, jak se pohybují na svých navyklých obchůzkách, a bál jsem se pohlédnout dolů, abych náhodou nezjistil, že se jim fyzicky podobám. A přesto jsem pořád viděl jak pískem zakryté bloky, tak místnosti a chodby; jak zlověstný žhnoucí měsíc, tak lampy z průzračného křišťálu; jak nekonečnou poušť, tak kymácející se kapradiny za oknem. Bděl jsem a zároveň jsem snil.

Nevím, jak dlouho či jak daleko – vlastně ani kterým směrem – jsem krácel, když jsem poprvé zahlédl hromadu balvanů obnaženou ve dne vanoucím větrem. Bylo to to největší seskupení na jednom místě, které jsem dosud spatřil, a udělalo na mne tak mocný dojem, že vize vzdálených věků okamžitě ustoupily.

Zase jsem viděl jen poušť, zlověstný měsíc a zlomky netušené minulosti. Přistoupil jsem blíže, zastavil se a na neforemnou haldu si posvítíl světlem ze své elektrické svítilny. Vítr zde odvál písečný pahorek a obnažil nízkou nepravidelnou oblou masu megalitů a menších kusů rozvalin asi dvanáct metrů napříč a jeden až tři metry vysokou.

Od samého začátku jsem si uvědomoval, že na těchto kamenech je cosi naprosto nezvyklého. Nejenže bylo dokonale zarážející pouhé jejich množství, ale když jsem si je bedlivě prohlížel v kombinaci paprsků měsíce a svítilny, upoutalo mne i něco na sotva zřetelných pozůstatcích jejich výzdoby.

Ani jeden se nijak zásadně nelišil od původních exemplářů, jež jsme našli už dříve. Šlo o něco mnohem jemnějšího. Tento dojem jsem nezískal, když jsem se díval pouze na jeden kámen, ale když jsem jich najednou přehlížel několik.

Až teprve potom mi došla celá pravda. Křivočaré vzory na spoustě bloků spolu úzce souvisely – tvořily součást jedné ohromné dekorativní myšlenky. Poprvé jsem v této nekonečně starobylé pustině narazil na kus zdiva v jeho původním uspořádání – ano, bylo sice poškozené a neúplné, ale rozhodně neztratilo nic ze své působivé jednoznačnosti.

Vystoupil jsem na jeden nízký kámen a lopotně jsem se vyšplhal nahoru; občas jsem dlaní odhrnul písek, přičemž jsem se neustále snažil pochopit velikost, tvar, styl a vztahy mezi symboly.

Zanedlouho jsem už mlhavě odhadoval, jaká je povaha této prastaré struktury i co znamenají vzory, které se kdysi táhly přes rozsáhlé plochy jejího předvěkého zdiva. Nepřestávala mne udivovat a děsit dokonalá podoba celku s některými mými útržkovitými pohledy ze snů.

Kdysi to byla kyklopská chodba široká i vysoká devět metrů, vydlážděná osmistrannými dlaždicemi a opatřená masivními klenbami. Napravo se z ní otvíralo několik místností a na vzdálenějším konci se stáčela do hlubin jedna z těch zvláštních ramp.

Když jsem si tyto skutečnosti představil, silně jsem se otrásl, neboť v sobě skrývaly více, než co se dalo vyčíst pouze z bloků. Jak jsem mohl vědět, že tato vrstva měla být mnohem hlouběji? Jak jsem mohl vědět, že vzhůru se vinoucí rampa měla být spíše za mnou? Jak jsem mohl vědět, že dlouhá podzemní chodba vedoucí na Náměstí sloupů se měla nacházet nalevo o úroveň výše?

Jak jsem mohl vědět, že síň s přístroji a doprava ubíhající tunel směřující k ústřednímu archivu měly ležet o dvě úrovně níže? Jak jsem mohl vědět, že úplně dole, o čtyři úrovně níže, najdu jeden z oněch strašlivých příklopů opatřených železnými pásy? Tento výpad ze světa snů mne hluboce zmátl a já jsem se roztrásl a polil mne studený pot.

Nakonec na mne jako poslední nesnesitelná kapka zapůsobilo, když jsem ucítil, jak ze sníženého místa poblíž středu ohromné hromady stoupá vzhůru slabý, zákeřný proud studeného vzduchu. A tom okamžiku mé vize stejně jako předtím ochably a já jsem opět spatřil pouze zlověstné měsíční světlo, tajuplnou poušť a roztroušenou mohylu starobylého zdiva. Čelil jsem nyní čemusi skutečnému a hmatatelnému, a zároveň čemusi prodchnutému netušenými náznaky temných tajemství. Neboť onen proud vzduchu mohl znamenat pouze jediné – přítomnost propasti nesmírných rozměrů skrývajících se pod rozesetými balvany na povrchu.

Má první myšlenka se týkala neblahých domorodých legend o ohromných podzemních příbytcích mezi megality, kde se to hemží hrůzami a kde se rodí prudké větry. Pak se vrátily myšlenky na mé vlastní sny a já jsem ucítil, jak se mi do mysli snaží vkrádat mlhavé pseudovzpomínky. Co to tam dole bylo za místo? Jaký starobylý nepředstavitelný zdroj pradávných mytologických cyklů a úděsných nočních můr jsem mohl zakrátko odhalit?

Váhal jsem však jen chvíli, protože mne hnalo cosi většího než zvědavost a vědecké nadšení, cosi většího působilo proti mému narůstajícímu strachu.

Měl jsem dojem, jako bych se pohyboval skoro automaticky, jako bych byl v sevření jakéhosi neodvratitelného osudu. Vsunul jsem do kapsy svítilnu a silou, o níž jsem netušil, kde se ve mně bere, jsem odvalil první titánský kamenný kus a pak další, dokud se z temnoty nevyvalil silný vzdušný proud, jehož vlhkost zvláště kontrastovala s okolním pouštním vzduchem. Zela pode mnou černá průrva a zanedlouho – když jsem odkulil všechny menší kusy, s nimiž jsem dokázal

hnout – do otvoru, kterým jsem se už mohl protáhnout, zasvítíl leprózní měsíční přisvit.

Vytáhl jsem svítilnu a do otvoru jsem si jasně posvítíl. Pode mnou ležely popadané kusy zdíva, jež se v úhlu asi pětáctýřiceti stupňů hrubě svažovaly severním směrem a jež očividně tvořily pozůstatky jakéhosi dávného propadu horních struktur.

Mezi jejich povrchem a dnem se otvírala propast neproniknutelné tmy, u jejíhož horního okraje bylo vidět stopy po gigantických vyztužených klenbách. V této fázi se mi zdálo, že pouštní písek spočívá přímo na podlaze nějaké obrovité stavby pocházející z dob, kdy Země byla ještě mladá – a tehdy, stejně jako dnes, jsem nebyl ani v nejmenším schopen odhadnout, jak se jí podařilo přetrvat nekončné věky geologických pohybů.

Při zpětném pohledu mi pouhá představa o náhlém osamělém sestupu do takto nejisté propasti – navíc v době, kdy nikdo netušil, kde se nacházím – připadá jako naprostý vrchol šílenství. Možná to šílenství i bylo – nicméně té noci jsem se do takového podniku pouštěl bez váhání.

Opět jsem pociťoval ono osudové puzení a nutkání, které celou dobu jako by předurčovaly mé směřování. S blikající svítilnou, která mi měla ušetřit energii článků, jsem se po čtyřech pustil do nepřičetného sestupu zlověstnou kyklopskou chodbou zející pod otvorem – někdy jsem upíral zrak kupředu, když jsem hledal bezpečná místa, kde jsem se mohl zachytit rukama či nohama, jindy, když jsem překonával riskantnější úsek, jsem zase obracel zrak k hromadě megalitů.

V přímých paprscích mé svítilny se vzdálené stěny otesaného, drolicího se zdíva ubíraly dvěma směry. Předě mnou se však otvírala pouze ničím nerušená tma.

Během sestupu do hlubin jsem nijak nesledoval čas. Mysl mi natolik vířila záhadnými domněnkami a obrazy, že se mi zdálo, že veškeré objektivní skutečnosti se stáhly do nezbadatelné dálky. Tělesné dojmy zanikly a dokonce i strach ve mně zůstával pouze jako přízračná pasivní stvůra, jež se na mne mohla pouze neškodně zubit.

Nakonec jsem dospěl k rovné podlaze poházené popadanými kamennými bloky, beztvarymi úlomky, pískem a všemožnými zbytky. Po obou stranách – vzdálených od sebe asi devět metrů – čnely masivní stěny zakončené obrovskými žebry. Jen stěží jsem dokázal rozeznat, že jsou ozdobené tesanými plastikami, avšak povaha těchto plastik mi už unikala.

Nejvíce mne však zaujala klenba nad mou hlavou. Kužel světla ze svítilny nedosáhl až ke stropu, ale vidět byly alespoň spodní části kolosálních oblouků. Ty se tak dokonale shodovaly s vizemi z bezpočtu mých snů o starobylém světě, že jsem se poprvé nekontrolovatelně roztřásl.

Nad nimi slabounký přisvit prozrazoval přítomnost vzdáleného, měsícem ozářeného světa. Jakýsi mlhavý zbytek obezřetnosti mne upozorňoval, že pokud chci mít vodítko i při svém návratu, neměl bych jej ztrácet ze zřetele.

Přistoupil jsem nyní ke stěně po své levici, kdy byly stopy po výzdobě nejzřetelnější. Po zavalené podlaze se mi kráčelo skoro tak těžce jako po svahu kamenné hromady, ale přesto jsem v krkolomném postupu neustával.

Na jednom místě jsem odkopal několik kusů zdiva a odsunul několik bloků, abych se podíval, jaké je zde dláždění, a když jsem spatřil zlověstně povědomé velké osmistranné kameny, jejichž oblý povrch stále držel jaksi pohromadě, neubránil jsem se zachvění.

Jakmile jsem od stěny poodstoupil do patřičné vzdálenosti, svítilnou jsem pomalu a pečlivě přejel přes zvětralé zbytky jejích plastik. Zdálo se, že pískovcový povrch byl vystaven působení nějakého dávného vodního proudu; mimoto zde byl patrný jakýsi podivný povlak, jehož přítomnost jsem však nedokázal jakkoli vysvětlit.

Na několika místech bylo zdivo uvolněné a pokroucené a já jsem uvažoval, jak dlouho si je v nestálém geologickém prostředí tato starobylá skrytá stavba ještě schopna uchovat zbytek svých přežívajících forem.

Nejvíce mne však vzrušovaly plastiky samy. Navzdory působení času byly zblízka dosti dobře rozpoznatelné. Opět jsem zůstával otřesen dokonalou důvěrností, s níž na mne působil každý jejich detail. Skutečnosti, že jsem s hlavními rysy této věkovité stavby tak dobře obeznámen, se rozhodně nevěřilo snadno.

Učinily mocný dojem na mýtotvůrce, kteří jim dali konkrétní podobu v proudu tajných nauk, jež poté, co jsem se s nimi jakýmsi způsobem seznámil v době své amnézie, vyvolaly sugestivní obrazy v mé podvědomé mysli.

Jak jsem ale mohl vysvětlit přesnost a detailnost, s nimiž se každá čárka a spirála těchto zvláštních dekorací shodovala s tím, co se mi zdálo už více než dvacet let? Jaká záhadná, zapomenutá ikonografie mohla reprodukovat každé jemné odstínění a nuanci, jež tak vytrvale, dokonale a neměnně zaplavovaly noc co noc mou spící mysl?

Zde totiž nešlo o žádnou náhodnou či vzdálenou podobnost. Nekonečně starobylá, celé věky skrytá chodba, v níž jsem stál, byla rozhodně a nezpochybnitelně originálem čehosi, co jsem znal ve spánku tak důvěrně, jako jsem znal svůj vlastní dům na Crane Street v Arkhamu. Je sice pravda, že v mých snech se toto místo zjevovalo v období svého největšího rozkvětu; ale to na zmíněné totožnosti nic neměnilo. Zcela a strašlivě jsem se zde dokázal orientovat.

Konkrétní budova, v níž jsem se nyní nacházel, mi byla dobře známá. Znamé mi bylo i její umístění v onom úděsném starobylém snovém městě. S obludnou a instinktivní jistotou jsem si uvědomoval, že v této budově či v tomto městě mohu neomylně navštívit kterékoli místo, jež se vyhnulo změnám a neblahému působení nepočítaných věků. Co to mohlo všechno proboha jen znamenat? Jak jsem se dozvěděl všechno to, co vím? A jaká strašlivá pravda se mohla skrývat za všemi těmi pradávnými pověstmi o bytostech, které přebývaly v tomto labyrintu starobylého zdiva?

Slova mohou jen částečně zprostředkovat změř hrůzy a zmatku, jež mi užíraly duši. Já jsem toto místo znal. Věděl jsem, co leží pode mnou a co se nacházelo nad mou hlavou, než se bezpočet vysoko sahajících pater změnil na prach, trosky a pustinu. Se zachvěním jsem si pomyslel, že teď už se nemusím při své cestě spoléhat ani na onen slabý přísvit měsíčního světla.

Byl jsem rozerván mezi touhou utéct a horečnatou směsicí spalující zvědavosti a neodvratitelné předurčenosti. Co se stalo s touto monstrózní věkovitou megalopolí během milionů let od doby, kdy jsem jí procházel ve svých snech? Kolik podzemních bludišť rozkládajících se pod městem a spojujících všechny titánské věže přežilo přerody zemské kůry?

Cožpak jsem narazil na kompletní pohřbený svět z bezbožné minulosti? Mohl jsem pořád objevit dům mistra písaře a věž, kde S'gg'ha, zajatá mysl rostlinného antarktického masožravce s hvězdicovitou hlavou, tesala obrazy do prázdných míst na stěnách?

Bude stále průchozí a nezatarasená chodba na druhé úrovni pode mnou, jež vede do síně cizích myslí? V té síni zajatá mysl jedné neuvěřitelné bytosti – poloorganického obyvatele dutého jádra neznámé planety daleko za Plutém, žijícího osmnáct milionů let v budoucnosti – uchovávala jistou věc vymodelovanou z hlíny.

Zavřel jsem oči a přiložil si na čelo ruku v marné a ubohé snaze zahnat všechny tyto nepřítelny útržky snů pryč z mého vědomí. Pak jsem poprvé palčivě ucítil chlad, pohyb a vlhkost okolního vzduchu. Se zachvěním jsem si uvědomil, že někde za mnou či pode mnou se vskutku musí otvírat ohromný řetězec dávno mrtvých černých propastí.

Vybavoval jsem si ze snů hrozivé místnosti, chodby a rampy. Bude stále otevřená cesta do ústředního archivu? Když jsem si opět vzpomněl na ty strašlivé záznamy, uložené v obdélníkových kobkách z nerezavějícího kovu, znovu se mi o myšlenky naléhavě otřela ona nutkává předurčenost mého konání.

Jak uváděly sny a legendy, byla v nich přechovávána celá minulé i budoucí historie kosmického časoprostorového kontinua – zapsaná zajatými myslmi z každého tělesa a z každého věku sluneční soustavy. Šílenství, samozřejmě – ale cožpak jsem nevkloupytal do temného světa stejně tak šíleného, jako jsem byl já?

Pomyslel jsem na zamčené kovové police a na podivný systém otáčení knoflíků, jehož bylo třeba k jejich otevření. Ve vědomí se mi jasně zhmotnila má vlastní police. Jak často jsem tuto složitou proceduru různých otočení a zatlačení vykonával v oddělení pozemských obratlovců kdesi u samého dna archivu! V myslu se mi jasně a důvěrně vybavovala každá jednotlivost.

Pokud by opravdu existovala kobka, o níž jsem snil, dokázal bych ji v mžiku otevřít. A tehdy mne šílenství zachvátilo už dokonale. A trvalo mi jen okamžik, než jsem začal skákat a lézt přes kamenné rozvaliny směrem k dobře zapamatovanému tunelu do hlubin.

VII.

Od oné chvíle lze na mé dojmy spoléhat jen stěží – vlastně se pořád ještě kojím poslední zoufalou nadějí, že všechny představují jen jakýsi ďábelský sen či iluzi, zplozené deliriem. Mozek mi pustošila horečka a všechno se mi zjevovalo v jakémisi oparu – a někdy jen přerušované.

Paprsky mé svítlny si jen slabě razily cestu do skoro hmatatelné tmy a poskytovaly mi přízračné momentky ohavně povědomých stěn a plastik, jež se poddávaly pustošivému působení zubu času. V jednom místě se zřítíl ohromný kus klenby, takže jsem se musel šplhat přes rozsáhlou hromadu kamení dosahující až skoro k zubatému stropu osázenému groteskními stalaktity.

Noční můra tak dosáhla svého absolutního vrcholu, který ještě zintenzivňovalo ohybné dotírání pseudovzpomínek. Pouze jedna věc mi připadla nezvyklá, a to má vlastní velikost ve vztahu k rnonstróznímu okolí. Tížil mne pocit neobvyklé malosti, jako by pohled na tyto strmící stěny z pozice obyčejného lidského těla byl něčím zcela novým a abnormálním. Pořád dokola jsem na sebe nervózně shlížel a lidské tělo, v němž jsem se pohyboval, ve mně probouzelo jakýsi nezřetelný neklid.

Skákal jsem, pádil jsem a klopýtal jsem černočerným jícnem stále kupředu – a často jsem padal a tloukl se a jednou jsem si i málem rozbil svítlnu. Byl mi dobře známý každý kámen a každé zákoutí této pekelné propasti a na řadě míst jsem se zastavoval, abych zamířil kuželem světla do zatarasených a drolících se kleneb, který mi byly stále tak povědomé.

Některé místnosti se zcela zřítily; jiné byly holé, nebo naopak plné suti. V několika jsem viděl hromady kovu – některé poměrně neporušené, jiné polámané a další zase rozdrčené či potlučené –, v nichž jsem poznával kolosální piedestaly či stoly ze snů. Neodvažoval jsem se hádat, co mohly představovat ve skutečnosti.

Nalezl jsem tunel do hlubin a pustil jsem se jím dolů – ačkoli se mi po určité době postavila do cesty zející nepravidelná průrva s ostrými okraji, jež nemohla mít v nejužším místě méně než 1,2 metru. Kamenná struktura se zde kompletně propadla a zanechala po sobě černý nezbadatelný otvor do hlubin.

Věděl jsem, že v této titánské budově jsou dvě další sklepní úrovně a neubráníl jsem se zachvění, když jsem si vzpomněl na příklopy s železnými pásy v té nejnížší vrstvě. Už zde nemohl stát nikdo na stráži – poněvadž to, co dlelo v zemských útrobách, dávno vykonalo svou nekalou práci a vykročilo na cestu vlastního dlouhého zániku. V době existence brouci rasy, následující po lidském pokolení, už mělo být dočista mrtvé. Ale přesto, když jsem pomýšlel na domorodé legendy, mimovolně jsem se opět otrásl.

Přeskočit tuto průrvu mne stálo strašlivou námahu, protože chodba posetá sutinami mi znemožňovala i ten nejkratší rozběh – ale hnala mne zběsilost. Vybral jsem si místo poblíž levé zdi – kde byla trhлина nejužší a kde se na druhé straně dalo doskočit na poměrně holé místo – a po děsivém okamžiku letu jsem se bezpečné octl na opačné straně.

Jakmile jsem konečně dospěl na nižší úroveň, propotácel jsem se kolem oblouků vedoucích do místnosti s přístroji, v níž byly vidět fantastické kovové trosky, zpola pohřbené pod sesutou klenbou. Všechno bylo tam, kde jsem si myslel, že bude, a já jsem sebezjistě přelezl přes hromady znesnadňující vstup do rozsáhlé příčné štoly. Uvědomil jsem si, že právě jí se pod městem dostanu do ústředního archivu.

Zatímco jsem se plazil, klopýtal a skákal touto zanesenou chodbou, zdálo se mi, že kolem mne se odvíjejí celé věky. Občas jsem na časem poznamenaných stěnách rozeznával plastiky – některé povědomé, jiné zjevně přidané až po období mých snových návštěv. Jelikož šlo o podzemní spojnici mezi domy, nebyly tu žádné klenuté východy s výjimkou míst, kde cesta vedla spodními úrovněmi nej-různějších budov.

Do několika z těchto ústí jsem i krátce vstoupil, abych se podíval dobře známými chodbami a do dobře známých místností. Na radikální rozdíly z dob svého snění jsem narazil jen dvakrát – a v jednom z těchto případů jsem rozeznal zapečetěné obrysy velice povědomého klenutého ústí.

Prudce jsem se otrásl a pocítil jsem zvláštní nával omezující slabosti, načež jsem se chtěj nechtěj spěšně vydal kryptou jedné z těch mohutných pobořených věží bez oken, jejíž cizorodé čedičové zdivo upomínalo na zamlčovaný a úděsný původ.

Tato starobylá kobka byla kulatého tvaru a na délku měla plných šedesát metrů; a její tmavě zbarvené kamenné stěny nebyly opatřeny žádnou výzdobou. Na podlaze zde nebylo nic kromě prachu a písku a já jsem viděl, jak z ní nahoru i dolů ústí různé otvory. Nebyly tu žádné schody ani rampy – tyto starobylé věže se v mých snech zjevovaly, jako by zůstaly naprosto nedotčené legendární Velkou rasou. Ti, kdož je stavěli, žádné schody ani rampy nepotřebovali.

Ve snech byl dolní otvor pečlivě zatarasen a úzkostlivě střežen. Teď byl doširoka otevřený – černý a propastný, a linul se z něj chladný vlhký vzduch. Neodvažoval jsem se domýšlet, jaké nekonečné jeskyně věčné noci se mohou rozkládat v jeho hlubinách.

Když jsem se později drápal částí tunelu s obzvláště vratkými rozvalinami, dospěl jsem k místu, kde se zcela propadl strop. Suť zde vytvářela jakousi horu, na kterou jsem musel vylézt, přičemž jsem postupoval ohromným prázdným prostorem, kde má svítlna nedokázala osvětlit stěny ani horní klenbu. Uvažoval jsem, že musí jít o sklepení domu dodavatelů kovů, jehož průčelí stálo na třetím náměstí nedaleko archivu. Nedokázal jsem odhadnout, co se s ním mohlo stát.

Za hromadou sutí a kamení jsem opět našel chodbu, ale zanedlouho jsem narazil na zcela zatarasené místo, kde se popadané klenby skoro dotýkaly nebezpečně pokleslého stropu. Jak se mi podařilo odsunout a odvalit tolik bloků, abych si udělal cestu, ani to, jak jsem se opovážil rozebrat pevně zaklesnuté kusy,

když sebemenší narušení rovnováhy mohlo uvolnit všechny ty tuny natlačeného zdiva, jež mne mohlo okamžitě a definitivně zavalit, mi zůstává stále záhadou.

Hnalo a vedlo mne čiré šílenství – pokud tedy celé mé podzemní dobrodružství nebylo – jak doufám – pouhou ďábelskou halucinací či fází snění. Ale nakonec jsem si – či se mi zdálo, že jsem si – uvolnil dostatečný prostor, kterým jsem se mohl protáhnout. A zatímco jsem se plazil přes hromadu sutí – se svítlnou, zapnutou na nepřerušovaný svit, zasunutou hluboko v ústech –, cítil jsem, jak mne rozdírají fantastické stalaktity členitého povrchu nade mnou.

Byl jsem už nedaleko ohromné podzemní archivní struktury, která představovala cíl mé cesty. Když jsem sklouzl a doklopýtal po opačné straně zátarasu a pustil se zbývajícím úsekem chodby v ruce se svítlnou nastavenou pouze na režim blikání, podařilo se mi konečně dorazit k nízké okrouhlé kryptě, z níž se po všech stranách otvírala klenutá ústí – všechna do jednoho úžasné zachovalá.

Stěny, či alespoň ty jejich části, jež mi mohla osvětlit svítlna, byly pokryty hustou spleť hieroglyfů a opatřeny typickými křivočarými symboly – z nichž některé byly dotesány až po skončení mého snového pobytu.

Uvědomil jsem si, že zde se nachází předurčený cíl mého putování, a okamžitě jsem vešel do důvěrně známého klenutého otvoru. Bylo zvláštní, že jsem neměl žádné pochyby, že naleznu volnou cestu vedoucí po rampě do všech přetrvávajících úrovní. Tato rozsáhlá podpovrchová struktura, přechovávající kroniky celé sluneční soustavy, byla postavena za využití nadpřirozených dovedností a sil, aby vydržela stejně tak dlouho jako celá soustava.

Bloky závrtných rozměrů, umístěné s matematickou genialitou a pospojované pojivem neuvěřitelné pevnosti, zde vytvořily těleso tak pevné jako kamenité jádro naší planety. Po tak dlouhé době, až se mi při pouhé představě její závrtnosti točila hlava, zde jeho pohřbená masa vyvstávala ve všech svých základních obrysech. Sutí, která byla všude jinde tak běžná, byly zdejší ohromné zaprášené podlahy zaneseny jen minimálně.

Podivně mi stoupl do hlavy i relativně snadný pohyb z těchto míst směrem kupředu. Veškerá frenetická dychtivost, kterou dosud brzdily překážky na cestě, se nyní přerodila do jakési horečnaté rychlosti a já jsem nízkými obludně známými chodbami za obloukovým ústím uháněl jako vítr.

Povědomost toho, co jsem viděl kolem sebe, mne už přestala zarážet. Všude obludně strměly dveře obrovských kovových polic pokryté hieroglyfy; některé zůstávaly ve své původní poloze, jiné se mimovolně otevřely a další se pokroutily a zapříchly působením pradávných geologických tlaků, jež však nebyly natolik silné, aby dokázaly rozklížit celou titánskou stavbu.

Občas se zdálo, se zaprášené hromádky pod zejícími prázdnými polici naznačují místa, kde otřesy země uvolnily pouzdra. Na nepočetných sloupech byly pomocí symbolů a písmen označeny třídy a podtřídy jednotlivých svazků.

Jednou jsem se zastavil před otevřenou kryptou, v níž jsem spatřil určitý počet obvyklých kovových pouzder, jež uprostřed všudypřítomného prachu přetrvala na svých místech. Natáhl jsem ruku, s jistými obtížemi jsem vytáhl jeden tenčí exemplář a položil jsem jej na podlahu, kde jsem si jej chtěl prohlédnout. Byl označen typickými křivočarými hieroglyfy, ačkoli něco v jejich uspořádání mi připadalo mírně nezvyklé.

Podivný mechanismus háčkového upínadla mi byl dokonale známý, takže jsem lehce odklopil stále nezrezivělé a funkční víko a vytáhl knihu, která se pod ním ukrývala. Jak jsem očekával, měla asi padesát centimetrů na délku, čtyřicet na šířku a pět na výšku; tenké kovové desky se otvíraly v horní části.

Připadlo mi, že bezpočet časových údobí, jež přežila, nezanechal na jejích stránkách z celulózy žádnou stopu, a já jsem se s přízračnými, nepříliš zřetelnými vzpomínkami pustil do prohlížení podivně zbarvených, štětcem vyvedených písmen textu – symbolů, jež se nepodobaly ani obvyklým oblým hieroglyfům, ani žádné abecedě známé lidskému bádání.

Došlo mi, že jde o jazyk používaný zajatou myslí, kterou jsem trochu znal ze svých snů – myslí pocházející z rozsáhlého asteroidu, na němž přetrvala spousta starobylého života a vědění pradávné planety, jejíž součástí kdysi byl. Zároveň jsem si vzpomněl, že tato úroveň archivu je věnována svazkům pojednávajícím o mimozemských planetách.

Když jsem přestal studovat tento neuvěřitelný dokument, všiml jsem si, že mi začíná skomírat světlo ve svítilně, proto jsem do ní ihned vložil náhradní článek, který jsem s sebou vždy nosil. Vyzbrojen silnější září, vrátil jsem se poté k horečnatému úprku nekonečnou spleť chodeb a uliček – přičemž jsem občas rozeznal povědomou polici a propadal mírné nervozitě z akustických podmínek, v nichž mé kroky v těchto katakombách zněly podivně nepatřičně. Chvěl jsem se už jen při pohledu na otisky svých bot v tomto tisíce let nezvřeném prachu. Pokud na mých snech byla alespoň špetka pravdy, po těchto dlážděních nekráčela nikdy žádná lidská noha. Mé vědomí ani zdaleka netušilo, jaký může být konkrétní cíl mého zběsilého postupu. Mou omráčenou vůlí a pohřbenými vzpomínkami však manipulovala jakási zlověstně mocná síla, a tudíž jsem měl dojem, že neutíkám jen tak nazdařbůh.

Dospěl jsem k dolů ubíhající rampě a pustil jsem se po ní do hlubin. Při běhu se mi otvíraly letmé pohledy na jednotlivá patra, ale nezastavoval jsem, abych je prozkoumal. V mém vířícím mozku se roztepal jakýsi rytmus, v němž sebou také začala cukat má pravá ruka. Chtěl jsem něco odemknout a cítil jsem, že vím, co všechno je třeba otočit a na co zatlačit. Podobalo by se to otvírání současného sejfu se zámkem na heslo.

Ať už jsem snil či nikoliv, kdysi jsem toto všechno znal a tyto znalosti mne neopustily. Ani jsem se nesnažil dojít k vysvětlení, jak mne mohl sen – či jakýkoli útržek nevědomě vstřebané legendy – obeznámit s tak drobným, tak složitým a tak komplexním detailem. Přestal jsem být schopen jakékoli souvislé myšlenky.

Neboť nebylo celé toto dobrodružství – tato má šokující obeznámenost se systémem neznámých rozvalin a tato příšerně dokonalá podobnost všeho, co jsem viděl, s čímsi, co ve mně mohly vyvolat pouze sny a útržky mýtů – samo o sobě nevysvětlitelně hrůzné?

Pravděpodobně jsem byl hluboko v duši přesvědčen – jako tomu bývá i teď v přičetnějších okamžicích –, že nejsem vůbec vzhůru a že celé pohřbené město je jen plodem horečnaté halucinace.

Nakonec jsem dorazil na nejnižší úroveň a vydal jsem se napravo od rampy. Z jakéhosi nejasného důvodu jsem se snažil ztišit krok, i když jsem kvůli tomu musel zvolnit tempo. Na této poslední, hluboko zanořené úrovni bylo místo, kolem něhož jsem se bál projít.

Když jsem se k němu přibližoval, vzpomněl jsem si, čeho jsem se v tomto prostoru tak obával. Byl to pouze jeden z pečlivě střežených příklopů s železnými pásy. Ostraha tu už nebude, a proto jsem se chvěl a nakračoval po špičkách, jak už jsem učinil, když jsem procházel předešlou čedičovou kryptou, kde se otvíral podobný příklop.

I zde jsem jako předtím pocítil proud chladného vlhkého vzduchu a zatoužil jsem, aby má cesta vedla jiným směrem. Nevěděl jsem, proč se musím ubírat právě touto konkrétní trasou.

Když jsem na ono obávané místo přišel, spatřil jsem, že příklop je doširoka otevřený. Vpředu opět začínaly police a já jsem si na podlaze před jednou z nich povšiml lehce zaprášené hromady, kterou tvořilo několik nedávno popadaných pouzder. V té chvíli mne zasáhla čerstvá vlna paniky, i když jsem nějakou dobu nedokázal určit proč.

Hromady popadaných pouzder nebyly nijak vzácné, poněvadž tento temnělý labyrint už odnepaměti sužovaly zničující pohyby zemské kůry a občas se rozeznával ozvěnou ohlušujícího třesku řítících se předmětů. Důvod svého silného chvění jsem si uvědomil, až když jsem došel skoro na druhý konec příklopů.

Nezneklidňovala mne hromada, nýbrž cosi v povaze prachu na rovné podlaze. Ve světle svítilny se mi zdálo, jako by vrstva prachu nebyla tak pravidelná, jak by měla být – rozeznával jsem místa, kde vypadala tenčí, jako by byla narušena jen před několika málo měsíci. Nemohl jsem si být úplně jistý, protože i zdánlivě tenčí vrstva představovala dosti velké množství prachu; ale přesto na mne jistý dojem pravidelnosti v domnělé nerovnosti působil mimořádně znepokojivě.

Když jsem svítilnu přiblížil těsně k jednomu z podivných míst, to, co jsem spatřil, se mi vůbec nezamlouvalo – neboť dojem pravidelnosti byl velice silný. Zdálo se mi, že rozeznávám pravidelné linie složených otisků – otisků vyskytujících se po trojicích, přičemž každý z nich měl asi třicet čtverečních centimetrů a sestával z pěti skoro kruhových osmicentimetrových stop, z nichž jedna vyčnívala před ostatní čtyři.

Zdálo se, že tyto potenciální řady otisků vedou dvěma směry, jako by odsud něco odešlo a zase se vrátilo. Byly přirozeně velmi slabé a mohly být pouhými

iluzemi či nahodilostmi; ale ve směru, kterým jsem se domníval, že vedou, se skrýval prvek mlhavé tápavé hrůzy. Neboť na jednom jejich konci se rozkládala hromada pouzder, jež se musela zřítit teprve nedávno, zatímco na druhém konci zel zlověstný příklop se studeným vlhkým vzdušným prouděním, příklop, jenž se nestřeženě otvíral do nepředstavitelných propadlišť.

VIII.

To, jak bylo silné a omračující mé podivné nutkání, lze vyčíst z faktu, že jsem dokázal přemoci svůj strach. Poté, co jsem začal tušit úděsnou povahu otisků a nechal se zaplavit plíživými vzpomínkami, jež ve mně vyvolaly, by mne nedokázal přinutit k další cestě žádný racionální důvod. Má pravá ruka, přestože se třásla děsem, sebou však nepřestávala škusbat dychtivostí otočit zámek, který doufala, že tu někde najde. Než jsem se nadál, nechával jsem hromadu nedávno popadaných pouzder za zády a po špičkách jsem se hnál tunely dokonale neporušených prachových vrstev k místu, jež se mi zdálo, že znám s morbidní a strašlivou důvěrností.

Můj rozum si kladl otázky, jejichž původ a význam jsem začínal pouze nejasně tušit. Bude police dosažitelná lidskou rukou? Zvládne má lidská ruka všechny ty pohyby zámek, jež si už tak strašlivě dlouho pamatuje? Bude zámek nepoškozený a funkční? A co provedu – co se odváším provést – s tím, co jsem doufal, a zároveň se děsil, že najdu? Prokáže se ořesná nepřičetná pravda čehosi vymykajícího se běžnému vnímání, nebo se ukáže, že se mi všechno jen zdá?

Poté jsem si uvědomil, že jsem ustal v opatrném běhu, nehnutě jsem stál a zíral jsem na řadu polic s hieroglyfy, s nimiž jsem byl tak neskutečně dobře obeznámen. Byly skoro dokonale zachovalé a já jsem viděl, že v mém nejbližším okolí se rozskočily pouze troje dveře.

Popsat, co jsem zažíval při pohledu na tyto police, je zhoła nemožné – tak silný a naléhavý zde byl pocit důvěrné obeznámenosti. Pohlížel jsem vysoko vzhůru k řadě u samého stropu, jež byla zcela mimo dosah mé ruky, a přemýšlel jsem, jak nejvýhodněji bych se k ní mohl vyšplhat. Pomohou mi otevřené dveře čtyři řady nad zemí a zámky všech zavřených schrán mi budou moci poskytnout opery pro ruce a nohy. Svítilnu sevřu mezi zuby, jak jsem to dělal už dříve na jiných místech, kde jsem potřeboval k pohybu obě ruce. Hlavně však nesmím dělat žádný hluk.

Bude obtížné snést to, co jsem si přál ukořistit, ale snad bych mohl zaháknout pohyblivé upínadlo za límec svého kabátu a věc odnést na způsob tlumoku. Opět se ve mně ozvala otázka, zda bude zámek nepoškozený. Vůbec jsem nepochyboval, že dokážu zopakovat všechny dobře známé pohyby. Ale doufal jsem, že věc nezaskřípe či nezavrže – a že ji otevřu i svou lidskou rukou.

Ještě než jsem si toto všechno stačil rozmyslet, už jsem si vložil svítilnu do úst a pustil se do šplhání. Vyčnívající zámky poskytovaly jen chabou oporu, ale jak

jsem očekával, hodně mi pomohla otevřená police. Při výstupu jsem využil jak kývající se dveří, tak okraje otvoru a podařilo se mi nepůsobit žádné hlasité vrzání.

Když jsem balancoval na horním okraji dveří a naklonil se daleko napravo, dosáhl jsem i na vytoužený zámek. Prsty, částečně znečitlivělé při šplhání, byly zpočátku velmi nemotorné; ale záhy jsem si uvědomil, že svou anatomií na úkol přece jen budou stačit. Mimoto jimi silně prochvívaly záškruby vzpomínek.

Přes nepoznané propasti času mi do mozku vstoupily složité záhadné pohyby, v každém detailu naprosto správné – neboť po necelých pěti minutách snažení se ozvalo cvaknutí, jehož povědomost mne překvapila o to více, že jsem je vědomě naprosto neočekával. Za okamžik se kovové dveře už pomalu otvíraly, přičemž vydávaly pouze velmi slabé vrzání.

Očima jsem omámeně přejížděl řadu šedavých hřbetů pouzder, již jsem takto obnažil, a pociťoval jsem drtivý nával jakési zcela nepochopitelné emoce. Na dosah mé pravé ruky se nacházelo pouzdro, při pohledu na jehož propletené hieroglyfy jsem se roztřásl přílivem čehosi mnohem složitějšího než pouhého děsu. Za neustávajícího chvění se mi ve spršce písečného prachu podařilo pouzdro uvolnit a přitáhnout si je k sobě, aniž bych způsobil nějaký ostřejší zvuk.

Jako předešlé pouzdro, jež jsem držel v rukou, i toto mělo rozměry jen o málo přesahující padesát krát čtyřicet centimetrů a v podobném duchu bylo ozdobené basreliefem křivočarých matematických symbolů. Na tloušťku mělo něco přes sedm a půl centimetru.

Jen co jsem si je neuměle zaklínil mezi sebe a povrch, po němž jsem šplhal, začal jsem zápasit s upínadlem. Nakonec se mi háček podařilo uvolnit. Poté, co jsem nadzvedl víko, posunul jsem si těžké pouzdro na záda a háčkem jsem si je zachytil za límec. S volnými rukama jsem neohrabaně sešplhal na zaprášenou podlahu a připravil se na ohledání svého úlovku.

Jakmile jsem poklekl do hrubého prachu, pouzdro jsem otočil a položil si je před sebe. Třásl se mi ruce a vytáhnout knihu jsem se obával stejně tak, jako jsem ji vytáhnout toužil – či se cítil puzen. Velmi pozvolna mi docházelo, co že to vlastně najdu, a toto pochopení mne skoro paralyzovalo.

Pokud by tam ta věc byla – a pokud se mi vše jen nezdálo –, důsledky tohoto zjištění by nedokázala snést žádná lidská bytost. V dané chvíli mne nejvíce mučila má momentální neschopnost cítit, že mé okolí je pouhým snovým preludem. Pocit reality byl odporný – a když si nyní celou scénu vybavuji, opět se takovým stávám.

Postupně jsem knihu z pouzdra rozechvěle vytáhl a fascinovaně jsem hleděl na dobře známé hieroglyfy na jejích deskách. Zdála se být ve vynikajícím stavu a křivočará písmena názvu mne hypnotizovala skoro tak, jako bych je byl schopen přecíst. Vlastně nemohu odpřisáhnout, že jsem je v nějakém přechodném a strašlivém návalu abnormálních vzpomínek ve skutečnosti nečetl.

Nevím, jak dlouho mi trvalo, než jsem se odhodlal otevřít onen tenký kovový obal. Otálel jsem a v duchu si vymýšlel nejrůznější výmluvy. Vyňal jsem si z úst svítilnu a vypnul jsem ji, abych šetřil baterii. Pak jsem v temnotě sebral odvalu – a aniž jsem rozsvítil, obal jsem otevřel. Úplně nakonec jsem si konečně posvítil i na obnaženou stránku – a předem jsem se obrnil, abych navzdory všemu, co jsem mohl spatřit, nevydal ani hlásku.

Okamžik jsem se díval, a pak jsem se zhroutil. Se zařatými zuby jsem však vydržel být zticha. Klesl jsem na podlahu a v přívalu tmy jsem si položil ruku na čelo. To, čeho jsem se obával a co jsem očekával, tu opravdu bylo. Bud jsem snil, nebo se čas a prostor staly pouhou fraškou.

Musel jsem snít – ale rozhodl jsem se, že hrůzu podrobím zkoušce a dotýcnou věc, pokud měla být skutečná, odnesu zpátky do tábora a ukáži ji svému synovi. Motala se mi nebezpečně hlava, třebaže v ničím nenarušované temnotě nebylo vidět nic, co by kolem mne vířilo. Začaly se na mne valit představy a obrazy dokonalé hrůzy – vyvolávané vizemi, jež probudil můj pohled – a cítil jsem, jak se mi zatemňují smysly.

Pomyslel jsem na možné otisky v prachu a zachvěl jsem se při zvuku svého vlastního dechu. Opět jsem rozsvítil a zadíval jsem se na stránku způsobem, jakým by se oběť hada dívala na oči a zuby svého zhoubce.

Pak jsem ve tmě nemotornými prsty knihu zavřel, vložil jsem ji do pouzdra a zavřel jsem víko i podivné upínadlo s hákem. Tento předmět jsem musel vynést do venkovního světa, pokud opravdu existoval – pokud opravdu existovala celá podzemní propast – pokud jsem opravdu existoval já sám a celý svět.

Nejsem si vůbec jistý, kdy jsem se mátožně zvedl na nohy a začal se ubírat nazpátek. Připadá mi zvláštní – jako měřítko mého pocitu odloučení od normálního světa –, že jsem se během všech těch příšerných hodin pod zemí ani jednou nepodíval na hodinky.

Se svítilnou v ruce a se zlověstným pouzdrem pod paží jsem nakonec po špičkách, v jakémsi němém zděšení, prošel kolem jícnu s průvanem a kolem oněch děsivých náznaků stop. Při výstupu po nekonečných rampách jsem sice nebyl tak obezřetný, ale nedokázal jsem ze sebe setřást stín obav, které jsem cestou dolů necítil.

Děsil jsem se nutnosti opět minout tu černou čedičovou kryptu, jež byla starší než město samo a v jejíchž nestřežených hlubinách se zvedaly studené vzdušné proudy. Myslel jsem na to, čeho se bála Velká rasa a co mohlo stále přežívat v hloubce – byť velmi oslabené a na pokraji smrti. Myslel jsem na ony stopy s pěti kruhovými otisky a na to, co mi o takových stopách sdělily mé sny – a na podivné větry a kvílivé zvuky, jež se k nim vztahovaly. A myslel jsem i na vyprávění současných domorodců, v nichž hovořili o hrůze z prudkých vichrů a nepopsatelných podzemních rozvalin.

Do kterého patra mám vstoupit, jsem poznal podle jednoho symbolu na stěně, takže se mi nakonec – poté, co jsem minul první knihu, již jsem si zde prohlížel –

podařilo vejít i do velkého kruhového prostoru, z něhož vybíhala jednotlivá oblouková ústí. Po pravé straně mi zrak padl na ihned rozpoznatelnou chodbu, kterou jsem sem vstoupil. Vešel jsem do ní a uvědomil si, že zbytek mé cesty bude vzhledem k popadanému zdivu vně budovy archivu značně obtížnější. Tížilo mne nové břemeno v podobě kovového pouzdra a při klopýtání přes suť a všemožné úlomky jsem zjišťoval, že mi dělá stále větší potíže zůstat zticha.

Pak jsem dorazil k vysoké hromadě sutin, skrze niž jsem si při cestě dovnitř jen taktak proklestil cestu. Nutnost opět se jí pustit mne naplňovala nekonečným děsem, neboť při mém prvním průchodu jsem způsobil určitý hluk a nyní – poté, co jsem spatřil ony možné stopy – jsem se zvuků obával ze všeho nejvíce. Protáhnout se úzkou skulinou teď vzhledem k pouzdru představovalo ještě větší obtíž.

Ale na bariéru jsem se vydrápal co nejlépe to šlo, a otvorem před sebou jsem protlačil pouzdro. Pak jsem jím se svítilnou v ústech prolezl i já sám – a záda mi jako dříve poškrábaly stalaktity.

Když jsem se znovu snažil pouzdro uchopit, zřítilo se po svahu haldy několik metrů pode mne, přičemž nebezpečně zařinčelo a probudilo v okolí ozvěny, při nichž se mi tělo zalilo studeným potem. Okamžitě jsem se za ním vrhl a uchopil je, aniž bych způsobil další hluk – ale hned poté se mi pod nohama uvolnilo kamení a ozval se další náhlý a s ničím nesrovnatelný rachot.

Toto rachocení bylo mou zkárou. Neboť ať to byla skutečnost či přelud, měl jsem dojem, že slyším, jak mu z prostorů daleko za mnou cosi nestvůrně odpovídá. Zdálo se mi, že slyším pištivý, kvílivý zvuk, jenž se nepodobal ničemu jinému na zemi a jenž není možné nijak přiměřeně popsat slovy. Je-li tomu tak, v tom, co následovalo, se skrývá krutá ironie – poněvadž kromě paniky, kterou jsem pocítil, by k té druhé věci nemuselo nikdy dojít.

V dané chvíli jsem propadl dokonalému a naprostému šilenství. Uchopil jsem svítilnu, ledabyly jsem sevřel pouzdro, vyskočil jsem a dlouhými divokými přískoky jsem se pustil pryč; v mozku mi hořela jen jediná zběsilá touha, a to vyběhnout z těchto přízračných ruin do toho tak vzdáleného bdícího světa pouště a měsíčního svitu.

Takřka jsem nepoznal, že jsem dospěl k hoře suti čnicí do rozsáhlé temnoty nad propadlým stropem, a když jsem se škrábal po jejím strmém svahu, tvořeném ostrým kamením a úlomky zdiva, opakovaně jsem se potloukl a poranil.

Pak došlo k pohromě. Zatímco jsem tápavě překonával vrchol, zcela nepřipraven na náhlý sráz za ním, podjely mi nohy a já jsem

se ocitl v ničivé lavině ujíždějícího zdiva, jejíž ohlušující lomoz otřásl černým jeskynním vzduchem kanonádou nepředstavitelné intenzity.

Nepamatuji se, jak jsem se z tohoto chaosu dokázal dostat, ale v letném útržku vzpomínky spatřuji, jak se za omračujícího dunění řítím, klopýtám a plazím pryč – i s pouzdrem a svítilnou.

Potom, zrovna když jsem se blížil ke starobylé čedičové kryptě, jíž jsem se tak děsil, mne zachvátilo hotové peklo. Neboť jakmile utichla ozvěna laviny, zaslechl jsem opakování onoho úděsného cizorodého kvílení, které se mi zdálo, že jsem slyšel už dříve. Tentokrát bylo nezpochybnitelné – a nejhorší bylo, že vycházelo z míst nikoli za mnou, nýbrž *přede mnou*.

Tehdy jsem nejspíše hlasitě vykřikl. Vybavuji si nejasný obrázek sebe sama, jak běžím ďábelskou čedičovou kryptou starobylých tvorů, a slyším, jak se z otevřených nestřežených dveří nekonečné podzemní černoty line bezbožné cizorodé kvílení. Vál zde i vítr – nikoli chladný a vlhký průvan, nýbrž prudké a cílevědomé poryvy valící se zběsile a mrazivě z nestvůrné propasti, z níž vycházelo i nekalé kvílení.

Vybavují se mi vzpomínky na přeskakování a přebíhání všemožných překážek, přičemž každým okamžikem sílily poryvy vichru a vřeštění; připadalo mi, že se kolem mne, jen co zlovolně vyhrězly z prostor pode mnou či za mnou, úmyslně ovíjejí a splétají.

Ačkoli jsem měl vítr v zádech, jakýmsi záhadným způsobem docházelo k tomu, že místo aby mne hnal kupředu, spíše mne zpomaloval; jako by na mne působil jako nějaké laso či smyčka. Bez ohledu na zvuk, který jsem způsoboval, překloupýtal jsem přes velký zataras z kamenných bloků a opět jsem se ocitl v budově, z níž vedla cesta na povrch.

Vzpomínám si, jak jsem zahlédl ústí místnosti s přístroji a jak jsem skoro vykřikl, když jsem spatřil rampu sestupující do míst, kde se dvě úrovně pode mnou musel otvírat jeden z oněch úděsných příklopů. Avšak místo abych vykřikl, nepřestával jsem si sám pro sebe drmolit, že vše je jen sen, z něhož se musím už zakrátko probudit. Možná jsem byl v táboře – možná jsem byl doma v Arkhamu. Zatímco mi tyto naděje upevňovaly racionální pohled na věc, pustil jsem se po rampě vedoucí do vyšší vrstvy.

Věděl jsem samozřejmě, že mne čeká ještě opětovné překonání více než metrové průrvy, ale zmítalo mnou tolik jiných obav, že jsem si plnou hrůzu tohoto činu uvědomil, až když jsem se trhlíně přiblížil takřka na dosah. Při sestupu do hlubin byl skok snadný – ale dokážu průrvu překonat stejně pohotově i cestou nahoru, kdy mi nohy svazují děs, vyčerpání, tíha kovového pouzdra a nezvyklý protichůdný tlak pekelného větru? Na všechny tyto věci jsem pomyslel až na poslední chvíli a stejně tak jsem pomyslel i na přítomnost neznámých tvorů, kteří mohli prodlévat v černém jícnu pod propastí.

Komíhavé světlo svítilny ještě více ochablo, ale blízkost průrvy jsem si uvědomil na základě jakési skryté vzpomínky. Mrazivé poryvy větru a ohydné

kvílivé vřeštění za mými zády na mne chvíli působily jako milosrdný opiát; otupovaly mi představivost vykreslující hrůzy zejšího prostoru přede mnou. A pak jsem zaregistroval nové poryvy a kvílení přicházející zepředu – vlny příšerností vzlínající průrvou z nepředstavitelných a nezměřitelných hlubin.

Nyní už mnou prochvívala čirá esence hrůzy. Příčetnost mi dala vale – a za prostého zvířecího puzení nechat vše za sebou prodíral jsem se sutinami rampy a vrhal se kupředu, jako by žádná průrva ani neexistovala. Pak jsem uviděl její okraj, sebral jsem všechny zbývající síly a zběsile jsem skočil; okamžitě mne pohltil d'ábelský vír příšerného zvuku a naprostá a hmatatelná tma.

Pokud jde o vzpomínky, zde mé zážitky končí. Veškeré další dojmy náleží výlučně do říše fantasmagorického třeštění. Sny, šílenství a paměť se divoce slily do série fantastických útržkovitých halucinací, jež nemohou mít vztah k ničemu reálnému.

Cítil jsem, že padám nekonečnými kilometry vazké živoucí tmy, a slyšel jsem změř' zvuků, jež byly dokonale cizí všemu, co známe ze své planety a z jejího organického života. Připadalo mi, že se ve mně probouzejí dosud spící zakrnělé smysly, jež ke mně začaly hovořit o propastech a prázdnu, obydlených vznášejícími se hrůzami a vedoucích k útesům, oceánům a bezpočtu měst s čedičovými věžemi bez oken, na něž nikdy nepadl jediný sluneční paprsek.

Aniž bych něco viděl či slyšel, mozkem mi probleskovala tajemství pradávné planetární existence a jejích nepočítaných věků a já jsem se seznamoval s věcmi, které mi na mysl nepřivedly ani ty nejdivočejší sny minulého období. A celou tu dobu mne svíraly a sápaly se po mně studené prsty vlhkých výparů a nad všemi proměnami prolétajících se zvuků a ticha ve vírech okolní temnoty se ozývalo tajuplné a pekelné kvílivé vřeštění.

Poté se přede mnou rozprostíraly už jen vize kyklopského města z mých snů – města, jež neleželo v rozvalinách, nýbrž stálo tak, jak se mi o něm zdálo. Já jsem se znovu nacházel ve svém kuželovitém nelidském těle a pohyboval jsem se mezi davy příslušníků Velké rasy a zajatých myslí, jež nosily knihy vysokými chodbami a po ohromných rampách.

Potom tyto obrazy překryly úděsné letmé záblesky nevizuálního vědomí týkající se zoufalých soubojů, vymaňování se ze sevření chapadel kvílivého větru, nepřičetný netopyř' let polohmotným vzduchem, horečnaté pronikání bouřící temnotou a divoké klopýtání a škobrtání přes popadané kusy zdíva.

Jednou jsem zaznamenal podivný rušivý záblesk zrakového vjemu – slabý rozptýlený nádech namodralého svitu vysoko nad svou hlavou. Pak jsem upadl do snu, kde jsem šplhal a plazil se vzhůru před dotírajícím větrem – kde jsem vklouzl do záře sardonického měsíčního světla poté, co jsem se propířil hromadou suti, jež se za mnou zřítíla ve víru nesmírného hurikánu. A právě onen zlověstný monotónní tlukot měsíčního světla mne nakonec upozornil na návrat toho, co jsem kdysi považoval za objektivní neiluzorní svět.

Po břiše jsem se sápal pískem australské pouště a kolem mne běsnily tak prudké poryvy větru, že podobné jsem na povrchu naší planety ještě nezažil. Oblečení jsem měl rozedrané na kusy a tělo jsem měl plné škrábanců a modřin.

K plnému vědomí jsem se vracel jen velmi pomalu a v žádném okamžiku jsem nebyl s to rozlišit, kde končí delirium a kde začínají skutečné vzpomínky. Byl tu jakýsi kopec titánských kamenných bloků, pod ním propast, odhalení nestvůrného tajemství minulosti a nakonec přízračná hrůza – ale kolik z toho bylo skutečné?

Ztratil jsem svítilnu a stejně tak i kovové pouzdro, jež jsem možná objevil. Existovalo toto pouzdro – či ta propast – či ony kamenné bloky? Zvedl jsem hlavu a podíval se za sebe, ale viděl jsem jen bezútěšné zvlněné písky pouště.

Dábelský vítr ustal a na západě v rudém přísvisitu zapadal napuchlý houbovitý měsíc. Mátožně jsem vstal a začal jsem se potácet na jihozápad směrem k táboru. Co se mi to vlastně přihodilo? Zhroutil jsem se na poušti a vlekl jsem své sny mučené tělo kilometry písku a zavátých bloků? Pokud ne, jak jsem mohl snášet jakoukoli další existenci?

Protože s touto novou pochybností se veškerá má víra v nereálnou podstatu mých vizí, jež vzešla z vystavení působivé mytologii, znovu rozplynula do původní mučivé nevěřivosti. Pokud byla podzemní hlubina skutečná, pak byla skutečná i Velká rasa – a její bezbožné kosmické působení a vpády ve víru času nebyly žádnými mýty či nočními můrami, nýbrž strašlivou, duši stravující skutečností.

Byl jsem za oněch temných děsivých dnů amnézie opravdu a neotřesitelně vtažen do předlidského světa před sto padesáti miliony lety? Přechovávalo mé současné tělo nestvůrné cizí vědomí z předvěkých dob?

Opravdu jsem jako ujařmená mysl těch pitvorných hrůz poznal ono prokleté kamenné město za jeho starobylého rozkvětu a opravdu jsem se plazil těmi důvěrně známými chodbami v obludném těle svého zajatce? Byly ty více než dvacet let staré mučivé sny výplodem přízračných nestvůrných vzpomínek?

Opravdu jsem někdy hovořil s myslí z nedosažitelných koutů času a prostoru, pochopil jsem tajemství vesmíru, minulého i budoucího, a vepsal jsem kroniku vlastního světa do kovového pouzdra v titánském archivu? A byli ti druzí – ty úděsné starobylé bytosti zběsilých vichrů a démonického kvílení – opravdu číhající hrozbou vyčkávající a pomalu zmírající v temnotě propastí, zatímco na prastarém zmučeném povrchu Země nejrůznější formy života prožívaly jim vymezená, stovky tisíců let dlouhá období?

To nevím. Pokud ona propast a to, co se v ní skrývalo, byly skutečné, není naděje. Pak je až příliš jasné, že se nad tímto světem lidí vznáší výsměšný a neuvěřitelný stín z hlubin času. Ale naštěstí neexistuje důkaz, že tyto věci jsou něčím jiným než novými fázemi mých v mýtech zrozených snů. Nepřinesl jsem kovové pouzdro, které by představovalo důkaz, a podzemní chodby dosud nebyly nalezeny.

Pokud jsou zákony vesmíru milosrdné, nikdy ani nalezeny nebudou. Ale to, co jsem viděl, nebo to, co si myslím, že jsem viděl, musím rozhodně sdělit svému synovi a musím mu umožnit, aby využil svého názoru psychologa při hodnocení skutečnosti mých zážitků a při sdělování tohoto vyprávění jiným.

Už jsem uvedl, že strašlivá pravda mých bolestných let snění jednoznačně závisí na skutečnosti toho, co jsem si myslel, že jsem spatřil v kyklopských zavalených ruinách. Je pro mě vskutku obtížné svěřit papíru toto zásadní odhalení, ačkoli si je bezpochyby už musel domyslet každý čtenář. Samozřejmě že souviselo s onou knihou v kovovém pouzdře – pouzdře, které jsem vypáčil z jeho doupěte v prachu nekonečných staletí.

Od příchodu člověka na tuto planetu tuto knihu nespatriilo žádné oko, nedotkla se jí žádná ruka. Ale přesto, když jsem na ni v té nesmírné propasti posvítíl svítilnou, všiml jsem si, že ta zvláštně zbarvená písmena na křehkých stránkách z celulózy, zhnědlých působením nekonečných věků, nebyla žádnými neznámými hieroglyfy z pradávných časů Země. Šlo naopak o písmena naší dobře známé abecedy tvořící slova v anglickém jazyce, jež sepsala má vlastní ruka.

Poděkování překladatele

Chtěl bych poděkovat RNDr. Václavu Petrovi z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze za možnost konzultace a pomoc při překladu odborných termínů, zvláště v novele „V horách šílenství“.

Ediční poznámka

Všechny povídky zařazené do tohoto výboru jsou přeložené z knih, které edičně připravil S. T. Joshi* pro nakladatelství Arkham House:

Povídku *Dagon* (Dagon) napsal HPL v červenci 1917 a poprvé vyšla v časopise *The Vagrant*, číslo 11 (listopad 1919). Překlad je z knihy *Dagon and Other Macabre*, Arkham House, 1987.

Povídku *Slavnost* (The Festival) napsal HPL v říjnu 1923 a poprvé vyšla v časopise *Weird Tales*, ročník 5, číslo 1 (leden 1925). Překlad je z knihy *Dagon and Other Macabre Tales*, Arkham House, 1987.

Povídku *Volání Cthulhu* (The Call of Cthulhu) napsal HPL v létě 1926 a poprvé vyšla v časopise *Weird Tales*, ročník 11, číslo 2 (únor 1928). Překlad je z knihy *The Dunwich Horror and Others*, Arkham House, 1984.

Povídku *Hruža v Dunwichi* (The Dunwich Horror) napsal HPL v létě 1928 a poprvé vyšla v časopise *Weird Tales*, ročník 13, číslo 4 (duben 1929). Překlad je z knihy *The Dunwich Horror and Others*, Arkham House, 1984.

Povídku *V horách šílenství* (At the Mountains of Madness) napsal HPL v únoru až březnu 1931 a poprvé vyšla na pokračování ve třech číslech časopisu *Astounding Stories*: ročník 16, číslo 6 (únor 1936); ročník 17, číslo 1 (březen 1936); ročník 17, číslo 2 (duben 1936). Překlad je z knihy *At the Mountains of Madness and Other Novels*, Arkham House, 1985.

Povídku *Stín z hlubin času* (The Shadow Out of Time) napsal HPL v listopadu 1934 až v březnu 1935 a poprvé vyšla v časopise *Astounding Stories*, ročník 17, číslo 4 (červen 1936). Překlad je z knihy *The Dunwich Horror and Others*, Arkham House, 1984.

* Sunand Tryambak Joshi – narozen 1958. Připravil kritické vydání Lovecraftových sebraných spisů a to tak, že de facto restauroval texty podle autorových původních rukopisů a jsou tedy nejpřesnější, jaké kdy tiskem vyšly. Je autorem *Weird Tale*, *The Modern Weird Tale: A Critique of Horror Fiction*, *Ramsey Campbell and modern horrorfiction* i dalších kritických studií. Je editorem *Lovecraft Studies* a *Studies in Weird Fiction*, spolupodílel se na vydání *Necrofile: The Review of Horror Fiction*. Je uznávanou autoritou na dílo: H. P. Lovecrafta, Lorda Dunsanyho, Ambrose Bierce a H. L. Menckena.

OBSAH

DAGON.....	3
SLAVNOST	8
VOLÁNÍ CTHULHU	15
HRŮZA V DUNWICHU.....	39
V HORÁCH ŠÍLENSTVÍ	72
STÍN Z HLUBIN ČASU	154
Poděkování překladatele	207
Ediční poznámka	208
OBSAH.....	209

Howard Phillips Lovecraft

V horách šílenství

Z anglických originálů *Dagon and Other Macabre*, *The Dunwich Horror and Others* a *At the Mountains of Madness* and Other Novels, vydaných nakladatelstvím Arkham House Publishers Inc., New York, přeložil Milan Žáček.

Odpovědný redaktor Ondřej Burian.

Obálku navrhla Alena Burianová.

Sazbu zhotovilo Studio Marvil, s.r.o.

Vydalo nakladatelství AURORA, Opletalova 8, Praha 1, jako svou 164. publikaci.

Vytiskla tiskárna S-TISK Vimperk, s.r.o., Žižkova 448.

Praha 2002.

Vydání první.

Doporučená cena včetně DPH 199 Kč.